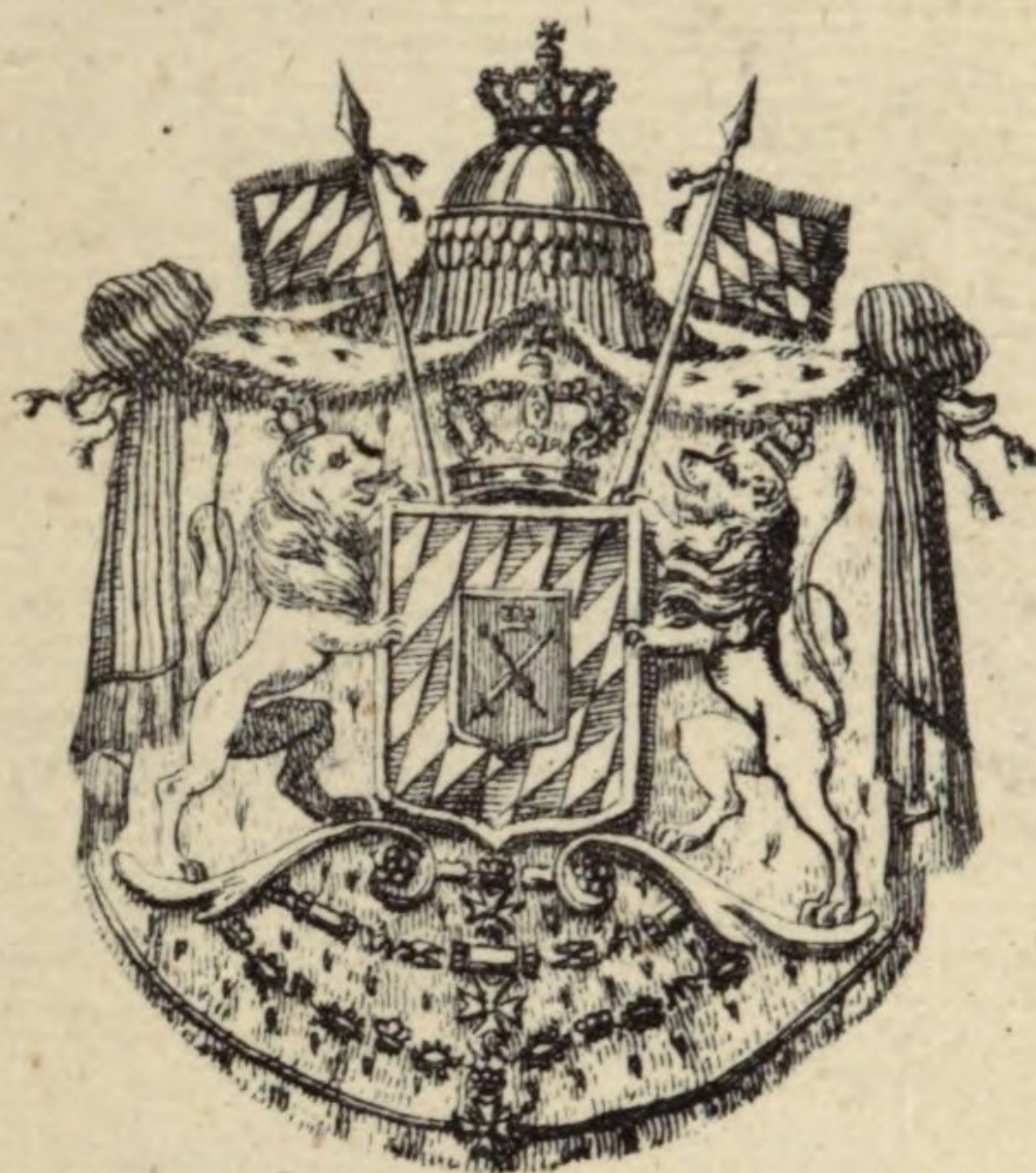

a. gr. b. 823
~~449~~

Aristoteles

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

<36612026280018

<36612026280018

Bayer. Staatsbibliothek

ARISTOTELIS
ETHICA NICOMACHEA

EX RECENSIONE

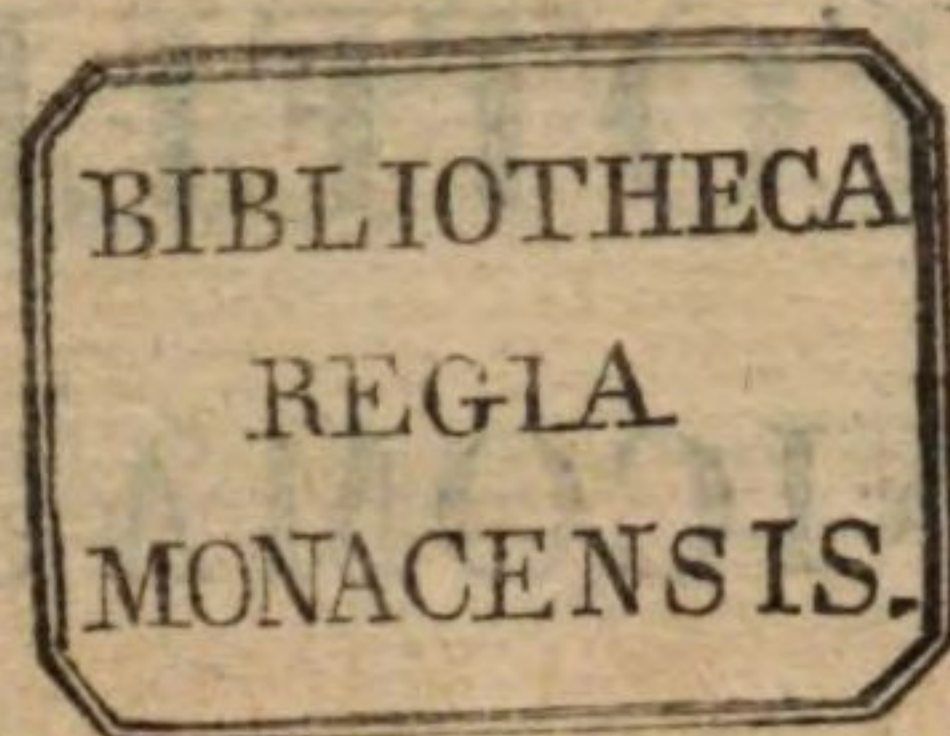
IMMANUELIS BEKKERI.

BEROLINI
TYPIS ACADEMICIS.

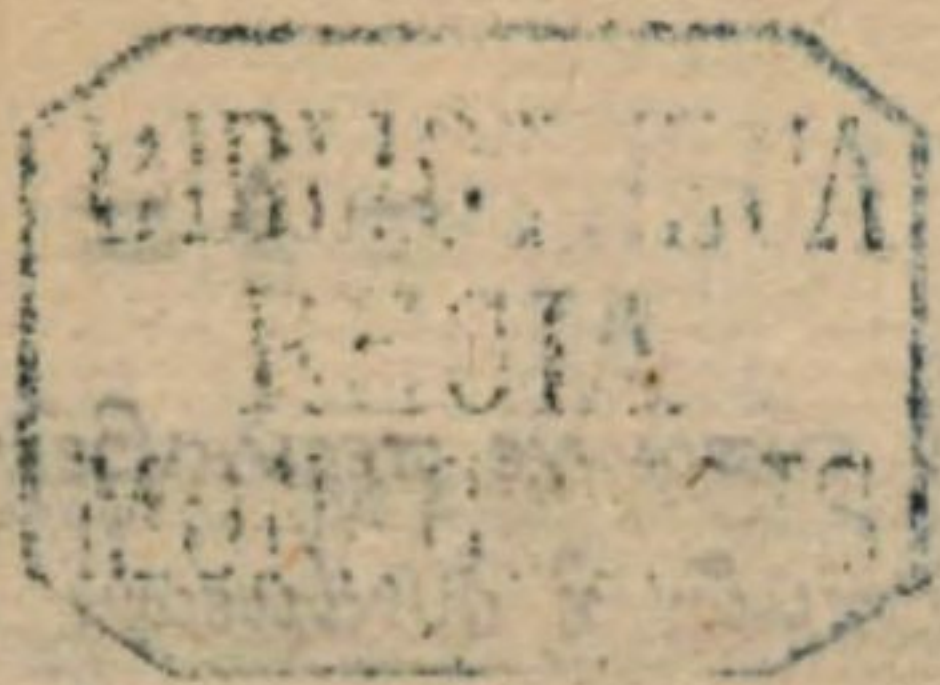
IMPENSIS GE. REIMERI

A. MDCCCXXI.

1831

207

ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ Α.

Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πράξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθὸν τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφάναντο τὰγαθόν, ὃ πάντ' ἐφίεται. διαφορὰ δὲ τις φαίνεται τῶν τελῶν· τὰ μὲν γάρ εἰσιν ἐνέργειαι, τὰ δὲ παρ' αὐτὰς ἔργα τινά. ὧν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις, ἐν τῇ 5 τοῖς βελτίῳ πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. πολλῶν δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνεται καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν γὰρ ὑγίεια, ναυπηγικῆς δὲ πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ νίκη, οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ 10 τὴν ἵππικὴν ἢ χαλινοποικὴν καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν ἵππικῶν ὀργάνων εἰσὶν· αὕτη δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πράξις ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἄλλαι ὑφ' ἐτέρας· ἐν ἀπάσαις δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων ἐστὶν αἰρετώτερα τῶν ὑπ' αὐτά· τούτων γὰρ χάριν 15 κάκεῖνα διώκεται. διαφέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη τῶν πράξεων ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν λεχθεισῶν ἐπιστημῶν. εἰ δὲ τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν ὃ δι' αὐτὸ βεβλόμεθα, τᾶλλα δὲ διὰ τῆτο, καὶ μὴ πάντα δι' ἕτερον αἰρέμεθα (πρόεισι γὰρ ἔτω γ' εἰς ἀπειρον, 20 ὥς' εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὀρεξιν), δῆλον ὡς τῆτ' ἂν εἴη τὰγαθόν καὶ τὸ ἄριστον. ἄρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἢ γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπὴν, καὶ καθάπερ τοξόται σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τῆς δέοντος; εἰ δ'

ἔτῳ, πειρατέον τύπῳ γε περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ καὶ
 τίνος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δυνάμεων. δόξειε δ' ἂν τῆς κυριω-
 τάτης καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῆς. τοιαύτη δ' ἢ πολιτικὴ
 φαίνεται. τίνας γὰρ εἶναι χρεὼν τῶν ἐπιστημῶν ἐν ταῖς πό-
 5 λεσι, καὶ ποίας ἐκάστους μαρτάνειν καὶ μέχρι τίνος, αὕτη
 διατάσσει. ὁρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνάμεων
 ὑπὸ ταύτην ἔσας, οἷον στρατηγικὴν, οἰκονομικὴν, ῥητορικὴν.
 χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς λοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν ἐπιστη-
 μῶν, ἔτι δὲ νομοθετούσης τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων ἀπέχε-
 10 σθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέχοι ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ὥστε
 τῷτ' ἂν εἴη τὰνθρώπινον ἀγαθόν. εἰ γὰρ καὶ ταυτόν ἐστιν ἐνὶ
 καὶ πόλει, μεῖζόν γε καὶ τελεώτερον τὸ τῆς πόλεως φαίνε-
 ται καὶ λαβεῖν καὶ σῶζειν· ἀγαπητὸν μὲν γὰρ καὶ ἐνὶ
 μόνῳ, κάλλιον δὲ καὶ θειότερον ἔθνει καὶ πόλεσιν. ἢ μὲν
 15 ἔν μέρθδος τῶτων ἐφίεται, πολιτικὴ τις ἔσα· λέγοιτο δ' ἂν
 ἱκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφηθεῖ· τὸ γὰρ
 ἀκριβὲς ἔχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἐπιζητητέον, ὥσπερ
 οὐδ' ἐν τοῖς δημιουργουμένοις. τὰ δὲ καλὰ καὶ τὰ δίκαια,
 περὶ ὧν ἢ πολιτικὴ σκοπεῖται, τοσαύτην ἔχει διαφορὰν καὶ
 20 πλάνην ὥς εἰ δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ μή. τοιαύ-
 τὴν δὲ τινὰ πλάνην ἔχει καὶ τὰγαθὰ διὰ τὸ πολλοῖς συμ-
 βαίνειν βλάβας ἀπ' αὐτῶν· ἤδη γὰρ τινες ἀπώλοντο διὰ
 πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρείαν. ἀγαπητὸν οὖν περὶ τοιούτων
 καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας παχυλῶς καὶ τύπῳ τὰληθὲς ἐν-
 25 δείκνυσθαι, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ τοιούτων
 λέγοντας τοιαῦτα καὶ συμπεραίνεισθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
 καὶ ἀποδέχεσθαι χρεὼν ἕκασον τῶν λεγομένων· πεπαιδευ-
 μένου γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τοσούτον τὰκριβὲς ἐπιζητεῖν καθ' ἕκασον
 γένος, ἐφ' ὅσον ἢ τῷ πράγματι φύσις ἐπιδέχεται· παρα-
 30 πλήσιον γὰρ φαίνεται μαθηματικῷ τε πιθανολογῆντος ἀπο-
 δέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν. ἕκαστος δὲ κρί-
 νει καλῶς ἂν γινώσκει, καὶ τῶτων ἐστὶν ἀγαθὸς κριτής. καθ'

ἕκαστον ἄρα ὁ πεπαιδευμένος, ἀπλῶς δ' ὁ περὶ πάντων πεπαι-
 δευμένος. διὸ τῆς πολιτικῆς ἔκ ἐστιν οἰκεῖος ἀκροατῆς ὁ νέος·
 ἄπειρος γὰρ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων, οἱ λόγοι δ' ἐκ
 τέτων καὶ περὶ τέτων. ἔτι δὲ τοῖς πάθεσιν ἀκολυθητικὸς ὢν
 ματαίως ἀκύνεται καὶ ἀνωφελῶς, ἐπειδὴ τὸ τέλος ἐστὶν αὐτῷ
 γνῶσις ἀλλὰ πράξις. διαφέρει δ' οὐθέν νέος τὴν ἡλικίαν ἢ
 τὸ ἦθος νεαρός· ἔ γάρ παρὰ τὸν χρόνον ἢ ἔλλειψις, ἀλλὰ
 διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν καὶ διώκειν ἕκαστα. τοῖς γὰρ τοιού-
 τοις ἀνόνητος ἢ γνῶσις γίνεται, καθάπερ τοῖς ἀκρατέσιν·
 τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς ὀρέξεις ποιούμενοις καὶ πράττουσι 10
 πολυωφελές αὖ εἶη τὸ περὶ τούτων εἰδέναι. καὶ περὶ μὲν
 ἀκροατῆ, καὶ πῶς ἀποδεκτέον, καὶ τί προτιθέμεθα, πεφρο-
 μιᾶσθω τοσαῦτα.

- 2 Λέγωμεν δ' ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ
 προαίρεσις ἀγαθῆς τινὸς ὀρέγεται, τί ἐστὶν ἡ λέγομεν τὴν πο- 15
 λιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτῶν
 ἀγαθῶν. ὀνόματι μὲν ἔνι σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμολο-
 γεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ χαρίεν-
 τεσ λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταῦτόν ὑπο-
 λαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, τί 20
 ἐστὶν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς
 ἀποδιδόασιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷον
 ἡδονὴν ἢ πλοῦτον ἢ τιμὴν, ἄλλοι δ' ἄλλο, πολλάκις δὲ
 καὶ ὁ αὐτὸς ἕτερον· νοσήσας μὲν γὰρ ὑγίειαν, πενόμενος δὲ
 πλοῦτον· συνειδότες δ' ἑαυτοῖς ἀγνοῖαν τοὺς μέγα τι καὶ 25
 ὑπὲρ αὐτῆς λέγοντας θαυμάζουσιν. ἐνιοὶ δ' ὥντο παρὰ τὰ
 πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι καθ' αὐτὸ εἶναι, ὃ καὶ τοῖσδε
 πᾶσιν αἰτιόν ἐστι τῆς εἶναι ἀγαθῆς. ἀπάσας μὲν ἔνι ἐξετάζειν
 τὰς δόξας ματαιώτερον ἴσως ἐστίν, ἱκανὸν δὲ τὰς μάλιστα
 ἐπιπολαζέσας ἢ δοκέσας ἔχειν τινὰ λόγον. μὴ λανθανέτω δ' 30
 ἡμᾶς ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ
 τὰς ἀρχάς. εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἠπόρει τῆτο καὶ ἐζήτει, πότε-

ρον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς ἐστὶν ἡ ὁδός, ὥσπερ
 ἐν τῷ σαρδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ τὸ πέρασ ἢ ἀνάπαλιν.
 ἀρκτέον μὲν οὖν ἀπὸ τῶν γνωρίμων, ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ
 μὲν γὰρ ἡμῖν τὰ δ' ἀπλῶς. ἴσως ἔν ἡμῖν γε ἀρκτέον ἀπὸ
 5 τῶν ἡμῖν γνωρίμων. διὸ δεῖ τοῖς ἔθεσιν ἡχθαι καλῶς τὸν
 περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀκυσόμε-
 νον ἱκανῶς. ἀρχὴ γὰρ τὸ ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο φαίνοιτο ἀρ-
 κούντως, οὐδὲν προσδεήσει τοῦ διότι. ὁ δὲ τοιῦτος ἢ ἔχει ἢ
 λάβοι ἂν ἀρχὰς ῥαδίως. ὧ δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων,
 10 ἀκουσάτω τῶν Ἡσιόδου.

οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
 ἐσθλὸς δ' αὖ κακείνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθεται.

ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
 ἐν θυμῷ βάλλεται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήσιος ἀνὴρ.

15 Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν ὅθεν παρεξέβημεν. τὸ γὰρ ἀγα-3
 θὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως εἰκόασιν ἐκ τῶν βίων
 ὑπολαμβάνειν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ φορτικώτατοι τὴν ἡδονήν,
 διὸ καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυσικόν. τρεῖς γάρ εἰσι
 μάλιστα οἱ προὔχοντες, ὃ τε νῦν εἰρημέγος καὶ ὁ πολιτικὸς
 20 καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ παντελῶς ἀν-
 δραποδώδεις φαίνονται βοσκημάτων βίον προαιρούμενοι,
 τυγχάνουσι δὲ λόγῳ διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις
 ὁμοιοπαθεῖν Σαρδαναπάλῳ. οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ
 τιμὴν τοῦ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν τοῦτο τέλος. φαί-
 25 νεται δ' ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητουμένου· δοκεῖ γὰρ ἐν
 τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ, τὰγαθὸν δὲ
 οἰκεῖόν τι καὶ δυσαφαίρετον εἶναι μαντευόμεθα. ἔτι δ' εἰ-
 κασι τὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα πιστεύωσιν ἑαυτοὺς ἀγαθοὺς
 εἶναι· ζητοῦσι γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμᾶσθαι, καὶ παρ'
 30 οἷς γινώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ· δῆλον οὖν ὅτι κατὰ γε
 τούτους ἡ ἀρετὴ κρείττων. τάχα δὲ καὶ μᾶλλον ἂν τις
 τέλος τοῦ πολιτικοῦ βίου ταύτην ὑπολάβοι. φαίνεται δὲ

ἀτελεστέρα καὶ αὕτη· δοκεῖ γὰρ ἐνδέχεσθαι καὶ καθεύδειν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν, ἢ ἀπρακτεῖν διὰ βίᾱς, καὶ πρὸς τούτοις κακοπαθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα· τὸν δ' οὕτω ζῶντα οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσσειεν, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττωνι καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλῃς· ἱκανῶς γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις 5 εἴρηται περὶ αὐτῶν. τρίτος δ' ἐστὶν ὁ θεωρητικός, περὶ οὗ τὴν ἐπίσκεψιν ἐν τοῖς ἐπομένοις ποιησόμεθα. ὁ δὲ χρηματιστὴς βίαιός τις ἐστίν, καὶ ὁ πλοῦτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ ζητῶμενον ἀγαθόν· χρήσιμον γὰρ καὶ ἄλλῃ χάριν. διὸ μᾶλλον τὰ πρότερον λεχθέντα τέλη τις ἂν ὑπολάβοι· δι' αὐτὰ γὰρ 10 ἀγαπᾶται. φαίνεται δ' οὐδ' ἐκεῖνα· καίτοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ καταβέβληνται. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

- 4 Τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ διαπορῆσαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς τοιαύτης ζητήσεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη. 15 δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντων φίλοι ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. οἱ δὲ κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην οὐκ ἐποίησαν ιδέας ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον ἔλεγον, διόπερ οὐδὲ τῶν 20 ἀριθμῶν ιδέαν κατεσκευάζον· τὸ δ' ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ τί ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ποιῶ καὶ ἐν τῷ πρὸς τι, τὸ δὲ καθ' αὐτὸ καὶ ἡ οὐσία πρότερον τῇ φύσει τοῦ πρὸς τι· παραφύαδι γὰρ τοῦτ' ἔοικε καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος, ὥς' ἔκ ἂν εἴη κοινὴ τις ἐπὶ τέτων ιδέα. 25 ἔτι ἐπεὶ τὰ ἀγαθὰ ἴσαχώς 2 λέγεται τῷ ὄντι (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγεται, οἷον ὁ θεὸς καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἐν τῷ ποιῶ αἱ ἀρεταί, καὶ ἐν τῷ ποσῷ τὸ μέτριον, καὶ ἐν τῷ πρὸς τι τὸ χρήσιμον, καὶ ἐν χρόνῳ καιρός, καὶ ἐν τόπῳ δῖαιτα καὶ ἕτερα τοιαῦτα), δῆλον ὡς ἔκ ἂν εἴη κοινόν τι καθόλου καὶ ἓν· οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετ' ἐν πά- 30 σαις ταῖς κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ μόνῃ. ἔτι δ' ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν ιδέαν μία καὶ ἐπισήμη, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάν-

των ἥν ἂν μία τις ἐπιστήμη· νῦν δ' εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν
 ὑπὸ μίαν κατηγορίαν, οἷον καιροῦ ἐν πολέμῳ μὲν στρατη-
 γική, ἐν νόσῳ δ' ἰατρική, καὶ τοῦ μετρίου ἐν τροφῇ μὲν
 ἰατρική, ἐν πόνοις δὲ γυμναστική. ἀπορήσειε δ' ἂν τις τί
 ποτε καὶ βούλονται λέγειν αὐτοέκαστον, εἴπερ ἓν τε αὐτο-
 ἀνθρώπῳ καὶ ἀνθρώπῳ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ
 ἀνθρώπου. ἥ γὰρ ἀνθρωπος, οὐδὲν διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως,
 οὐδ' ἥ ἀγαθόν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ αἰδίῳ εἶναι μᾶλλον
 ἀγαθὸν ἔσται, εἴπερ μηδὲ λευκότερον τὸ πολυχρόνιον τοῦ
 10 ἐφημέρου. πιθανώτερον δ' εἰκόασιν οἱ Πυθαγόρειοι λέγειν
 περὶ αὐτοῦ, τιθέντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἓν· οἷς
 δὴ καὶ Σπεύσιππος ἐπακολουθῆσαι δοκεῖ. ἀλλὰ περὶ μὲν
 τούτων ἄλλος ἔσω λόγος, τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμφισβήτησις
 τις ὑποφαίνεται διὰ τὸ μὴ περὶ παντὸς ἀγαθοῦ τοὺς λόγους
 15 εἰρῆσθαι, λέγεσθαι δὲ καθ' ἓν εἶδος τὰ καθ' αὐτὰ διωκό-
 μενα καὶ ἀγαπώμενα, τὰ δὲ ποιητικὰ τέτων ἢ φυλακτικά
 πως ἢ τῶν ἐναντίων κωλυτικά διὰ ταῦτα λέγεσθαι καὶ
 τρόπον ἄλλον. δῆλον οὖν ὅτι διττῶς λέγοιτ' ἂν τὰγαθά,
 καὶ τὰ μὲν καθ' αὐτά, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα. χωρίσαντες
 20 οὖν ἀπὸ τῶν ὠφελίμων τὰ καθ' αὐτὰ σκεψώμεθα εἰ λέ-
 γεται κατὰ μίαν ἰδέαν. καθ' αὐτὰ δὲ ποῖα θεῖη τις ἂν; ἢ
 ὅσα καὶ μονούμενα διώκεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ ὁρᾶν καὶ
 ἡδοναί τινες καὶ τιμαί; ταῦτα γὰρ εἰ καὶ δι' ἄλλο τι διώ-
 κομεν, ὅμως τῶν καθ' αὐτὰ ἀγαθῶν θεῖη τις ἂν. ἢ οὐδ'
 25 ἄλλο οὐδὲν πλὴν τῆς ἰδέας; ὥστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος.
 εἰ δὲ καὶ ταῦτ' ἐς τῶν καθ' αὐτά, τὸν τὰγαθοῦ λόγον ἐν
 ἅπασιν αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἐμφαίνεσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν
 χιόνι καὶ ψιμνυθίῳ τὸν τῆς λευκότητος. τιμῆς δὲ καὶ
 φρονήσεως καὶ ἡδονῆς ἕτεροι καὶ διαφέροντες οἱ λόγοι ταύτῃ
 30 ἢ ἀγαθά. οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ ἀγαθὸν κοινόν τι κατὰ μίαν
 ἰδέαν. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγεται; σὺ γὰρ εἰσὶν τοῖς γε ἀπὸ
 τύχης ὁμωνύμοις. ἀλλ' ἄρά γε τῷ ἀφ' ἑνὸς εἶναι, ἢ πρὸς

ἐν ἅπαντα συντελεῖν, ἢ μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ νοῦς, καὶ ἄλλο δὴ ἐν ἄλλῳ. ἀλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον τὸ νῦν· ἐξακριβῆν γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἄλλης ἂν εἴη φιλοσοφίας οἰκειότερον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ιδέας· εἰ γὰρ καὶ ἔσιν ἐν τι τὸ κοινῇ κατηγορού- 5 μενον ἀγαθὸν ἢ χωριστὸν τι αὐτὸ καθ' αὐτό, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη πρακτὸν οὐδὲ κτητὸν ἀνθρώπῳ· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται. τάχα δέ τῳ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν· οἷον γὰρ παράδειγμα τοῦτ' ἔχοντες μᾶλλον εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῖν 10 ἀγαθὰ, καὶ εἰδῶμεν, ἐπιτευξόμεθα αὐτῶν. πιθανότητα μὲν οὖν ἔχει τινὰ ὁ λόγος, ἔοικε δὲ ταῖς ἐπισήμαις διαφωνεῖν· πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τινὸς ἐφιεμέναι καὶ τὸ ἐνδεές ἐπιζητῆσαι παραλείπῃσι τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. καίτοι βοήθημα τηλικούτον ἅπαντας τοὺς τεχνίτας ἀγνοεῖν καὶ μὴδ' ἐπιζητεῖν 15 οὐκ εὐλογον. ἄπορον δὲ καὶ τί ὠφεληθήσεται ὑφάντης ἢ τέκτων πρὸς τὴν αὐτοῦ τέχνην εἰδὼς αὐτὸ τἀγαθόν, ἢ πῶς ἱατρικώτερος ἢ στρατηγικώτερος ἔσαι ὁ τὴν ιδέαν αὐτὴν τε-θεαμένος. φαίνεται μὲν γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπισκοπεῖν ὁ ἱατρός, ἀλλὰ τὴν ἀνθρώπου, μᾶλλον δ' ἴσως τὴν 20 τοῦδε· καθ' ἕκαστον γὰρ ἱατρεύει. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

- 5 Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, τί ποτ' ἂν εἴη. φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν ἄλλῃ πράττει καὶ τέχνη· ἄλλο γὰρ ἐν ἱατρικῇ καὶ στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς 25 ὁμοίως. τί οὖν ἐκάστης τἀγαθόν; ἢ οὐ χάριν τὰ λοιπὰ πράττεται; τοῦτο δ' ἐν ἱατρικῇ μὲν ὑγίεια, ἐν στρατηγικῇ δὲ νίκη, ἐν οἰκοδομικῇ δ' οἰκία, ἐν ἄλλῳ δ' ἄλλο, ἐν ἀπάσῃ δὲ πράττει καὶ προαιρέσει τὸ τέλος· τῆς γὰρ ἕνεκα τὰ λοιπὰ πράττεσι πάντες. ὥς' εἴ τι τῶν πρακτῶν ἀπάν- 30 των ἐς τὸ τέλος, τῶτ' ἂν εἴη τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, εἰ δὲ πλείω, ταῦτα. μεταβαίνων δὴ ὁ λόγος εἰς ταῦτόν ἀφίηται. τῆτο

δ' ἔτι μᾶλλον διασαφῆσαι πειρατέον. ἐπεὶ δὲ πλείω φαί-
 νεται τὰ τέλη, τούτων δ' αἰρούμεθά τινα δι' ἕτερα, οἷον
 πλοῦτον αὐλοὺς καὶ ὅλως τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς οὐκ ἔστι
 πάντα τέλεια· τὸ δ' ἄριστον τέλειόν τι φαίνεται. | ὥστ' εἰ
 5 μὲν ἔστιν ἓν τι μόνον τέλειον, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζητούμενον,
 εἰ δὲ πλείω, τὸ τελειότατον τούτων. τελειότερον δὲ λέγο-
 μεν τὸ καθ' αὐτὸ διωκτὸν τοῦ δι' ἕτερον καὶ τὸ μηδέποτε
 δι' ἄλλο αἰρετὸν τῶν καὶ καθ' αὐτὰ καὶ διὰ τοῦθ' αἰρετῶν,
 καὶ ἀπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὐτὸ αἰρετὸν αἰεὶ καὶ μηδέ-
 10 ποτε δι' ἄλλο. τοιοῦτον δ' ἢ εὐδαιμονία μάλιστα εἶναι δοκεῖ·
 ταύτην γὰρ αἰρούμεθα αἰεὶ δι' αὐτὴν καὶ ἑδέποτε δι' ἄλλο,
 τιμὴν δὲ καὶ ἡδονὴν καὶ νοῦν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰρούμεθα
 μὲν καὶ δι' αὐτά (μηθενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος ἐλοίμεθ' ἂν
 ἕκαστον αὐτῶν), αἰρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας χάριν,
 15 διὰ τῶν ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμονήσειν. τὴν δ' εὐδαιμο-
 νίαν ἑδεῖς αἰρεῖται τῶν χάριν, ἑδ' ὅλως δι' ἄλλο φαίνε-
 ται δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρκείας τὸ αὐτὸ συμβαίνειν. τὸ γὰρ
 τέλειον ἀγαθὸν αὐταρκὲς εἶναι δοκεῖ. τὸ δ' αὐταρκὲς λέγο-
 μεν ἕκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ γο-
 20 νεῦσι καὶ τέκνοις καὶ γυναικὶ καὶ ὅλως τοῖς φίλοις καὶ πο-
 λίταις, ἐπειδὴ φύσει πολιτικὸς ἄνθρωπος. τῶν δὲ ληπτέος
 ὅρος τις· ἐπεκτείνουντι γὰρ ἐπὶ τῆς γονεῖς καὶ τῆς ἀπογόνους
 καὶ τῶν φίλων τῆς φίλης εἰς ἄπειρον πρόεισιν. ἀλλὰ τῷτο
 μὲν εἰσαϋθὺς ἐπισκεπτέον, τὸ δ' αὐταρκὲς τίθεμεν ὁ μονά-
 25 μενον αἰρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηδενοῦς ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ
 τὴν εὐδαιμονίαν οἴομεθα εἶναι. ἔτι δὲ πάντων αἰρετωτάτην
 μὴ συναριθμημένην, συναριθμημένην δὲ δῆλον ὡς αἰρετωτέ-
 ραν μετὰ τῆς ἐλαχίστης τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ ἀγαθῶν
 γίνεται τὸ προστιθέμενον, ἀγαθῶν δὲ τὸ μεῖζον αἰρετώτερον
 30 αἰεὶ. τέλειον δὴ τι φαίνεται καὶ αὐταρκὲς ἢ εὐδαιμονία,
 τῶν πρακτῶν ἕστα τέλος.

Ἄλλ' ἴσως τὴν μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἄριστον λέγειν ὁμο- 6

λογόμενόν τι φαίνεται, ποθεῖται δ' ἐναργέστερον τί ἐσιν ἔτι
 λεχθῆναι. τάχα δὴ γένοιτ' ἂν τοῦτ', εἰ ληφθεῖν τὸ ἔργον
 τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ αὐλητῇ καὶ ἀγαλματοποιῷ καὶ
 παντὶ τεχνίτῃ, καὶ ὅλως ὧν ἐστὶν ἔργον τι καὶ πράξις, ἐν
 τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὰγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ, ὥτ' ὁ δόξειεν ἂν καὶ 5
 ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἔστι τι ἔργον αὐτῷ. πότερον ἢ τέκτονος μὲν
 καὶ σκυτέως ἐσὶν ἔργα τινὰ καὶ πράξεις, ἀνθρώπῳ δ' οὐδέν
 ἐσιν, ἀλλ' ἀργὸν πέφυκεν; ἢ καθάπερ ὀφθαλμοὶ καὶ χει-
 ρὸς καὶ ποδὸς καὶ ὅλως ἐκάστου τῶν μορίων φαίνεται τι
 ἔργον, οὕτω καὶ ἀνθρώπου παρὰ πάντα ταῦτα θεῖναι τις ἂν 10
 ἔργον τι; τί ἢν δὴ τῷτ' ἂν εἴη ποτέ; τὸ μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν
 εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυτοῖς, ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. ἀφο-
 ριστέον ἄρα τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν ζωὴν. ἐπομένη δὲ
 αἰσθητικὴ τις ἂν εἴη, φαίνεται δὲ καὶ αὕτη κοινὴ καὶ ἵππῳ
 καὶ βοῖ καὶ παντὶ ζῳῷ. λείπεται δὲ πρακτικὴ τις τῷ λό- 15
γῳ ἔχοντος. τῷτ' δὲ τὸ μὲν ὡς ἐπιπειθὲς λόγῳ, τὸ δ' ὡς
 ἔχον καὶ διανοούμενον. διττῶς δὲ καὶ ταύτης λεγομένης
 τὴν κατ' ἐνέργειαν θετέον· κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγε-
 σθαι. εἰ δ' ἐσὶν ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον
 ἢ μὴ ἄνευ λόγου, τὸ δ' αὐτό φάμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει 20
 τῷδε καὶ τῷδε σπυδαίῳ, ὥσπερ κιθαριστῷ καὶ σπυδαίῳ κιθα-
 ριστῷ, καὶ ἀπλῶς δὴ τῷτ' ἐπὶ πάντων, προσιεμένης τῆς κατ'
 ἀρετὴν ὑπεροχῆς πρὸς τὸ ἔργον· κιθαριστῷ μὲν γὰρ τὸ κιθα-
 ρίζειν, σπυδαίῳ δὲ τὸ εὖ· εἰ δ' οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν
 ἔργον ζωὴν τινὰ, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν καὶ πράξεις 25
 μετὰ λόγου, σπυδαίῳ δ' ἀνδρὸς εὖ ταῦτα καὶ καλῶς, ἕκα-
 στον δ' εὖ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἀποτελεῖται· εἰ δ' ὥτ' ὅτ'
 τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετὴν,
 εἰ δὲ πλείους αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην.
 ἔτι δ' ἐν βίῳ τελείῳ. μία γὰρ χελιδὼν ἕαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ 30
 μία ἡμέρα· ὥτ' ὁ δὲ μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα
 οὐδ' ὀλίγος χρόνος. περιγεγράφθω μὲν ἢ τὰγαθὸν ταύτη·

δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι πρῶτον, εἴθ' ὕστερον ἀναγράψαι. 7
 δόξειε δ' ἂν παντὸς εἶναι προαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ
 καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος τῶν τοιούτων
 εὐρετῆς ἢ συνεργὸς ἀγαθὸς εἶναι. ὅθεν καὶ τῶν τεχνῶν γε-
 5 γόνασιν αἱ ἐπιδόσεις· παντὸς γὰρ προσθεῖναι τὸ ἐλλεῖπον.
 μεμνήσθαι δὲ καὶ τῶν προειρημένων χρή, καὶ τὴν ἀκρίβειαν
 μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἐν ἐκάστοις κατὰ τὴν
 ὑποκειμένην ὕλην καὶ ἐπὶ τοσῶτον ἐφ' ὅσον οἰκεῖον τῇ με-
 θόδῳ. καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης διαφερόντως ἐπιζη-
 10 τῶσι τὴν ὀρθήν· ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον χρησίμη πρὸς τὸ ἔργον,
 ὁ δὲ τί ἐστὶν ἢ ποῖόν τι· θεατῆς γὰρ τάληθοῦς. τὸν αὐτὸν
 δὴ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιητέον, ὅπως μὴ τὰ πάρεργα
 τῶν ἔργων πλείω γίγνηται. ἔκ ἀπαιτητέον δ' ἔδὲ τὴν αἰτίαν
 ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ' ἱκανὸν ἐν τισὶ τὸ ὅτι δειχθῆναι κα-
 15 λῶς, οἷον καὶ περὶ τὰς ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι πρῶτον καὶ ἀρχή.
 τῶν ἀρχῶν δ' αἱ μὲν ἐπαγωγῇ θεωροῦνται, αἱ δ' αἰσθήσει,
 αἱ δ' ἐθισμῶ τινί, καὶ ἄλλαι δ' ἄλλως. μετιέναι δὲ πειρα-
 τέον ἐκάστας ἢ πεφύκασιν, καὶ σπουδαστέον ὅπως ὀρισθῶσι
 καλῶς· μεγάλην γὰρ ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὰ ἐπόμενα. δοκεῖ
 20 γὰρ πλείον ἢ ἥμισυ παντὸς εἶναι ἡ ἀρχή, καὶ πολλὰ συμ-
 φανῇ γίνεσθαι δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.

Σκεπτέον δὴ περὶ αὐτῆς ἔ μόνον ἐκ τῶ συμπεράσμα- 8
 τος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λεγομένων περὶ
 αὐτῆς· τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα συνάδει τὰ ὑπάρχοντα,
 25 τῷ δὲ ψευδεῖ ταχὺ διαφωνεῖ τάληθές. νενεμημένων δὴ τῶν
 ἀγαθῶν τριχῇ, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων τῶν δὲ περὶ
 ψυχὴν καὶ σῶμα, τὰ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν καὶ
 μάλιστα ἀγαθὰ. τὰς δὲ πράξεις καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς
 ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν. ὥς τε καλῶς ἂν λέγοιτο κατὰ
 30 γε ταύτην τὴν δόξαν παλαιὰν ἔσαν καὶ ὁμολογημένην ὑπὸ
 τῶν φιλοσοφούντων. ὀρθῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς λέγον-
 ται καὶ ἐνέργειαι τὸ τέλος· ἔτω γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν ἀγα-

θῶν γίνεται, καὶ ὃ τῶν ἐκτός. συνάδει δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ
 εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ εὐζωΐα
 9 τις εἴρηται καὶ εὐπραξία. φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐπιζητούμενα
 περὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἅπανθ' ὑπάρχειν τῷ λεχθέντι. τοῖς μὲν
 γὰρ ἀρετῇ, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶναι δο- 5
 κεῖ, τοῖς δὲ ταῦτα ἢ τέτων τι μεθ' ἡδονῆς ἢ ἔκ ἀνευ ἡδονῆς·
 ἕτεροι δὲ καὶ τὴν ἐκτός εὐετηρίαν συμπαραλαμβάνουσιν. τέ-
 των δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ λέγουσιν, τὰ δὲ ὀλίγοι
 καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες· ὁδετέρως δὲ τέτων εὐλογον διαμαρτάνειν
 τοῖς ὅλοις, ἀλλ' ἐν γέ τι ἢ καὶ τὰ πλείστα κατορθοῦν. τοῖς 10
 μὲν οὖν λέγουσι τὴν ἀρετὴν ἢ ἀρετὴν τινα συνωδός ἐστιν ὁ
 λόγος· ταύτης γὰρ ἐστὶν ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. διαφέρει
 δὲ ἴσως ὃ μικρὸν ἐν κτήσει ἢ χρήσει τὸ ἄριστον ὑπολαμβάν-
 νειν καὶ ἐν ἔξει ἢ ἐνεργείᾳ. τὴν μὲν γὰρ ἔξιν ἐνδέχεται
 μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖν ὑπάρχουσαν, οἷον τῷ καθεύδοντι ἢ 15
 καὶ ἄλλως πως ἐξηρηγηκότι, τὴν δ' ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε·
 πράττει γὰρ ἐξ ἀνάγκης, καὶ εὖ πράττει. ὥσπερ δ' Ὀλυμ-
 πίασιν ἔχ οἱ κάλλιστοι καὶ ἰσχυρότατοι σεφανῶνται ἀλλ'
 οἱ ἀγωνιζόμενοι (τέτων γὰρ τινες νικῶσιν), οὕτω καὶ τῶν ἐν
 τῷ βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν οἱ πράττοντες ὀρθῶς ἐπήβολοι 20
 γίνονται. ἐστὶ δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὐτὸν ἡδύς. τὸ
 μὲν γὰρ ἡδεσθαι τῶν ψυχικῶν, ἐκάσῳ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς ὃ
 λέγεται φιλοτοιοῦτος, οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίππῳ, θέαμα
 δὲ τῷ φιλοθεώρῳ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια τῷ
 φιλοδικαίῳ καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φιλαρέτῳ. τοῖς 25
 μὲν ἔν πολλοῖς τὰ ἡδέα μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαῦτ'
 εἶναι, τοῖς δὲ φιλοκάλοις ἐστὶν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα. τοιαῦτα
 δ' αἰ κατ' ἀρετὴν πράττεις, ὥς καὶ τέτοις εἰσὶν ἡδεῖαι καὶ
 καθ' αὐτάς. οὐδὲν δὲ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν
 ὥσπερ περιάπτου τινός, ἀλλ' ἔχει τὴν ἡδονὴν ἐν ἑαυτῷ. 30
 πρὸς τοῖς εἰρημένοις γὰρ ὁδ' ἐστὶν ἀγαθός ὁ μὴ χαίρων ταῖς
 καλαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν μὴ

χαίροντα τῷ δικαιοπραγεῖν, ὅτ' ἐλευθέριον τὸν μὴ χαίροντα
 ταῖς ἐλευθερίοις πράττειν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
 εἰ δ' ὅττω, καθ' αὐτὰς ἂν εἶεν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδεῖαι.
 ἀλλὰ μὴν καὶ ἀγαθαί γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων
 5 ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει
 δ' ὡς εἵπομεν. ἄριστον ἄρα καὶ κάλλιστον καὶ ἡδιστον ἢ
 εὐδαιμονία, καὶ ὃ διώριζαι ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπί-
 γραμμα·

κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστον δ' ὑγιαίνειν·

10 ἡδιστον δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργείαις· ταύ-
 τας δέ, ἢ μίαν τούτων τὴν ἀρίστην, φαμέν εἶναι τὴν εὐδαι-
 μονίαν. φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσθεο-
 μένη, καθάπερ εἵπομεν· ἀδύνατον γὰρ ἢ ὃ ῥάδιον τὰ καλὰ
 15 πράττειν ἀχωρήγητον ὄντα. πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται,
 καθάπερ δι' ὀργάνων, διὰ φίλων καὶ πλούτου καὶ πολιτικῆς
 δυνάμεως· ἐνίων δὲ τητῶμενοι ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον
 εὐγενείας, εὐτεκνίας, κάλλους· οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικὸς ὁ
 τὴν ἰδέαν παναίσχης ἢ δυσγενῆς ἢ μονώτης καὶ ἄτεκνος,
 20 ἔτι δ' ἴσως ἥττον, εἰ τῷ πάγκακοι παῖδες εἶεν ἢ φίλοι, ἢ
 ἀγαθοὶ ὄντες τεθνήσκουσιν. καθάπερ οὖν εἵπομεν, ἔοικε προσδεῖ-
 σθαι καὶ τῆς τοιαυτῆς εὐημερίας· ὅθεν εἰς ταῦτο τάττουσιν
 ἔνιοι τὴν εὐτυχίαν τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἕτεροι δὲ τὴν ἀρετὴν.
 ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι μαθητὸν ἢ ἐθιστὸν ἢ ἄλλως 10
 25 πῶς ἀσκητόν, ἢ κατὰ τινὰ θείαν μοῖραν ἢ καὶ διὰ τύχην
 παραγίνεται. εἰ μὲν ὅν καὶ ἄλλο τι ἐς θεῶν δῶρημα ἀν-
 θρώποις, εὐλογον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεόςδοτον εἶναι, καὶ
 μάλιστα τῶν ἀνθρωπίνων ὅσῳ βέλτιστον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν
 ἴσως ἄλλης ἂν εἴη σκέψεως οἰκειότερον, φαίνεται δὲ καὶ εἰ
 30 μὴ θεόπεμπτός ἐστιν ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καὶ τινὰ μάθησιν ἢ
 ἀσκησιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων εἶναι· τὸ γὰρ τῆς ἀρε-
 τῆς ἄθλον καὶ τέλος ἄριστον εἶναι φαίνεται καὶ θεῖόν τι καὶ

μακάριον. εἴη δ' ἂν καὶ πολύκοινον· δυνατόν γὰρ ὑπάρξαι
 πᾶσι τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διὰ τινος μαθήσεως
 καὶ ἐπιμελείας. εἰ δ' ἐστὶν ἕτω βέλτιον ἢ διὰ τύχην εὐδαι-
 μονεῖν, εὐλογον ἔχειν ἕτως, εἴπερ τὰ κατὰ φύσιν, ὡς οἶόν
 τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέφυκεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κατὰ 5
 τέχνην καὶ πᾶσαν αἰτίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην.
 τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ λίαν πλημ-
 μελὲς ἂν εἴη. συμφανὲς δ' ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς λόγῃς τὸ ζητού-
 μενον· εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ποιά τις.
 τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ 10
 συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς. ὁμολογούμενα
 δὲ ταῦτ' ἂν εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ· τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς
 τέλος ἀρίστον ἐτίθεμεν, αὕτη δὲ πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖται
 τῆς ποιῆσαι τινος καὶ ἀγαθὸς τῆς πολίτας ποιῆσαι καὶ πρακτι-
 κὸς τῶν καλῶν. εἰκότως οὖν οὔτε βῆν ἕτε ἵππον ἕτε ἄλλο 15
 τῶν ζώων ἔδεν εὐδαιμον λέγομεν· ἔδεν γὰρ αὐτῶν οἶόν τε
 κοινωνῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν
 οὐδὲ παῖς εὐδαίμων ἐστίν· ἔπω γὰρ πρακτικὸς τῶν τοιούτων
 διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα μακαρί-
 ζονται. δεῖ γάρ, ὥσπερ εἵπομεν, καὶ ἀρετῆς τελείας καὶ 20
 βίης τελείας. πολλαὶ γὰρ μεταβολαὶ γίνονται καὶ παντοῖαι
 τύχαι κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐνδέχεται τὸν μάλισ' εὐθηνῶντα
 μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ γήρῳ, καθάπερ ἐν τοῖς
 ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμου μυθεύεται· τὸν δὲ τοιαύταις χρησά-
 μενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως ἔδεις εὐδαιμονίζει. 25

11 πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον ἔδεναν ἀνθρώπων εὐδαιμονισέον ἕως
 ἂν ζῇ, κατὰ Σόλωνα δὲ χρεῶν τέλος ὀρᾶν; εἰ δὲ δὴ καὶ
 θετέον ἕτως, ἄρά γε καὶ ἔστιν εὐδαίμων τότε ἐπειδὰν ἀπο-
 θάνῃ; ἢ τῆτό γε παντελῶς ἄτοπον, ἄλλως τε καὶ τοῖς λέ-
 γουσιν ἡμῖν ἐνέργειάν τιναν τὴν εὐδαιμονίαν; εἰ δὲ μὴ λέγο- 30
 μεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαίμονα, μηδὲ Σόλων τοῦτο βούλεται,
 ἀλλ' ὅτι τῆνικαῦτα ἂν τις ἀσφαλῶς μακαρίσειεν ἄνθρωπον

ὥς ἐκτὸς ἤδη τῶν κακῶν ὄντα καὶ τῶν δυσυχημάτων, ἔχει
 μὲν καὶ τοῦτ' ἀμφισβήτησιν τινα· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι τῷ
 τεθνεῶτι καὶ κακὸν καὶ ἀγαθόν, εἴπερ καὶ τῷ ζῶντι μὴ
 αἰσθανομένῳ δέ, οἷον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι καὶ τέκνων καὶ
 5 ὅλως ἀπογόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. ἀπορίαν δὲ
 καὶ ταῦτα παρέχει· τῷ γὰρ μακαρίως βεβιωκότι μέχρι
 γήρως καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον ἐνδέχεται πολλάς με-
 ταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ τὴς μὲν αὐτῶν
 ἀγαθὸς εἶναι καὶ τυχεῖν βίᾳ τῇ κατ' ἀξίαν, τὴς δ' ἐξ ἐναν-
 10 τίας. δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς γονεῖς
 παντοδαπῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. ἄτοπον δὲ γίνοιτ' ἂν,
 εἰ συμμεταβάλλοι καὶ ὁ τεθνεὺς καὶ γίνοιτο ὅτε μὲν εὐδαί-
 μων πάλιν δ' ἄθλιος. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν μηδ' ἐπὶ
 τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν.
 15 ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν
 θεωρηθεῖη καὶ τὸ νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐκείνου. εἰ δὲ τὸ τέλος
 ὁρᾶν δεῖ καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον οὐχ ὥς ὄντα μακά-
 ριον ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς ἔκ ἄτοπον, εἰ ὅτ' ἐστὶν εὐδαί-
 μων, μὴ ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ
 20 βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐδαιμονίζειν διὰ τὰς μεταβολάς,
 καὶ διὰ τὸ μόνιμόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι καὶ
 μηδαμῶς εὐμετάβολον, τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακυ-
 κλεῖσθαι περὶ τὴς αὐτῆς; δῆλον γὰρ ὡς εἰ συνακολυθοίημεν
 ταῖς τύχαις, τὸν αὐτὸν εὐδαίμονα καὶ πάλιν ἄθλιον ἐρῶμεν
 25 πολλάκις, χαμαιλέοντά τινα τὸν εὐδαίμονα ἀποφαίνοντες
 καὶ σαθρῶς ἰδρυμένον. ἢ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν
 οὐδαμῶς ὀρθόν· οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ
 προσδεῖται τέτων ὁ ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ εἶπαμεν, κύ-
 ριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι τῆς εὐδαιμονίας, αἱ
 30 δ' ἐναντίαι τοῦ ἐναντίου. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ νῦν
 διαπορηθέν. περὶ οὐδὲν γὰρ ἔτῳς ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων
 ἔργων βεβαιότης ὡς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετὴν·

μονιμώτεραι γὰρ καὶ τῶν ἐπισημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι.
 τῶν δ' αὐτῶν αἱ τιμιώταται μονιμώταται διὰ τὸ μάλι-
 στα καὶ συνεχέστατα καταζῆν ἐν αὐταῖς τοὺς μακαρίους·
 τοῦτο γὰρ ἔοικεν αἰτίῳ τοῦ μὴ γίγνεσθαι περὶ αὐτὰ λήθην.
 ὑπάρξει δὴ τὸ ζητούμενον τῷ εὐδαίμονι, καὶ ἔσαι διὰ βίου 5
 τοιοῦτος· αἰεὶ γὰρ ἡ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει
 τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ
 πάντως ἐμμελῶς ὅ γ' ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος
 ἄνευ ψόγῃ. πολλῶν δὲ γινομένων κατὰ τύχην καὶ διαφε-
 ρόντων μεγέθει καὶ μικρότητι, τὰ μὲν μικρὰ τῶν εὐτυχη- 10
 μάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀντικειμένων, δῆλον ὡς οὐ ποιεῖ
 ῥοπὴν τῆς ζωῆς, τὰ δὲ μεγάλα καὶ πολλὰ γιγνόμενα μὲν
 εὖ μακαριώτερον τὸν βίον ποιήσει (καὶ γὰρ αὐτὰ συνεπι-
 κοσμεῖν πέφυκεν, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν καλὴ καὶ σπουδαία
 γίγνεται), ἀνάπαλιν δὲ συμβαίνοντα θλίβει καὶ λυμαίνεται 15
 τὸ μακάριον· λύπας τε γὰρ ἐπιφέρει καὶ ἐμποδίζει πολ-
 λαῖς ἐνεργείαις. ὅμως δὲ καὶ ἐν τῆτοις διαλάμπει τὸ κα-
 λόν, ἐπειδὴν φέρῃ τις εὐκόλως πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυ-
 χίας, μὴ δὲ ἀναλγησίαν, ἀλλὰ γεννάδας ὧν καὶ μεγαλό-
 ψυχος. εἰ δ' εἰσὶν αἱ ἐνέργειαι κύριαι τῆς ζωῆς, καθάπερ 20
 εἵπομεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων ἄθλιος· οὐδέποτε
 γὰρ πράξει τὰ μισητὰ καὶ φαῦλα. τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς
 ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἴομεθα τὰς τύχας εὐσχημό-
 νως φέρειν καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράτ-
 τειν, καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν τῷ παρόντι στρατοπέδῳ 25
 χρῆσθαι πολεμικώτατα καὶ σκυτοτόμον ἐκ τῶν δοθέντων
 σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
 καὶ τὰς ἄλλας τεχνίτας ἅπαντας. εἰ δ' οὕτως, ἄθλιος μὲν
 οὐδέποτε γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὲν μακάριός γε, ἂν
 Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ. οὐδὲ δὴ ποικίλος γε καὶ 30
 εὐμετάβολος· ἔτε γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κινήσεται ῥα-
 δίως, ἔδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων ἀλλ' ὑπὸ μεγά-

λων καὶ πολλῶν, ἔκ τε τῶν τοιούτων οὐκ ἂν γένοιτο πάλιν
 εὐδαίμων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' εἴπερ, ἐν πολλῷ τινὶ καὶ
 τελείῳ, μεγάλων καὶ καλῶν ἐν αὐτῷ γενόμενος ἐπήβολος.
 τί οὖν κωλύει λέγειν εὐδαίμονα τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν
 5 ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἱκανῶς κεχορηγημένον,
 μὴ τὸν τυχόντα χρόνον ἀλλὰ τέλειον βίον; ἢ προσθετέον
 καὶ βιωσόμενον ὥτω καὶ τελευτήσοντα κατὰ λόγον, ἐπειδὴ
 τὸ μέλλον ἀφανὲς ἡμῖν, τὴν εὐδαιμονίαν δὲ τέλος καὶ τέ-
 λειον τίθεμεν πάντῃ πάντως. εἰ δ' οὕτω, μακαρίους ἐροῦμεν
 10 τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ λεχθέντα, μακα-
 ρίους δ' ἀνθρώπους. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσούτον διωρίσθω,
 τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν φίλων ἀπάντων τὸ
 μὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι λίαν ἄφιλον φαίνεται καὶ
 ταῖς δόξαις ἐναντίον· πολλῶν δὲ καὶ παντοίας ἐχόντων δια-
 15 φορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συνικνεμέ-
 νων τῶν δ' ἥττον, καθ' ἕκαστον μὲν διαιρεῖν μακρὸν καὶ ἀπέ-
 ραντον φαίνεται, καθόλου δὲ λεχθὲν καὶ τύπῳ τάχ' ἂν
 ἱκανῶς ἔχοι. εἰ δὴ, καθάπερ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀτυχη-
 μάτων τὰ μὲν ἔχει τι βρίθος καὶ ῥοπὴν πρὸς τὸν βίον τὰ
 20 δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν, οὕτω καὶ τὰ περὶ τῆς φίλης ὁμοίως
 ἅπαντας, διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἕκαστον περὶ ζῶντας ἢ
 τελευτήσαντας συμβαίνειν πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ παράνομα
 καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἢ πράττεσθαι,
 συλλογιστέον δὴ καὶ ταύτην τὴν διαφοράν, μᾶλλον δ' ἴσως
 25 τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τῆς κεκμηκότας εἴ τινος ἀγαθοῦ κοινω-
 νῆσιν ἢ τῶν ἀντικειμένων· ἔοικε γὰρ ἐκ τούτων εἰ καὶ διικνεῖ-
 ται πρὸς αὐτὰς ὅτις, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε τούναντίον, ἀφαιρόν
 τι καὶ μικρὸν ἢ ἀπλῶς ἢ ἐκείνοις εἶναι, εἰ δὲ μή, τοσοῦτόν
 γε καὶ τοιοῦτον ὥστε μὴ ποιεῖν εὐδαίμονας τοὺς μὴ ὄντας
 30 μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι τὸ μακάριον. συμβάλλεσθαι
 μὲν ἔν τι φαίνονται τοῖς κεκμηκόσιν αἱ εὐπραξίαι τῶν φί-
 λων, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ δυσπραξίαι, τοιαῦτα δὲ καὶ τηλι-

καὺτα ὥς μὴτε τὰς εὐδαίμονας μὴ εὐδαίμονας ποιεῖν μὴτ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

- 12 Διωρισμένων δὲ τῶν ἐπισκεψώμεθα περὶ τῆς εὐδαιμονίας πότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστὶν ἢ μᾶλλον τῶν τιμίων· δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων οὐκ ἔστιν. φαίνεται δὲ πᾶν 5 *Metaph.*
τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποιόν τι εἶναι καὶ πρὸς τί πως ἔχειν ἐπαι- *Θ. 2. Cicero de fin. 4. 18*
νεῖσθαι· τὸν γὰρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ ὅλως τὸν
ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ τὰς πράξεις καὶ τὰ
ἔργα, καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν δρομικὸν καὶ τῶν ἄλλων
ἕκαστον τῷ ποιόν τινα πεφυκέναι καὶ ἔχειν πως πρὸς ἀγα- 10
θόν τι καὶ σπαραδαῖον. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν περὶ τοὺς
θεοὺς ἐπαίνων· γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφερό-
μενοι, τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τὰς ἐπαίνας δι'
ἀναφορᾶς, ὥσπερ εἶπαμεν. εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν τοιού-
των, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν ἔπαινος, ἀλλὰ μεῖζόν 15
τι καὶ βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τοὺς τε γὰρ θεοὺς
μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὰς θειο-
τάτους μακαρίζομεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς
γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὡς
θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. δοκεῖ δὲ καὶ Εὐδοξος 20
καλῶς συνηγορῆσαι περὶ τῶν ἀριστείων τῇ ἡδονῇ· τὸ γὰρ μὴ
ἐπαινεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν ἔσαν μηνύειν ᾧετο ὅτι κρεῖττόν ἐστι
τῶν ἐπαινετῶν, τοιούτου δ' εἶναι τὸν θεὸν καὶ τὰγαθόν· πρὸς
ταῦτα γὰρ καὶ τὰλλα ἀναφέρεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἔπαινος
τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύτης· τὰ δ' 25
ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν
ψυχικῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως οἰκειότερον ἐξακριβοῦν
τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις, ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ τῶν
εἰρημένων ὅτι ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμίων καὶ τελείων.
ἔοικε δ' οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὸ εἶναι ἀρχή· ταύτης γὰρ 30
χάριν τὰ λοιπὰ πάντα πάντες πράττομεν, τὴν ἀρχὴν δὲ
καὶ τὸ αἷτιον τῶν ἀγαθῶν τίμιόν τι καὶ θεῖον τίθεμεν.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' 13
ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως
ἂν βέλτιον καὶ περὶ τῆς εὐδαιμονίας θεωρήσαιμεν. δοκεῖ δὲ
καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικὸς περὶ ταύτην μάλιστα πεπο-
5 νῆσθαι· βούλεται γὰρ τοὺς πολίτας ἀγαθὰς ποιεῖν καὶ τῶν
νόμων ὑπηκόους. παράδειγμα δὲ τέτων ἔχομεν τῆς Κρητῶν
καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινες ἕτεροι τοιοῦτοι
γεγένηνται. εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἡ σκέψις αὕτη, δῆλον
ὅτι γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. περὶ
10 ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δῆλον ὅτι· καὶ γὰρ τὰ γα-
θὸν ἀνθρώπινον ἐζητοῦμεν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀνθρωπίνην.
ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην ὃ τὴν τῆς σώματος ἀλλὰ τὴν
τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν λέ-
γομεν. εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν
15 εἰδέναι πῶς τὰ περὶ ψυχὴν, ὥσπερ καὶ τὸν ὀφθαλμὸς θε-
ραπεύσοντα καὶ πᾶν σῶμα, καὶ μᾶλλον ὅσω τιμιωτέρα
καὶ βελτίων ἡ πολιτικὴ τῆς ἰατρικῆς. τῶν δ' ἰατρῶν οἱ χα-
ρίεντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ τὴν τῆς σώματος γνῶ-
σιν. θεωρητέον δὲ καὶ τῷ πολιτικῷ περὶ ψυχῆς, θεωρητέον
20 δὲ τέτων χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον ἱκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητού-
μενα· τὸ γὰρ ἐπὶ πλεῖον ἐξακριβῆν ἐργωδέστερον ἴσως ἐστὶ
τῶν προκειμένων. λέγεται δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς ἐξω-
τερικοῖς λόγοις ἀρκούντως ἔνια, καὶ χρηστέον αὐτοῖς· οἷον τὸ
μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγον ἔχον. ταῦτα δὲ πό-
25 τερον διώρισαι καθάπερ τὰ τῆς σώματος μέρη καὶ πᾶν τὸ
μεριστόν, ἢ τῷ λόγῳ δύο ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα καθάπερ
ἐν τῇ περιφερείᾳ τὸ κυρτόν καὶ τὸ κοῖλον, οὐθὲν διαφέρει
πρὸς τὸ παρόν. τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ μὲν ἔοικε κοινῷ καὶ φυ-
τικῷ, λέγω δὲ τὸ αἷτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι· τὴν
30 τοιαύτην γὰρ δύναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασι τοῖς τρεφομέ-
νοις θεῖη τις ἂν καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην
καὶ ἐν τοῖς τελείοις· εὐλογώτερον γὰρ ἢ ἄλλην τινά. ταύ-

της μὲν ἔν κοινή τις ἀρετὴ καὶ ἐκ ἀνθρωπίνῃ φαίνεται· δο-
 κεῖ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἐνεργεῖν μάλιστα τὸ μῦριον τῆτο καὶ
 ἡ δύναμις αὕτη, ὃ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἡκιστα διάδηλοι
 καθ' ὕπνον, ὅθεν φασὶν ἔδεν διαφέρειν τὸ ἡμισυ τῆ βίης τῆς
 εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. συμβαίνει δὲ τῆτο εἰκότως· ἀργία 5
 γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς ἣ λέγεται σπυδαία καὶ φαύλη,
 πλὴν εἴ πῃ κατὰ μικρὸν δικνῶνται τινες τῶν κινήσεων, καὶ
 ταύτῃ βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν
 τυχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλης, καὶ τὸ θρεπτικὸν
 ἑατέον, ἐπειδὴ τῆς ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς ἄμοιρον πέφυκεν. 10
 ἔοικε δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις τῆς ψυχῆς ἄλογος εἶναι, με-
 τέχιστα μέντοι πῃ λόγος. τῆ γὰρ ἐγκρατῆς καὶ ἀκρατῆς τὸν
 λόγον καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινῶμεν· ὀρθῶς γὰρ
 καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ· φαίνεται δ' ἐν αὐτοῖς
 καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκός, ὃ μάχεταί τε καὶ 15
 ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. ἀτεχνῶς γὰρ καθάπερ τὰ παραλελυ-
 μένα τῆ σώματος μέρη εἰς τὰ δεξιὰ προαιρημένων κινήσαι
 τὸναντίον εἰς τὰ ἀριστερὰ παραφέρεται, καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς
 οὕτως· ἐπὶ τὰναντία γὰρ αἱ ὀρμαὶ τῶν ἀκρατῶν. ἀλλ' ἐν
 τοῖς σώμασι μὲν ὀρῶμεν τὸ παραφερόμενον, ἐπὶ δὲ τῆς ψυ- 20
 χῆς ἔχ ὀρῶμεν. ἴσως δ' ἔδεν ἦττον καὶ ἐν τῇ ψυχῇ νομι-
 ζέον εἶναί τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιόμενον τῆτῳ καὶ ἀντι-
 βαῖνον. πῶς δ' ἕτερον, οὐδὲν διαφέρει. λόγος δὲ καὶ τοῦτο
 φαίνεται μετέχειν, ὥσπερ εἵπομεν· πειθαρχεῖ γὰρ τῷ λόγῳ
 τὸ τῆ ἐγκρατῆς. ἔτι δ' ἴσως εὐηκοώτερόν ἐστι τὸ τῆ σώφρονος 25
 καὶ ἀνδρείας· πάντα γὰρ ὁμοφωνεῖ τῷ λόγῳ. φαίνεται δὲ
 καὶ τὸ ἄλογον διττόν. τὸ μὲν γὰρ φυτικὸν ἑδαμῶς κοινω-
 νεῖ λόγου, τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν καὶ ὅλως ὀρεκτικὸν μετέχει
 πως, ἣ κατήκοόν ἐστιν αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. ἔτω δὲ καὶ
 τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων φαιμέν ἔχειν λόγον, καὶ οὐχ 30
 ὥσπερ τῶν μαθηματικῶν. ὅτι δὲ πείθεται πως ὑπὸ λόγου
 τὸ ἄλογον, μηνύει καὶ ἡ νυθέτησις καὶ πᾶσα ἐπιτίμησις τε

καὶ παράκλησις. εἰ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν ἔσαι καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ μὲν κυρίως καὶ ἐν αὐτῷ, τὸ δ' ὥσπερ τοῦ πατρὸς ἀκουσικόν τι. διορίζεται δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς
 5 μὲν διανοητικὰς τὰς δὲ ἠθικάς, σοφίαν μὲν καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν διανοητικάς, ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην ἠθικάς. λέγοντες γὰρ περὶ τῆς ἡθικῆς οὐ λέγομεν ὅτι σοφὸς ἢ συνετὸς ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ σώφρων, ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἔξιν· τῶν ἔξεων δὲ τὰς ἐπαινετάς ἀρετάς
 10 λέγομεν.

B.

Διττῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὗσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς
 15 δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξήσιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου· ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τῆνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τῆς ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι ἑδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν
 20 γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος ἔκ ἀν' ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἀν' μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ρίπτων, ἔδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο ἔδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἀν' ἐθισθείη. ἔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ
 25 πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειομένοις δὲ διὰ τῆς ἔθους. ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τῶν πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν. ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τῆς πολ-
 λάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν,
 30 ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν. τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας

Prengelium
 dicitur

ποιεῖν, ταῦτα ποίῃντες μαυθάνομεν, οἷον οἰκοδομῶντες οἰκο-
δόμοι γίνονται καὶ καθαρίζοντες καθαρισταί. ἔτω δὲ καὶ τὰ
μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα
σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινό-
μενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθί- 5
ζοντες ποιοῦσιν ἀγαθός, καὶ τὸ μὲν βέλημα παντὸς νομο-
θέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποίῃσιν, ἀμαρτάνουσιν·
καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. ἔτι
ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ
καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τῆς καθαρίζειν 10
καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ γίνονται καθαρισταί. ἀνάλογον
δὲ καὶ οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ
εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς
κακοί. εἰ γὰρ μὴ ἔτῳς εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τῆς διδάζοντος,
ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί. ἔτω δὲ καὶ ἐπὶ 15
τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι
τοῖς πρὸς τὴς ἀνθρώπου γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἀδι-
κοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθίζόμενοι φοβεῖ-
σθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. ὁμοίως δὲ καὶ
τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν 20
γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀρ-
γίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀνασρέφεσθαι, οἱ δὲ
ἐκ τῆς οὕτως. καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ
ἔξεις γίνονται. διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποίας ἀποδιδόναι·
κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθεῖσιν αἱ ἔξεις. οὐ 25
μικρὸν ἔν διαφέρει τὸ ἔτῳς ἢ ἔτῳς εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι,
ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

2 Ἐπεὶ οὖν ἡ παρούσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἔνεκά
ἐστιν ὥσπερ αἱ ἄλλαι (ὅ γὰρ ἴν' εἰδῶμεν τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ
σκεπτόμεθα, ἀλλ' ἴν' ἀγαθοὶ γενώμεθα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν ἦν 30
ὄφελος αὐτῆς), ἀναγκαῖόν ἐστι σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς
πράξεις, πῶς πρακτέον αὐτάς· αὗται γὰρ εἰσι κύριαι καὶ

τῆ ποιας γενέσθαι τὰς ἕξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. τὸ μὲν ἔν
 κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν κοινὸν καὶ ὑποκείσθω, ῥηθή-
 σεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος,
 καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἐκεῖνο δὲ προδιο-
 5 μολογείσθω, ὅτι πᾶς ὁ περὶ τῶν πρακτῶν λόγος τύπῳ
 καὶ ἔκ ἀκριβῶς ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς
 εἵπομεν ὅτι κατὰ τὴν ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δ' ἐν
 ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἐσηκὸς ἔχει, ὥσ-
 περ οὐδὲ τὰ ὑγιεινά. τοιοῦτε δ' ὄντος τοῦ καθόλου λόγου,
 10 ἔτι μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα λόγος ἔκ ἔχει τὰκρι-
 βές· οὔτε γὰρ ὑπὸ τέχνην οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν ἑδεμίαν
 πίπτει, δεῖ δ' αὐτὸς αἰετὶς πράττοντας τὰ πρὸς τὸν και-
 ρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει καὶ τῆς
 κυβερνητικῆς. ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιοῦτου τοῦ παρόντος
 15 λόγου πειρατέον βοηθεῖν. πρῶτον οὖν τῆτο θεωρητέον, ὅτι
 τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρε-
 σθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις
 χρῆσθαι) ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγείας ὁρῶμεν·
 τὰ τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα
 20 φθείρει τὴν ἰσχύν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία
 πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν, τὰ δὲ
 σύμμετρα καὶ ποιεῖ καὶ αὖξει καὶ σώζει. οὕτως ἔν καὶ
 ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν·
 ὅ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβόμενος καὶ μηδὲν ὑπο-
 25 μένων δειλὸς γίνεται, ὅ τε μηδὲν ὅλως φοβόμενος ἀλλὰ
 πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πά-
 σης ἡδονῆς ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλα-
 στος, ὁ δὲ πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἀγροῖκοι, ἀναίσθητός
 τις· φθείρεται γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς
 30 ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώ-
 ζεται. ἀλλ' οὐ μόνον αἱ γενέσεις καὶ αἱ αὖξήσεις καὶ αἱ
 φθοραὶ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ

καὶ αἱ ἐνέργειαι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων τῶν φανερωτέρων ὥτως ἔχει, οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχύος·
 γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν καὶ πολ-
 λούς πόνους ὑπομένειν, καὶ μάλιστα δύναται ταῦτα ποιεῖν
 ὁ ἰσχυρός. οὕτω δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἐκ τε γὰρ 5
 τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γενό-
 μενοι μάλιστα δυνάμεθα ἀπέχεσθαι αὐτῶν. ὁμοίως δὲ
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας· ἐθιζόμενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φο-
 βερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ γινόμεθα ἀνδρεῖοι, καὶ γενό-
 μενοι μάλιστα δυνήσόμεθα ὑπομένειν τὰ φοβερά. σημεῖον 10
 δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύ-
 πην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν
 ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος
 ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ
 μὴ λυπέμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. περὶ 15
 ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ
 τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν
 καλῶν ἀπεχόμεθα. διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, ὥς
 ὁ Πλάτων φησὶν, ὥς τε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ·
 ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν. ἔτι δ' εἰ ἀρεταί εἰσι περὶ 20
 πράξεις καὶ πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ πράξει ἔπε-
 ται ἡδονὴ καὶ λύπη, καὶ διὰ τοῦτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ περὶ
 ἡδονὰς καὶ λύπας. μηνύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινόμε-
 ναι διὰ τούτων· ἰατρεῖαι γὰρ τινές εἰσιν, αἱ δὲ ἰατρεῖαι
 διὰ τῶν ἐναντίων πεφύκασιν γίνεσθαι. ἔτι, ὥς καὶ πρότερον 25
 εἵπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἔξις, ὑφ' οἷων πέφυκε γίνεσθαι
 χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύ-
 σιν ἔχει· δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαῦλα γίνονται, τῷ
 διώκειν ταύτας καὶ φεύγειν, ἢ ἂς μὴ δεῖ ἢ ὅτε οὐ δεῖ ἢ
 ὥς οὐ δεῖ ἢ ὁσαυχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ 30
 τοιαῦτα. διὸ καὶ ὀρίζονται τὰς ἀρετὰς ἀπαθείας τινὰς
 καὶ ἡρεμίας· οὐκ εὖ δέ, ὅτι ἀπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ

leges nach II
 2. Cap. init.

philosoph.
 gegen Arist.
 1. 2. 22

ὡς δεῖ καὶ ὡς ὃ δεῖ, καὶ ὅτε, καὶ ὅσα ἄλλα προσίθεται.
 ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονὰς καὶ
 λύπας τῶν βελτίστων πρακτικῆ, ἡ δὲ κακία τὸναντίον.
 γένοιτο δ' αὖν ἡμῖν καὶ ἐκ τούτων φανερόν ἐστι περὶ τῶν
 5 αὐτῶν. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς τὰς αἱρέσεις καὶ τριῶν
 τῶν εἰς τὰς φυγὰς, καλοῦ συμφέροντος ἡδέος, καὶ τριῶν
 τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ βλαβεροῦ λυπηροῦ, περὶ πάντα
 μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς κατορθωτικός ἐστιν ὁ δὲ κακὸς ἀμαρ-
 τητικός, μάλιστα δὲ περὶ τὴν ἡδονήν· κοινὴ τε γὰρ αὕτη
 10 τοῖς ζώοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν αἵρεσιν παρακολουθεῖ·
 καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον ἡδὺ φαίνεται. ἐτι
 δ' ἐκ νηπίεσσι πᾶσιν ἡμῖν συντέθραπται· διὸ χαλεπὸν ἀπο-
 τρίψασθαι τοῦτο τὸ πάθος ἐγκεχρωσμένον τῷ βίῳ. κα-
 15 *ἐπεὶ λέγομεν* ~~νομίζομεν~~ δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δ' ἥττον,
 ἡδονῇ καὶ λύπῃ. διὰ τῆς ἑν ἀναγκαῖον εἶναι περὶ ταῦτα
 τὴν πᾶσαν πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς πράξεις
 εὖ ἢ κακῶς χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι. ἐτι δὲ χαλεπώτερον
 ἡδονῇ μάχεσθαι ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλειτος,
 περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον αἰεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ ἀρετή·
 20 καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ. ὥς τε καὶ διὰ τῆς περὶ
 ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα ἡ πραγματεία καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ
 τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τέτοις χρώμενος ἀγαθὸς ἔσται,
 ὁ δὲ κακῶς κακός. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς
 καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεται, ὑπὸ τέτων καὶ αὖξε-
 25 ται καὶ φθείρεται μὴ ὡσαύτως γινομένων, καὶ ὅτι ἐξ ὧν
 ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθω.

Ἀπορήσεις δ' αὖν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ τὰ μὲν 3
 δίκαια πράττοντας δικαίως γίνεσθαι, τὰ δὲ σώφρονα σώ-
 φρονας· εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ τὰ σώφρονα,
 30 ἤδη εἰσὶ δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ εἰ τὰ γραμματικά
 καὶ τὰ μουσικά, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. ἢ οὐδ' ἐπὶ
 τῶν τεχνῶν οὕτως ἔχει; ἐνδέχεται γὰρ γραμματικόν τι

ποιῆσαι καὶ ἀπὸ τύχης καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. τότε οὖν
 ἔσαι γραμματικός, εἴαν καὶ γραμματικόν τι ποιήσῃ καὶ
 γραμματικῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γραμ-
 ματικὴν. ἔτι ὅδ' ὁμοίον ἐστὶν ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρε-
 τῶν· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν γινόμενα τὸ εὖ ἔχει 5
 ἐν αὐτοῖς, ἀρκεῖ οὖν ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ
 κατὰ τὰς ἀρετὰς γινόμενα οὐκ εἴαν αὐτά πως ἔχῃ, δι-
 καίως ἢ σωφρόνως πράττεται, ἀλλὰ καὶ εἴαν ὁ πράττων
 πως ἔχων πράττῃ, πρῶτον μὲν εἴαν εἰδῶς, ἔπειτ' εἴαν προαι-
 ρέμενος, καὶ προαιρέμενος δι' αὐτά, τὸ δὲ τρίτον καὶ εἴαν 10
 βεβαίως καὶ ἀμετακινήτως ἔχων πράττῃ. ταῦτα δὲ πρὸς
 μὲν τὸ τὰς ἄλλας τέχνας ἔχειν οὐ συναριθμεῖται, πλὴν
 αὐτὸ τὸ εἰδέναι· πρὸς δὲ τὸ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι μι-
 κρὸν ἢ ὅδεν ἰσχύει, τὰ δ' ἄλλα ὃ μικρὸν ἀλλὰ τὸ πᾶν
 δύναται, ἅπερ ἐκ τοῦ πολλάκις πράττειν τὰ δίκαια καὶ 15
 σώφρονα περιγίνεται. τὰ μὲν ὅν πράγματα δίκαια καὶ σώ-
 φρονα λέγεται, ὅταν ἢ τοιαῦτα οἶα ἂν ὁ δίκαιος ἢ ὁ σώ-
 φρων πράττειν· δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστὶν ὅς τις ταῦτα
 πράττων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτω πράττων ὡς οἱ δίκαιοι καὶ οἱ
 σώφρονες πράττεσιν. εὖ ὅν λέγεται ὅτι ἐκ τῶν δίκαια πράτ- 20
 τειν ὁ δίκαιος γίνεται καὶ ἐκ τῶν τὰ σώφρονα ὁ σώφρων·
 ἐκ δὲ τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα οὐδεὶς ἂν οὐδὲ μελλήσειε
 γενέσθαι ἀγαθός. ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττε-
 σιν, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν
 καὶ οὕτως ἔσεσθαι σπουδαῖοι, ὁμοίον τι ποιοῦντες τοῖς 25
 κάμνουσιν, οἱ τῶν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιῶσι
 δ' οὐθέν τῶν προσταττομένων. ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ
 ἔξουσι τὸ σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυ-
 χὴν οὕτω φιλοσοφοῦντες.

4 Μετὰ δὲ ταῦτα τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ σκεπτέον. ἐπεὶ οὖν 30
 τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστί, πάθη δυνάμεις ἔξεις,
 τούτων ἂν τι εἴη ἡ ἀρετή. λέγω δὲ πάθη μὲν ἐπιθυμίαν,

ὀργήν, φόβον, θράσος, φθόνον, χαράν, φιλίαν, μῖσος,
 πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἔπεται ἡδονή ἢ λύπη, δυ-
 νάμεις δὲ καθ' ἃς παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ'
 ἃς δυνατοὶ ὀργισθῆναι ἢ λυπηθῆναι ἢ ἐλεῆσαι, ἔξεις δὲ
 5 καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ
 ὀργισθῆναι, εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνειμένως, κακῶς ἔχομεν,
 εἰ δὲ μέσως, εὖ. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰλλα. πάθη μὲν
 οὖν οὐκ εἰσὶν οὔθ' αἱ ἀρεταὶ οὔθ' αἱ κακίαι, ὅτι οὐ λεγό-
 μεθα κατὰ τὰ πάθη σπουδαῖοι ἢ φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰς
 10 ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας λεγόμεθα, καὶ ὅτι κατὰ μὲν τὰ
 πάθη ἔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψεγόμεθα (οὐ γὰρ ἐπαινεῖται
 ὁ φοβούμενος ἔδὲ ὁ ὀργιζόμενος, οὐδὲ ψέγεται ὁ ἀπλῶς
 ὀργιζόμενος ἀλλ' ὁ πῶς), κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς
 κακίας ἐπαινέμεθα ἢ ψεγόμεθα. ἔτι ὀργιζόμεθα μὲν καὶ
 15 φοβούμεθα ἀπροαιρέτως, αἱ δ' ἀρεταὶ προαιρέσεις τινὲς ἢ
 ἔκ ἀνευ προαιρέσεως. πρὸς δὲ τέτοις κατὰ μὲν τὰ πάθη
 κινεῖσθαι λεγόμεθα, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας
 οὐ κινεῖσθαι ἀλλὰ διακεῖσθαι πῶς. διὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ
 δυνάμεις εἰσὶν· οὔτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγόμεθα τῷ δύνασθαι
 20 πᾶσχειν ἀπλῶς οὔτε κακοί, οὔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψεγό-
 μεθα. καὶ ἔτι δυνατοὶ μὲν ἐσμεν φύσει, ἀγαθοὶ δὲ ἢ
 κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει· εἵπομεν δὲ περὶ τούτου πρότε-
 ρον. εἰ ἔν μήτε πάθη εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μήτε δυνάμεις, λεί-
 πεται ἔξεις αὐτὰς εἶναι. ὅ τι μὲν οὖν ἐστὶ τῷ γένει ἢ
 25 ἀρετῇ, εἴρηται.

Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἔξεις, ἀλλὰ καὶ 5
 ποία τις. ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετῇ, οὗ ἂν ἢ ἀρετῇ,
 αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδί-
 δωσιν, οἷον ἢ τῷ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπυ-
 30 δαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. ὁμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετῇ ἵππον τε
 σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπι-

βάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. εἰ δὴ τῷτ' ἐπὶ πάντων
 οὕτως ἔχει, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἕξις ἀφ'
 ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔρ-
 γον ἀποδώσει. πῶς δὲ τῷτ' ἔσαι, ἥδη μὲν εἰρήκαμεν, ἔτι
 δὲ καὶ ὧδ' ἔσαι φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τίς ἐστὶν 5
 ἡ φύσις αὐτῆς. ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι
 λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα
 ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον μέσον
 τι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως. λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγμα-
 τος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἁκρων, ὅπερ 10
 ἐστὶν ἐν καὶ ταῦτόν πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονά-
 ζει μήτε ἐλλείπει. τοῦτο δ' οὐχ ἐν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν,
 οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἐξ μέσα
 λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ
 ὑπερέχεται, τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν 15
 ἀναλογίαν. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ
 εἰ τῷ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλεί-
 πτης ἐξ μναῶς προστάζει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ
 τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ
 ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ 20
 πάλης. οὕτω δὴ πᾶς ἐπισήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ
 τὴν ἐλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖ-
 ται, μέσον δὲ οὐ τὸ τῷ πράγματι ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.
 εἰ δὴ πᾶσα ἐπισήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ
 μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγχευα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώ- 25
 θασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὗτ' ἀφελεῖν
 ἐστὶν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλ-
 λείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης),
 οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῶνται, ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες
 ἐργάζονται, ἢ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ 30
 ἀμείνων ἐστὶν, ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη σο-
 χαστική. λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γὰρ ἐστὶ περὶ πάθη

καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις
καὶ τὸ μέσον. οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπι-
θυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι
καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω
5 οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ
ἐνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς
ἀρετῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ
καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ
πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ἡ
10 ἔλλειψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦ-
ται· ταῦτα δ' ἀμφω τῆς ἀρετῆς. μεσότης τις ἄρα ἐστίν
ἡ ἀρετή, σοφαστικὴ γε ἔσται τῆς μέσου. ἔτι τὸ μὲν ἀμαρ-
τάνειν πολλαχῶς ἐστίν (τὸ γὰρ κακὸν τοῦ ἀπείρου, ὡς οἱ
Πυθαγόρειοι εἰκάζον, τὸ δ' ἀγαθὸν τοῦ πεπερασμένου), τὸ
15 δὲ κατορθῆναι μοναχῶς· διὸ καὶ τὸ μὲν ῥάδιον τὸ δὲ χα-
λεπόν, ῥάδιον μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ, χαλεπόν
δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς μὲν κακίας ἡ
ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἡ μεσότης· “ἐσθ-
λοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.”

20 Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι
οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνι-
μος ὀρίσειεν. μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερ-
βολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλεί-
πειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τῆς δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ
25 ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκεν καὶ
αἰρεῖσθαι. διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον τὸν τί
ἦν εἶναι λέγοντα μεσότης ἐστίν ἡ ἀρετή, κατὰ δὲ τὸ ἄρι-
στον καὶ τὸ εὖ ἀκρότης. οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχεται πράξεις
οὐδὲ πᾶν πάθος τὴν μεσότητα· ἔνια γὰρ εὐθὺς ὠνόμασαι
30 συνειλημμένα μετὰ τῆς φαυλότητος, οἷον ἐπιχαιρεκακία
ἀναισχυντία φθόνος, καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων μοιχεῖα κλοπὴ
ἀνδροφονία· πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ψέγεται

τῷ αὐτὰ φαῦλα εἶναι, ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῶν
οὐδ' αἱ ἐλλείψεις. οὐκ ἔστιν οὖν οὐδέποτε περὶ αὐτὰ κα-
τορθοῦν, ἀλλ' αἰεὶ ἀμαρτάνειν· οὐδ' ἔστι τὸ εὖ ἢ μὴ εὖ
περὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ ἦν δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὡς μοιχεύειν,
ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιεῖν ὁτιοῦν τούτων ἀμαρτάνειν ἐστίν. 5
ὅμοιον οὖν τὸ ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ δειλαίνειν
καὶ ἀκολασαίνειν εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔλ-
λειψιν· ἔσαι γὰρ οὕτω γε ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως με-
σότης καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἐλλείψεως.
ὥσπερ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔκ ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ 10
ἐλλειψις διὰ τὸ τὸ μέσον εἶναί πως ἄκρον, οὕτως οὐδὲ
ἐκείνων μεσότης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἀλλ' ὡς ἂν
πράττηται ἀμαρτάνεται· ὅλως γὰρ οὐθ' ὑπερβολῆς καὶ
ἐλλείψεως μεσότης ἐστίν, οὔτε μεσότητος ὑπερβολὴ καὶ
ἐλλειψις. 15

7 Δεῖ δὲ τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ
καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα ἐφαρμόττειν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς
πράξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου κενώτεροί εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ
μέρους ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις,
δέον δ' ἐπὶ τούτων συμφωνεῖν. ληπτέον οὖν ταῦτα ἐκ τῆς 20
διαγραφῆς. περὶ μὲν οὖν φόβου καὶ θάρρη ἀνδρεία μεσό-
της· τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος
(πολλὰ δ' ἐστὶν ἀνώνυμα), ὁ δ' ἐν τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλ-
λων θρασύς, ὁ δὲ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων τῷ δὲ
θαρρεῖν ἐλλείπων δειλός. περὶ ἡδονᾶς δὲ καὶ λύπας οὐ 25
πάσας, ἥττον δὲ καὶ περὶ τὰς λύπας, μεσότης μὲν σω-
φροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ ἀκολασία. ἐλλείποντες δὲ περὶ τὰς
ἡδονὰς οὐ πάνυ γίνονται· διόπερ οὐδ' ὀνόματος τετυχή-
κασιν οὐδ' οἱ τοιοῦτοι, ἔστωσαν δὲ ἀναίσθητοι. περὶ δὲ δό-
σιν χρημάτων καὶ λῆψιν μεσότης μὲν ἐλευθεριότης, ὑπερ- 30
βολὴ δὲ καὶ ἔλλειψις ἀσωτία καὶ ἀνελευθερία. ἐναντίως
δ' ἑαυταῖς ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν· ὁ μὲν γὰρ

ἄσωτος ἐν μὲν προέσει ὑπερβάλλει ἐν δὲ λήψει ἐλλείπει,
 ὁ δ' ἀνελεύθερος ἐν μὲν λήψει ὑπερβάλλει ἐν δὲ προέσει
 ἐλλείπει. νῦν μὲν οὖν τύπῳ καὶ ἐπὶ κεφαλαίῳ λέγομεν,
 ἀρκέμενοι αὐτῷ τῷ· ὕστερον δὲ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν
 5 διορισθήσεται. περὶ δὲ τὰ χρήματα καὶ ἄλλαι διαθέσεις
 εἰσὶ, μεσότης μὲν μεγαλοπρέπεια (ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς
 διαφέρει ἐλευθερίου· ὁ μὲν γὰρ περὶ μεγάλα, ὁ δὲ περὶ
 μικρά), ὑπερβολὴ δὲ ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία, ἔλλει-
 ψις δὲ μικροπρέπεια· διαφέρουσι δ' αὖται τῶν περὶ τὴν
 10 ἐλευθεριότητα, πῇ δὲ διαφέρουσιν, ὕστερον ῥηθήσεται. περὶ
 δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν μεγαλοψυχία, ὑπερ-
 βολὴ δὲ χαυνότης τις λεγομένη, ἔλλειψις δὲ μικροψυχία·
 ὡς δ' ἐλέγομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν ἐλευ-
 θεριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσιν, οὕτως ἔχει τις καὶ
 15 πρὸς τὴν μεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν ἔσαν μεγάλην, αὐτὴ
 περὶ μικρὰν οὖσα· ἔστι γὰρ ὡς δεῖ ὀρέγεσθαι τιμῆς καὶ
 μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, λέγεται δ' ὁ μὲν ὑπερβάλλον
 ταῖς ὀρέξεσι φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ δὲ
 μέσος ἀνώνυμος. ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ
 20 τῆς φιλοτίμου φιλοτιμία. ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς
 μέσης χώρας. καὶ ἡμεῖς δὲ ἔσι μὲν ὅτε τὸν μέσον φιλό-
 τιμον καλῶμεν ἔσι δ' ὅτε ἀφιλότιμον, καὶ ἔσιν ὅτε μὲν
 ἐπαινῶμεν τὸν φιλότιμον ἔσι δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. διὰ
 τίνα δ' αἰτίαν τῷτο ποιοῦμεν, ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται· νῦν
 25 δὲ περὶ τῶν λοιπῶν λέγωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρό-
 πον. ἔστι δὲ καὶ περὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ
 μεσότης, σχεδὸν δὲ ἀνωνύμων ὄντων αὐτῶν τὸν μέσον
 πρᾶον λέγοντες τὴν μεσότητα πραότητα καλέσομεν· τῶν
 δ' ἄκρων ὁ μὲν ὑπερβάλλον ὀργίλος ἔσω, ἡ δὲ κακία ὀρ-
 30 γιλότης, ὁ δ' ἐλλείπων ἀόργητός τις, ἡ δ' ἔλλειψις ἀορ-
 γησία. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, ἔχουσιν μὲν
 τίνα ὁμοιότητα πρὸς ἀλλήλας, διαφέρουσιν δ' ἀλλήλων·

πᾶσαι μὲν γάρ εἰσι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν,
 διαφέρουσι δὲ ὅτι ἡ μὲν ἐστὶ περὶ τᾶληθές τὸ ἐν αὐτοῖς,
 αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ· τούτου δὲ τὸ μὲν ἐν παιδίᾳ τὸ δ' ἐν
 πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον. ῥητέον ὅν καὶ περὶ τούτων, ἵνα
 μᾶλλον κατίδωμεν ὅτι ἐν πᾶσιν ἡ μεσότης ἐπαινετόν, τὰ 5
 δ' ἄκρα οὐτ' ὀρθὰ οὐτ' ἐπαινετὰ ἀλλὰ ψεκτά. ἔστι μὲν
 οὖν καὶ τούτων τὰ πλείω ἀνώνυμα· πειρατέον δ', ὥσπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὀνοματοποιεῖν σαφηνείας ἔνε-
 κεν καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου. περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθές
 ὁ μὲν μέσος ἀληθής τις καὶ ἡ μεσότης ἀλήθεια λεγέσθω, 10
 ἡ δὲ προσποίησις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μείζον ἀλαζονεία καὶ ὁ
 ἔχων αὐτὴν ἀλαζών, ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἔλαττον εἰρωνεία καὶ
 εἴρων. περὶ δὲ τὸ ἡδύ τὸ μὲν ἐν παιδίᾳ ὁ μὲν μέσος
 εὐτράπελος καὶ ἡ διάθεσις εὐτραπελία, ἡ δ' ὑπερβολὴ βω-
 μολοχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν βωμολόχος, ὁ δ' ἐλλείπων 15
 ἀγροϊκός τις καὶ ἡ ἔξις ἀγροϊκία· περὶ δὲ τὸ λοιπὸν ἡδύ
 τὸ ἐν τῷ βίῳ ὁ μὲν ὡς δεῖ ἡδὺς ὢν φίλος καὶ ἡ μεσό-
 της φιλία, ὁ δ' ὑπερβάλλων, εἰ μὲν οὐδενὸς ἔνεκα, ἄρε-
 σκος, εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτοῦ, κόλαξ, ὁ δ' ἐλλείπων
 καὶ ἐν πᾶσιν ἀηδὴς δύσερίς τις καὶ δύσκολος. εἰσὶ δὲ καὶ 20
 ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ
 αἰδὼς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινεῖται δὲ καὶ ὁ αἰδήμων.
 καὶ γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος, ὁ δ' ὑπερβάλ-
 λων, ὡς ὁ καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδέμενος· ὁ δ' ἐλλείπων
 ἢ ὁ μηδὲ ὅλως ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. νέμε- 25
 σις δὲ μεσότης φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίας. εἰσὶ δὲ περὶ
 λύπην καὶ ἡδονὴν τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας
 γινομένας· ὁ μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀνα-
 ζίως εὖ πράττεσιν, ὁ δὲ φθονερὸς ὑπερβάλλων τοῦτον ἐπὶ
 πᾶσι λυπεῖται, ὁ δ' ἐπιχαιρέκακος τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ 30
 λυπεῖσθαι ὥστε καὶ χαίρειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ
 ἄλλοθι καιρὸς ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπεὶ ἔχ' ἀπλῶς

λέγεται, μετὰ ταῦτα διελόμενοι περὶ ἐκατέρας ἐροῦμεν πῶς μεσότητές εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

Τριῶν δὲ διαθέσεων ἑσῶν, δύο μὲν κακιῶν, τῆς μὲν 8
 5 καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, μιᾶς δ' ἀρετῆς τῆς
 μεσότητος, πᾶσαι πάσαις ἀντίκεινταιί πως· αἱ μὲν γὰρ
 ἄκραι καὶ τῇ μέσῃ καὶ ἀλλήλαις ἐναντίαι εἰσίν, ἡ δὲ
 μέση ταῖς ἄκραις· ὥσπερ γὰρ τὸ ἴσον πρὸς μὲν τὸ ἑλατ-
 τον μεῖζον πρὸς δὲ τὸ μεῖζον ἑλαττον, οὕτως αἱ μέσαι
 10 ἕξεις πρὸς μὲν τὰς ἐλλείψεις ὑπερβάλλουσι, πρὸς δὲ τὰς
 ὑπερβολὰς ἐλλείπουσιν ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πρά-
 ξεσιν. ὁ γὰρ ἀνδρεῖος πρὸς μὲν τὸν δειλὸν θρασὺς φαίνε-
 ται, πρὸς δὲ τὸν θρασὺν δειλός· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων
 πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον ἀκόλαστος, πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον
 15 ἀναίσθητος, ὁ δ' ἐλευθέριος πρὸς μὲν τὸν ἀνελεύθερον ἄσω-
 τος, πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον ἀνελεύθερος. διὸ καὶ ἀπωθοῦνται
 τὸν μέσον οἱ ἄκροι ἐκάτερος πρὸς ἐκάτερον, καὶ καλοῦσι
 τὸν ἀνδρεῖον ὁ μὲν δειλὸς θρασὺν ὁ δὲ θρασὺς δειλόν, καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. ἔτω δ' ἀντικειμένων ἀλλήλοις
 20 τούτων, πλείων ἐναντιότης ἐστὶ τοῖς ἄκροις πρὸς ἀλλήλα ἢ
 πρὸς τὸ μέσον· πορρωτέρω γὰρ ταῦτα ἀφέσσηκεν ἀλλήλων
 ἢ τοῦ μέσου, ὥσπερ τὸ μέγα τοῦ μικροῦ καὶ τὸ μικρὸν
 τοῦ μεγάλου ἢ ἄμφω τοῦ ἴσου. ἔτι πρὸς μὲν τὸ μέσον
 ἐνίοις ἄκροις ὁμοιότης τις φαίνεται, ὡς τῇ θρασύτητι πρὸς
 25 τὴν ἀνδρείαν καὶ τῇ ἄσωτίᾳ πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα· τοῖς
 δὲ ἄκροις πρὸς ἀλλήλα πλείω ἀνομοιότης. τὰ δὲ πλεῖ-
 στον ἀπέχοντα ἀλλήλων ἐναντία ὀρίζονται, ὥς καὶ μᾶλ-
 λον ἐναντία τὰ πλεῖον ἀπέχοντα. πρὸς δὲ τὸ μέσον ἀν-
 τίκειται μᾶλλον ἐφ' ὧν μὲν ἡ ἑλλειψις ἐφ' ὧν δὲ ἡ
 30 ὑπερβολή, οἷον ἀνδρεία μὲν οὐχ ἡ θρασύτης ὑπερβολὴ
 οὔσα, ἀλλ' ἡ δειλία ἑλλειψις οὔσα, τῇ δὲ σωφροσύνη
 οὐχ ἡ ἀναισθησία ἔνδεια οὔσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία ὑπερ-

βολὴ οὔσα. διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει, μίαν μὲν τὴν ἐξ αὐτῶ τῶ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι καὶ ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο ἀλλὰ τὸναντίον ἀντιτίθεμεν μᾶλλον, οἷον ἐπεὶ ὁμοιότερον εἶναι δοκεῖ τῇ ἀνδρείᾳ ἢ θρασύτης καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον 5 δ' ἢ δειλίας, ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέχοντα πλεῖον τῶ μέσου ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. μία μὲν ἔν αἰτία αὕτη, ἐξ αὐτῶ τῶ πράγματος, ἑτέρα δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμέν πως, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ φαίνεται. οἷον αὐτοὶ μᾶλλον 10 πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς, διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν μᾶλλον πρὸς ἀκολασίαν ἢ πρὸς κοσμιότητα. ταῦτ' οὖν μᾶλλον ἐναντία λέγομεν, πρὸς ἃ ἢ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ἢ ἀκολασία ὑπερβολὴ οὔσα ἐναντιωτέρα ἐστὶ τῇ σωφροσύνῃ. 15

9 Ὅτι μὲν ἔν ἐστὶν ἢ ἀρετὴ ἢ ἠθικὴ μεσότης, καὶ πῶς, καὶ ὅτι μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ σοχαστικὴ τῶ μέσῳ εἶναι τῶ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἱκανῶς εἴρηται. διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπικδαῖον εἶναι· ἐν ἐκάσῳ 20 γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλῳ τὸ μέσον ἔ παντὸς ἀλλὰ τῶ εἰδότος. ἔτω δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργισθῆναι παντὸς καὶ ῥάδιον, καὶ τὸ δῆναι ἀργύριον καὶ δαπανῆσαι· τὸ δ' ὧ καὶ ὅσον καὶ ὅτε καὶ ἔ ἔνεκα καὶ ὥς, ἔκέτι παντὸς ἔδὲ ῥάδιον· διόπερ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν 25 καὶ καλόν. διὸ δεῖ τὸν σοχαζόμενον τῶ μέσῳ πρῶτον μὲν ἀποχωρεῖν τῶ μᾶλλον ἐναντίῳ, καθάπερ καὶ ἡ Καλυψὼ παραινεῖ “τῶ μὲν καπνῶ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε νῆα.” τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μὲν ἐστὶν ἀμαρτωλότερον, τὸ δ' ἥττον· ἐπεὶ ἔν τῶ μέσου τυχεῖν ἄκρως χαλεπόν, κατὰ τὸν δεύ- 30 τερόν φασι πλεον τὰ ἐλάχιστα ληπτέον τῶν κακῶν· τῶτο δ' ἔσαι μάλιστα τῶτον τὸν τρόπον ὃν λέγομεν. σκοπεῖν δὲ

δεῖ πρὸς αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ
 πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν. τῷτο δ' ἔσται γνῶριμον ἐκ τῆς
 ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς γινομένης περὶ ἡμᾶς. εἰς τέναν-
 τίον δ' ἑαυτὸς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ ἀπαγαγόντες τοῦ
 5 ἀμαρτάνειν εἰς τὸ μέσον ἤζομεν, ὅπερ οἱ τὰ διεσραμμένα
 τῶν ζύλων ὀρθῶντες ποιῶσιν. ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυλα-
 κτέον τὸ ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· ὃ γὰρ ἀδέκαστοι κρίνομεν
 αὐτήν. ὅπερ ἔν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν Ἑλένην,
 τῷτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδονήν, καὶ ἐν πᾶσι
 10 τὴν ἐκείνων ἐπιλέγειν φωνήν· ἔτω γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπό-
 μενοι ἥττον ἀμαρτησόμεθα. ταῦτ' ἔν ποιῶντες, ὡς ἐν κε-
 φαλαίῳ εἰπεῖν, μάλιστα δυνησόμεθα τῷ μέσῳ τυγχάνειν.
 χαλεπὸν δ' ἴσως τῷτο, καὶ μάλισ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον· ὃ
 γὰρ ῥάδιον διορίσαι πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πό-
 15 σον χρόνον ὀργιζέον· καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅτε μὲν τῆς ἐλλείπον-
 τας ἐπαινῶμεν καὶ πράους φαμέν, ὅτε δὲ τῆς χαλεπαί-
 νοντας ἀνδρώδεις ἀποκαλοῦμεν. ἀλλ' ὁ μὲν μικρὸν τοῦ εὖ
 παρεκβαίνων ὃ ψέγεται, οὗτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὗτ' ἐπὶ τὸ
 ἥττοι, ὁ δὲ πλέον· ἔτος γὰρ ὃ λανθάνει. ὁ δὲ μέχρι τίνος
 20 καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτὸς ὃ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀφορίσαι· ὃδὲ
 γὰρ ἄλλο ὃδὲν τῶν αἰσθητῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς καθ'
 ἕκαστα, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ἢ κρίσει. τὸ μὲν ἄρα τοσῷτο
 δῆλον ὅτι ἢ μέση ἔστι ἐν πᾶσιν ἐπαινετή, ἀποκλίνειν δὲ
 δεῖ ὅτε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν ὅτε δ' ἐπὶ τὴν ἑλλειψίν·
 25 οὕτω γὰρ ῥᾶστα τῷ μέσου καὶ τῷ εὖ τευζόμεθα.

Γ.

Τῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη τε καὶ πράξεις ὕψους, καὶ
 30 ἐπὶ μὲν τοῖς ἐκουσίοις ἐπαίνων καὶ ψόγων γινομένων, ἐπὶ
 δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλέχ, τὸ ἐκ-
 σιον καὶ ἀκῆσιον ἀναγκαῖον ἴσως διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς

ἐπισκοπῆσι, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετῆσι πρὸς τε τὰς
τιμὰς καὶ τὰς κολάσεις. δοκεῖ δὲ ἀκῆσια εἶναι τὰ βία
ἢ δι' ἀγνοίαν γινόμενα. βίαιον δὲ ἔσθ' ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, τοι-
αύτη ἔσα ἐν ᾗ μηδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πά-
σχων, οἷον εἰ πνεῦμα κομίσαι ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄν- 5
τες. ὅσα δὲ διὰ φόβον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ
καλόν τι, οἷον εἰ τύραννος προσάττοι αἰσχρόν τι πράττει
κύριος ὢν γονέων καὶ τέκνων, καὶ πράξαντος μὲν σώζοιντο,
μὴ πράξαντος δ' ἀποθνήσκουσιν, ἀμφισβήτησιν ἔχει πότερον
ἀκῆσιά ἐστιν ἢ ἐκούσια. τοῖστον δὲ τι συμβαίνει καὶ περὶ 10
τὰς ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκβολάς· ἀπλῶς μὲν γὰρ ὕδεις ἀπο-
βάλλεται ἐκὼν, ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν
ἅπαντες οἱ νῦν ἔχοντες. μικταὶ μὲν ἔν εἰσὶν αἱ τοιαῦται
πράξεις, εἰκότασι δὲ μᾶλλον ἐκουσίοις· αἶρεται γάρ εἰσι
τότε ὅτε πράττονται, τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως κατὰ τὸν 15
καιρόν ἐστιν. καὶ τὸ ἐκῆσιον δὴ καὶ τὸ ἀκῆσιον, ὅτε πράτ-
τει, λεκτέον. πράττει δὲ ἐκὼν· καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τῆς κινεῖν
τὰ ὀργανικὰ μέρη ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσιν ἐν αὐτῷ
ἐστίν· ὢν δ' ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχή, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν
καὶ μή. ἐκῆσια δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀπλῶς δ' ἴσως ἀκῆσια· 20
ὕδεις γὰρ ἂν ἔλοιτο καθ' αὐτὸ τῶν τοιούτων ὕδεν. ἐπὶ ταῖς
πράξεσι δὲ ταῖς τοιαύταις ἐνίοτε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν
αἰσχρόν τι ἢ λυπηρόν ὑπομένωσιν ἀντὶ μεγάλων καὶ κα-
λῶν· ἂν δ' ἀνάπαλιν, ψέγονται· τὰ γὰρ αἰσχισθ' ὑπομεῖ-
ναι ἐπὶ μηδενὶ καλῷ ἢ μετρίῳ φαύλῃ, ἐπ' ἐνίοις δ' ἔπαι- 25
νος μὲν ἔσθ' γίνεται, συγγνώμη δ', ὅταν διὰ τοιαῦτα πράξῃ
τις ἃ μὴ δεῖ, ἃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει καὶ μη-
δεὶς ἂν ὑπομεῖναι. ἔνια δ' ἴσως ἔκ ἐστὶν ἀναγκασθῆναι,
ἀλλὰ μᾶλλον ἀποθανετέον παθόντι τὰ δεινότατα· καὶ
γὰρ τὸν Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνα γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγ- 30
κάζοντα μητροκτονῆσαι. ἔστι δὲ χαλεπὸν ἐνίοτε διακρίναι
ποῖον ἀντὶ ποῖου αἰρετέον καὶ τί ἀντὶ τίνος ὑπομενετέον, ἔτι

δὲ χαλεπώτερον ἐμμεῖναι τοῖς γνωσθεῖσιν· ὥς γὰρ ἐπὶ τὸ
πολύ ἐσι τὰ μὲν προσδοκώμενα λυπηρά, αὐτὰ δ' ἀναγκάζον-
ται αἰσχρά, ὅθεν ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται περὶ τοὺς
ἀναγκασθέντας ἢ μή. τὰ δὲ ποῖα φατέον βίαια; ἢ ἀπλῶς
5 μὲν, ὁπότε ἂν ἡ αἰτία ἐν τοῖς ἐκτὸς ἢ καὶ ὁ πράττων μη-
δὲν συμβάλληται; αὐτὰ δὲ καθ' αὐτὰ μὲν ἀκρίσια ἐσι, νῦν
δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε αἰρετά, καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ πράττοντι,
καθ' αὐτὰ μὲν ἀκρίσια ἐσι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε ἐκρίσια.
μᾶλλον δ' ἔοικεν ἐκουσίῳ· αἱ γὰρ πράξεις ἐν τοῖς καθ'
10 ἑκάστω, ταῦτα δ' ἐκρίσια. ποῖα δ' ἀντὶ ποίων αἰρετέον, οὐ
ῥάδιον ἀποδῆναι· πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ εἰσιν ἐν τοῖς καθ'
ἑκάστω. εἰ δέ τις τὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ φαίη βίαια
εἶναι (ἀναγκάζειν γὰρ ἔξω ὄντα), πάντα ἂν εἴη οὕτω
βίαια· τῶν γὰρ χάριν πάντες πάντα πράττουσιν. καὶ οἱ
15 μὲν βία καὶ ἄκοντες λυπηρῶς, οἱ δὲ διὰ τὸ ἡδὺ καὶ κα-
λὸν μεθ' ἡδονῆς. γελοῖον δὲ τὸ αἰτιαῖσθαι τὰ ἐκτὸς, ἀλλὰ
μὴ αὐτὸν εὐθήρατον ὄντα ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ τῶν μὲν
καλῶν ἑαυτόν, τῶν δ' αἰσχυρῶν τὰ ἡδέα. ἔοικε δὲ τὸ βί-
αιον εἶναι ἢ ἔξωθεν ἢ ἀρχή, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ
20 βιασθέντος.

Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν ἔχ ἐκρίσιον μὲν ἅπαν ἐσὶν, ἀκρί- 2
σιον δὲ τὸ ἐπίλυπον καὶ ἐν μεταμελείᾳ· ὁ γὰρ δι' ἄγνοιαν
πράξας ὁτίῃν, μηδὲν δὲ δυσχεραίνων ἐπὶ τῇ πράξει, ἐκὼν
μὲν ἢ πέπραχεν, ὅ γε μὴ ἤδει, ἢ δ' αὖ ἄκων, μὴ λυπῶ-
25 μενός γε. τῷ δὲ δι' ἄγνοιαν ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἄκων
δοκεῖ, ὁ δὲ μὴ μεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος ἔσω, ἔχ ἐκὼν·
ἐπεὶ γὰρ διαφέρει, βέλτιον ὄνομα ἔχειν ἴδιον. ἕτερον δ'
ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν τῷ ἀγνοοῦντα ποιεῖν· ὁ
γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν,
30 ἀλλὰ διὰ τι τῶν εἰρημένων, ἢ ἐκ εἰδῶς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν.
ἀγνοεῖ μὲν οὖν πᾶς ὁ μοχθηρὸς αὐτὸν δειπνῶν καὶ ὦν
ἀφεκτέον, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως

κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκῆσιον βύλεται λέγεσθαι ἔκ εἴ τις
 ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια
 αἰτία τῆ ἀκουσίου ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας, οὐδ' ἡ καθόλου
 (ψέγονται γὰρ διὰ γε ταύτην) ἀλλ' ἡ καθ' ἑκάστα, ἐν
 οἷς καὶ περὶ αὐτῆς ἡ πράξις· ἐν τέτοις γὰρ καὶ ἔλεος καὶ 5
 συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν ἀκουσίως πράττει.
 ἴσως ἔν τ' χειρόν διορίσαι αὐτά, τίνα καὶ πόσα ἐστί, τίς
 τε δὴ καὶ τί καὶ περὶ τί ἡ ἐν τίνι πράττει, ἐνίοτε δὲ καὶ
 τίνι, οἷον ὀργάνῳ, καὶ ἔνεκα τίνος, οἷον σωτηρίας, καὶ πῶς,
 οἷον ἡρέμα ἢ σφόδρα. ἅπαντα μὲν οὖν ταῦτα οὐδεὶς ἂν 10
 ἀγνοήσκει μὴ μαινόμενος, δῆλον δ' ὡς ἔδὲ τὸν πράττοντα·
 πῶς γὰρ ἑαυτὸν γε; ὁ δὲ πράττει, ἀγνοήσκειεν ἂν τις, οἷον
 λέγοντές φασιν ἐκπεσεῖν αὐτῆς, ἡ ἔκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα
 ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά, ἡ δεῖξαι βουλόμενος
 ἀφεῖναι, ὡς ὁ τὸν καταπέλτην. οἰηθείη δ' ἂν τις καὶ τὸν 15
 υἱὸν πολέμιον εἶναι ὥσπερ ἡ Μερόπη, καὶ ἐσφαιρῶσθαι
 τὸ λελογχωμένον δόρυ, ἡ τὸν λίθον κίσσηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ
 σωτηρίᾳ παίσας ἀποκτείνειν ἂν· καὶ δεῖξαι βουλόμενος,
 ὥσπερ οἱ ἀκροχειρίζόμενοι, πατάσκειεν ἂν. περὶ πάντα δὴ
 ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὐσης, ἐν οἷς ἡ πράξις, ὁ τούτων τι 20
 ἀγνοήσας ἄκων δοκεῖ πεπραχέναι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς
 κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς ἡ πράξις καὶ
 ἔνεκα. τῆ δὴ κατὰ τὴν τοιαύτην ἄγνοιαν ἀκουσίου λε-
 γομένου ἔτι δεῖ τὴν πράξιν λυπηρὰν εἶναι καὶ ἐν μετα-
 μελείᾳ.

25

- 3 Ὅντος δ' ἀκουσίου τῆ βίᾳ καὶ δι' ἄγνοιαν, τὸ ἐκού-
 σιον δόξειεν ἂν εἶναι οὗ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἰδότει τὰ καθ'
 ἑκάστα ἐν οἷς ἡ πράξις. ἴσως γὰρ ἔκαλῶς λέγεται ἀκῆ-
 σια εἶναι τὰ διὰ θυμὸν ἢ δι' ἐπιθυμίαν. πρῶτον μὲν γὰρ
 ἔδὲν ἔτι τῶν ἄλλων ζώων ἐκουσίως πράττει, ἔδ' οἱ παῖδες· 30
 εἴτα πότερον ἔδὲν ἐκουσίως πράττομεν τῶν δι' ἐπιθυμίαν
 καὶ θυμόν, ἡ τὰ καλὰ μὲν ἐκουσίως τὰ δ' αἰσχροὶ ἀκῆ-

σίως; ἢ γελοῖον ἐνός γε αἰτίου ὄντος; ἄτοπον δὲ ἴσως τὸ ἀκέραια φάναι ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι. δεῖ δὲ καὶ ὀργίζεσθαι ἐπὶ τισι καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν, οἷον ὑγείας καὶ μαθήσεως. δοκεῖ δὲ τὰ μὲν ἀκέραια λυπηρὰ εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυ-
 5 μίαν ἡδέα. ἔτι δὲ τί διαφέρει τῷ ἀκέραια εἶναι τὰ κατὰ λογισμὸν ἢ θυμὸν ἀμαρτηθέντα; φευκτὰ μὲν γὰρ ἄμφω, δοκεῖ δὲ ἔχ' ἥττον ἀνθρωπικὰ εἶναι τὰ ἄλογα πάθη. αἱ δὲ πράξεις τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας. ἄτοπον δὴ τὸ τιθέναι ἀκέραια ταῦτα.

10 Διωρισμένων δὲ τῷ τε ἐκέραιον καὶ τῷ ἀκουσίῳ, περὶ 4 προαιρέσεως ἔπεται διελθεῖν· οἰκειότατον γὰρ εἶναι δοκεῖ τῇ ἀρετῇ καὶ μᾶλλον τὰ ἥθη κρίνειν τῶν πράξεων. ἡ προαίρεσις δὴ ἐκέραιον μὲν φαίνεται, οὐ ταῦτόν δέ, ἀλλ' ἐπὶ πλεόν τὸ ἐκέραιον· τῷ μὲν γὰρ ἐκέραιον καὶ παῖδες καὶ
 15 τᾶλλα ζῶα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' ἔχ', καὶ τὰ ἐξαίφνης ἐκέραια μὲν λέγομεν, κατὰ προαίρεσιν δ' ἔχ'. οἱ δὲ λέγοντες αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βέλησιν ἢ τινα δόξαν ἔκ' εὐκασι-
 20 μίας ὀρθῶς λέγουσιν. οὐ γὰρ κοινὸν ἡ προαίρεσις καὶ τῶν ἀλόγων, ἐπιθυμία δὲ καὶ θυμός. καὶ ὁ ἀκρατὴς ἐπιθυ-
 20 μῶν μὲν πράττει, προαιρέμενος δ' ἔχ'. ὁ ἐγκρατὴς δ' ἀνά-
 25 παλιν προαιρέμενος μὲν, ἐπιθυμῶν δ' ἔχ'. καὶ προαιρέσει μὲν ἐπιθυμία ἐναντιῖται, ἐπιθυμία δ' ἐπιθυμία ἔχ'. καὶ ἡ μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπῃ, ἡ προαίρεσις δ' ἔτε λυ-
 25 πηρῷ ἢ ἡδέος. θυμός δ' ἔτι ἥττον· ἥκιστα γὰρ τὰ διὰ θυ-
 30 μὸν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ μὴν ἔδὲ βέλησις γε, καίπερ σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ ἔκ' ἔσι τῶν ἀδυνάτων, καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι, δοκοίη ἂν ἡλίθιος εἶναι· βέλησις δ' ἔσι τῶν ἀδυνάτων, οἷον ἀθανασίας. καὶ ἡ μὲν βέλησις ἔσι καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι' αὐτῷ πραχθέντα ἂν, οἷον ὑποκριτὴν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητὴν. προαιρεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα ἔχ' ἔσις, ἀλλ' ὅσα οἴεται γενέσθαι ἂν δι' αὐτῷ. ἔτι δ' ἡ μὲν βέλησις τῷ τέλει ἔσι μᾶλλον, ἡ

δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον ὑγιαίνειν βυλόμεθα, προαιρέμεθα δὲ δι' ὧν ὑγιανῶμεν, καὶ εὐδαιμονεῖν βυλόμεθα μὲν καὶ φαμέν, προαιρέμεθα δὲ λέγειν ἔχ' ἀρμόζει· ὅλως γὰρ ἔοικεν ἡ προαίρεσις περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν εἶναι. ἔδὲ δὴ δόξα ἂν εἴη· ἡ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ πάντα εἶναι, 5 καὶ ἔδὲν ἦττον περὶ τὰ αἰδία καὶ τὰ ἀδύνατα ἢ τὰ ἐφ' ἡμῖν· καὶ τῷ ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ διαιρεῖται, οὐ τῷ κακῷ καὶ ἀγαθῷ, ἡ προαίρεσις δὲ τέτοις μᾶλλον. ὅλως μὲν ἔν δόξῃ ταυτόν ἴσως ἔδὲ λέγει ἔδειξ. ἀλλ' ἔδὲ τινι· τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τὰγαθὰ ἢ τὰ κακὰ ποιοῖ τινές ἐσμεν, τῷ δὲ 10 δοξάζειν ἔ. καὶ προαιρέμεθα μὲν λαβεῖν ἢ φυγεῖν ἢ τι τῶν τοιούτων, δοξάζομεν δὲ τί ἐσιν ἢ τίνι συμφέρει ἢ πῶς· λαβεῖν δ' ἢ φυγεῖν ἔ πάνυ δοξάζομεν. καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι ἔ δεῖ μᾶλλον ἢ τῷ ὀρθῶς, ἡ δὲ δόξα τῷ ὡς ἀληθῶς. καὶ προαιρέμεθα μὲν ἂ μάλιστα 15 ἴσμεν ἀγαθὰ ὄντα, δοξάζομεν δὲ ἂ ἔ πάνυ ἴσμεν. δοκῶσί τε ἔχ' οἱ αὐτοὶ προαιρεῖσθαί τε ἄριστα καὶ δοξάζειν, ἀλλ' ἔνιοι δοξάζειν μὲν ἄμεινον, διὰ κακίαν δ' αἰρεῖσθαι ἔχ' ἂ δεῖ. εἰ δὲ προγίνεται δόξα τῆς προαιρέσεως ἢ παρακολυθεῖ, ἔδὲν διαφέρει· ἔ τῆτο γὰρ σκοπῶμεν, ἀλλ' εἰ ταυτόν 20 ἐσι δόξῃ τινί. τί ἔν ἢ ποῖόν τί ἐσιν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων ἔθεν; ἐκῶσιον μὲν δὴ φαίνεται, τὸ δ' ἐκῶσιον ἔ πᾶν προαιρετόν. ἀλλ' ἄρά γε τὸ προβεβουλευμένον; ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου καὶ διανοίας. ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τῆνομα ὡς ὄν πρὸ ἐτέρων αἰρετόν. 25

5 Βυλεύονται δὲ πότερα περὶ πάντων καὶ πᾶν βυλευτόν ἐσιν, ἢ περὶ ἐνίων ἔκ ἐσι βυλή; λεκτέον δ' ἴσως βυλευτόν ἔχ' ὑπὲρ ἔ βυλεύσαιτ' ἂν τις ἡλίθιος ἢ μαινόμενος, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ νοῦν ἔχων. περὶ δὲ τῶν αἰδίων ἔδειξ βυλεύεται, οἷον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς 30 πλευρᾶς, ὅτι ἀσύμμετροι. ἀλλ' ἔδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, αἰεὶ δὲ κατὰ ταῦτα γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης εἴτε καὶ

φύσει ἢ διὰ τινὰ αἰτίαν ἄλλην, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατο-
 λῶν. ὁδὲ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον αὐχμῶν καὶ ὄμ-
 βρων. ὁδὲ περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυρῶν εὐρέσεως.
 ἀλλ' ὁδὲ περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν πάντων, οἷον πῶς ἂν Σκύ-
 5 θαι ἄριστα πολιτεύοιντο οὐδεὶς Λακεδαιμονίων βελεύεται.
 ὁ γὰρ γένοιτ' ἂν τέτων ἔθεν δι' ἡμῶν. βελευόμεθα δὲ περὶ
 τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ταῦτα δὲ καὶ ἔστι λοιπά. αἰτία
 γὰρ δοκῶσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ
 νῦν καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. τῶν δ' ἀνθρώπων ἕκαστοι βε-
 10 λεύονται περὶ τῶν δι' αὐτῶν πρακτῶν. καὶ περὶ μὲν τὰς
 ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπισημῶν ὅκ' ἔστι βελή, οἷον
 περὶ γραμμάτων (ὁ γὰρ διζάζομεν πῶς γραπτέον)· ἀλλ'
 ὅσα γίνεται δι' ἡμῶν, μὴ ὡσαύτως δ' αἰεὶ, περὶ τέτων βε-
 λευόμεθα, οἷον περὶ τῶν κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικὴν,
 15 καὶ περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμνασικὴν, ὅσῳ ἥττον
 διηκρίβωται, καὶ ἔτι περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως, μᾶλλον δὲ
 καὶ περὶ τὰς τέχνας ἢ τὰς ἐπισημὰς· μᾶλλον γὰρ περὶ
 αὐτὰς διζάζομεν. τὸ βουλευέσθαι δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ, ἀδήλοισι δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον.
 20 συμβέλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, ἀπιστῶν-
 τες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς ὅκ' ἱκανοῖς διαγνῶναι. βουλευόμεθα
 δ' ὁ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. ἔτε
 γὰρ ἰατρὸς βουλευέται εἰ ὑγιάσει, ἔτε ῥήτωρ εἰ πείσει,
 ἔτε πολιτικὸς εἰ εὐνομίαν ποιήσει, ὁδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς
 25 περὶ τῶν τελῶν· ἀλλὰ θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ τίνων
 ἔσαι σκοπῶσι, καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένους γίνεσθαι
 διὰ τίνος ῥᾶσα καὶ κάλλισα ἐπισκοπῶσι, δι' ἑνὸς δ' ἐπι-
 τελεσμένους πῶς διὰ τῆς ἔσται κακείνου διὰ τίνος, ἕως ἂν
 ἔλθωσιν ἐπὶ τὸ πρῶτον αἶτιον, ὃ ἐν τῇ εὐρέσει ἔσχατόν
 30 ἔστιν· ὁ γὰρ βελευόμενος ἔοικε ζητεῖν καὶ ἀναλύειν τὸν
 εἰρημένον τρόπον ὥσπερ διάγραμμα. φαίνεται δ' ἡ μὲν
 ζήτησις ὁ πᾶσα εἶναι βέλευσις, οἷον αἱ μαθηματικαί, ἡ

δὲ βέλευσις πᾶσα ζήτησις, καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀνα-
λύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ γενέσει. καὶ μὲν ἀδυνάτῳ ἐν-
τύχωσιν, ἀφίστανται, οἷον εἰ χρημάτων δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ
οἷόν τε πορισθῆναι· ἐὰν δὲ δυνατόν φαίνεται, ἐγχειρῶσι
πράττειν. δυνατὰ δὲ ἃ δι' ἡμῶν γένοιτ' ἂν· τὰ γὰρ διὰ 5
τῶν φίλων δι' ἡμῶν πως ἐσίν· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. ζη-
τεῖται δ' ὅτε μὲν τὰ ὄργανα, ὅτε δ' ἡ χρεία αὐτῶν·
ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὅτε μὲν δι' ἑ, ὅτε δὲ πῶς
ἢ διὰ τίνος. ἔοικε δὴ, καθάπερ εἴρηται, ἄνθρωπος εἶναι
ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἡ δὲ βελὴ περὶ τῶν αὐτῷ πρακτῶν, 10
αἱ δὲ πράξεις ἄλλων ἔνεκα. ἔκ ἂν ἔν εἴη βουλευτὸν τὸ
τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὰ τέλη. ἔδὲ δὴ τὰ καθ' ἕκαστα,
οἷον εἰ ἄρτος τοῦτο ἢ πέπεπται ὡς δεῖ· αἰσθήσεως γὰρ
ταῦτα. εἰ δὲ αἰεὶ βλεύσεται, εἰς ἄπειρον ἤξει. βουλευ-
τὸν δὲ καὶ προαιρετὸν τὸ αὐτό, πλὴν ἀφωρισμένον ἤδη τὸ 15
προαιρετόν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς προκριθὲν προαιρετόν
ἐσιν. παύεται γὰρ ἕκαστος ζητῶν πῶς πράξει, ὅταν εἰς
αὐτὸν ἀνάγαγῃ τὴν ἀρχήν, καὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἡγούμενον·
τῆτο γὰρ τὸ προαιρέμενον. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν
ἀρχαίων πολιτειῶν, ἃς Ὅμηρος ἐμιμεῖτο· οἱ γὰρ βασι- 20
λεῖς ἃ προέλοιnton ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. ὄντος δὲ τοῦ
προαιρετῆ βουλευτῆ ὀρεκτῆ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις
ἂν εἴη βουλευτικὴ ὀρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἐκ τῆ βλεύσασθαι
γὰρ κρίναντες ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν βέλευσιν. ἡ μὲν οὖν
προαίρεσις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐσι, καὶ ὅτι τῶν 25
πρὸς τὰ τέλη.

6 Ἡ δὲ βέλησις ὅτι μὲν τῆ τέλους ἐσίν, εἴρηται, δοκεῖ
δὲ τοῖς μὲν ἀγαθῶ εἶναι, τοῖς δὲ τῆ φαινομένου ἀγαθοῦ.
συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὸ βουλευτὸν τἀγαθὸν λέγουσι μὴ
εἶναι βουλευτὸν ὃ βέλεται ὁ μὴ ὀρθῶς αἰρέμενος (εἰ γὰρ 30
ἔσαι βλητόν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δ', εἰ ἔτῳς ἔτυχε, κακόν),
τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν τὸ βλητὸν λέγουσι μὴ

εἶναι φύσει βουλευτόν, ἀλλ' ἐκάστω τὸ δοκοῦν· ἄλλο δ' ἄλλω φαίνεται, καὶ εἰ ἕτως ἔτυχε, τάναντία. εἰ δὲ δὴ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἄρα φατέον ἀπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλήθειαν βουλευτόν εἶναι τἀγαθόν, ἐκάστω δὲ τὸ φαινόμενον;
 5 τῷ μὲν ἔν σπᾶδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι, τῷ δὲ φαύλῳ τὸ τυχόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῖς μὲν εὖ διακειμένοις ὑγιεινά ἐσι τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦτα ὄντα, τοῖς δ' ἐπινόσοις ἕτερα. ὁμοίως δὲ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα καὶ θερμὰ καὶ βαρέα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα· ὁ σπᾶδαῖος γὰρ
 10 ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἐκάστοις τἀληθὲς αὐτῷ φαίνεται. καθ' ἐκάστην γὰρ ἔστιν ἰδιά ἐσι καλὰ καὶ ἡδέα, καὶ διαφέρει πλείστον ἴσως ὁ σπᾶδαῖος τῷ τἀληθὲς ἐν ἐκάστοις ὁρᾶν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτῶν ὢν. τοῖς πολλοῖς δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν ἡδονὴν ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὕσα
 15 ἀγαθὸν φαίνεται. αἰρῶνται ἔν τὸ ἡδὺ ὡς ἀγαθόν, τὴν δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.

Ὅντος δὲ βουλευτῆ μὲν τῆ τέλους, βουλευτῶν δὲ καὶ 7 προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ προαίρεσιν ἂν εἶεν καὶ ἐκούσιοι. αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν
 20 ἐνέργειαι περὶ ταῦτα. ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετή, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία. ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ πράττειν, καὶ ἐν οἷς τὸ μή, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν καλὸν ὃν ἐφ' ἡμῖν ἐσί, καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῖν
 ἔσαι αἰσχρὸν ὃν, καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν καλὸν ὃν ἐφ' ἡμῖν,
 25 καὶ τὸ πράττειν αἰσχρὸν ὃν ἐφ' ἡμῖν. εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχροτά, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν, τῆτο δ' ἦν τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι, ἐφ' ἡμῖν ἄρα τὸ ἐπιεικέσι καὶ φαύλοις εἶναι. τὸ δὲ λέγειν ὡς ἑδεῖς ἐκὼν
 30 ποιηρὸς ἑδ' ἄκων μάκαρ, ἔοικε τὸ μὲν ψευδεῖ τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν γὰρ ἑδεῖς ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἐκῆσιον. ἡ τοῖς γε νῦν εἰρημένοις ἀμφισβητητέον, καὶ τὸν ἄνθρωπον ὃ φατέον ἀρχὴν εἶναι ἑδὲ γεννητὴν τῶν πράξεων

ὥσπερ καὶ τέκνων. εἰ δὲ ταῦτα φαίνεται καὶ μὴ ἔχομεν
 εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ τὰς ἐφ' ἡμῖν, ὧν καὶ
 αἱ ἀρχαὶ ἐν ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκέσια. τέτοις
 δ' ἔοικε μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ ὑφ' ἐκάστων καὶ ὑπ' αὐτῶν
 τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ τιμωρῶνται τὰς δρών- 5
 τας μοχθηρά, ὅσοι μὴ βία ἢ δι' ἀγνοίαν ἥς μὴ αὐτοὶ
 αἴτιοι, τὰς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας τιμῶσιν, ὡς τὰς μὲν
 προτρέφοντες, τοὺς δὲ κωλύσοντες. καίτοι ὅσα μὴτ' ἐφ'
 ἡμῖν ἐστὶ μὴθ' ἐκέσια, ὅδεῖς προτρέπεται πράττειν, ὡς ὅθεν
 πρὸ ἔργου ὄν τὸ πεισθῆναι μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ 10
 πεινῆν ἢ ἄλλ' ὅτις τῶν τοιούτων· ὅθεν γὰρ ἥττον πεισόμεθα
 αὐτά. καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἀγνοεῖν κολάζουσιν, ἐὰν αἴτιος
 εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας, οἷον τοῖς μεθύσιν διπλᾶ τὰ ἐπι-
 τίμια· ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύριος γὰρ τοῦ μὴ μεθυ-
 σθῆναι, τῆτο δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας. καὶ τὰς ἀγνοούντας τι 15
 τῶν ἐν τοῖς νόμοις, αὐτοὶ δὲ ἐπίσασθαι καὶ μὴ χαλεπά ἐσι,
 κολάζουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀμέ-
 λειαν ἀγνοεῖν δοκῶσιν, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ὄν τὸ μὴ ἀγνοεῖν·
 τὰ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι. ἀλλ' ἴσως τοιούτος ἐστὶν ὥστε
 μὴ ἐπιμεληθῆναι. ἀλλὰ τὰ τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἴτιοι 20
 ζῶντες ἀνειμένως, καὶ τὰ ἀδίκους ἢ ἀκολάστους εἶναι, οἱ μὲν
 κακουργῶντες, οἱ δὲ ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες·
 αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα ἐνέργειαι τοιούτους ποίῃσιν. τῆτο δὲ δῆ-
 λον ἐκ τῶν μελετώντων πρὸς ἡντινοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν·
 διατελῶσι γὰρ ἐνεργῶντες. τὸ μὲν ὅν ἀγνοεῖν ὅτι ἐκ τοῦ 25
 ἐνεργεῖν περὶ ἕκαστα αἱ ἔξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθήτη.
 ἔτι δ' ἄλογον τὸν ἀδικοῦντα μὴ βέλεσθαι ἀδικὸν εἶναι ἢ
 τὸν ἀκολασαίνοντα ἀκόλαστον. εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράτ-
 τει ἐξ ὧν ἔσαι ἀδικός, ἐκὼν ἀδικός ἂν εἴη, ὃ μὴν ἐάν γε
 βέληται, ἀδικός ὧν παύσεται καὶ ἔσαι δίκαιος· ὅθεν γὰρ 30
 ὁ νοσῶν ὑγιής. καὶ εἰ ὅπως ἔτυχεν, ἐκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς
 βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. τότε μὲν ὅν ἐξῆν αὐτῷ

μὴ νοσεῖν, προεμένω δ' ἔκτι, ὥσπερ ἔδ' ἀφέντι λίθον ἔτ'
 αὐτὸν δυνατὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ τὸ βαλεῖν
 καὶ ῥῖψαι· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ. ἔτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ
 καὶ τῷ ἀκολάσῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξῆν τοιούτοις μὴ γενέσθαι,
 5 διὸ ἐκόντες εἰσὶν· γενομένοις δ' ἔκτι ἔξεσι μὴ εἶναι. ἔ μόνον
 δ' αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἐκέσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐνίοις καὶ
 αἱ τοῦ σώματος, οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ
 φύσιν αἰσχροῖς ἔδει ἐπιτιμᾶν, τοῖς δὲ δι' ἀγυμνασίαν καὶ
 ἀμέλειαν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀσθένειαν καὶ πῆρωσιν· ἔθεις
 10 γὰρ ἂν ὀνειδίσκειε τυφλῷ φύσει ἢ ἐκ νόσου ἢ ἐκ πληγῆς,
 ἀλλὰ μᾶλλον ἐλεῆσαι· τῷ δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης
 ἀκολασίας πᾶς ἂν ἐπιτιμήσαι. τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα κα-
 κιῶν αἱ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἔ. εἰ
 δ' ἔτω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμῶμεναι τῶν κακιῶν
 15 ἐφ' ἡμῖν ἂν εἶεν. εἰ δέ τις λέγοι ὅτι πάντες ἐφίενται τῷ
 φαινομένῳ ἀγαθῷ, τῆς δὲ φαντασίας ἔ κύριοι, ἀλλ' ὁποῖός
 ποθ' ἕκασός ἐστι, τοῖστο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· εἰ
 μὲν ἔν ἕκαστος ἑαυτῷ τῆς ἑξεως ἐσί πως αἴτιος, καὶ τῆς
 φαντασίας ἔσαι πως αὐτὸς αἴτιος· εἰ δὲ μή, ἔθεις αὐτῷ
 20 αἴτιος τῷ κακῷ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἀγνοίαν τῷ τέλει ταῦτα
 πράττει, διὰ τῶν οἰόμενος αὐτῷ τὸ ἄριστον ἔσεσθαι. ἡ
 δὲ τῷ τέλει ἔφεσις ἔκ ἀυθαίρετος, ἀλλὰ φῦναι δεῖ ὥσπερ
 ὄψιν ἔχοντα, ἡ κρινεῖ καλῶς καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγα-
 θὸν αἰρήσεται. καὶ ἔστιν εὐφυής, ὥ τῷτο καλῶς πέφυκεν·
 25 τὸ γὰρ μέγιστον καὶ κάλλιστον, καὶ ὃ παρ' ἑτέρῳ μὴ οἶόν
 τε λαβεῖν μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἶον ἔφυ, τοῖστον ἔξει, καὶ
 τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τῷτο πεφυκέναι ἡ τελεία καὶ ἀληθινὴ
 ἂν εἴη εὐφυΐα. εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί μᾶλλον ἢ
 ἀρετὴ τῆς κακίας ἔσαι ἐκέσιον; ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ
 30 ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ, τὸ τέλος φύσει ἢ ὁπωσδήποτε φαί-
 νεται καὶ κείται, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς τοῦτ' ἀναφέροντες
 πράττεσιν ὁπωσδήποτε. εἴτε δὲ τὸ τέλος μὴ φύσει ἐκάσῳ

φαίνεται οἷονδήποτε, ἀλλά τι καὶ παρ' αὐτόν ἐστιν, εἴτε τὸ μὲν τέλος φυσικόν, τῷ δὲ τὰ λοιπὰ πράττειν ἐκυσίως τὸν σπυδαῖον ἢ ἀρετὴν ἐκυσίον ἐσιν, ἔθ' ἢ ἥττον καὶ ἢ κακία ἐκυσίον ἂν εἴη· ὁμοίως γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι' αὐτόν ἐν ταῖς πράξεσι καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει. εἰ 5 ἔν, ὥσπερ λέγεται, ἐκυσιοὶ εἰσιν αἱ ἀρεταί (καὶ γὰρ τῶν ἔξεων συναίτιοί πως αὐτοὶ ἐσμεν, καὶ τῷ ποιοί τινες εἶναι τὸ τέλος τοιόνδε τιθέμεθα), καὶ αἱ κακίαι ἐκυσιοὶ ἂν εἶεν· ὁμοίως γάρ.

8 Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ὧν εἴρηται ἡμῖν τό τε 10 γένος τύπῳ, ὅτι μεσότητές εἰσι καὶ ὅτι ἔξεις, ὑφ' ὧν τε γίνονται, καὶ ὅτι τούτων πρακτικὰ καθ' αὐτάς, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκούσιοι, καὶ οὕτως ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος προσάξῃ. ἔχ' ὁμοίως δὲ αἱ πράξεις ἐκυσιοὶ εἰσι καὶ αἱ ἔξεις· τῶν μὲν γὰρ πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς 15 κύριοι ἐσμεν, εἰδότες τὰ καθ' ἕκαστα, τῶν ἔξεων δὲ τῆς ἀρχῆς, καθ' ἕκαστα δὲ ἢ πρόσθεσις οὐ γνῶριμος, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρωσιῶν· ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἦν ἔτῳ ἢ μὴ ἔτῳ χρήσασθαι, διὰ τῆτο ἐκυσιοὶ.

9 Ἀναλαβόντες δὲ περὶ ἐκάστης, εἵπωμεν τίνες εἰσὶ καὶ 20 περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ' ἔσαι δῆλον καὶ πόσαι εἰσίν. καὶ πρῶτον περὶ ἀνδρείας. ὅτι μὲν ἔν μεσότης ἐστὶ περὶ φόβους καὶ θάρρη, ἥδη καὶ πρότερον εἴρηται, φοβέμεθα δὲ δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ' ἐσὶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν κακά· διὸ καὶ τὸν φόβον ὀρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. 25 φοβέμεθα μὲν οὖν πάντα τὰ κακά, οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσον ἀφιλίαν θάνατον, ἀλλ' οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι· ἔνια γὰρ καὶ δεῖ φοβεῖσθαι καὶ καλόν, τὸ δὲ μὴ αἰσχρόν, οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν γὰρ φοβέμενος ἐπιεικῆς καὶ αἰδήμων, ὁ δὲ μὴ φοβέμενος ἀναίσχυντος. λέ- 30 γεται δ' ὑπὸ τινων ἀνδρεῖος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γάρ τι ὅμοιον τῷ ἀνδρείῳ· ἄφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος.

πενίαν δ' ἴσως ἔδει φοβεῖσθαι ἔδῃ νόσον, ἔδ' ὅλως ὅσα
 μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι' αὐτόν. ἀλλ' ἔδ' ὁ περὶ ταῦτα
 ἄφοβος ἀνδρεῖος. λέγομεν δὲ καὶ τῆτον καθ' ὁμοιότητα·
 ἔνιοι γὰρ ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες ἐλευ-
 5 θέριοί εἰσι καὶ πρὸς χρημάτων ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχου-
 σιν. ἔδῃ δὲ εἴ τις ὕβριν περὶ παῖδας καὶ γυναῖκα φοβεῖ-
 ται ἢ φθόνον ἢ τι τῶν τοιούτων, δειλὸς ἐστίν· ἔδ' εἰ θαρρεῖ
 μέλλων μασιγᾶσθαι, ἀνδρεῖος. περὶ ποῖα ἔν τῶν φοβερῶν
 ὁ ἀνδρεῖος; ἢ περὶ τὰ μέγιστα; ἔθεις γὰρ ὑπομενετικώτερος
 10 τῶν δεινῶν. φοβερώτατον δ' ὁ θάνατος· πέρας γάρ, καὶ
 ἔδῃ ἔτι τῷ τεθνεῶτι δοκεῖ οὐτ' ἀγαθὸν οὔτε κακὸν εἶναι.
 δόξειε δ' ἂν οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντί ὁ ἀνδρεῖος
 εἶναι, οἷον εἰ ἐν θαλάττῃ ἢ ἐν νόσοις. ἐν τίσιν ἔν; ἢ ἐν
 τοῖς καλλίστοις; τοῖστοι δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ
 15 καὶ καλλίστῳ κινδύνῳ. ὁμόλογοι δὲ τέτοις εἰσὶ καὶ αἱ τι-
 μαὶ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς μονάρχοις. κυρίως
 δὲ λέγοιτ' ἂν ἀνδρεῖος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεής,
 καὶ ὅσα θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγυια ὄντα· τοιαῦτα δὲ μά-
 λιστα τὰ κατὰ πόλεμον. ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ
 20 καὶ ἐν νόσοις ἀδεής ὁ ἀνδρεῖος, ἔχ' ἔτω δὲ ὡς οἱ θαλάτ-
 τιοι· οἱ μὲν γὰρ ἀπεγνώκασιν τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνα-
 τον τὸν τοῖστον δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐέλπιδές εἰσι παρὰ
 τὴν ἐμπειρίαν. ἅμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται ἐν οἷς ἐστὶν ἀλκή
 ἢ καλὸν τὸ ἀποθανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς ἔθ-
 25 τερον ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν ἔ παῶσι μὲν τὸ αὐτό, λέγομεν δέ τι 10
 καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. τῆτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ γε-
 νῆν ἔχοντι, τὰ δὲ κατ' ἄνθρωπον διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ
 μᾶλλον καὶ ἥττον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρραλέα. ὁ δὲ
 30 ἀνδρεῖος ἀνέκπληκτος ὡς ἄνθρωπος. φοβήσεται μὲν ἔν καὶ
 τὰ τοιαῦτα, ὡς δεῖ δὲ καὶ ὡς ὁ λόγος ὑπομενεῖ, τῆ καλῆ
 ἔνεκα· τῆτο γὰρ τέλος τῆς ἀρετῆς. ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ

ἤττον ταῦτα φοβεῖσθαι, καὶ ἔτι τὰ μὴ φοβερά ὡς τοιαῦτα φοβεῖσθαι. γίνεται δὲ τῶν ἀμαρτιῶν ἢ μὲν ὅτι ἔχει δειῖ, ἢ δὲ ὅτι ἔχει ὡς δειῖ, ἢ δὲ ὅτι ἔχει ὅτε, ἢ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ θαρραλέα. ὁ μὲν ὅν ἀ δειῖ καὶ οὐ ἔνεκα ὑπομένων καὶ φοβόμενος, καὶ ὡς δειῖ καὶ ὅτε, ὁμοίως δὲ 5 καὶ θαρρῶν, ἀνδρείος· κατ' ἀξίαν γάρ, καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος, πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀνδρείος. τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἔξιν. καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἡ ἀνδρεία καλόν. τοιούτον δὲ καὶ τὸ τέλος· ὀρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει. καλῶ δὲ ἔνεκα ὁ ἀνδρείος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ κατὰ 10 τὴν ἀνδρείαν. τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος (εἴρηται δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον ὅτι πολλά ἐσιν ἀνώνυμα), εἴη δ' ἂν τις μαινόμενος ἢ ἀνάλγητος, εἰ μὴ θέν φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε τὰ κύματα, καθάπερ φασὶ τὸς Κελτῆς. ὁ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων περὶ τὰ 15 φοβερά θρασύς. δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζὼν εἶναι ὁ θρασύς καὶ προσποιητικὸς ἀνδρείας. ὡς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερά ἔχει, ὥτως ὅτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται, μιμεῖται. διὸ καὶ εἰσὶν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι· ἐν τέτοις γὰρ θρασυνόμενοι τὰ φοβερά ἔχει ὑπομένουσιν. ὁ 20 δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων δειλός· καὶ γὰρ ἀ μὴ δειῖ καὶ ὡς οὐ δειῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ. ἐλλείπει δὲ καὶ τῷ θαρρεῖν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβάλλων μᾶλλον καταφανής ἐστιν. δύσελπιδος δὲ τις ὁ δειλός· πάντα γὰρ φοβεῖται. ὁ δ' ἀνδρείος ἐναντίως· τὸ γὰρ 25 θαρρεῖν εὐέλπιδος. περὶ ταῦτα μὲν οὖν ἐστὶν ὁ τε δειλὸς καὶ ὁ θρασύς καὶ ὁ ἀνδρείος, διαφόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γὰρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν, ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ὡς δειῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς, καὶ βυλόμενοι πρὸ τῶν κινδύνων ἐν αὐτοῖς δ' ἀφίστανται, οἱ 30 δ' ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις ὀξεῖς, πρότερον δ' ἡσύχιοι.

11 Καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ περὶ

θαρραλέα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἰρεῖται καὶ ὑπομένει, ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μῆ. τὸ δ' ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἢ τι λυπηρὸν ἐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλῶ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ
 5 οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. ἔσι μὲν οὖν ἡ ἀνδρεία τοιοῦτόν τι, λέγονται δὲ καὶ ἕτεραι κατὰ πέντε τρόπους, πρῶτον μὲν ἡ πολιτική· μάλιστα γὰρ ἔοικεν· δοκῶσι γὰρ ὑπομένειν τὰς κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνειδῆ καὶ διὰ τὰς τιμὰς.
 10 καὶ διὰ τῆτο ἀνδρειότατοι δοκῶσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι. τοιούτους δὲ καὶ Ὅμηρος ποιεῖ, οἷον τὸν Διομήδην καὶ τὸν Ἑκτορα.

Πηλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει·
 καὶ Διομήδης,

15 Ἑκτωρ γὰρ ποτε φήσει ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγορεύων,
 Τυδείδης ὑπ' ἐμεῖο.

ὡμοίωται δ' αὕτη μάλιστα τῇ πρότερον εἰρημένη, ὅτι δι' ἀρετὴν γίνεται· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ διὰ καλῶ ὄρεξιν (τιμῆς γάρ) καὶ φυγὴν ὀνειδῆς, αἰσchrῶ ὄντος. τάξαι δ' ἂν τις
 20 καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς ταῦτό· χεῖρας δ', ὅσῳ ἔ δι' αἰδῶ ἀλλὰ διὰ φόβον αὐτὸ δρῶσι, καὶ φεύγοντες ἔ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ τὸ λυπηρόν· ἀναγκάζουσιν γὰρ οἱ κύριοι, ὥσπερ ὁ Ἑκτωρ

ὃν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
 25 ἔ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται φυγέειν κύνας.

καὶ οἱ προσάττοντες, καὶ ἀναχωρῶσι τύπτοντες τὸ αὐτὸ δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν τοιῶτων παρατάττοντες· πάντες γὰρ ἀναγκάζουσιν. δεῖ δ' ἔ δι' ἀνάγκην ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ' ὅτι καλόν. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἡ
 30 περὶ ἕκαστα ἀνδρεία τις εἶναι· ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ὤηθη ἐπισήμην εἶναι τὴν ἀνδρείαν. τοῖστοι δὲ ἄλλοι μὲν ἐν ἄλλοις, ἐν τοῖς πολεμικοῖς δ' οἱ στρατιῶται· δοκεῖ γὰρ εἶναι

πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλισα συνεωράκασιν ἔτοι·
 φαίνονται δὴ ἀνδρείοι, ὅτι ἔκ ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν.
 εἴτα ποιῆσαι καὶ μὴ παθεῖν μάλισα δύνανται ἐκ τῆς ἐμ-
 πειρίας, δυνάμενοι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καὶ τοιαῦτα ἔχον-
 τες ὅποια ἂν εἴη καὶ πρὸς τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ 5
 παθεῖν κράτις. ὥσπερ ἔν ἀνόπλοις ὠπλισμένοι μάχον-
 ται καὶ ἀθληταὶ ἰδιώταις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶ-
 σιν ἔχ οἱ ἀνδρειότατοι μαχιμώτατοί εἰσιν, ἀλλ' οἱ μάλ-
 ισα ἰσχύοντες καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντες. οἱ στρα-
 τιῶται δὲ δειλοὶ γίνονται, ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος καὶ 10
 λείπωνται τοῖς πλήθεσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ
 φεύγουσι, τὰ δὲ πολιτικὰ μένοντα ἀποθνήσκει, ὅπερ καὶ πῖ
 τῷ Ἑρμαίῳ συνέβη. τοῖς μὲν γὰρ αἰσχροὺς τὸ φεύγειν
 καὶ ὁ θάνατος τῆς τοιαύτης σωτηρίας αἰρετώτερος· οἱ δὲ
 καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύνεον ὡς κρείττους ὄντες, γνόντες δὲ 15
 φεύγουσι, τὸν θάνατον μᾶλλον τῷ αἰσχροῦ φοβέμενοι· ὁ
 δ' ἀνδρείος ἔστι τοῖστος. καὶ τὸν θυμὸν δ' ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν
 ἐπιφέρουσιν· ἀνδρεῖοι γὰρ εἶναι δοκῶσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν
 ὥσπερ τὰ θηρία ἐπὶ τὴν τρώσαντας φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ
 ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς· ἱτητικώτατον γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς 20
 κινδύνους, ὅθεν καὶ Ὅμηρος “σθένος ἔμβαλε θυμῷ” καὶ
 “μένος καὶ θυμὸν ἔγειρε” καὶ “δριμὺ δ' ἀνὰ ῥῖνας μένος”
 καὶ “ἔζεσεν αἷμα·” πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαί-
 νειν τὴν τῷ θυμῷ ἔγερσιν καὶ ὁρμήν. οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι
 διὰ τὸ καλὸν πράττουσιν, ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ 25
 θηρία δὲ διὰ λύπην· διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι ἢ φοβεῖσθαι,
 ἐπεὶ εἴαν γε ἐν ὕλῃ ἢ ἐν ἔλει ἢ, ἔξ προσέρχονται. οὐ δὴ
 ἐσιν ἀνδρεῖα διὰ τὸ ὑπ' ἀλγηδόνης καὶ θυμῷ ἐξελαυνόμενα
 πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμαῖν, ἔθεν τῶν δεινῶν προορῶντα, ἐπεὶ
 ἔτω γε καὶ οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι εἶεν πεινῶντες· τυπτόμενοι γὰρ 30
 ἔκ ἀφίσανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπι-
 θυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. οὐ δὴ ἐστὶν ἀνδρεῖα τὰ

δι' ἀλγηδόνης ἢ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον.
 φυσικωτάτη δ' ἔοικεν ἢ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσ-
 λαβῶσα προαίρεσιν καὶ τὸ ἔνεκα ἀνδρεία εἶναι. καὶ οἱ
 ἄνθρωποι δὴ ὀργιζόμενοι μὲν ἀλγῶσι, τιμωρόμενοι δ' ἡδον-
 5 ται· οἱ δὲ διὰ ταῦτα μαχόμενοι μάχιμοι μὲν, ἔκ ἀν-
 δρεῖοι δέ· ἔκ γὰρ διὰ τὸ καλὸν οὐδ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ
 διὰ τὸ πάθος· παραπλήσιον δ' ἔχουσι τι. ἔδὲ δὴ οἱ εὐέλ-
 πιδες ὄντες ἀνδρεῖοι· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις καὶ πολλοὺς
 νενικηκέναι θαρρῶσιν ἐν τοῖς κινδύνοις. παρόμοιοι δέ, ὅτι
 10 ἄμφω θαρραλέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρεῖοι διὰ τὰ προειρη-
 μένα θαρραλέοι, οἱ δὲ διὰ τὸ οἶεσθαι κρείττους εἶναι καὶ
 μηθὲν ἀντιπαθεῖν. τοῖσδε δὲ ποίωσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι·
 εὐέλπιδες γὰρ γίνονται. ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ συμβῇ τοιαῦτα,
 φεύγουσιν· ἀνδρεῖς δ' ἦν τὰ φοβερά ἀνθρώπῳ ὄντα καὶ
 15 φαινόμενα ὑπομένειν, ὅτι καλὸν καὶ αἰσχρὸν τὸ μῆ. διὸ
 καὶ ἀνδρειότερου δοκεῖ εἶναι τὸ ἐν τοῖς αἰφνιδίοις φόβοις
 ἄφοβον καὶ ἀτάραχον εἶναι ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ
 ἔξεως γὰρ μᾶλλον, ἢ καὶ ὅτι ἦττον ἐκ παρασκευῆς· τὰ
 προφανῆ μὲν γὰρ καὶ ἐκ λογισμῶ καὶ λόγῳ τις προέλοιτο,
 20 τὰ δ' ἐξαίφνης κατὰ τὴν ἔξιν. ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ
 οἱ ἀγνοῶντες, καὶ εἰσιν ἔκ πόρρῳ τῶν εὐελπίδων, χεῖρας δ'
 ὅσῳ ἀξίωμα ἔδὲν ἔχουσιν, ἐκεῖνοι δέ. διὸ καὶ μένυσσι τινα
 χρόνον· οἱ δ' ἠπατημένοι, εἰς γινώσκιν ὅτι ἕτερον ἢ ὑπο-
 πτεύσωσι, φεύγουσιν· ὅπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες
 25 τοῖς Λάκωσιν ὡς Σικυωνίοις. οἱ τε δὴ ἀνδρεῖοι εἴρηνται
 ποιοῖ τινες, καὶ οἱ δοκῶντες ἀνδρεῖοι.

36 Ὅτι Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβου ἢ ἀνδρεία ἔσα ἔχῃ ὁμοίως 12
 περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά· ὁ γὰρ
 ἐν τέτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ' ὡς δεῖ ἔχων ἀνδρείος
 30 μᾶλλον ἢ ὁ περὶ τὰ θαρραλέα. τῷ δὲ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
 μένειν, ὡς εἴρηται, ἀνδρεῖοι λέγονται. διὸ καὶ ἐπίλυπον ἢ
 ἀνδρεία, καὶ δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυ-

πῆρὰ ὑπομένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. οὐ μὲν ἀλλὰ
 δόξειεν ἂν εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν
 κύκλῳ δ' ἀφανίζεσθαι, οἷον κὰν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι γί-
 νεται· τοῖς γὰρ πύκταις τὸ μὲν τέλος ἡδύ, οὗ ἕνεκα, ὁ
 στέφανος καὶ αἱ τιμαί, τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγεινόν, εἴπερ 5
 σάρκινοι, καὶ λυπηρόν, καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλά
 ταῦτ' εἶναι, μικρὸν ὂν τὸ ἕ ἕνεκα ὕδεν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν.
 εἰ δὴ τοιούτον ἐστὶ καὶ τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν, ὁ μὲν θάνατος
 καὶ τὰ τραύματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἄκοντι ἔσται,
 ὑπομένει δὲ αὐτά, ὅτι καλὸν ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. καὶ 10
 ὅσῳ ἂν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν καὶ εὐδαιμονέστε-
 ρος ἦ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ θανάτῳ λυπηθήσεται· τῷ τοιούτῳ
 γὰρ μάλιστα ζῆν ἄξιον, καὶ ὅτος μεγίστων ἀγαθῶν ἀπο-
 σφερίται εἰδώς· λυπηρὸν δὲ τούτο. ἀλλ' ὕδεν ἥττον ἀνδρείος,
 ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, ὅτι τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν ἀντ' 15
 ἐκείνων αἰρεῖται. ὅ δὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως
 ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν ἐφ' ὅσον τοῦ τέλους ἐφάπτεται.
 στρατιώτας δ' ὕδεν ἴσως κωλύει μὴ τὴς τοιούτης κρατίστης
 εἶναι, ἀλλὰ τὴς ἥττον μὲν ἀνδρείας, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μη-
 δὲν ἔχοντας· ἔτοιμοι γὰρ ὅτοι πρὸς τὴς κινδύνους, καὶ τὸν 20
 βίον πρὸς μικρὰ κέρδη καταλλάττονται. περὶ μὲν ὅν ἀν-
 δρείας ἐπὶ τοσούτον εἰρήσθω· τί δ' ἐστίν, ὅ χαλεπὸν τύπῳ
 γε περιλαβεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων.

13 Μετὰ δὲ ταύτην περὶ σωφροσύνης λέγωμεν· δοκῶσι
 γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὗται εἶναι αἱ ἀρεταί. ὅτι μὲν 25
 ὅν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονᾶς ἢ σωφροσύνη, εἴρηται ἡμῖν·
 ἥττον γὰρ καὶ ὅχ ὁμοίως ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν τοῖς
 αὐτοῖς δὲ καὶ ἡ ἀκολασία φαίνεται. περὶ ποίας ὅν τῶν
 ἡδονῶν, νῦν ἀφορίσωμεν. διηρήσθωσαν δὲ αἱ ψυχικαὶ καὶ
 αἱ σωματικαί, οἷον φιλοτιμία, φιλομάθεια· ἑκάτερος γὰρ 30
 τούτων χαίρει, ὅ φιλητικός ἐστίν, ὕδεν πάσχοντος τῆ σώ-
 ματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ περὶ τὰς τοιαύ-

τας ἡδονὰς ἔτε σώφρονες ἔτε ἀκόλαστοι λέγονται. ὁμοίως
 δ' οὐδ' οἱ περὶ τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σωματικάί εἰσιν· τὸς
 γὰρ φιλομύθους καὶ διηγητικούς καὶ περὶ τῶν τυχόντων
 κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας ἀδολέσχας, ἀκολάστους δ' οὐ
 5 λέγομεν, ἔδδ' τὸς λυπυμένους ἐπὶ χρήμασιν ἢ φίλοις. περὶ
 δὲ τὰς σωματικάς εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη, ἢ πάσας δὲ ἔδδ'
 ταύτας· οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς διὰ τῆς ὀψέως, οἷον χρώ-
 μασι καὶ σχήμασι καὶ γραφῇ, ἔτε σώφρονες οὔτε ἀκό-
 λαστοι λέγονται· καίτοι δόξειεν ἂν εἶναι καὶ ὡς δεῖ χαί-
 10 ρειν καὶ τέτοις, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἑλλειψιν. ὁμοίως
 δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τὸς γὰρ ὑπερβεβλημένως
 χαίροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει ἔθεις ἀκολάστους λέγει, ἔδδ'
 τὸς ὡς δεῖ σώφρονας. ἔδδ' τὸς περὶ τὴν ὀσμὴν, πλὴν κατὰ
 συμβεβηκός· τὸς γὰρ χαίροντας μύλων ἢ ῥόδων ἢ θυμια-
 15 μάτων ὀσμαῖς ἢ λέγομεν ἀκολάστους, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς
 μύρων καὶ ὀψων· χαίρουσι γὰρ τέτοις οἱ ἀκόλαστοι, ὅτι
 διὰ τέτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν ἐπιθυμητῶν. ἴδοι
 δ' ἂν τις καὶ τὸς ἄλλους, ὅταν πεινώσι, χαίροντας ταῖς
 τῶν βρωμάτων ὀσμαῖς. τὸ δὲ τοιούτοις χαίρειν ἀκολάστους·
 20 τέτω γὰρ ἐπιθυμητὰ ταῦτα. ἔκ' ἔστι δὲ ἔδδ' τοῖς ἄλλοις
 ζώοις κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονὴ πλὴν κατὰ συμ-
 βεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὀσμαῖς τῶν λαγωῶν αἱ κύνες
 χαίρουσιν, ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν δ' αἰσθησιν ἡ ὀσμὴ ἐποίη-
 σεν. ἔδδ' ὁ λέων τῇ φωνῇ τῆ βοός, ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι
 25 δ' ἐγγύς ἐστι, διὰ τῆς φωνῆς ἤσθετο, καὶ χαίρειν δὴ ταύτῃ
 φαίνεται. ὁμοίως δ' οὐδ' ἰδὼν ἢ εὐρὼν ἑλαφον ἢ ἄγριον
 αἰῖγα, ἀλλ' ὅτι βορὰν ἔχει. περὶ τὰς τοιαύτας δὴ ἡδονὰς
 ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν ὧν καὶ τὰ λοιπὰ
 ζῶα κοινωνεῖ, ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται·
 30 αὗται δ' εἰσὶν ἀφῆ καὶ γεῦσις. φαίνονται δὴ καὶ τῇ γεύ-
 σει ἐπὶ μικρὸν ἢ ἔθεν χρῆσθαι· τῆς γὰρ γεύσεως ἐστὶν ἡ
 κρίσις τῶν χυμῶν, ὅπερ ποίῃσιν οἱ τὸς οἶνους δοκιμάζοντες

καὶ τὰ ὄψα ἀρτύοντες· οὐ πάνυ δὲ χαίρουσι τέτοις, ἢ ἔχ
οἱ γε ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἢ γίνεται πᾶσα
δι' ἀφῆς καὶ ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ τοῖς ἀφροδισίοις
λεγομένοις. διὸ καὶ ἡϋζατό τις ὀψοφάγος ὦν τὸν φά-
ρυγγα αὐτῷ μακρότερον γεράνυ γενέσθαι, ὡς ἡδόμενος τῇ 5
ἀφῇ. κοινοτάτη δὴ τῶν αἰσθήσεων καθ' ἣν ἡ ἀκολασία·
καὶ δόξειεν ἂν δικαίως ἐπονείδιστος εἶναι, ὅτι ἔχῃ ἡ ἀνθρω-
ποί ἐσμεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἢ ζῶα. τὸ δὴ τοιούτοις χαίρειν
καὶ μάλισα ἀγαπᾶν θηριῶδες. καὶ γὰρ αἱ ἐλευθεριώτα-
ται τῶν διὰ τῆς ἀφῆς ἡδονῶν ἀφήρηνται, οἷον αἱ ἐν τοῖς 10
γυμνασίοις διὰ τρίψεως καὶ τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ
γὰρ περὶ πᾶν τὸ σῶμα ἡ τῆς ἀκολάστου ἀφή, ἀλλὰ περὶ
τινα μέρη. τῶν δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκῶσιν εἶναι,
αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπίθετοι· οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσικὴ·
πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ὁ ἐνδεὴς ξηρᾶς ἢ ὑγρᾶς τροφῆς, ὅτε δ' 15
ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν Ὅμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων·
τὸ δὲ τοιαῦσδε ἢ τοιαῦσδε, ἔκτετι πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. διὸ
φαίνεται ἡμέτερον εἶναι. ἔ μὲν ἀλλ' ἔχει γέ τι καὶ φυσι-
κόν· ἕτερα γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδέα, καὶ ἔνια πᾶσιν ἡδίω
τῶν τυχόντων. ἐν μὲν ἔν ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις ὀλίγοι 20
ἀμαρτάνουσι καὶ ἐφ' ἑν, ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὸ γὰρ ἐσθίειν τὰ
τυχόντα ἢ πίνειν ἕως ἂν ὑπερπλησθῇ, ὑπερβάλλειν ἐστὶ
τὸ κατὰ φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ τῆς ἐνδείας
ἢ φυσικὴ ἐπιθυμία. διὸ λέγονται ἔτσι γαστρίμαργοι, ὡς
παρὰ τὸ δέον πληρῶντες αὐτήν. τοιῦτοι δὲ γίνονται οἱ λίαν 25
ἀνδραποδώδεις. περὶ δὲ τὰς ἰδίας τῶν ἡδονῶν πολλοὶ καὶ
πολλοχῶς ἀμαρτάνουσιν· τῶν γὰρ φιλοτοιούτων λεγομέ-
νων ἢ τῷ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ἢ τῷ μᾶλλον, ἢ ὡς οἱ πολ-
λοί, ἢ μὴ ὡς δεῖ, κατὰ πάντα δ' οἱ ἀκόλαστοι ὑπερ-
βάλλουσιν· καὶ γὰρ χαίρουσιν ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ (μισητὰ 30
γάρ), καὶ εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον ἢ δεῖ,
καὶ ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. ἡ μὲν ἔν περὶ τὰς ἡδονὰς

ὑπερβολὴ ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτόν, δῆλον· περὶ δὲ τὰς
 λύπας ἔχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας τῷ ὑπομένειν λέγεται
 σώφρων ἀκόλαστος δὲ τῷ μή, ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ
 λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει
 5 (καὶ τὴν λύπην δὲ ποιεῖ αὐτῷ ἡ ἡδονή), ὁ δὲ σώφρων τῷ
 μὴ λυπεῖσθαι τῇ ἀπουσίᾳ καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος.
 ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ 14
 τῶν μάλιστα, καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὥς ἀντὶ τῶν
 ἄλλων ταῦθ' αἰρεῖσθαι· διὸ καὶ λυπεῖται καὶ ἀποτυγχά-
 10 νων καὶ ἐπιθυμῶν· μετὰ λύπης γὰρ ἡ ἐπιθυμία· ἀτόπῳ
 δ' ἔοικε τὸ δι' ἡδονὴν λυπεῖσθαι. ἐλλείποντες δὲ περὶ τὰς
 ἡδονὰς καὶ ἥττον ἢ δεῖ χαίροντες ἔ πάνυ γίνονται· οὐ γὰρ
 ἀνθρωπικὴ ἐστὶν ἡ τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ
 ζῶα διακρίνει τὰ βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει τοῖς δ' ἔ·
 15 εἰ δὲ τῷ μηθέν ἐσιν ἡδὺ μηδὲ διαφέρει ἕτερον ἑτέρῃ, πόρρω
 ἂν εἴη τὸ ἄνθρωπος εἶναι· ἔ τέτευχε δ' ὁ τοιοῦτος ὀνόματος
 διὰ τὸ μὴ πάνυ γίνεσθαι. ὁ δὲ σώφρων μέσως περὶ ταῦτ'
 ἔχει· ἔτε γὰρ ἡδέται οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον δυσχεραίνει, οὐθ' ὅλως οἷς μὴ δεῖ οὔτε σφόδρα τοιούτῳ
 20 ἔδενί, ἔτ' ἀπόντων λυπεῖται οὐδ' ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, ἔδὲ
 μᾶλλον ἢ δεῖ, οὐδ' ὅτε μὴ δεῖ, ἔδ' ὅλως τῶν τοιούτων ἔθεν·
 ὅσα δὲ πρὸς ὑγίειάν ἐσιν ἢ πρὸς εὐεξίαν ἡδέα ὄντα, τέτων
 ὀρέζεται μετρίως καὶ ὡς δεῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων μὴ ἐμ-
 ποδίων τέτοις ὄντων ἢ παρὰ τὸ καλὸν ἢ ὑπὲρ τὴν ἐσίαν. ὁ
 25 γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς
 ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων ἔ τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος.

Ἐκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς δειλίας. 15
 ἡ μὲν γὰρ δι' ἡδονήν, ἡ δὲ διὰ λύπην, ὣν τὸ μὲν αἰρετόν,
 τὸ δὲ φευκτόν. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξίστησι καὶ φθείρει τὴν
 30 τοῦ ἔχοντος φύσιν, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν τοιοῦτον ποιεῖ, μᾶλλον
 δ' ἐκέσσιον· διὸ καὶ ἐπονειδιστότερον. καὶ γὰρ ἐθισθῆναι ῥᾶον
 πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ τὰ τοιαῦτα, καὶ οἱ

ἔθισμοι ἀκίνδυνοι. ἐπὶ δὲ τῶν φοβερῶν ἀνάπαλιν. δόξεις
 δ' ἂν οὐχ ὁμοίως ἐκούσιον ἢ δειλία εἶναι τοῖς καθ' ἕκασον.
 αὐτὴ μὲν γὰρ ἄλυπος, ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίστησιν, ὥς
 καὶ τὰ ὅπλα ρίπτειν καὶ τᾶλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ
 βίαια εἶναι. τῷ δ' ἀκολάσῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν καθ' ἕκαστα 5
 ἐκείσια, ἐπιθυμῶντι γὰρ καὶ ὀρεγομένῳ, τὸ δ' ὅλον ἥττον·
 οὐθεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος εἶναι. τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκο-
 λασίας καὶ ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἀμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι
 γὰρ τινα ὁμοιότητα. πότερον δ' ἀπὸ ποτέρου καλεῖται, ἔθεν
 πρὸς τὰ νῦν διαφέρει, δῆλον δ' ὅτι τὸ ὕστερον ἀπὸ τῆς προ- 10
 τέρου. ἢ κακῶς δ' ἔοικε μετενηνέχθαι· κεκολλάσθαι γὰρ δεῖ
 τὸ τῶν αἰσχυρῶν ὀρεγόμενον καὶ πολλὴν αὐξήσιν ἔχον, τοῖς-
 τον δὲ μάλιστα ἢ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν γὰρ
 ζῶσι καὶ τὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ἐν τούτοις ἢ τοῦ ἡδέος
 ὀρεξίς. εἰ ἔν μὴ ἔσαι εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον, ἐπὶ πολὺ 15
 ἥξει· ἄπληστος γὰρ ἢ τοῦ ἡδέος ὀρεξίς καὶ πανταχόθεν τῷ
 ἀνοήτῳ, καὶ ἢ τῆς ἐπιθυμίας ἐνέργεια αὐξεῖ τὸ συγγενές,
 καὶ μὲν μεγάλαι καὶ σφοδραὶ ὦσι, καὶ τὸν λογισμὸν ἐκκρέουσιν.
 διὸ δεῖ μετρίας εἶναι αὐτὰς καὶ ὀλίγας, καὶ τῷ λόγῳ μη-
 θὲν ἐναντιοῦσθαι. τὸ δὲ τοῖςτον εὐπειθὲς λέγομεν καὶ κεκο- 20
 λασμένον· ὥσπερ γὰρ τὸν παῖδα δεῖ κατὰ τὸ πρόσταγμα
 τοῦ παιδαγωγοῦ ζῆν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν κατὰ τὸν
 λόγον. διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυμητικὸν συμφωνεῖν
 τῷ λόγῳ· σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν, καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ
 σώφρων ὧν δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὕτω δὲ τάττει καὶ ὁ 25
 λόγος. ταῦτ' ἔν ἡμῖν εἰρήσθω περὶ σωφροσύνης.

Δ.

Λέγωμεν δ' ἐξῆς περὶ ἐλευθεριότητος, δοκεῖ δ' εἶναι ἢ 30
 περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος ἢ ἐν
 τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς ὁ σώφρων, ἢ δ' αὖ ἐν ταῖς κρί-

σεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν, μᾶλλον δ'
 ἐν τῇ δόσει. χρήματα δὲ λέγομεν πάντα ὅσων ἡ ἀξία νο-
 μίσματι μετρεῖται. ἔσι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία
 περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν ἀνε-
 5 λευθερίαν προσάπτομεν αἰετ τοῖς μᾶλλον ἢ δεῖ περὶ χρή-
 ματα σπαράζουσι, τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμ-
 πλέκοντες· τοὺς γὰρ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανη-
 ροὺς ἀσώτους καλῶμεν. διὸ καὶ φαυλότατοι δοκῶσιν εἶναι·
 πολλὰς γὰρ ἅμα κακίας ἔχουσιν. οὐ δὲ οἰκείως προσαγο-
 10 ρεύονται· βούλεται γὰρ ἀσωτος εἶναι ὁ ἐν τι κακὸν ἔχων,
 τὸ φθείρειν τὴν ἑστίαν· ἀσωτος γὰρ ὁ δι' αὐτὸν ἀπολλύμε-
 νος, δοκεῖ δ' ἀπώλειά τις αὐτῷ εἶναι καὶ ἡ τῆς ἑστίας φθορά,
 ὡς τῷ ζῆν διὰ τέτων ὄντος. οὕτω δὲ τὴν ἀσωτίαν ἐκδεχό-
 μεθα. ὧν δ' ἐστὶ χρεία, ἔσι τέτοις χρῆσθαι καὶ εὖ καὶ κα-
 15 κῶς· ὁ πλεῖστος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων· ἐκάστῳ δ' ἄριστα χρῆ-
 ται ὁ ἔχων τὴν περὶ τῷτο ἀρετὴν· καὶ πλεῖστω δὲ χρήσεται
 ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν. οὗτος δ' ἐστὶν
 ὁ ἐλευθέριος. χρῆσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων δαπάνη καὶ
 δόσις· ἡ δὲ λῆψις καὶ ἡ φυλακὴ κτήσις μᾶλλον. διὸ μᾶλ-
 20 λόν ἐστὶ τοῦ ἐλευθερίου τὸ δίδόναι οἷς δεῖ ἢ λαμβάνειν ὅθεν
 δεῖ καὶ μὴ λαμβάνειν ὅθεν ἔδει. τῆς γὰρ ἀρετῆς μᾶλλον
 τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ πράττειν μᾶλ-
 λον ἢ τὰ αἰσχροὰ μὴ πράττειν· οὐκ ἄδηλον δ' ὅτι τῇ μὲν
 δόσει ἔπεται τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ καλὰ πράττειν, τῇ δὲ λή-
 25 ψει τὸ εὖ πάσχειν ἢ μὴ αἰσχροπραγεῖν. καὶ ἡ χάρις τῷ
 δίδοντι, οὐ τῷ μὴ λαμβάνοντι, καὶ ὁ ἔπαινος δὲ μᾶλλον.
 καὶ ῥᾶον δὲ τὸ μὴ λαβεῖν τῷ δοῦναι· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἥττον
 προΐενται μᾶλλον ἢ ἔλαμβάνουσι τὸ ἀλλότριον. καὶ ἐλευ-
 θέριοι δὲ λέγονται οἱ δίδόντες· οἱ δὲ μὴ λαμβάνοντες οὐκ
 30 εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινῶνται, ἀλλ' ἔχ' ἥττον εἰς δικαιοσύνην·
 οἱ δὲ λαμβάνοντες ἔδ' ἐπαινῶνται πάνυ. φιλῶνται δὲ σχε-
 δὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ,

2 τῆτο δ' ἐν τῇ δόσει. αἱ δὲ κατ' ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ
 τῷ καλῷ ἔνεκα. καὶ ὁ ἐλευθέριος οὖν δώσει τῷ καλῷ ἔνεκα
 καὶ ὀρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα καὶ ὅτε, καὶ τὰλλα ὅσα
 ἔπεται τῇ ὀρθῇ δόσει. καὶ ταῦτα ἡδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ
 κατ' ἀρετὴν ἡδὺ ἢ ἀλυπον, ἥκιστα δὲ λυπηρόν. ὁ δὲ διδούς 5
 οἷς μὴ δεῖ, ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἔνεκα ἀλλὰ διὰ τιν' ἄλλην
 αἰτίαν, ἔκ ἐλευθέριος ἀλλ' ἄλλος τις ῥηθήσεται. ἔδ' ὁ λυ-
 πηρῶς· μᾶλλον γὰρ ἔλοιτ' ἂν τὰ χρήματα τῆς καλῆς
 πράξεως, τῆτο δ' οὐκ ἐλευθερίᾳ. οὐδὲ λήφεται δὲ ὅθεν μὴ
 δεῖ· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τῷ μὴ τιμῶντος τὰ χρήματα ἢ τοιαύτη 10
 λῆψις. ἔκ ἂν εἴη δὲ ἔδ' αἰτητικός· ἔ γάρ ἐστὶ τῷ εὖ ποιῶν-
 τος εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι. ὅθεν δὲ δεῖ, λήφεται, οἷον ἀπὸ
 τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὡς καλὸν ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον,
 ὅπως ἔχῃ διδόναι. οὐδ' ἀμελήσει τῶν ἰδίων, βεβλόμενός γε
 διὰ τούτων τισὶν ἐπαρκεῖν. οὐδὲ τοῖς τυχεῖσι δώσει, ἵνα ἔχῃ 15
 διδόναι οἷς δεῖ καὶ ὅτε καὶ οὗ καλόν. ἐλευθερίου δ' ἐστὶ
 σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν ἐν τῇ δόσει, ὥστε καταλείπειν
 ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ ἐπιβλέπειν ἐφ' ἑαυτὸν ἐλευθε-
 ρίᾳ. κατὰ τὴν οὐσίαν δ' ἡ ἐλευθεριότης λέγεται· ἔ γὰρ ἐν τῷ
 πλήθει τῶν δεδομένων τὸ ἐλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τῷ δίδοντος 20
 ἔξει, αὕτη δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν δίδωσιν. οὐθέν δὲ κωλύει
 ἐλευθεριώτερον εἶναι τὸν τὰ ἐλάττω δίδοντα, εἰ ἂν ἀπ' ἐλατ-
 τόνων δίδῃ. ἐλευθεριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησά-
 μενοι ἀλλὰ παραλαβόντες τὴν οὐσίαν· ἀπειροί τε γὰρ τῆς
 ἐνδείας, καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, 25
 ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί. πλουτεῖν δ' οὐ ῥάδιον τὸν
 ἐλευθέριον, μήτε ληπτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν, προετικόν
 δὲ καὶ μὴ τιμῶντα δι' αὐτὰ τὰ χρήματα ἀλλ' ἔνεκα τῆς
 δόσεως. διὸ καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ ὅτι οἱ μάλιστα ἄξιοι
 ὄντες ἥκιστα πλετῶσιν. συμβαίνει δ' ἔκ ἀλόγως τῆτο· ἔ γὰρ 30
 οἷόν τε χρήματ' ἔχειν μὴ ἐπιμελόμενον ὅπως ἔχῃ, ὥσπερ
 ἔδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔ μὴν δώσει γε οἷς ἔ δεῖ ἔδ' ὅτε μὴ

δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ὃ γὰρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ
 τὴν ἐλευθεριότητα, καὶ εἰς ταῦτα ἀναλώσας ἔκ ἂν ἔχοι εἰς
 ἃ δεῖ ἀναλίσκειν. ὥσπερ γὰρ εἴρηται, ἐλευθερίος ἐστὶν ὁ
 κατὰ τὴν ἑστίαν δαπανῶν καὶ εἰς ἃ δεῖ· ὁ δ' ὑπερβάλλων
 5 ἄσωτος. διὸ τὰς τυράννας ὃ λέγομεν ἄσώτους· τὸ γὰρ πλῆ-
 θος τῆς κτήσεως ὃ δοκεῖ ῥᾶδιον εἶναι ταῖς δόσεσι καὶ ταῖς
 δαπάναις ὑπερβάλλειν. τῆς ἐλευθεριότητος δὲ μεσότητος
 οὔσης περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν, ὁ ἐλευθέριος καὶ
 δώσει καὶ δαπανήσῃ εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα δεῖ, ὁμοίως ἐν μι-
 10 κροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἡδέως· καὶ λήψεται δ' ὅθεν
 δεῖ καὶ ὅσα δεῖ. τῆς ἀρετῆς γὰρ περὶ ἁμφω ἕσης μεσότη-
 τος, ποιήσῃ ἀμφοτέρω ὡς δεῖ· ἔπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεῖ δό-
 σει ἢ τοιαύτῃ λήψει, ἢ δὲ μὴ τοιαύτῃ ἐναντία εἶναι. αἱ μὲν
 ἔν ἐπόμεναι γίνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ δ' ἐναντία δῆ-
 15 λον ὡς ὅ. εἰ δὲ παρὰ τὸ δέον καὶ τὸ καλῶς ἔχον συμ-
 βαίνει αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπῆσεται, μετρίως δὲ καὶ ὡς δεῖ·
 τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἡδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ
 ὡς δεῖ. καὶ εὐκοινώνητος δ' εἶναι ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα·
 δύναται γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ τιμῶν γε τὰ χρήματα, καὶ
 20 μᾶλλον ἀχθόμενος εἴ τι δέον μὴ ἀνάλωσεν ἢ λυπόμενος εἰ
 μὴ δέον τι ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ οὐκ ἀρεσκόμενος.
 ὁ δ' ἄσωτος καὶ ἐν τέτοις διαμαρτάνει· ὅτε γὰρ ἡδεταὶ ἐφ' 3
 οἷς δεῖ ἔδῃ ὡς δεῖ ὅτε λυπεῖται· ἔσαι δὲ προῖσι φανερώ-
 τερον. εἴρηται δ' ἡμῖν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις εἰσὶν ἢ
 25 ἄσωτία καὶ ἢ ἀνελευθερία, καὶ ἐν δυσὶν, ἐν δόσει καὶ λή-
 ψει· καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν. ἢ μὲν ἔν
 ἄσωτία τῷ δίδόναι καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει, τῷ δὲ
 λαμβάνειν ἐλλείπει, ἢ δ' ἀνελευθερία τῷ δίδόναι μὲν ἐλ-
 λείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει, πλὴν ἐπὶ μικροῖς.
 30 τὰ μὲν ἔν τῆς ἄσωτίας ὃ πάνυ συνδυάζεται· ὃ γὰρ ῥᾶδιον
 μηδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι δίδόναι· ταχέως γὰρ ἐπιλεί-
 πει ἢ ἑστία τὰς ἰδιώτας διδόντας, οἷπερ καὶ δοκῶσιν ἄσωτοι

εἶναι, ἐπεὶ ὁ γε τοιοῦτος δόξειεν ἂν οὐ μικρῷ βελτίων εἶναι
τῷ ἀνελευθέρου. εὐίατός τε γάρ ἐστι καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας
καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύναται ἐλθεῖν.
ἔχει γὰρ τὰ τῷ ἐλευθερίᾳ· καὶ γὰρ δίδωσι καὶ ἔλαμβά-
νει, ὁδέτερον δ' ὥς δεῖ οὐδ' εὔ. εἰ δὴ τῷτο ἐθισθείη ἢ πως 5
ἄλλως μεταβάλῃ, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει γὰρ οἷς δεῖ,
καὶ ἔλήφεται ὅθεν ἔδει. διὸ καὶ δοκεῖ ἔκ εἶναι φαῦλος
τὸ ἥθος· ἔγὰρ μοχθηρῷ ὁδ' ἀγεννῆς τὸ ὑπερβάλλειν δι-
δόντα καὶ μὴ λαμβάνοντα, ἡλιθίᾳ δέ. ὁ δὲ τῷτον τὸν τρό-
πον ἄσματος πολὺ δοκεῖ βελτίων τῷ ἀνελευθέρῳ εἶναι διὰ τε 10
τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ πολλὰς, ὁ δὲ οὐθέν, αἰ-
νῶς οὐδ' αὐτόν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀσμάτων, καθάπερ
εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ὅθεν μὴ δεῖ, καὶ εἰς κατὰ τῷτο
ἀνελεύθεροι. ληπτικοὶ δὲ γίνονται διὰ τὸ βέλεσθαι μὲν ἀνα-
λίσκειν, εὐχερῶς δὲ τῷτο ποιεῖν μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ 15
ἐπιλείπει αὐτὰς τὰ ὑπάρχοντα. ἀναγκάζονται ἔν ἑτέρῳθεν
πορίζειν. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μηθὲν τῷ καλῷ φροντίζειν ὀλι-
γώρως καὶ πάντοθεν λαμβάνουσιν· δίδοναι γὰρ ἐπιθυμῶσι,
τὸ δὲ πῶς ἢ πόθεν ἔθεν αὐτοῖς διαφέρει. διόπερ ὁδ' ἐλευ-
θέριοι αἱ δόσεις αὐτῶν εἰσὶν· ἔγὰρ καλαί, ὁδὲ τῷτα αὐτῷ 20
ἐνεκα, ὁδὲ ὥς δεῖ· ἀλλ' ἐνίοτε ἔς δεῖ πένεσθαι, τῷτα πλῆ-
σίς ποιῶσι, καὶ τοῖς μὲν μετρίοις τὰ ἥθη ὁδὲν ἂν δοῖεν, τοῖς
δὲ κόλαξιν ἢ τιν' ἄλλην ἡδονὴν πορίζουσι πολλά. διὸ καὶ
ἀκόλασοι αὐτῶν εἰσὶν οἱ πολλοί· εὐχερῶς γὰρ ἀναλίσκοντες
καὶ εἰς τὰς ἀκολασίας δαπανηροὶ εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς 25
τὸ καλὸν ζῆν πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. ὁ μὲν ἔν ἄσ-
ματος ἀπαιδαγωγῆτος γενόμενος εἰς ταῦτα μεταβαίνει, τυχὼν
δ' ἐπιμελείας εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ δέον ἀφίκοιτ' ἂν. ἢ δ'
ἀνελευθερία ἀνίατός ἐστιν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα
ἀδυναμία ἀνελευθέρως ποιεῖν. καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώ- 30
ποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον
ἢ δοτικοί. καὶ διατείνει δ' ἐπὶ πολὺ, καὶ πολυειδὲς ἐστιν·

πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκῶσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. ἐν δυσὶ
 γὰρ ἔστα, τῇ τ' ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς
 λήψεως, ἢ πᾶσιν ὁλόκληρος παραγίνεται, ἀλλ' ἐνίοτε χω-
 ρίζεται, καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δό-
 5 σει ἐλλείπουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις
 οἷον φειδωλοὶ γλίσχροι κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλεί-
 πουσιν, τῶν δ' ἀλλοτρίων ἔκ ἐφίενται ἔδὲ βέλονται λαμβά-
 νειν, οἱ μὲν διὰ τινὰ ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν τῶν αἰσχυρῶν.
 δοκοῦσι γὰρ ἔνιοι ἢ φασί γε διὰ τῆτο φυλάττειν, ἵνα μὴ
 10 ποτ' ἀναγκασθῶσιν αἰσχυρόν τι πράττειν. τούτων δὲ καὶ ὁ
 κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· ὠνόμασται δ' ἀπὸ τῆς
 ὑπερβολῆς τῆς μηθεὶς ἂν δῆναι. οἱ δ' αὖ διὰ φόβον ἀπέ-
 χονται τῶν ἀλλοτρίων ὡς ἢ ῥάδιον τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἐτέρων
 λαμβάνειν, τὰ δ' αὐτῆς ἐτέρους μὴ· ἀρέσκει ἔν αὐτοῖς τὸ
 15 μῆτε λαμβάνειν μῆτε διδόναι. οἱ δ' αὖ κατὰ τὴν λήψιν
 ὑπερβάλλουσι τῷ πάντοθεν λαμβάνειν καὶ πᾶν, οἷον οἱ
 τὰς ἀνελευθέρους ἐργασίας ἐργαζόμενοι, πορνοβοσκοὶ καὶ
 πάντες οἱ τοῖστοι, καὶ τοκισταὶ κατὰ μικρὸν ἐπὶ πολλῷ.
 πάντες γὰρ ἔτσι ὅθεν ἢ δεῖ λαμβάνειν, καὶ ὅποσον ἢ δεῖ.
 20 κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἡ αἰσχροκέρδεια φαίνεται· πάντες γὰρ
 ἔνεκα κέρδους, καὶ τῆς μικρῆς, ὀνειδῆς ὑπομένουσιν. τῆς γὰρ
 τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν δὲ δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ ἂν δεῖ, οὐ
 λέγομεν ἀνελευθέρους, οἷον τῆς τυράννου πόλεις πορθοῦντας
 καὶ ἱερὰ συλῶντας, ἀλλὰ πονηρὰς μᾶλλον καὶ ἀσεβεῖς καὶ
 25 ἀδίκους. ὁ μέντοι κυβευτῆς καὶ ὁ λωποδύτης καὶ ὁ ληστῆς
 τῶν ἀνελευθέρων εἰσὶν· αἰσχροκερδεῖς γάρ. κέρδους γὰρ ἔνε-
 κεν ἀμφότεροι πραγματεύονται καὶ ὀνειδῆς ὑπομένουσιν, καὶ
 οἱ μὲν κινδύνους τῆς μεγίστης ἔνεκα τοῦ λήμματος, οἱ δ' ἀπὸ
 τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ διδόναι. ἀμφότεροι δὲ ὅθεν
 30 ἢ δεῖ κερδαίνειν βουλόμενοι αἰσχροκερδεῖς, καὶ πᾶσαι δὲ αἱ
 τοιαῦται λήψεις ἀνελεύθεροι. εἰκότως δὲ τῇ ἐλευθερίᾳ
 ἀνελευθερία ἐναντίον λέγεται· μεῖζόν τε γὰρ ἔστι κακὸν τῆς

ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ ταύτην ἀμαρτάνουσιν ἢ κατὰ τὴν
λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. περὶ μὲν οὖν ἐλευθεριότητος καὶ τῶν
ἀντικειμένων κακιῶν τοσαῦτ' εἰρήσθω.

- 4 Δόξειε δ' ἂν ἀκόλuthον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας
διελθεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὕτη περὶ χρήματά τις ἀρετὴ εἶναι. 5
οὐχ ὥσπερ δ' ἡ ἐλευθεριότης διατείνει περὶ πάσας τὰς ἐν
χρήμασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· ἐν
τέτοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. καθάπερ γὰρ
τῆνομα αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρέπῃσα δαπάνη ἐστίν.
τὸ δὲ μέγεθος πρὸς τι· ἔ γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα τριηράρχῳ 10
καὶ ἀρχιθεωρῷ. τὸ πρέπον δὲ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν ᾧ καὶ
περὶ αὐτοῦ. ὁ δ' ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ' ἀξίαν δαπανῶν
ἔ λέγεται μεγαλοπρεπής, οἷον τὸ "πολλάκι δόσκον ἀλήτη·"
ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις ἔτῳς. ὁ μὲν γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐλευ-
θέριος, ὁ δ' ἐλευθέριος οὐθὲν μᾶλλον μεγαλοπρεπής. τῆς 15
τοιαύτης δ' ἔξῃς ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται,
ἡ δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοιαῦ-
ται, ἔχ' ὑπερβάλλεσθαι τῷ μεγέθει περὶ αὐτῶν δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς
ἔ δεῖ καὶ ὡς ἔ δεῖ λαμπρυνόμεναι· ὕστερον δὲ περὶ αὐτῶν
ἐρῶμεν. ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς ἐπισήμονι ἔοικεν· τὸ πρέπον γὰρ 20
δύναται θεωρῆσαι καὶ δαπανῆσαι μεγάλα ἐμμελῶς. ὥσπερ
γὰρ ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, ἡ ἔξις ταῖς ἐνεργείαις ὀρίζεται, καὶ
ᾧ ἐστίν. αἱ δὲ τοῦ μεγαλοπρεπὸς δαπάναι μεγάλαι καὶ
πρέπῃσαι. τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἔργα· ἔτῳ γὰρ ἔσαι μέγα
δαπάνημα καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. ὥς τὸ μὲν ἔργον τῆς δα- 25
πάνης ἀξίον δεῖ εἶναι, τὴν δὲ δαπάνην τῷ ἔργῳ, ἢ καὶ ὑπερ-
βάλλειν. δαπανήσει δὲ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπὴς τῷ καλῷ
ἐνεκα· κοινὸν γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς. καὶ ἔτι ἡδέως καὶ
προετικῶς· ἡ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπὴς. καὶ πῶς κάλ-
λιστον καὶ πρεπωδέστατον, σκέψαιτ' ἂν μᾶλλον ἢ πόσῃ καὶ 30
πῶς ἐλαχίστῃ. ἀναγκαῖον δὲ καὶ ἐλευθέριον τὸν μεγαλο-
πρεπὴ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευθέριος δαπανήσει αὐτῷ δεῖ καὶ ὡς

δεῖ. ἐν τέτοις δὲ τὸ μέγα τῷ μεγαλοπρεπῶς, οἷον μέγεθος,
 περὶ ταῦτα τῆς ἐλευθεριότητος ὕψους, καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης δα-
 πάνης τὸ ἔργον ποιήσῃ μεγαλοπρεπέστερον. ὃ γὰρ ἡ αὐτὴ
 ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου· κτῆμα μὲν γὰρ τὸ πλείους ἄξιον
 5 τιμιώτατον, οἷον χρυσός, ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλόν. τῷ
 γὰρ τοιούτῳ ἡ θεωρία θαυμασὴ, τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς θαυ-
 μαστόν. καὶ ἔστιν ἔργου ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει.
 ἔστι δὲ τῶν δαπανημάτων, οἷα λέγομεν τὰ τίμια, οἷον τὰ
 10 περὶ θεοῦς ἀναθήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυσίαι, ὁμοίως
 δὲ καὶ ὅσα περὶ πάντων τὸ δαιμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν
 εὐφιλοτίμητά ἐστιν, οἷον εἴ πως χορηγεῖν οἴονται δεῖν λαμ-
 πρῶς ἢ τριηραρχεῖν ἢ καὶ ἐστιᾶν τὴν πόλιν. ἐν ἅπασιν δ'
 ὥσπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς
 ὢν καὶ τίνων ὑπαρχόντων· ἄξια γὰρ δεῖ τούτων εἶναι, καὶ
 15 μὴ μόνον τῷ ἔργῳ ἀλλὰ καὶ τῷ ποιῶντι πρέπειν. διὸ πέ-
 νης μὲν οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπής· οὐ γὰρ ἔστιν ἀφ' ὧν
 πολλὰ δαπανήσῃ πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν ἡλίθιος· παρὰ
 τὴν ἀξίαν γὰρ καὶ τὸ δέον, κατ' ἀρετὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. πρέ-
 πει δὲ καὶ οἷς τὰ τοιαῦτα προϋπάρχει δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν
 20 προγόνων ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεστιν, καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς
 ἐνδόξοις καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει
 καὶ ἀξίωμα. μάλιστα μὲν ἐν τοιούτῳ ὁ μεγαλοπρεπής, καὶ
 ἐν τοῖς τοιούτοις δαπανήμασιν ἡ μεγαλοπρέπεια, ὥσπερ
 εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότερα· τῶν δὲ ἰδίων ὅσα
 25 εἰσάπαξ γίνεται, οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περὶ
 τι πᾶσα ἡ πόλις σπουδάζει ἢ οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ περὶ
 ξένων δὲ ὑποδοχὰς καὶ ἀποσολὰς, καὶ δωρεὰς καὶ ἀντιδω-
 ρεὰς· οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπής ἀλλ'
 εἰς τὰ κοινά, τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον.
 30 μεγαλοπρεποῦς δὲ καὶ οἶκον κατασκευάσασθαι πρεπόντως
 τῷ πλούτῳ· κόσμος γὰρ τις καὶ οὗτος. καὶ περὶ ταῦτα
 μᾶλλον δαπανᾶν ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα

γὰρ ταῦτα. καὶ ἐν ἑκάστοις τὸ πρέπον· οὐ γὰρ ταῦτα ἀρ-
 μόζει θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ὅδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ
 τῶν δαπανημάτων ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γένει, καὶ μεγαλο-
 πρεπέστατον μὲν τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν
 τέτοις μέγα. καὶ διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ 5
 δαπανήματι· σφαῖρα μὲν γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλίστη ἔχει
 μεγαλοπρέπειαν παιδικοῦ δώρου, ἢ δὲ τέττα τιμὴ μικρὸν καὶ
 ἀνελεύθερον. διὰ τῆτό ἐστι τῆ μεγαλοπρεπῆς, ἐν ᾧ ἂν ποιῇ
 γένει, μεγαλοπρεπῶς ποιεῖν· τὸ γὰρ τοιοῦτον ἔκ εὐυπέρβλη-
 τον, καὶ ἔχον κατ' ἀξίαν τῆ δαπανήματος. τοιοῦτος μὲν ἔν 10
 6 ὁ μεγαλοπρεπής, ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάναιστος τῷ
 παρὰ τὸ δέον ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὥσπερ εἴρηται. ἐν
 γὰρ τοῖς μικροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ
 λαμπρύνεται παρὰ μέλος, οἷον ἐρανιστὰς γαμικῶς ἐστιῶν,
 καὶ κωμωδοῖς χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφύραν εἰσφέρων, 15
 ὥσπερ οἱ Μεγαρεῖς. καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει οὐ τοῦ
 καλοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ
 ταῦτα οἰόμενος θαυμάζεσθαι, καὶ οὐ μὲν δεῖ πολλὰ ἀνα-
 λῶσαι, ὀλίγα δαπανῶν, ἔ δ' ὀλίγα, πολλά. ὁ δὲ μικρο-
 πρεπὴς περὶ πάντα ἐλλείπει, καὶ τὰ μέγιστα ἀναλώσας ἐν 20
 μικρῷ τὸ καλὸν ἀπολεῖ, καὶ ὅ τι ἂν ποιῇ μέλλων, καὶ
 σκοπῶν πῶς ἂν ἐλάχιστον ἀναλώσαι, καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος,
 καὶ πάντ' οἰόμενος μείζω ποιεῖν ἢ δεῖ. εἰσὶ μὲν ἔν αἱ ἔξεις
 αὗται κακίαι, ὅ μὲν ὀνειδῇ γ' ἐπιφέρῃσι διὰ τὸ μήτε βλα-
 βερὰι τῷ πέλας εἶναι μήτε λῖαν ἀσχήμονες. 25

7 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα μὲν καὶ ἐκ τῆ ὀνό-
 ματος ἔοικεν εἶναι, περὶ ποῖα δ' ἐστὶ πρῶτον λάβωμεν. δια-
 φέρει δ' οὐθὲν τὴν ἔξιν ἢ τὸν κατὰ τὴν ἔξιν σκοπεῖν. δοκεῖ
 δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξίων ἄξιος ὢν· ὁ
 γὰρ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ ποιῶν ἡλίθιος, τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν 30
 ὅδεῖς ἡλίθιος ὅδ' ἀνόητος. μεγαλόψυχος μὲν ἔν ὁ εἰρημένος.
 ὁ γὰρ μικρῶν ἄξιος καὶ τέτων ἀξίων ἑαυτὸν σῶφρων, μεγα-

λόφυχος δ' ὅς· ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοφυχία, ὥσπερ καὶ
 τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀσείδι καὶ σύμ-
 μετροι, καλοὶ δ' ὅς. ὁ δὲ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξίων ἀνάξιος ὢν
 χαῦνος· ὁ δὲ μείζονων ἢ ἀξιος ἔπᾳς χαῦνος. ὁ δ' ἐλαττόνων
 5 ἢ ἀξιος μικρόφυχος, εἴαν τε μεγάλων εἴαν τε μετρίων, εἴαν
 τε καὶ μικρῶν ἀξιος ὢν ἔτι ἐλαττόνων αὐτὸν ἀξιοῖ. καὶ
 μάλιστα ἂν δόξειεν ἐγάλων ἀξιος· τί γὰρ ἂν ἐποίει, εἰ
 μὴ τοσούτων ἦν ἀξ. ἔστι δὲ ὁ μεγαλόφυχος τῷ μὲν με-
 γέθει ἄκρος, τῷ δὲ δεῖ μέσος· τῷ γὰρ κατ' ἀξίαν αὐτὸν
 10 ἀξιοῖ. οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν. εἰ δὲ δὴ μεγά-
 λων ἑαυτὸν ἀξιοῖ ἀξιος ὢν, καὶ μάλιστα τῶν μεγίστων, περὶ
 ἐν μάλιστα ἂν εἴη. ἡ δ' ἀξία λέγεται πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ.
 μέγιστον δὲ τούτ' ἂν θεήμεν ὁ τοῖς θεοῖς ἀπονέμεται, καὶ οὗ
 μάλισ' ἐφίενται οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις
 15 ἄθλον. τοιοῦτον δ' ἡ τιμή· μέγιστον γὰρ δὴ τούτο τῶν ἐκτὸς
 ἀγαθῶν. περὶ τιμᾶς δὲ καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόφυχος ἐστὶν
 ὡς δεῖ. καὶ ἄνευ δὲ λόγου φαίνονται οἱ μεγαλόφυχοι περὶ
 τιμὴν εἶναι· τιμῆς γὰρ μάλισθ' οἱ μεγάλοι ἀξιῶσιν ἑαυτὸς,
 κατ' ἀξίαν δέ. ὁ δὲ μικρόφυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἑαυτὸν
 20 καὶ πρὸς τὸ τοῦ μεγαλοφύχου ἀξίωμα. ὁ δὲ χαῦνος πρὸς
 ἑαυτὸν μὲν ὑπερβάλλει, οὐ μὴν τὸν γε μεγαλόφυχον. ὁ
 δὲ μεγαλόφυχος, εἴπερ τῶν μεγίστων ἀξιος, ἄριστος ἂν εἴη·
 μείζονος γὰρ αἰεὶ ὁ βελτίων ἀξιος, καὶ μεγίστων ὁ ἄριστος.
 τὸν ὡς ἀληθῶς ἄρα μεγαλόφυχον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. καὶ
 25 δόξειε δ' ἂν εἶναι μεγαλοφύχου τὸ ἐν ἐκάσῃ ἀρετῇ μέγα.
 ὅδαμῶς τ' ἂν ἀρμόζοι μεγαλοφύχου φεύγειν παρασείσαντι,
 ὅδ' ἀδικεῖν· τίνος γὰρ ἔνεκα πράττει αἰσχροῦ, ὃ ὅθεν μέγα;
 καθ' ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πᾶμπαν γελοῖος φαίνοιτ' ἂν ὁ
 μεγαλόφυχος μὴ ἀγαθὸς ὢν. ὅτι εἴη δ' ἂν ὅδ' ἀξίος
 30 φαῦλος ὢν· τῆς ἀρετῆς γὰρ ἄθλον ἡ τιμή, καὶ ἀπονέμεται
 τοῖς ἀγαθοῖς. ὅμοιος μὲν οὖν ἡ μεγαλοφυχία οἷον κόσμος
 τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ, καὶ ὅτι γίνε-

ται ἄνευ ἐκείνων. διὰ τῆτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγαλό-
 ψυχον εἶναι· ὃ γὰρ οἷόν τε ἄνευ καλοκαγαθίας. μάλιστα
 μὲν οὖν περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστι, καὶ
 ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν σπουδαίων μετρίως
 ἡσθήσεται, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐλαττόνων· ἀρε- 5
 τῆς γὰρ παντελῆς ἔκ ἂν γένοιτο ἀξία τιμῇ· οὐ μὲν ἀλλ'
 ἀποδέξεται γέ τῳ μὴ ἔχειν αὐτὸς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν.
 τῆς δὲ παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλι-
 γωρήσει· οὐ γὰρ τέτων ἀξιος. ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας· οὐ
 γὰρ ἔσαι δικαίως περὶ αὐτόν. μάλιστα μὲν ἔν ἐσίν, ὥσπερ 10
 εἴρηται, ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμᾶς, ὃ μὲν ἀλλὰ καὶ περὶ
 πλοῦτον καὶ δυναστείαν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν
 μετρίως ἔξει, ὅπως ἂν γίνηται, καὶ ἔτ' εὐτυχῶν περιχαρὴς
 ἔσαι ἔτ' ἀτυχῶν περίλυπος. ἔδὲ γὰρ περὶ τιμὴν ἔτως ἔχει
 ὡς μέγιστον ὄν. αἱ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν 15
 τιμὴν ἐσιν αἰρετά· οἱ γὰρ ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν
 βέλονται. ὧ δὲ καὶ ἡ τιμὴ μικρόν ἐστι, τέτῳ καὶ τᾷλλα.
 διὸ ὑπερόπται δοκῆσιν εἶναι. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα
 συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. οἱ γὰρ εὐγενεῖς ἀξιῶν-
 ται τιμῆς καὶ οἱ δυναστεύοντες ἢ οἱ πλετῶντες· ἐν ὑπεροχῇ 20
 γάρ, τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν ἐντιμότερον. διὸ καὶ τὰ
 τοιαῦτα μεγαλοψυχοτέρως ποιεῖ· τιμῶνται γὰρ ὑπὸ τινῶν.
 κατ' ἀλήθειαν δ' ὁ ἀγαθὸς μόνος τιμητέος· ὧ δ' ἄμφω
 ὑπάρχει, μᾶλλον ἀξιοῦται τιμῆς. οἱ δ' ἄνευ ἀρετῆς τὰ
 τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες ἔτε δικαίως ἑαυτὸς μεγάλων ἀξιῶ- 25
 σιν οὔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται· ἄνευ γὰρ ἀρετῆς
 παντελῆς ἔκ ἐστι ταῦτα. ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρισαὶ καὶ οἱ
 τὰ τοιαῦτα ἔχοντες ἀγαθὰ γίνονται. ἄνευ γὰρ ἀρετῆς οὐ
 ῥᾶδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ δυνάμενοι δὲ
 φέρειν καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἐκείνων μὲν κα- 30
 ταφρονῶσιν, αὐτοὶ δ' ὅ τι ἂν τύχῳσι πράττουσιν. μιμοῦνται
 γὰρ τὸν μεγαλόψυχον οὐχ ὅμοιοι ὄντες, τῆτο δὲ δρῶσιν ἐν

οἷς δύνανται· τὰ μὲν ἔν κατ' ἀρετὴν ἔπραττεσι, καταφρο-
 νοῦσι δὲ τῶν ἄλλων. ὁ δὲ μεγαλόψυχος δικαίως κατα-
 φρονεῖ (δοξάζει γὰρ ἀληθῶς), οἱ δὲ πολλοὶ τυχόντως. ἔκ
 ἑσσι δὲ μικροκίνδυνος ἔδὲ φιλοκίνδυνος διὰ τὸ ὀλίγα τιμᾶν,
 5 μεγαλοκίνδυνος δέ, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ, ἀφειδῆς τῆ βίᾳ ὥς
 οὐκ ἄξιον ὄν πάντως ζῆν. καὶ οἷος εὖ ποιεῖν, εὐεργετῆμενος
 δ' αἰσχύνεται· τὸ μὲν γὰρ ὑπερέχοντος, τὸ δ' ὑπερεχο-
 μένου. καὶ ἀντευεργετικὸς πλειόνων· ἔτω γὰρ προσοφλήσει
 ὁ ὑπάρξας καὶ ἔσαι εὖ πεπονθώς. δοκοῦσι δὲ καὶ μνημο-
 10 νεύειν ἔς ἂν ποιήσωσιν εὖ, ὧν δ' ἂν πάθωσιν οὐ· ἐλάττων
 γὰρ ὁ παθὼν εὖ τῆ ποιήσαντος, βέλεται δ' ὑπερέχειν. καὶ
 τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ' ἀηδῶς· διὸ καὶ τὴν Θέτιν οὐ
 λέγειν τὰς εὐεργεσίας τῷ Δίί· οὐδ' οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους, ἀλλ' ἂ πεπόνθεσαν εὖ. μεγαλοψύχῃ δὲ καὶ τὸ
 15 μηθενὸς δεῖσθαι ἢ μόγις, ὑπηρετεῖν δὲ προθύμως, καὶ πρὸς
 μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις μέγαν εἶναι, πρὸς δὲ
 τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ ὑπερέχειν χαλεπὸν καὶ
 σεμνόν, τῶν δὲ ῥάδιον, καὶ ἐν ἐκείνοις μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ
 ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορτικόν, ὥσπερ εἰς τὰς ἀσθε-
 20 νεῖς ἰσχυρίζεσθαι. καὶ εἰς τὰ ἔντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὐ πρω-
 τεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ μελλητὴν ἀλλ' ἢ ὅπου
 τιμὴ μεγάλη ἢ ἔργον, καὶ ὀλίγων μὲν πρακτικόν, μεγάλων
 δὲ καὶ ὀνομασῶν. ἀναγκαῖον δὲ καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ
 φανερόφιλον· τὸ γὰρ λανθάνειν φοβουμένου. καὶ μέλειν
 25 τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τῆς δόξης, καὶ λέγειν καὶ πράτ-
 τειν φανερώς· παρρησιαστὴς γὰρ διὰ τὸ καταφρονεῖν. διὸ
 καὶ ἀληθευτικός, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰρωνείαν· εἰρωνα δὲ
 πρὸς τοὺς πολλούς. καὶ πρὸς ἄλλον μὴ δύνασθαι ζῆν
 ἀλλ' ἢ πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ καὶ πάντες οἱ κό-
 30 λακες θητικοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες. οὐδὲ θαυμαστικός·
 οὐθέν γὰρ μέγα αὐτῷ ἐστίν. οὐδὲ μνησικάκος· οὐ γὰρ
 μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύειν, ἄλλως τε καὶ κακά,

ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾶν. οὐδ' ἀνθρωπολόγος· ὅτε γὰρ περὶ αὐτοῦ ἔρεῖ οὔτε περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα ἐπαινῇται μέλει αὐτῷ οὔθ' ὅπως οἱ ἄλλοι ψέγωνται, οὐδ' αὖ ἐπαινετικός ἐστιν· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν, εἰ μὴ δι' ὕβριν. καὶ περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥκιστα ὀλοφυρτι- 5 κὸς καὶ δεητικός· σπευδάζοντος γὰρ ὅπως ἔχειν περὶ ταῦτα. καὶ οἷος κερτῆσθαι μᾶλλον τὰ καλὰ καὶ ἄκαρπα τῶν καρπίμων καὶ ὠφελίμων· αὐτάρκης γὰρ μᾶλλον. καὶ κίνησις δὲ βραδεία τοῦ μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ βαρεῖα, καὶ λέξις σάσιμος· ὁ γὰρ σπευστικός ὁ περὶ ὀλίγα 10 σπευδάζων, ὁ δὲ σύντονος ὁ μὴθὲν μέγα οἰόμενος· ἢ δ' ὀξυφωνία καὶ ἢ ταχυτής διὰ τούτων. τοιοῦτος μὲν ὅν ὁ μεγα- 9 λόψυχος, ὁ δ' ἐλλείπων μικρόψυχος, ὁ δ' ὑπερβάλλων χαῦνος. ὁ κακοὶ μὲν ὅν δοκῶσιν εἶναι ὁ δ' ὅτοι· ὁ γὰρ κακοποιοὶ εἰσιν· ἡμαρτημένοι δέ. ὁ μὲν γὰρ μικρόψυχος 15 ἄξιός ὢν ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὢν ἄξιός ἐστι, καὶ ὅμοιος κακὸν ἔχειν τι ἐκ τοῦ μὴ ἀξιούν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀγνοεῖν δ' ἑαυτόν· ὠρέγεται γὰρ ἂν ὢν ἄξιός ἦν, ἀγαθῶν γε ὄντων. οὐ μὲν ἡλίθιοί γε οἱ τοιοῦτοι δοκῶσιν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ὀκνηροί. ἢ τοιαύτη δὲ δόξα δοκεῖ καὶ χείρης ποιεῖν· 20 ἕκαστοι γὰρ ἐφίενται τῶν κατ' ἀξίαν, ἀφίστανται δὲ καὶ τῶν πράξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὡς ἀνά- ξιοι ὄντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. οἱ δὲ χαῦνοι ἡλίθιοι καὶ ἑαυτὸς ἀγνοῶντες, καὶ ταῦτ' ἐπιφανῶς· ὡς γὰρ ἄξιοι ὄντες τοῖς ἐντίμοις ἐπιχειροῦσιν, εἴτα ἐξελέγχονται· 25 καὶ ἐσθῆτι κοσμῶνται καὶ σχήματι καὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ βέλονται τὰ εὐτυχήματα φανερά εἶναι αὐτῶν, καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν ὡς διὰ τούτων τιμηθησόμενοι. ἀντιτίθεται δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἢ μικροψυχίᾳ μᾶλλον τῆς χαυνότητος· καὶ γὰρ γίγνεται μᾶλλον καὶ χεῖρόν ἐστιν. ἢ μὲν οὖν μεγαλο- 30 ψυχία περὶ τιμὴν ἐστὶ μεγάλην, ὥσπερ εἴρηται.

10 Ὅμοιος δὲ καὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετὴ τις, καθάπερ ἐν

τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, ἢ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς
 τὴν μεγαλοψυχίαν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν με-
 γαλοπρέπειαν. ἄμφω γὰρ αὗται τῷ μὲν μεγάλῃ ἀφεςῆσι,
 περὶ δὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ μικρὰ διατιθέασιν ἡμᾶς ὡς δεῖ.
 5 ὥσπερ δ' ἐν λήψει καὶ δώσει χρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ
 ὑπερβολή τε καὶ ἔλλειψις, οὕτω καὶ ἐν τιμῇς ὀρέζει τὸ
 μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. τὸν τε
 γὰρ φιλότιμον ψέγομεν ὡς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὅθεν οὐ
 δεῖ τῆς τιμῆς ἐφιέμενον, τὸν τε ἀφιλότιμον ὡς ὅδ' ἐπὶ τοῖς
 10 καλοῖς προαιρούμενον τιμᾶσθαι. ἔστι δ' ὅτε τὸν φιλότιμον
 ἐπαινοῦμεν ὡς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον, τὸν δὲ ἀφιλότιμον
 ὡς μέτριον καὶ σώφρονα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις εἴπο-
 μεν. δῆλον δ' ὅτι πλεοναχῶς τῷ φιλοτοίῳ λεγομένῃ οὐκ
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον, ἀλλ' ἐπαινοῦντες
 15 μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί, ψέγοντες δ' ἐπὶ τὸ μᾶλ-
 λον ἢ δεῖ. ἀνωνύμῃ δ' ἔσης τῆς μεσότητος, ὡς ἐρήμης ἔοι-
 κεν ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολή καὶ
 ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. ὀρέγονται δὲ τιμῆς καὶ μᾶλλον ἢ
 δεῖ καὶ ἥττον, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὡς δεῖ· ἐπαινεῖται γὰρ ἢ ἔστι
 20 αὕτη, μεσότης ἔσα περὶ τιμὴν ἀνώνυμος. φαίνεται δὲ πρὸς
 μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν
 φιλοτιμία, πρὸς ἀμφοτέρωθεν δὲ ἀμφοτέρωθεν πῶς. ἔοικε δὲ τῷ
 εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἀντικεῖσθαι δ' ἐνταῦθα
 οἱ ἄκροι φαίνονται διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι τὸν μέσον.
 25 Πραότης δ' ἐστὶ μὲν μεσότης περὶ ὀργᾶς, ἀνωνύμῃ δ' 11
 ὄντος τοῦ μέσου, σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ τὸν μέσον
 τὴν πραότητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσιν,
 ἀνώνυμον οὔσαν. ἡ δ' ὑπερβολὴ ὀργιλότης τις λέγοιτ' ἂν.
 τὸ μὲν γὰρ πάθος ἐστὶν ὀργή, τὰ δ' ἐμποῖοντα πολλὰ καὶ
 30 διαφέροντα. ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμενος,
 ἔτι δὲ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινεῖται·
 πρᾶος δὲ ἔστος ἂν εἴη, εἴπερ ἡ πραότης ἐπαινεῖται. βύλεται

γὰρ ὁ πρᾶος ἀτάραχος εἶναι καὶ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τῆ πά-
 θης, ἀλλ' ὡς ἂν ὁ λόγος τάξῃ, ἔτω καὶ ἐπὶ τέτοις καὶ ἐπὶ
 τοσούτον χρόνον χαλεπαίνειν. ἀμαρτάνειν δὲ δοκεῖ μᾶλλον
 ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν· ὃ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πρᾶος, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον συγγνωμονικός. ἡ δ' ἔλλειψις, εἴτ' ἀοργησία τίς ἐστίν 5
 εἴθ' ὅ τι δὴ ποτε, ψέγεται. οἱ γὰρ μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς
 δεῖ ἡλίθιοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οἱ μὴ ὡς δεῖ μηδ' ὅτε μηδ'
 οἷς δεῖ· δοκεῖ γὰρ ἔκ αἰσθάνεσθαι ἑδὲ λυπεῖσθαι, μὴ ὀργι-
 ζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός. τὸ δὲ προπηλακιζόμενον
 ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀνδραποδῶδες. ἡ δ' 10
 ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ γὰρ οἷς οὐ δεῖ,
 καὶ ἐφ' οἷς ὃ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ θᾶπτον, καὶ πλείω
 χρόνον· οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ ὑπάρχει. οὐ γὰρ ἂν
 δύναιτ' εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ ἑαυτὸ ἀπόλλυσι, καὶ ὁλό-
 κληρον ἢ, ἀφόρητον γίνεται. οἱ μὲν ἔν ὀργίλοι ταχέως μὲν 15
 ὀργίζονται καὶ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ
 δεῖ, παύονται δὲ ταχέως· ὃ καὶ βέλτιστον ἔχουσιν. συμ-
 βαίνει δ' αὐτοῖς τῆτο, ὅτι οὐ κατέχῃσιν τὴν ὀργὴν ἀλλ' ἀν-
 ταποδιδόασιν ἢ φανεροί εἰσι διὰ τὴν ὀξύτητα, εἴτ' ἀπο-
 παύονται. ὑπερβολῇ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρόχολοι ὀξεῖς καὶ πρὸς 20
 πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶ παντί· ὅθεν καὶ τῆνομα. οἱ δὲ πικροὶ
 δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον ὀργίζονται· κατέχῃσιν γὰρ
 τὸν θυμόν. παῦλα δὲ γίνεται, ὅταν ἀνταποδιδῶ· ἡ γὰρ
 τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν ἀντὶ τῆς λύπης ἐμποιῶσα.
 τέττι δὲ μὴ γινομένης τὸ βάρος ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπι- 25
 φανὲς εἶναι οὐδὲ συμπεῖθει αὐτὴς ἑδείς, ἐν αὐτῷ δὲ πέψαι
 τὴν ὀργὴν χρόνον δεῖ. εἰσὶ δ' οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι
 καὶ τοῖς μάλιστα φίλοις. χαλεπὸς δὲ λέγομεν τὸς ἐφ' οἷς
 τε μὴ δεῖ χαλεπαίνοντας καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω
 χρόνον, καὶ μὴ διαλλαττομένης ἄνευ τιμωρίας ἢ κολάσεως. 30
 τῇ πραότητι δὲ μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ
 γὰρ μᾶλλον γίνεται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ τὸ τιμωρεῖσθαι.

καὶ πρὸς τὸ συμβῆν οἱ χαλεποὶ χεῖρες. ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς
 πρότερον εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· ὃ γὰρ ῥά-
 διον διορίσαι τὸ πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον
 χρόνον ὀργιζέον, καὶ τὸ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἀμαρ-
 5 τάνει. ὁ μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων ὃ ψέγεται, οὐτ' ἐπὶ
 τὸ μᾶλλον οὐτ' ἐπὶ τὸ ἥττον· ἐνίοτε γὰρ τοὺς ἐλλείποντας
 ἐπαινῶμεν καὶ πράως φαμέν, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀν-
 δρώδεις ὡς δυναμένους ἄρχειν. ὁ δὲ πόσον καὶ πῶς παρεκ-
 βαίνων ψεκτός, οὐ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀποδῆναι· ἐν γὰρ τοῖς
 10 καθ' ἑκάστα καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. ἀλλὰ τό γε τοσῷτον
 δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἔξις ἐπαινετή, καθ' ἣν οἷς δεῖ ὀργι-
 ζόμεθα καὶ ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα,
 αἱ δ' ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταί, καὶ ἐπὶ μικρὸν μὲν
 γινόμεναι ἡρέμα, ἐπὶ πλεόν δὲ μᾶλλον, ἐπὶ πολὺ δὲ σφό-
 15 δρα. δῆλον ἔν ὅτι τῆς μέσης ἔξεως ἀνθεκτέον. αἱ μὲν οὖν
 περὶ τὴν ὀργὴν ἔξεις εἰρήσθωσαν.

Ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις καὶ τῷ συζῆν καὶ λόγων καὶ 12
 πραγμάτων κοινωνεῖν οἱ μὲν ἄρεσκοι δοκῶσιν εἶναι, οἱ πάντα
 πρὸς ἡδονὴν ἐπαινῶντες καὶ ὅθεν ἀντιτείνοντες, ἀλλ' οἰόμενοι
 20 δεῖν ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας τέ-
 τοις πρὸς πάντα ἀντιτείνοντες καὶ τῷ λυπεῖν ὅδ' ὅτι ἔν φρον-
 τίζοντες δύσκολοι καὶ δυσέριδες καλῶνται. ὅτι μὲν οὖν αἱ
 εἰρημέναι ἔξεις ψεκταί εἰσιν, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ἡ μέση
 τούτων ἐπαινετή, καθ' ἣν ἀποδέχεται ἅ δεῖ καὶ ὡς δεῖ,
 25 ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερανεῖ. ὄνομα δ' οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ
 τι, ἔοικε δὲ μάλις φιλία· τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν
 μέσην ἔξιν οἶον βουλόμεθα λέγειν τὸν ἐπιεικῆ φίλον, τὸ
 στέργειν προσλαβόντα. διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι ἄνευ
 πάθους ἐστὶ καὶ τῷ στέργειν οἷς ὁμιλεῖ· οὐ γὰρ τῷ φιλεῖν ἢ
 30 ἐχθαίρειν ἀποδέχεται ἑκάστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ τοιοῦτος
 εἶναι. ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνώτας καὶ γνωρίμους καὶ συνήθεις
 καὶ ἀσυνήθεις αὐτὸ ποιήσει, πλὴν καὶ ἐν ἐκάστοις ὡς ἀρμό-

ζει· ὃ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων καὶ ὀθνείων φροντίζειν, ὅδ' αὖ λυπεῖν. καθόλου μὲν οὖν εἴρηται ὅτι ὡς δεῖ ὁμιλήσει, ἀναφέρων δὲ πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον στοχάζεται τῷ μὴ λυπεῖν ἢ συνηθύνειν. ἔοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἐν ταῖς ὁμιλίαις γινομένας, τῶν δ' ὅσας 5 μὲν αὐτῷ ἐς τὸ μὴ καλὸν ἢ βλαβερὸν συνηθύνειν, δυσχερανεῖ, καὶ προαιρήσεται λυπεῖν. καὶ τῷ ποιῶντι δ' ἀσχημοσύνην φέρη, καὶ ταύτην μὴ μικράν, ἢ βλάβην, ἢ δ' ἐναντίωσις μικράν λύπην, οὐκ ἀποδέξεται ἀλλὰ δυσχερανεῖ. διαφερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχεῖσι, 10 καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον γνωρίμοις, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας διαφοράς, ἐκάστοις ἀπονέμων τὸ πρέπον, καὶ καθ' αὐτὸ μὲν αἰρέμενος τὸ συνηθύνειν, λυπεῖν δ' εὐλαβούμενος, τοῖς δ' ἀποβαίνουσιν, ἐὰν ἢ μείζω, συνεπόμενος, λέγω δὲ τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντι. καὶ ἡδονῆς δ' ἕνεκα τῆς 15 εἰσαυθις μεγάλης μικρὰ λυπήσει. ὁ μὲν οὖν μέσος τοιοῦτός ἐστιν, οὐκ ὠνόμασαι δέ, τῷ δὲ συνηθύνοντος ὁ μὲν τῷ ἡδὺς εἶναι στοχαζόμενος μὴ δὲ ἄλλο τι ἄρεσκος, ὁ δ' ὅπως ὠφέλεια τις αὐτῷ γίγνηται εἰς χρήματα καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ· ὁ δὲ πᾶσι δυσχεραίνων εἴρηται ὅτι δύσκολος 20 καὶ δύσερις. ἀντικεῖσθαι δὲ φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

- 13 Περὶ τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἐστὶ καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας μεσότης· ἀνώνυμος δὲ καὶ αὕτη. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ἐπελθεῖν· μᾶλλον τε γὰρ ἂν εἰδείημεν τὰ περὶ τὸ 25 ἦθος, καθ' ἕκαστον διελθόντες, καὶ μεσότητος εἶναι τὰς ἀρετὰς πιστεύοιμεν ἂν, ἐπὶ πάντων ὅπως ἔχον συνιδόντες. ἐν δὲ τῷ συζῆν οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλῶντες εἴρηνται, περὶ δὲ τῶν ἀληθεύοντων τε καὶ ψευδομένων εἵπωμεν ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιήματι. δοκεῖ 30 δὲ ὁ μὲν ἀλαζὼν προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι καὶ μὴ ὑπαρχόντων καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν

ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν, ὁ δὲ μέσος αὐθέ-
 καστός τις ὢν ἀληθευτικός καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ, τὰ
 ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὐτόν, καὶ ὅτε μείζω ὅτε
 ἐλάττω. ἔστι δὲ τούτων ἕκαστα καὶ ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ
 5 μηθενός. ἕκαστος δ' οἷός ἐστι, τοιαῦτα λέγει καὶ πράττει
 καὶ οὕτω ζῇ, εἴαν μή τινος ἕνεκα πράττη. καθ' αὐτὸ δὲ τὸ
 μὲν ψεῦδος φαῦλον καὶ ψεκτόν, τὸ δ' ἀληθές καλὸν καὶ
 ἐπαινετόν. ὅτω δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικός μέσος ὢν ἐπαινε-
 τός, οἱ δὲ ψευδόμενοι ἀμφότεροι μὲν ψεκτοί, μᾶλλον δ' ὁ
 10 ἀλαζών. περὶ ἑκατέρου δ' εἵπωμεν, πρότερον δὲ περὶ τῆς ἀλη-
 θευτικῆς. ὁ γὰρ περὶ τῆς ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέ-
 γομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει (ἄλλης
 γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς), ἀλλ' ἐν οἷς μηθενὸς τοιούτου δια-
 φέροντος καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύει τῷ τὴν ἔξιν
 15 τοῖστος εἶναι. δόξειε δ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐπιεικὴς εἶναι. ὁ γὰρ
 φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ διαφέρει ἀληθεύων, ἀληθεύσει
 καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἔτι μᾶλλον. ὥς γὰρ αἰσχρὸν τὸ ψεῦ-
 δος εὐλαβήσεται, ὅ γε καὶ καθ' αὐτὸ ηὐλαβεῖτο. ὁ δὲ τοῖσ-
 τος ἐπαινετός. ἐπὶ τὸ ἐλάττω δὲ μᾶλλον τῆς ἀληθῆς ἀπο-
 20 κλίνει. ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τὰς
 ὑπερβολὰς εἶναι. ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιού-
 μενος μηθενὸς ἕνεκα φαύλῳ μὲν ὅμοιος (οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε
 τῷ ψεύδει), μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός. εἰ δ'
 ἕνεκά τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς οὐ λίαν ψεκτός, ὥς ὁ
 25 ἀλαζών, ὁ δὲ ἀργυρίῳ, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος.
 ὅτι ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐστὶν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει.
 κατὰ τὴν ἔξιν γὰρ καὶ τῷ τοιόσδε εἶναι ἀλαζών ἐστιν, ὥσπερ
 καὶ ψεύστης ὁ μὲν τῷ ψεύδει αὐτῷ χαίρων, ὁ δὲ δόξης
 ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. οἱ μὲν ἔν δόξης χάριν ἀλαζονευόμενοι
 30 τὰ τοιαῦτα προσποιῶνται ἐφ' οἷς ἔπαινος ἢ εὐδαιμονισμός,
 οἱ δὲ κέρδους, ὢν καὶ ἀπόλαυσις ἐστὶ τοῖς πέλας καὶ αἱ δια-
 λαθεῖν ἐστὶ μὴ ὄντα, οἷον μάντιν σοφὸν ἢ ἰατρόν. διὰ τῆτο

οἱ πλείστοι προσποιῶνται τὰ τοιαῦτα καὶ ἀλαζονεύονται· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰρημένα. οἱ δ' εἴρωνες ἐπὶ τὸ ἔλαττον λέγοντες χαριέστεροι μὲν τὰ ἥθη φαίνονται· ὃ γὰρ κέρδους ἔνεκα δοκῶσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγοντες τὸ ὀγκηρόν· μάλιστα δὲ καὶ ἔτσι τὰ ἔνδοξα ἀπαρνῶνται, οἷον καὶ Σωκράτης 5 ἐποίει. οἱ δὲ καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φανερά προσποιούμενοι βαυκοπανοῦργοι λέγονται καὶ εὐκαταφρόνητοί εἰσιν. καὶ ἐνίοτε ἀλαζονεία φαίνεται, οἷον ἡ τῶν Λακωνίων ἐσθής· καὶ γὰρ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ λίαν ἑλλειψις ἀλαζονικόν. οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἴρωνείᾳ καὶ περὶ τὰ μὴ λίαν ἐμποδῶν 10 καὶ φανερά εἴρωνευόμενοι χαριέντες φαίνονται. ἀντικεῖσθαι δ' ὁ ἀλαζὼν φαίνεται τῷ ἀληθευτικῷ· χείρων γάρ.

- 14 Οὔσης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐν ταύτῃ διαγωγῇ μετὰ παιδιᾶς, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα εἶναι ὁμιλίαι τις ἐμμελής, καὶ οἷα δεῖ λέγειν καὶ ὥς, ὁμοίως δὲ καὶ 15 ἀκχεῖν. διοίσει δὲ καὶ τὸ ἐν τοιούτοις λέγειν ἢ τοιούτων ἀκχεῖν. δῆλον δ' ὡς καὶ περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὑπερβολή τε καὶ ἑλλειψις τῆς μέσης. οἱ μὲν ἔν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες βωμολόχοι δοκῶσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πάντως τῆς γελοίου, καὶ μᾶλλον σοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι ἢ τῆς λέγειν 20 εὐσχήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ ἂν εἰπόντες μηθὲν γελοῖον τοῖς τε λέγουσι δυσχεραίνοντες ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι. οἱ δ' ἐμμελῶς παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὐτροποι· τοῦ γὰρ ἡθους αἱ τοιαῦται δοκοῦσι κινήσεις εἶναι, ὥσπερ δὲ τὰ 25 σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρίνεται, οὕτω καὶ τὰ ἥθη. ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείστων χαιρόντων τῇ παιδιᾷ καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ οἱ βωμολόχοι εὐτράπελοι προσαγορεύονται ὡς χαριέντες. ὅτι δὲ διαφέ- ρασι, καὶ οὐ μικρόν, ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. τῇ μέσῃ δ' 30 ἔχει οἰκεῖον καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἐστίν· τοῦ δ' ἐπιδεξίου ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπιεικεῖ καὶ ἐλευθερίῳ

ἀρμόττει· ἔστι γὰρ τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ λέγειν ἐν παι-
 διᾷς μέρει καὶ ἀκύνει, καὶ ἡ τοῦ ἐλευθερίου παιδιὰ διαφέρει
 τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ αὖ τῆ πεπαιδευμένης καὶ ἀπαι-
 δεύτου. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐκ τῶν κωμωδιῶν τῶν παλαιῶν
 5 καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἢ αἰσχρολογία,
 τοῖς δὲ μᾶλλον ἢ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ταῦτα
 πρὸς εὐσχημοσύνην. πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα ὀριζέον
 τῷ λέγειν ἂν πρέπει ἐλευθερίῳ, ἢ τῷ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκύνοντα,
 ἢ καὶ τέρπειν; ἢ καὶ τό γε τοιούτον ἀόριστον; ἄλλο γὰρ ἄλλῳ
 10 μισητόν τε καὶ ἡδύ. τοιαῦτα δὲ καὶ ἀκούσεται· ἂν γὰρ
 ὑπομένει ἀκύνων, ταῦτα καὶ ποιεῖν δοκεῖ. ὃ δὲ πᾶν ποιήσῃ·
 τὸ γὰρ σκῶμμα λοιδόρημά τί ἐστίν, οἱ δὲ νομοθέται ἔνια
 λοιδореῖν κωλύουσιν· ἔδει δ' ἴσως καὶ σκώπτειν. ὁ δὲ χαρίεις
 καὶ ἐλευθέριος ὅπως ἔξει, οἷον νόμος ὢν ἑαυτῷ. τοιούτος μὲν
 15 οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπιδέξιος εἴτ' εὐτράπελος λέγεται. ὁ
 δὲ βωμολόχος ἥττων ἐστὶ τῆ γελοίας, καὶ ὅτε ἑαυτῷ ὅτε τῶν
 ἄλλων ἀπεχόμενος, εἰ γέλωτα ποιήσῃ, καὶ τοιαῦτα λέγων
 ὢν οὐθὲν ἂν εἴποι ὁ χαρίεις, ἔνια δ' οὐδ' ἂν ἀκύναι. ὁ δ'
 ἄγριος εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας ἀχρεῖος· οὐθὲν γὰρ συμ-
 20 βαλλόμενος πᾶσι δυσχεραίνει. δοκεῖ δὲ ἡ ἀνάπαυσις καὶ
 ἡ παιδιὰ ἐν τῷ βίῳ εἶναι ἀναγκαῖον. τρεῖς οὖν αἱ εἰρημέ-
 ναι ἐν τῷ βίῳ μεσότητες, εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν
 καὶ πράξεων κοινωνίαν. διαφέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν περὶ ἀλή-
 θειάν ἐστίν, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν
 25 ἡ μὲν ἐν ταῖς παιδιαῖς, ἡ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον
 ὁμιλίαις.

Περὶ δὲ αἰδοῦς ὥς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· 15
 πάθει γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἔξει. ὀρίζεται γοῦν φόβος τις
 ἀδοξίας, ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλή-
 30 σιον· ἐρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυρόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον
 φοβούμενοι ὠχριῶσιν. σωματικὰ δὲ φαίνεται πῶς εἶναι
 ἀμφότερα, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἔξεως εἶναι. οὐ

πάσῃ δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέᾳ· οἰόμεθα γὰρ δεῖν τοὺς τηλικύτους αἰδήμονας εἶναι διὰ τὸ πάθει ζῶν-
 τας πολλὰ ἀμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι. καὶ
 ἐπαινοῦμεν τῶν μὲν νέων τοὺς αἰδήμονας, πρεσβύτερον δ'
 ἔδειξεν ἂν ἐπαινέσειεν ὅτι αἰσχυνηλός· ἔθεν γὰρ οἰόμεθα δεῖν 5
 αὐτὸν πράττειν ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύνῃ. ἔδὲ γὰρ ἐπιεικὲς ἐστὶν
 ἢ αἰσχύνῃ, εἴπερ γίγνεται ἐπὶ τοῖς φαύλοις· οὐ γὰρ πρα-
 κτέον τὰ τοιαῦτα. εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰσχροῦ
 τὰ δὲ κατὰ δόξαν, οὐθέν διαφέρει· ἑτέτερα γὰρ πρακτέα,
 ὥς' οὐκ αἰσχυντέον. φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοιοῦτον οἷον 10
 πράττειν τι τῶν αἰσχυρῶν. τὸ δ' ὅπως ἔχειν ὥς' εἰ πράξειέ
 τι τῶν τοιούτων αἰσχυνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' οἶεσθαι ἐπιεικῇ
 εἶναι, ἄτοπον· ἐπὶ τοῖς ἐκουσίοις γὰρ ἢ αἰδῶς, ἐκὼν δὲ ὁ
 ἐπιεικὴς ἑδέποτε πράξει τὰ φαῦλα. εἴη δ' ἂν ἢ αἰδῶς ἐξ
 ὑποθέσεως ἐπιεικὴς· εἰ γὰρ πράξει, αἰσχύνοιτ' ἂν· ἔκ 15
 δὲ τῆτο περὶ τὰς ἀρετάς. εἰ δ' ἢ ἀναισχυντία φαῦλον καὶ
 τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχροῦ πράττειν, οὐθέν μᾶλλον τὸ
 τοιαῦτα πράττοντα αἰσχυνεσθαι ἐπιεικὴς. οὐκ ἔστι δ' ἔδ' ἢ
 ἐγκράτεια ἀρετή, ἀλλὰ τις μικτή· δειχθήσεται δὲ περὶ
 αὐτῆς ἐν τοῖς ὕστερον. νῦν δὲ περὶ δικαιοσύνης εἵπωμεν. 20

Ε.

Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, περὶ ποίας
 τε τυγχάνουσιν οὔσαι πράξεις, καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἢ δι- 25
 καιοσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον. ἢ δὲ σκέψις ἡμῶν
 ἔστω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρημένοις. ὁρῶμεν δὴ
 πάντας τὴν τοιαύτην ἔξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
 ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπρα-
 γοῦσι καὶ βούλονται τὰ δίκαια· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ 30
 περὶ ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικῶσι καὶ βέβλονται τὰ ἄδिका. διὸ
 καὶ ἡμῶν πρῶτον ὡς ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. οὐδὲ γὰρ

τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπὶ τε τῶν ἐπισημῶν καὶ δυνάμεων
 καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων. δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ
 τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ εἶναι, ἔξις δ' ἢ ἐναντία τῶν ἐναντίων
 οὐ, οἷον ἀπὸ τῆς ὑγείας οὐ πράττεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ
 5 τὰ ὑγιεινὰ μόνον· λέγομεν γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν
 βαδίζῃ ὡς ἂν ὁ ὑγιαίνων. πολλάκις μὲν ἔν γινώριζεται ἢ
 ἐναντία ἔξις ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἔξεις ἀπὸ
 τῶν ὑποκειμένων· ἐάν τε γὰρ ἡ εὐεξία ἢ φανερά, καὶ ἡ
 καχεξία φανερά γίνεται, καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἡ εὐεξία
 10 καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά. εἰ γὰρ ἐσιν ἡ εὐεξία πυκνότης
 σαρκός, ἀνάγκη καὶ τὴν καχεξίαν εἶναι μανότητα σαρκός
 καὶ τὸ εὐεκτικὸν τὸ ποιητικὸν πυκνότητος ἐν σαρκί. ἀκολο-
 θεῖ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐὰν θάτερα πλεοναχῶς λέγηται,
 καὶ θάτερα πλεοναχῶς λέγεσθαι, οἷον εἰ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ
 15 ἄδικον. ἔοικε δὲ πλεοναχῶς λέγεσθαι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ 2
 ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν αὐτῶν
 λανθάνει καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν πόρρω δήλη μᾶλλον· ἡ
 γὰρ διαφορὰ πολλὴ ἢ κατὰ τὴν ἰδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται
 κλείς ὁμωνύμως ἢ τε ὑπὸ τὸν αὐχένα τῶν ζώων καὶ ἢ τὰς
 20 θύρας κλείουσιν. εἰλήφθω δὴ ὁ ἄδικος ποσαχῶς λέγεται.
 δοκεῖ δὲ ὁ τε παράνομος ἄδικος εἶναι καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ
 ὁ ἄνιστος, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ὁ δίκαιος ἔσται ὁ τε νόμιμος
 καὶ ὁ ἴσος. τὸ μὲν δίκαιον ἄρα τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ
 δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ τὸ ἄνιστον. ἐπεὶ δὲ καὶ πλεο-
 25 νέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τὰγαθὰ ἔσται, οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ
 ὅσα εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ ἐστὶ μὲν ἀπλῶς αἰεὶ ἀγαθὰ,
 τινὲ δ' ἔκ αἰεί. οἱ δ' ἄνθρωποι ταῦτα εὐχονται καὶ διώκουσιν·
 δεῖ δ' ἔ, ἀλλ' εὐχεσθαι μὲν τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὐτοῖς
 ἀγαθὰ εἶναι, αἰρεῖσθαι δὲ τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ. ὁ δ' ἄδικος
 30 οὐκ αἰεὶ τὸ πλεόν αἰρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν
 ἀπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ μείον κακὸν ἀγαθόν
 πως εἶναι, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐσὶν ἡ πλεονεξία, διὰ τῆτο δοκεῖ

πλεονέκτης εἶναι. ἔστι δ' ἄνιστος· τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ
 3 κοινόν. ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδικος ἦν ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος,
 δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά ἐστὶ πῶς δίκαια· τὰ τε γὰρ
 ὠρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς νόμιμά ἐσι, καὶ ἕκασον τέ-
 των δίκαιον εἶναι φαμέν. οἱ δὲ νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἀπάν- 5
 των, στοχαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῇ συμφέροντος πᾶσιν ἢ τοῖς
 ἀρίστοις ἢ τοῖς κυρίοις, κατ' ἀρετὴν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρό-
 πον τοιῦτον· ὥς τε ἓνα μὲν τρόπον δίκαια λέγομεν τὰ ποιη-
 τικὰ καὶ φυλακτικὰ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς
 τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. προστάττει δ' ὁ νόμος καὶ τὰ τῷ ἀν- 10
 δρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φεύγειν
 μηδὲ ρίπτειν τὰ ὄπλα, καὶ τὰ τῷ σώφρονος, οἷον μὴ μοι-
 χεύειν μηδ' ὑβρίζειν, καὶ τὰ τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν
 μηδὲ κακηγορεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς
 καὶ μοχθηρίας τὰ μὲν κελεύων τὰ δ' ἀπαγορεύων, ὁρθῶς 15
 μὲν ὁ κείμενος ὁρθῶς, χειρόν δ' ὁ ἀπεσχεδιασμένος. αὕτη
 μὲν ἔν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐσι τελεία, ἀλλ' ἔχ ἀπλῶς
 ἀλλὰ πρὸς ἕτερον. καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις κρατίστη τῶν
 ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὐθ' ἔσπερος οὐθ' ἐῷος
 ἔττω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοί φαμεν “ἐν δὲ δικαιο- 20
 σύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇ ἓνι.” καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ,
 ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσις ἐστίν. τελεία δ' ἐστίν, ὅτι ὁ
 ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι,
 ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὐτόν· πολλοὶ γὰρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις
 τῇ ἀρετῇ δύνανται χρῆσθαι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνα- 25
 τῶσιν. καὶ διὰ τῆτο εὖ δοκεῖ ἔχειν τὸ τῷ Βίαντος, ὅτι ἀρχὴ
 ἄνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἡδὴ ὁ ἄρχων.
 διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ
 δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρετῶν, ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλω
 γὰρ τὰ συμφέροντα πράττει, ἢ ἄρχοντι ἢ κοινωνῶ. κάκι- 30
 505 μὲν ἔν ὁ καὶ πρὸς αὐτόν καὶ πρὸς τὴν φίλῃς χρώμενος
 τῇ μοχθηρίᾳ, ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὐτόν τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ

πρὸς ἕτερον· τῆτο γὰρ ἔργον χαλεπόν. αὕτη μὲν ἔν ἡ δι-
 καιοσύνη ἢ μέρος ἀρετῆς ἀλλ' ὅλη ἀρετή ἐστίν, ἔδ' ἡ ἐναν-
 τία ἀδικία μέρος κακίας ἀλλ' ὅλη κακία. τί δὲ διαφέρει
 ἡ ἀρετή καὶ ἡ δικαιοσύνη αὕτη, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων·
 5 ἔστι μὲν γὰρ ἡ αὕτη, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἡ μὲν
 πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη, ἡ δὲ τοιάδε ἔστις, ἀπλῶς ἀρετή.

Ζητοῦμεν δέ γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην· ἔστι 4
 γάρ τις, ὡς φαμέν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀδικίας τῆς κατὰ
 μέρος. σημεῖον δ' ὅτι ἔστιν· κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας
 10 μοχθηρίας ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μὲν, πλεονεκτεῖ δ' ἑδέν, οἷον ὁ
 ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν ἢ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλεπό-
 τητα ἢ οὐ βοηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν· ὅταν δὲ
 πλεονεκτῇ, πολλάκις κατ' ἑδεμίαν τῶν τοιούτων, ἀλλὰ μὴν
 ἑδὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δέ γε τινά (ψέγομεν γάρ)
 15 καὶ κατ' ἀδικίαν. ἔστιν ἄρα γε ἄλλη τις ἀδικία ὡς μέρος
 τῆς ὅλης, καὶ ἀδικόν τι ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδικεῖ τῆ παρα-
 τὸν νόμον. ἔτι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοιχεύει καὶ
 προσλαμβάνων, ὁ δὲ προσιθεὶς καὶ ζημιόμενος δι' ἐπιθυμίαν,
 ἕτος μὲν ἀκόλαστος δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον ἢ πλεονέκτης,
 20 ἐκεῖνος δ' ἀδικός, ἀκόλαστος δ' οὐ· δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ
 κερδαίνειν. ἔτι περὶ μὲν τᾶλλα πάντα ἀδικήματα γίνεται
 ἡ ἐπαναφορὰ ἐπὶ τινι μοχθηρίαν αἰεί, οἷον εἰ ἐμοίχευσεν,
 ἐπ' ἀκολασίαν, εἰ ἐγκατέλιπε τὸν παρασάτην, ἐπὶ δειλίαν,
 εἰ ἐπάταξεν, ἐπ' ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν, ἐπ' ἑδεμίαν μοχθη-
 25 ρίαν ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. ὥστε φανερόν ὅτι ἔστι τις ἀδικία
 παρὰ τὴν ὅλην ἄλλη ἐν μέρει, συνώνυμος, ὅτι ὁ ὀρισμὸς ἐν
 τῷ αὐτῷ γένει· ἀμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν
 δύναμιν, ἀλλ' ἡ μὲν περὶ τιμὴν ἢ χρήματα ἢ σωτηρίαν, ἢ
 εἴ τινι ἔχοιμεν ἐνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα, καὶ
 30 δι' ἡδονήν τὴν ἀπὸ τῆς κέρδους, ἢ δὲ περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα ὁ
 σπυδαῖος.

Ὅτι μὲν ἔν εἰσὶ δικαιοσύναι πλείους, καὶ ὅτι ἔστι τις 5

καὶ ἑτέρα παρὰ τὴν ὅλην ἀρετὴν, δῆλον· τίς δὲ καὶ ὅποια
 τις, ληπτέον. διώρισαι δὴ τὸ ἄδικον τό τε παράνομον καὶ
 τὸ ἄνισον, τὸ δὲ δίκαιον τό τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον. κατὰ
 μὲν ἔν τὸ παράνομον ἢ πρότερον εἰρημένη ἀδικία ἐστίν. ἐπεὶ
 δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ πλεόν οὐ ταῦτὸν ἀλλ' ἕτερον ὡς μέρος 5
 πρὸς ὅλον (τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἅπαν ἄνισον, τὸ δ' ἄνισον
 οὐ πᾶν πλεόν), καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία οὐ ταῦτὰ ἀλλ'
 ἕτερα ἐκείνων, τὰ μὲν ὡς μέρη τὰ δ' ὡς ὅλα· μέρος γὰρ
 αὕτη ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δικαιο-
 σύνη τῆς δικαιοσύνης. ὥς τε καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει δικαιοσύ- 10
 νης καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει ἀδικίας λεκτέον, καὶ τῆς δικαίου
 καὶ τῆς ἀδίκου ὡσαύτως. ἡ μὲν ἔν κατὰ τὴν ὅλην ἀρετὴν
 τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἡ μὲν τῆς ὅλης ἀρετῆς
 ὅσα χρῆσις πρὸς ἄλλον, ἡ δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω. καὶ
 τὸ δίκαιον δὲ καὶ τὸ ἄδικον τὸ κατὰ ταύτας φανερόν ὡς 15
 διοριζέον· σχεδὸν γὰρ τὰ πολλὰ τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ τῆς
 ὅλης ἀρετῆς πραττόμενά ἐστιν· καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρετὴν
 προσάττει ζῆν καὶ καθ' ἑκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ νόμος.
 τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων ὅσα νενο-
 μοθέτῃται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. περὶ δὲ τῆς 20
 καθ' ἑκάστον παιδείας, καθ' ἣν ἀπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι,
 πότερον τῆς πολιτικῆς ἐστίν ἢ ἑτέρας, ὕστερον διοριζέον· οὐ
 γὰρ ἴσως ταῦτὸν ἀνδρὶ τ' ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτῃ παντί.
 τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τῆς κατ' αὐτὴν δικαίου
 ἐν μὲν ἐστὶν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς τιμῆς ἢ χρημάτων 25
 ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνῶσι τῆς πολιτείας (ἐν
 τῆτοις γὰρ ἔστι καὶ ἄνισον ἔχειν καὶ ἴσον ἕτερον ἑτέρου), ἐν
 δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. τούτου δὲ μέρη
 δύο· τῶν γὰρ συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἐκῆστία ἐστὶ τὰ δ'
 ἀκῆστια, ἐκῆστια μὲν τὰ τοιαῦτα οἷον πρᾶσις, ὠνή, δανεισμός, 30
 ἐγγύη, χρῆσις, παρακαταθήκη, μίσθωσις· ἐκῆστια δὲ λέ-
 γεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τῆτων ἐκῆστιος. τῶν

δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαθραῖα, οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρ-
 μακεία, προαγωγεία, δουλαπατία, δολοφονία, ψευδομαρ-
 τυρία, τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἀρπαγή,
 πῆρωσις, κακηγορία, προπηλακισμός. ἐπεὶ δ' ὁ τ' ἄδικος 6
 5 ἄνιστος καὶ τὸ ἄδικον ἄνιστον, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τί ἐστὶ τῷ
 ἀνίστου. τῆτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ὁποίᾳ γὰρ πράττει ἐστὶ τὸ
 πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. εἰ ἔν τῷ ἄδικον ἄνι-
 στον, τὸ δίκαιον ἴσον· ὅπερ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ πᾶσιν.
 ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον μέσον, τὸ δίκαιον μέσον τι ἂν εἴη. ἐστὶ δὲ
 10 τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ δίκαιον μέ-
 στον τε καὶ ἴσον εἶναι [καὶ πρὸς τι] καὶ τισίν, καὶ ἡ μὲν μέ-
 στον, τινῶν (ταῦτα δ' ἐστὶ πλεῖον καὶ ἔλαττον), ἡ δ' ἴσον
 ἐστί, δυοῖν, ἡ δὲ δίκαιον, τισίν. ἀνάγκη ἄρα τὸ δίκαιον
 ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον τυγχάνει
 15 ὄν, δύο ἐσὶ, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο. καὶ ἡ αὐτὴ
 ἔσται ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὥς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει τὰ ἐν οἷς,
 ἔτω καὶ ἐκεῖνα ἔχει· εἰ γὰρ μὴ ἴσοι, ἔκ ἴσα ἔξουσιν, ἀλλ'
 ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν ἡ ἴσοι μὴ ἴσα
 ἡ μὴ ἴσοι ἴσα ἔχωσι καὶ νέμονται. ἔτι ἐκ τῶ κατ' ἀξίαν
 20 τῆτο δῆλον· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογεῖται
 πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι, τὴν μέντοι ἀξίαν ἢ τὴν
 αὐτὴν λέγουσι πάντες ὑπάρχειν, ἀλλ' οἱ μὲν δημοκρατικοὶ
 ἐλευθερίαν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ πλῆτον, οἱ δ' εὐγένειαν, οἱ δ'
 ἀριστοκρατικοὶ ἀρετήν. ἐστὶν ἄρα τὸ δίκαιον ἀνάλογόν τι.
 25 τὸ γὰρ ἀνάλογον ἢ μόνον ἐστὶ μοναδικῷ ἀριθμῷ ἴδιον, ἀλλ'
 ὅλως ἀριθμῷ· ἡ γὰρ ἀναλογία ἰσότης ἐστὶ λόγων, καὶ ἐν
 τέτταρσιν ἐλαχίστοις. ἡ μὲν ἔν διηρημένη ὅτι ἐν τέτταρσι,
 δῆλον. ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχής· τῷ γὰρ ἐνὶ ὡς δυσὶ χρῆ-
 ται καὶ δὶς λέγει, οἷον ὡς ἡ τοῦ α πρὸς τὴν τῷ β, οὕτως
 30 καὶ ἡ τῷ β πρὸς τὴν τῷ γ. δὶς ἔν ἡ τῷ β εἴρηται· ὥς' εἰάν
 ἡ τοῦ β τεθῇ δὶς, τέτταρα ἔσται τὰ ἀνάλογα. ἔστι δὲ καὶ
 τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός·

διήρηνται γὰρ ὁμοίως, οἷς τε καὶ α. ἔσαι ἄρα ὡς ὁ α ὅρος
 πρὸς τὸν β, ἔτως ὁ γ πρὸς τὸν δ, καὶ ἐναλλάξ ἄρα, ὡς ὁ
 α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς τὸν δ. ὥστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ
 ὅλον· ὅπερ ἡ νομὴ συνδυάζει· καὶ ἔτως συντεθῇ, δικαίως
 7 συνδυάζει. ἡ ἄρα τῷ α ὅρου τῷ γ καὶ ἡ τῷ β τῷ δ σύ- 5
 ζευξις τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν ἐστι, καὶ μέσον τὸ δίκαιον
 τῷτ' ἐστὶ τῷ παρά τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ ἀνάλογον μέσον, τὸ
 δὲ δίκαιον ἀνάλογον. καλοῦσι δὲ τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν
 γεωμετρικὴν οἱ μαθηματικοί· ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμ-
 βαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον ὅπερ ἐκάτερον πρὸς ἐκά- 10
 τερον. ἔστι δ' ἡ συνεχὴς αὕτη ἡ ἀναλογία· ἡ γὰρ γίνεται
 εἰς ἀριθμῶν ὅρος, ὡ καὶ ὁ. τὸ μὲν ἔν δίκαιον τῷτο τὸ ἀνά-
 λογον, τὸ δ' ἀδίκον τὸ παρά τὸ ἀνάλογον. γίνεται ἄρα τὸ
 μὲν πλεόν τὸ δὲ ἔλαττον. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων συμ-
 βαίνει· ὁ μὲν γὰρ ἀδικῶν πλεόν ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος 15
 ἔλαττον τῷ ἀγαθῷ. ἐπὶ δὲ τῷ κακῷ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ
 γὰρ λόγῳ γίνεται τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακόν·
 ἔστι γὰρ τὸ ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἰρετὸν τῷ μείζονος, τὸ
 δ' αἰρετὸν ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον μείζον. τὸ μὲν οὖν ἐν
 εἶδος τῷ δικαίου τῷτ' ἐστίν. 20

Τὸ δὲ λοιπὸν ἐν τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς συ-
 ναλλάγμασι καὶ τοῖς ἐκαστοῖς καὶ τοῖς ἀκουσίοις. τῷτο δὲ
 τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει τῷ προτέρῳ. τὸ μὲν γὰρ διανε-
 μητικὸν δίκαιον τῶν κοινῶν αἰεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ
 τὴν εἰρημένην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν εἰς γίγνηται 25
 ἡ διανομή, ἔσται κατὰ τὸν λόγον τὸν αὐτὸν ὅνπερ ἔχουσι
 πρὸς ἀλλήλα τὰ εἰσενεχθέντα· καὶ τὸ ἀδίκον τὸ ἀντικεί-
 μενον τῷ δικαίῳ τῷτῳ παρά τὸ ἀνάλογόν ἐστίν. τὸ δ' ἐν
 τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι, καὶ τὸ ἀδι-
 κὸν ἄνισον, ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην ἀλλὰ κατὰ 30
 τὴν ἀριθμητικὴν. οὐθὲν γὰρ διαφέρει, εἰ ἐπιεικὴς φαῦλον
 ἀπεξέρῃσεν ἢ φαῦλος ἐπιεικῇ, ἢ δ' εἰ ἐμοίχευσεν ἐπιεικὴς ἢ

φαῦλος· ἀλλὰ πρὸς τῇ βλάβῃ τὴν διαφορὰν μόνον βλέ-
 πει ὁ νόμος, καὶ χρῆται ὡς ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ ὁ δ' ἀδι-
 κεῖται, καὶ εἰ ἔβλαψεν ὁ δὲ βέβλαπται. ὥστε τὸ ἀδικον
 τῆτο ἀνισον ὃν ἰσάζειν πειράται ὁ δικαστής· καὶ γὰρ ὅταν
 5 ὁ μὲν πληγῇ ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ καὶ κτείνῃ ὁ δ' ἀποθάνῃ, διή-
 ρηται τὸ πάθος καὶ ἡ πρᾶξις εἰς ἀνισα· ἀλλὰ πειράται τῇ
 ζημίᾳ ἰσάζειν, ἀφαιρῶν τῇ κέρδους. λέγεται γὰρ ὡς ἀπλῶς
 εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ εἰ μὴ τισιν οἰκεῖον ὄνομα εἴη,
 τὸ κέρδος, οἷον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ παθόντι·
 10 ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος, καλεῖται τὸ μὲν ζημία
 τὸ δὲ κέρδος. ὥστε τῇ μὲν πλείονος καὶ ἐλάττονος τὸ ἴσον
 μέσον, τὸ δὲ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλεόν τὸ δ' ἐλατ-
 τον ἐναντίως, τὸ μὲν τῇ ἀγαθῇ πλεόν τῇ κακῇ δ' ἐλαττον
 κέρδος, τὸ δ' ἐναντίον ζημία· ὣν ἦν μέσον τὸ ἴσον, ὃ λέ-
 15 γομεν εἶναι δίκαιον· ὥς τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον ἂν εἴη
 τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους. διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητῶσιν,
 ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσιν· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν ἰέναι
 ἰέναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ὁ γὰρ δικαστής βέλεται εἶναι οἷον
 δίκαιον ἐμψυχον· καὶ ζητῶσι δικαστὴν μέσον, καὶ καλῶσιν
 20 ἔνιοι μεσιδίῃς, ὡς εἰάν τῃ μέσῃ τύχωσι, τῇ δικαίῃ τευζόμε-
 νοι. μέσον ἄρα τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ δικαστής. ὁ δὲ
 δικαστής ἐπανισοῖ, καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς ἀνισα τετμημέ-
 νης, ὃ τὸ μείζον τμήμα τῆς ἡμισείας ὑπερέχει, τοῦτ'
 ἀφεῖλε καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι προσέθηκεν. ὅταν δὲ
 25 δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε φασὶν ἔχειν τὰ αὐτῶν, ὅταν
 λάβωσι τὸ ἴσον. τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς μείζονος καὶ
 ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. διὰ τῆτο καὶ
 ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστὶν, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι
 δίχαιον, καὶ ὁ δικαστὴς διχαστής. ἐπὰν γὰρ δύο ἴσων
 30 ἀφαιρεθῇ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θάτερον δὲ προσεθῇ, δυσὶ τού-
 τοις ὑπερέχει θάτερον· εἰ γὰρ ἀφηρέθη μὲν, μὴ προσετέθη
 δέ, ἐνὶ ἂν μόνον ὑπερεῖχεν. τῇ μέσῃ ἄρα ἐνὶ καὶ τὸ μέσον,

ἀφ' ὧ ἀφηρέθη, ἐνί. τούτῳ ἄρα γνωριοῦμεν τί τε ἀφελεῖν
 δεῖ ἀπὸ τοῦ πλεόν ἔχοντος, καὶ τί προσθεῖναι τῷ ἔλαττον
 ἔχοντι· ὧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει, τῷτο προσθεῖναι δεῖ
 τῷ ἔλαττον ἔχοντι, ὧ δ' ὑπερέχεται, ἀφελεῖν ἀπὸ τῆς με-
 γίστης. ἴσαι αἱ ἐφ' ὧν ΑΑ ΒΒ ΓΓ ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς ΑΑ 5
 ἀφηρήσθω τὸ ΑΕ, καὶ προσκείσθω τῇ ΓΓ τὸ ἐφ' ὧν ΓΔ,
 ὥστε ὅλη ἡ ΔΓΓ τῆς ΕΑ ὑπερέχει τῷ ΓΔ καὶ τῷ ΓΖ· τῆς
 ἄρα ΒΒ τῷ ΓΔ. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τῷτο·
 ἀνηρῶντο γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν καὶ ὅσον καὶ οἶον,
 καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τῷτο καὶ τοσῷτον καὶ τοῖστον. ἐλή- 10
 λυθε δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἥ τε ζημία καὶ τὸ κέρδος, ἐκ
 τῆς ἐκαστῆς ἀλλαγῆς· τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἔχειν ἢ τὰ ἑαυτῷ
 κερδαίνειν λέγεται, τὸ δ' ἔλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς ζημιῶσθαι,
 οἶον ἐν τῷ ὠνεῖσθαι καὶ πωλεῖν καὶ ἐν ὅσοις ἄλλοις ἄδειαν
 ἔδωκεν ὁ νόμος. ὅταν δὲ μήτε πλεόν μήτ' ἔλαττον ἀλλ' 15
 αὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται, τὰ αὐτῶν φασὶν ἔχειν καὶ οὔτε
 ζημιῶσθαι ἔτε κερδαίνειν· ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέ-
 σον τὸ δίκαιόν ἐστι τῶν παρὰ τὸ ἐκέστιον, τὸ ἴσον ἔχειν καὶ
 πρότερον καὶ ὕστερον.

8 Δοκεῖ δὲ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀπλῶς δίκαιον, 20
 ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι ἔφασαν· ὠρίζοντο γὰρ ἀπλῶς τὸ δίκ-
 καιον τὸ ἀντιπεπονθὸς ἄλλῳ. τὸ δ' ἀντιπεπονθὸς ἐκ ἐφαρ-
 μόττει ἔτ' ἐπὶ τὸ διανεμητικὸν δίκαιον οὔτ' ἐπὶ τὸ διορθωτι-
 κόν· καίτοι βέλονταί γε τῷτο λέγειν καὶ τὸ Ῥαδαμάνθυος
 δίκαιον· 25

εἰ κε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο.
 πολλαχῶς γὰρ διαφωνεῖ· οἶον εἰ ἀρχὴν ἔχων ἐπάταξεν, οὐ
 δεῖ ἀντιπληγῆναι, καὶ εἰ ἄρχοντα ἐπάταξεν, ἔπληγῆναι
 μόνον δεῖ ἀλλὰ καὶ κολασθῆναι. ἔτι τὸ ἐκέστιον καὶ τὸ ἀκέ-
 σιον διαφέρει πολὺ. ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωνίαις ταῖς ἀλ- 30
 λακτικαῖς συνέχει τὸ τοῖστον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθός, κατ'
 ἀναλογίαν καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνά-

λογον συμμένει ἡ πόλις. ἢ γὰρ τὸ κακῶς ζητῶσιν· εἰ δὲ
 μή, δαλεία δοκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποιήσῃ· ἢ τὸ εὖ· εἰ δὲ
 μή, μετάδοσις ἔ γίνεται, τῇ μεταδόσει δὲ συμμένουσιν. διὸ
 καὶ Χαρίτων ἱερὸν ἐμποδῶν ποιοῦνται, ἵν' ἀνταπόδοσις ᾖ.
 5 τῷτο γὰρ ἴδιον χάριτος· ἀνθυπηρετῆσαί τε γὰρ δεῖ τῷ χα-
 ρισαμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἄρξαι χαρίζομενον. ποιεῖ δὲ
 τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ διάμετρον σύζευ-
 ξις, οἷον οἰκοδόμος ἐφ' ὧ A, σκυτοτόμος ἐφ' ὧ B, οἰκία
 ἐφ' ὧ Γ, ὑπόδημα ἐφ' ὧ Δ. δεῖ ἔν λανβάνειν τὸν οἰκο-
 10 δόμον παρὰ τῷ σκυτοτόμῳ τῷ ἐκείνῳ ἔργῳ, καὶ αὐτὸν ἐκείνῳ
 μεταδιδόναι τὸ αὐτῷ. εἰ ἔν πρῶτον ἢ τὸ κατὰ τὴν ἀνα-
 λογίαν ἴσον, εἴτα τὸ ἀντιπεπονθὸς γένηται, ἔσαι τὸ λεγό-
 μενον. εἰ δὲ μή, ἔκ ἴσον, ἔδὲ συμμένει· ἔθεν γὰρ κωλύει
 κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρῳ ἔργον ἢ τὸ θατέρου, δεῖ ἔν ταῦτα
 15 ἴσασθῆναι. ἔσι δὲ τῷτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἀνηρῶντο
 γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιῶν καὶ ὅσον καὶ οἷον, καὶ τὸ
 πάσχον ἔπασχε τῷτο καὶ τοσῷτον καὶ τοῖστον. οὐ γὰρ ἐκ
 δύο ἰατρῶν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἰατρῶ καὶ γεωργοῦ,
 καὶ ὅλως ἐτέρων καὶ ἔκ ἴσων· ἀλλὰ τέτλες δεῖ ἴσασθῆναι.
 20 διὸ πάντα συμβλητὰ δεῖ πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγὴ. ἐφ'
 ὃ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε, καὶ γίνεταιί πως μέσον· πάντα γὰρ
 μετρεῖ, ὥστε καὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, πόσα
 ἄττα δὴ ὑποδήματ' ἴσον οἰκία ἢ τροφή. δεῖ τοίνυν ὅπερ
 οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, τοσαδὶ ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν
 25 ἢ τροφήν. εἰ γὰρ μὴ τῷτο, ἔκ ἔσαι ἀλλαγὴ ἔδὲ κοινωνία.
 τῷτο δ', εἰ μὴ ἴσα εἴη πως, ἔκ ἔσαι. δεῖ ἄρα ἐνί τινι πάντα
 μετρεῖσθαι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. τοῦτο δ' ἐστὶ τῇ μὲν
 ἀληθείᾳ ἢ χρεία, ἢ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μηθὲν δέοιντο
 ἢ μὴ ὁμοίως, ἢ ἔκ ἔσαι ἀλλαγὴ ἢ ἔχ ἢ αὐτή. οἷον δ'
 30 ὑπάλλαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην·
 καὶ διὰ τῷτο τῆνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι ἔ φύσει ἀλλὰ νόμῳ
 ἐσί, καὶ ἐφ' ἡμῖν μεταβαλεῖν καὶ ποιῆσαι ἄχρηστον. ἔσαι

δὴ ἀντιπεπονθός, ὅταν ἰσασθῇ, ὥς τε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυ-
τοτόμον, τὸ ἔργον τὸ τῷ σκυτοτόμῳ πρὸς τὸ τῷ γεωργῷ. εἰς
σχῆμα δ' ἀναλογίας ἔδει ἄγειν, ὅταν ἀλλάζονται· εἰ δὲ
μὴ, ἀμφοτέρας ἔξει τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον. ἀλλ'
ὅταν ἔχῃσι τὰ αὐτῶν, ὥς τε ἴσοι καὶ κοινωνοί, ὅτι αὕτη ἡ 5
ἰσότης δύναται ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι. γεωργὸς Α, τροφή Γ,
σκυτοτόμος Β, τὸ ἔργον αὐτῷ τὸ ἰσασμένον Δ. εἰ δ' ὥς τε
μὴ ἦν ἀντιπεπονθέναι, ἔκ αὖν ἦν κοινωνία. ὅτι δ' ἡ χρεία
συνέχει ὥς περ ἐν τι ὄν, δηλοῖ ὅτι ὅταν μὴ ἐν χρείᾳ ὥσιν
ἀλλήλων, ἢ ἀμφοτέροι ἢ ἄτερος, ἔκ ἀλλάττονται, ὥς περ 10
ὅταν ἔχει αὐτὸς δέηταί τις, οἷον οἶνον, διδόντες σίτην ἔξα-
γωγῆς. δεῖ ἄρα τῷτο ἰσασθῆναι. ὑπὲρ δὲ τῆς μελλύσης ἀλ-
λαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, ὅτι ἔσαι ἐὰν δεηθῇ, τὸ νόμι-
σμα οἷον ἐγγυητὴς ἐσθ' ἡμῖν· δεῖ γὰρ τῷτο φέροντι εἶναι
λαβεῖν. πάσχει μὲν ἐν καὶ τῷτο τὸ αὐτό· ἔκ γὰρ αἰεὶ ἴσον 15
δύναται· ὅμως δὲ βέλεται μένειν μᾶλλον. διὸ δεῖ πάντα
τετιμῆσθαι· ὥς τε γὰρ αἰεὶ ἔσαι ἀλλαγή, εἰ δὲ τῷτο, κοινω-
νία. τὸ δὴ νόμισμα ὥς περ μέτρον σύμμετρα ποιῆσαν ἰσά-
ζει· ὥς τε γὰρ αὖν μὴ ὥσιν ἀλλαγῆς κοινωνία ἦν, ὥς τε ἀλλαγή
ἰσότητος μὴ ὥσιν, ὥς τε ἰσότης μὴ ὥσιν συμμετρίας. τῇ μὲν 20
ἐν ἀληθείᾳ ἀδύνατον τὰ τοσῶτον διαφέροντα σύμμετρα γε-
νέσθαι, πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἐνδέχεται ἱκανῶς. ἐν δὲ τι δεῖ
εἶναι, τῷτο δ' ἐξ ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται· τῷτο
γὰρ πάντα ποιεῖ σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάντα νομί-
σματι. οἰκία Α, μναῖ δέκα Β, κλίνη Γ. τὸ δὲ Α τῷ Β 25
ἡμισυ, εἰ πέντε μναῶν ἀξία ἡ οἰκία, ἢ ἴσον· ἢ δὲ κλίνη δέ-
κατον μέρος τὸ Γ τοῦ Β· δῆλον τοίνυν πόσαι κλῖναι ἴσον
οἰκία, ὅτι πέντε. ὅτι δ' ὥς τε ἡ ἀλλαγή ἦν πρὶν τὸ νόμισμα
εἶναι, δῆλον· διαφέρει γὰρ ἔδεν ἢ κλῖναι πέντε ἀντὶ οἰκίας,
ἢ ὅσες αἰ πέντε κλῖναι.

30

9 Τί μὲν ἐν τὸ ἀδίκον καὶ τί τὸ δίκαιόν ἐστιν, εἴρηται.
διωρισμένων δὲ τούτων δῆλον ὅτι ἡ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ

τῷ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἔχειν τὸ δ' ἔλαττόν ἐστιν. ἡ δὲ δικαιοσύνη μεσότης ἐστὶν ὃ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ' ὅτι μέσου ἐστίν· ἡ δ' ἀδικία τῶν ἄκρων. καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐς καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τῷ δικαίῳ, καὶ διανεμητικὸς καὶ αὐτῷ πρὸς ἄλλον καὶ ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον, οὐχ οὕτως ὥστε τῷ μὲν αἰρετῷ πλεόν αὐτῷ ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, τῷ βλαβερῷ δ' ἀνάπαλιν, ἀλλὰ τῷ ἴσθ' ἡ κατ' ἀναλογίαν, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλον. ἡ δ' ἀδικία τὸναντίον τῷ ἀδίκῳ. τῆτο δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις τῷ ὠφελίμῳ ἢ βλαβερῷ παρὰ τὸ ἀνάλογον. διὸ ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις ἡ ἀδικία, ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως ἐστίν, ἐφ' αὐτῷ μὲν ὑπερβολῆς μὲν τῷ ἀπλῶς ὠφελίμῳ, ἐλλείψεως δὲ τῷ βλαβερῷ· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ μὲν ὅλον ὁμοίως, τὸ δὲ παρὰ τὸ ἀνάλογον, ὁποτέρως ἔτυχεν. τῷ δὲ ἀδικήματος τὸ μὲν ἔλαττον τὸ ἀδικεῖσθαι ἐστὶ, τὸ δὲ μεῖζον τὸ ἀδικεῖν. περὶ μὲν ὅν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἑκατέρας ἐστὶν ἡ φύσις, εἰρήσθω τοῦτον τὸν τρόπον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου καθόλου.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἀδικῶντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὁ ποῖα ἀδικήματα ἀδικῶν ἤδη ἄδικός ἐστιν ἐκάστην ἀδικίαν, οἷον κλέπτῃς ἢ μοιχὸς ἢ ληστής; ἢ ἔτῳ μὲν ὅδεν διοίσει; καὶ γὰρ ἂν συγγένοιτο γυναικὶ εἰδὼς τὸ ἦ, ἀλλ' ὃ διὰ προαιρέσεως ἀρχὴν ἀλλὰ διὰ πάθος. ἀδικεῖ μὲν ὅν, ἄδικος δ' ὅκ' ἐστίν, οἷον οὐδὲ κλέπτῃς, ἔκλεψε δέ, ὅδὲ μοιχός, ἐμοίχευσε δέ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. πῶς μὲν ὅν ἔχει τὸ ἀντιπεπονθὸς πρὸς τὸ δίκαιον, εἴρηται πρότερον· δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστι καὶ τὸ ἀπλῶς δίκαιον καὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον. τῆτο δὲ ἐστὶν ἐπὶ κοινωνῶν βίῃ πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν, ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἢ κατ' ἀναλογίαν ἢ κατ' ἀριθμόν· ὥς ὅσοις μή ἐστὶ τῆτο, ὅκ' ἐστὶ τέτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλά τι δίκαιον καὶ καθ'

ὁμοιότητα. ἔστι γὰρ δίκαιον, οἷς καὶ νόμος πρὸς αὐτούς·
 νόμος δ', ἐν οἷς ἀδικία· ἡ γὰρ δίκη κρίσις τῆς δικαίου καὶ
 τῆς ἀδίκου. ἐν οἷς δ' ἀδικία, καὶ τὸ ἀδικεῖν ἐν τέτοις, ἐν οἷς
 δὲ τὸ ἀδικεῖν, ἔκ παῶσιν ἀδικία· τῆτο δ' ἐς τὸ πλεόν αὐτῷ
 νέμειν τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν, ἔλαττον δὲ τῶν ἀπλῶς κακῶν. 5
 διὸ ἔκ ἐῷμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν λόγον, ὅτι ἐαυτῷ
 τοῦτο ποιεῖ καὶ γίνεται τύραννος. ἔστι δ' ὁ ἄρχων φύλαξ
 τῆς δικαίας, εἰ δὲ τῆς δικαίας, καὶ τῆς ἴσου. ἐπεὶ δ' ὕθεν αὐτῷ
 πλεόν εἶναι δοκεῖ, εἴπερ δίκαιος· οὐ γὰρ νέμει πλεόν τοῦ
 ἀπλῶς ἀγαθῶς αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς αὐτὸν ἀνάλογόν ἐστιν· διὸ 10
 ἐτέρῳ ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο ἀλλότριον εἶναί φασιν ἀγαθὸν
 τὴν δικαιοσύνην, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. μισθὸς ἄρα
 τις δοτέος, τῆτο δὲ τιμὴ καὶ γέρας· ὅτῳ δὲ μὴ ἱκανὰ τὰ
 τοιαῦτα, ἔτσι γίνονται τύραννοι. τὸ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον
 καὶ τὸ πατρικὸν ἔκ ταύτῃ τέτοις ἀλλ' ὅμοιον· ἔκ γὰρ ἐστίν 15
 ἀδικία πρὸς τὰ αὐτῆς ἀπλῶς, τὸ δὲ κτῆμα καὶ τὸ τέκνον,
 ἕως ἂν ἡ πηλίκον καὶ μὴ χωρισθῇ, ὥσπερ μέρος αὐτοῦ,
 αὐτὸν δ' οὐθεὶς προαιρεῖται βλάπτειν· διὸ ἔκ ἐστίν ἀδικία
 πρὸς αὐτόν. ἔδ' ἄρα ἄδικον ἔδὲ δίκαιον τὸ πολιτικόν· κατὰ
 νόμον γὰρ ἦν, καὶ ἐν οἷς ἐπεφύκει εἶναι νόμος· ἔτσι δ' ἦσαν 20
 οἷς ὑπάρχει ἰσότης τῆς ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. διὸ μᾶλλον
 πρὸς γυναῖκά ἐστι δίκαιον ἢ πρὸς τέκνα καὶ κτήματα· τῆτο
 γὰρ ἐστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον· ἕτερον δὲ καὶ τῆτο τῆς πο-
 λιτικῆς. τῆς δὲ πολιτικῆς δικαίου τὸ μὲν φυσικόν ἐστίν τὸ δὲ
 νομικόν, φυσικὸν μὲν τὸ πανταχῶς τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν, 25
 καὶ οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μή, νομικὸν δὲ ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐθεν
 διαφέρει ἕτως ἢ ἄλλως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει, οἷον τὸ
 μνᾶς λυτρεῖσθαι, ἢ τὸ αἶγα θύειν ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα,
 ἔτι ὅσα ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα νομοθετῶσιν, οἷον τὸ θύειν Βρα-
 σίδα, καὶ τὰ ψηφισματώδη. δοκεῖ δ' ἐνίοις εἶναι πάντα 30
 τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν φύσει ἀκίνητον καὶ πανταχῶς τὴν αὐτὴν
 ἔχει δύναμιν, ὥσπερ τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Πέρσiais

καίει, τὰ δὲ δίκαια κινέμενα ὁρῶσιν. τῆτο δ' ἔκ ἐστιν ἔτι
 ἔχον, ἀλλ' ἔστιν ὥς. καίτοι παρά γε τοῖς θεοῖς ἴσως ἔδα-
 μῶς· παρ' ἡμῶν δ' ἐστὶ μὲν τι καὶ φύσει, κινήτῳ μέντοι
 πᾶν. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τὸ μὲν φύσει τὸ δ' ἔκ φύσει. ποῖον
 5 δὲ φύσει τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ ποῖον οὐ
 ἀλλὰ νομικὸν καὶ συνθήκη, εἴπερ ἄμφω κινήτῳ ὁμοίως,
 δῆλον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς ἀρμόσει διορισμός· φύ-
 σει γὰρ ἡ δεξιά κρείττων, καίτοι ἐνδέχεται τινὰς ἀμφιδε-
 ζίς γενέσθαι. τὰ δὲ κατὰ συνθήκην καὶ τὸ συμφέρον τῶν
 10 δικαίων ὁμοιά ἐστι τοῖς μέτροις· οὐ γὰρ πανταχῶς ἴσα τὰ
 οἴνηρά καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' ἔκ μὲν ὠνύνται, μείζω, οὐ
 δὲ πωλῶσιν, ἐλάττω. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικὰ ἀλλ'
 ἀνθρώπινα δίκαια οὐ ταῦτα πανταχοῦ, ἐπεὶ ἔκ αἱ πολι-
 τεῖαι, ἀλλὰ μία μόνον πανταχῶς κατὰ φύσιν ἡ ἀρίστη. τῶν
 15 δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον ὡς τὰ καθόλου πρὸς τὰ καθ'
 ἕκαστα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα πολλά, ἐκείνων δ'
 ἕκαστον ἓν· καθόλου γάρ. διαφέρει δὲ τὸ ἀδίκημα καὶ τὸ
 ἄδικον καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν γάρ
 ἐστὶ τῇ φύσει ἢ τάζει· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν πραχθῇ,
 20 ἀδίκημά ἐστι, πρὶν δὲ πραχθῆναι, ἔπω, ἀλλ' ἄδικον. ὁμοίως
 δὲ καὶ δικαίωμα. καλεῖται δὲ μᾶλλον δικαιοπράγημα τὸ
 κοινόν, δικαίωμα δὲ τὸ ἐπανόρθωμα τῷ ἀδικήματος. καθ'
 ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποῖά τε εἶδη καὶ πόσα καὶ περὶ ποῖα
 τυγχάνει ὄντα, ὕστερον ἐπισκεπτέον. ὄντων δὲ τῶν δικαίων
 25 καὶ ἀδίκων τῶν εἰρημένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ,
 ὅταν ἐκῶν τις αὐτὰ πράττη· ὅταν δ' ἄκων, ἔτ' ἀδικεῖ ἔτε
 δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς γὰρ συμβέ-
 βηκε δικαίοις εἶναι ἢ ἀδίκους, πράττεσιν. ἀδίκημα δὲ καὶ
 δικαιοπράγημα ὥρισαι τῷ ἐκούσιῳ καὶ ἀκυσίῳ· ὅταν γὰρ
 30 ἐκῶσιον ἢ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἐστίν· ὥστ'
 ἔσαι τι ἄδικον μὲν, ἀδίκημα δ' ἔπω, εἰ μὴ τὸ ἐκούσιον
 προσῇ. λέγω δ' ἐκῶσιον μὲν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται,

ὁ ἂν τις τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων εἰδῶς καὶ μὴ ἀγνοῶν πράττη
 μήτε ὄν μήτε ᾧ μήτε ἔνεκα, οἷον τίνα τύπτει καὶ τίνι καὶ
 τίνος ἔνεκα, κακείνων ἕκαστον μὴ κατὰ συμβεβηκὸς μηδὲ
 βία, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τύπτει ἕτερον,
 οὐχ ἐκῶν· οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῷ. ἐνδέχεται δὲ τὸν τυπτόμενον 5
 πατέρα εἶναι, τὸν δ' ὅτι μὲν ἄνθρωπος ἢ τῶν παρόντων τις
 γινώσκειν, ὅτι δὲ πατὴρ ἀγνοεῖν. ὁμοίως δὲ τὸ τοιοῦτον διω-
 ρίσθω καὶ ἐπὶ τῷ ἔνεκα, καὶ περὶ τὴν πράξιν ὅλην. τὸ δὲ
 ἀγνοούμενον, ἢ μὴ ἀγνοούμενον μὲν μὴ ἐπ' αὐτῷ δ' ὄν, ἢ
 βία, ἀκέρσιον· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν φύσει ὑπαρχόντων εἰδό- 10
 τεσ καὶ πράττομεν καὶ πάσχομεν, ὧν ἕθεν ἕθ' ἐκέρσιον οὐτ'
 ἀκέρσιόν ἐστιν, οἷον τὸ γηρᾶν ἢ ἀποθνήσκειν. ἔστι δ' ὁμοίως
 ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δικαίων καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός·
 καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακαταθήκην ἀποδοίη τις ἄκων καὶ διὰ
 φόβον, ὃν ἔτε δίκαια πράττειν ἔτε δικαιοπραγεῖν φατέον 15
 ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζό-
 μενον καὶ ἄκοντα τὴν παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα κατὰ
 συμβεβηκός φατέον ἀδικεῖν καὶ τὰ ἄδικα πράττειν. τῶν
 δὲ ἐκέρσιων τὰ μὲν προελόμενοι πράττομεν τὰ δ' ἔ προελό-
 μενοι, προελόμενοι μὲν ὅσα προβλευσάμενοι, ἀπροαίρετα 20
 δὲ ὅσα ἀπροβέλευτα. τριῶν δὲ ἑσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς
 κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ' ἀγνοίας ἀμαρτήματά ἐστιν, ὅταν
 μήτε ὄν μήτε ὁ μήτε ᾧ μήτε ἔνεκα ὑπέλαβε πράξῃ· ἢ
 γὰρ ἔ βαλεῖν ἢ ἔ τέτρω ἢ ἔ τέττον ἢ οὐ τέττου ἔνεκα ᾤκηθη,
 ἀλλὰ συνέβη ἔχ ἔνεκα ᾤκηθη, οἷον ἔχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ' 25
 ἵνα κεντήσῃ, ἢ ἔχ ὄν, ἢ ἔχ ὥς. ὅταν μὲν ἔν παραλόγως
 ἢ βλάβῃ γένηται, ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ
 δὲ κακίας, ἀμάρτημα· ἀμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν ἢ ἀρχὴ
 ἐν αὐτῷ ἢ τῆς αἰτίας, ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. ὅταν δὲ
 εἰδῶς μὲν μὴ προβλεύσας δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ 30
 θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ φυσικά, συμβαί-
 νει τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα γὰρ βλάπτοντες καὶ ἀμαρτά-

νοντες ἀδικῶσι μὲν, καὶ ἀδικήματά ἐστιν, ὃ μέντοι πῶς ἀδικοὶ διὰ ταῦτα ὁδὸν πονηροί· ὃ γὰρ διὰ μοχθηρίαν ἢ βλάβην· ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἀδικὸς καὶ μοχθηρός. διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμῷ ἢ ἐκ προνοίας κρίνεται· ὃ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ
 5 ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. ἔτι δὲ ὁδὸν περὶ τῷ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ τῷ δικαίῳ· ἐπὶ φαινομένη γὰρ ἀδικία ἢ ὀργή ἐστιν. ὃ γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τῷ γενέσθαι ἀμφισβητῶσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρόν, ἂν μὴ διὰ λήθην αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογῶν-
 10 τες περὶ τῷ πράγματι, περὶ τῷ ποτέρῳ δίκαιον ἀμφισβητῶσιν. ὁ δ' ἐπιβλεψάσας ἢ ἀγνοεῖ, ὥς τε ὁ μὲν οἶεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ' ὄχι. ἂν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάβῃ, ἀδικεῖ. καὶ κατὰ ταῦτ' ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν ἀδικός, ὅταν παρὰ τὸ ἀνάλογον ἢ ἢ παρὰ τὸ ἴσον. ὁμοίως δὲ καὶ δίκαιος, ὅταν
 15 προελόμενος δικαιοπραγῇ. δικαιοπραγεῖ δέ, ἂν μόνον ἐκὼν πράττῃ. τῶν δ' ἀκρίτων τὰ μὲν ἐστὶ συγγνωμονικά· τὰ δ' ὃ συγγνωμονικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοῶντες ἀλλὰ καὶ δι' ἀγνοίαν ἀμαρτάνουσι, συγγνωμονικά, ὅσα δὲ μὴ δι' ἀγνοίαν, ἀλλ' ἀγνοῶντες μὲν διὰ πάθος δὲ μήτε φυσικὸν
 20 μήτ' ἀνθρώπινον, ὃ συγγνωμονικά.

Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, εἰ ἱκανῶς διώριζαι περὶ τῷ ἀδι- 11
 κείσθαι καὶ ἀδικεῖν, πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ὥσπερ Εὐριπίδης εἴρηκε, λέγων ἀτόπως·

μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχὺς λόγος,
 25 ἐκὼν ἐκῶσαν, ἢ θέλῃσαν ὅχι ἐκὼν·

πότερον γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔστιν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι, ἢ ὃ ἀλλ' ἀκρίσιον ἅπαν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκρίσιον. καὶ ἄρα πᾶν ἕτως ἢ ἐκρίνως, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκρίσιον, ἢ τὸ μὲν ἐκρίσιον τὸ δ' ἀκρίσιον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δικαίῳ-
 30 σθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἐκρίσιον, ὥς' εὐλογον ἀντικεῖσθαι ὁμοίως καθ' ἑκάτερον τότ' ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ δικαιοῦσθαι ἢ ἐκούσιον ἢ ἀκρίσιον εἶναι. ἀτόπον δ' ἂν δόξειε

καὶ ἐπὶ τῷ δικαίῃσθαι, εἰ πᾶν ἐκέσσιον· ἔνιοι γὰρ δικαίῃνται
 ἔχ' ἐκόντες. ἐπεὶ καὶ τόδε διαπορήσειεν ἂν τις, πότερον ὁ τὸ
 ἄδικον πεπονθὼς ἀδικεῖται πᾶς ἢ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῷ πράτ-
 τειν, καὶ ἐπὶ τῷ πάσχειν ἐσὶν· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἐν-
 δέχεται ἐπ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. ὁμοίως 5
 δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων· ἔκ' γὰρ ταῦτόν τὸ τὰδिका
 πράττειν τῷ ἀδικεῖν ἔδὲ τὸ ἄδिका πάσχειν τῷ ἀδικεῖσθαι.
 ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δικαιοπραγεῖν καὶ δικαίῃσθαι· ἀδύνα-
 τον γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ ἀδικῆντος ἢ δικαίῃσθαι μὴ δικαιο-
 πραγῆντος. εἰ δ' ἐσὶν ἀπλῶς τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα 10
 τινά, τὸ δ' ἐκόντα εἰδότα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ὡς, ὁ δ' ἀκρα-
 τῆς ἐκὼν βλάπτει αὐτὸς αὐτόν, ἐκὼν τ' ἂν ἀδικοῖτο καὶ ἐν-
 δέχοιτο αὐτόν αὐτόν ἀδικεῖν. ἔστι δὲ καὶ τῆτο ἐν τι τῶν ἀπο-
 ρυμένων, εἰ ἐνδέχεται αὐτόν αὐτόν ἀδικεῖν. ἔτι ἐκὼν ἂν τις
 δι' ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλου βλάπτοιτο ἐκόντος, ὡς' εἴη ἂν ἐκόντ' 15
 ἀδικεῖσθαι. ἢ ἔκ' ὀρθὸς ὁ διορισμός, ἀλλὰ προσθετέον τῷ
 βλάπτειν εἰδότα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ὡς τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου
 βέλησιν; βλάπτεται μὲν ἔν τις ἐκὼν καὶ τὰδिका πάσχει,
 ἀδικεῖται δ' ἔθεις ἐκὼν· ἔθεις γὰρ βέλεται, ἔδ' ὁ ἀκράτης,
 ἀλλὰ παρὰ τὴν βέλησιν πράττει· ἔτε γὰρ βούλεται ἔθεις 20
 ὁ μὴ οἶεται εἶναι σπυδαῖον, ὃ τε ἀκράτης ἔχ' αὐτὸ οἶεται δεῖν
 πράττειν πράττει. ὁ δὲ τὰ αὐτῷ διδόν, ὥσπερ Ὀμηρὸς φησι
 δοῦναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδει "χρῦσεα χαλκείων, ἐκα-
 τόμβοι' ἐννεαβοίων," ἔκ' ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐσὶ τὸ δι-
 δόναι, τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἔκ' ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικῆντα 25
 δεῖ ὑπάρχειν. περὶ μὲν ἔν τῷ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ ἐκέσσιον,
 δῆλον.

- 12 Ἐτι δ' ὧν προειλόμεθα δύο ἔστιν εἰπεῖν, πότερόν ποτ'
 ἀδικεῖ ὁ νείμας παρὰ τὴν ἀξίαν τὸ πλεῖον ἢ ὁ ἔχων, καὶ
 εἰ ἔστιν αὐτόν αὐτόν ἀδικεῖν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον 30
 λεχθὲν καὶ ὁ διανέμων ἀδικεῖ ἀλλ' ἔχ' ὁ ἔχων τὸ πλεόν,
 εἴ τις πλεόν ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει εἰδὼς καὶ ἐκὼν, ἔτος αὐτὸς

αὐτὸν ἀδικεῖ. ὅπερ δοκῶσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν· ὁ γὰρ ἐπιει-
 κὴς ἐλαττωτικός ἐστιν. ἢ ὅδε τῷτο ἀπλῶν; ἑτέρου γὰρ ἀγαθῷ,
 εἰ ἔτυχεν, ἐπλεονέκτει, οἷον δόξης ἢ τῷ ἀπλῶς καλῷ. ἔτι
 λύεται καὶ κατὰ τὸν διορισμὸν τῷ ἀδικεῖν· ὅθεν γὰρ παρὰ
 5 τὴν αὐτῷ πάσχει βέλησιν, ὥς ἐκ ἀδικεῖται διὰ γε τῷτο,
 ἀλλ' εἴπερ, βλάπτεται μόνον. φανερόν δὲ καὶ ὅτι ὁ διανέ-
 μων ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλεόν ἔχων αἰεὶ· οὐ γὰρ ὡς τὸ
 ἄδικον ὑπάρχει ἀδικεῖ, ἀλλ' ὡς τὸ ἐκόντα τοῦτο ποιεῖν·
 τοῦτο δ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἢ ἐστὶν ἐν τῷ διανέμοντι
 10 ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ποιεῖν
 λέγεται, καὶ ἐστὶν ὡς τὰ ἀψυχα κτείνει καὶ ἡ χεὶρ καὶ ὁ
 οἰκέτης ἐπιτάζαντος, οὐκ ἀδικεῖ μὲν, ποιεῖ δὲ τὰ ἄδικα.
 ἔτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν, οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ νομικὸν δί-
 καιον οὐδ' ἄδικος ἡ κρίσις ἐστίν, ἔστι δ' ὡς ἄδικος· ἕτερον
 15 γὰρ τὸ νομικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων ἔκρι-
 νεν ἀδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς ἢ χάριτος ἢ τιμωρίας.
 ὥσπερ οὖν καὶ εἴ τις μερίσαιο τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὁ διὰ
 ταῦτα κρίνας ἀδίκως πλεόν ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ τὸν
 ἀγρὸν κρίνας οὐκ ἀγρὸν ἀλλ' ἀργύριον ἔλαβεν. οἱ δ' ἄν- 13
 20 θρωποὶ ἐφ' ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν, διὸ καὶ τὸ δί-
 καιον εἶναι ῥάδιον. τὸ δ' ἐκ ἐστὶν· συγγενέσθαι μὲν γὰρ τῇ
 τοῦ γείτονος καὶ πατάξαι τὸν πλησίον καὶ δοῦναι τῇ χειρὶ
 τὸ ἀργύριον ῥάδιον καὶ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ ὡδὶ ἔχοντας
 ταῦτα ποιεῖν οὔτε ῥάδιον οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
 25 γινῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα ὅθεν οἴονται σοφὸν εἶναι,
 ὅτι περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν οὐ χαλεπὸν ζυγιέναι. ἀλλ' ὅ
 ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ πῶς
 πραττόμενα καὶ πῶς νεμόμενα δίκαια· τοῦτο δὲ πλεόν ἔρ-
 γον ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι, ἐπεὶ κακεῖ μέλι καὶ οἶνον καὶ
 30 ἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομὴν εἰδέναι ῥάδιον, ἀλλὰ πῶς
 δεῖ νεῖμαι πρὸς ὑγίειαν καὶ τίνι καὶ πότε, τοσοῦτον ἔργον
 ὅσον ἰατρὸν εἶναι. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται

εἶναι ἔθ' ἢ ἥττον τὸ ἀδικεῖν, ὅτι ἔθ' ἢ ἥττον ὁ δίκαιος ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δύναται ἂν ἕκαστον πράττειν τούτων· καὶ γὰρ συγγενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρεῖος τὴν ἀσπίδα ἀφεῖναι καὶ γραφεῖς ἐφ' ὅποτεράδιν τρέχειν. ἀλλὰ τὸ δειλαίνειν καὶ τὸ ἀδικεῖν οὐ τὰ ταῦτα ποιεῖν ἐστί, πλην 5 κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ ὠδὶ ἔχοντα ταῦτα ποιεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ ἰατρεύειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ τέμνειν ἢ φαρμακεύειν ἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ὠδί. ἐστὶ δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς μέτεστι τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν, ἔχουσι δ' ὑπερβολὴν ἐν τούτοις καὶ ἑλλειψιν· τοῖς 10 μὲν γὰρ ἔκ ἐστιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον ἴσως τοῖς θεοῖς, τοῖς δ' ἔθ' ἢ μῶριον ὠφέλιμον, τοῖς ἀνιάτως κακοῖς, ἀλλὰ πάντα βλάπτει, τοῖς δὲ μέχρι τοῦ· διὰ τῆς ἀνθρώπινόν ἐστιν.

- 14 Περὶ δὲ ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἢ μὲν ἐπιεικεία πρὸς δικαιοσύνην τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον, 15 ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταῦτόν ἀπλῶς οὔθ' ὡς ἕτερον τῷ γένει φαίνεται σκοπευμένοις, καὶ ὅτε μὲν τὸ ἐπιεικὲς ἐπαινοῦμεν καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιεικέστερον ὅτι βέλτιον δηλοῦντες· ὅτε δὲ τῷ λόγῳ ἀκολουθῶσι 20 φαίνεται ἄτοπον εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὄν ἐπαινετόν ἐστιν· ἢ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπαραδαῖον, ἢ τὸ ἐπιεικὲς ἔδίκαιον, εἰ ἄλλο· ἢ εἰ ἀμφω σπαραδαῖα, ταῦτόν ἐστιν. ἢ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ ἐπιεικὲς, ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινὰ ὀρθῶς καὶ οὐθὲν ὑπεναντίον 25 ἑαυτοῖς· τό τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίον τινὸς ὄν βέλτιόν ἐστι δίκαιον, καὶ ἔχ' ὡς ἄλλο τι γένος ὄν βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου. ταῦτόν ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς, καὶ ἀμφοῖν σπαραδαῖον ὄντων κρεῖττον τὸ ἐπιεικὲς. ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν ἐστιν, ἔτ' ὁ κατὰ νόμον δέ, ἀλλ' ἐπανόρ- 30 θωμα νομίμως δικαίον. αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν νόμος καθόλου πᾶς, περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν καθόλου. ἐν οἷς οὖν

ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷόν τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεόν λαμβάνει ὁ νόμος, ἔκ ἀγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον.
 καὶ ἔστιν οὐδὲν ἥττον ὀρθῶς· τὸ γὰρ ἀμάρτημα οὐκ ἐν τῷ
 νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγμα-
 5 τὸς ἐστίν· εὐθύς γὰρ τοιαύτη ἡ τῶν πρακτῶν ὕλη ἐστίν. ὅταν
 οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος καθόλου, συμβῇ δ' ἐπὶ τούτου παρὰ
 τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ
 ἡμαρτεν ἀπλῶς εἰπὼν, ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὃ καὶ ὁ
 νομοθέτης αὐτὸς οὕτως ἂν εἴποι ἐκεῖ παρών, καὶ εἰ ἤδῃ, ἐνο-
 10 μοθέτησεν ἄν. διὸ δίκαιον μὲν ἐστὶ, καὶ βέλτιόν τινος δικαίᾳ,
 οὐ τοῦ ἀπλῶς δὲ ἀλλὰ τοῦ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀμαρτήματος.
 καὶ ἔστιν αὕτη ἡ φύσις ἡ τοῦ ἐπεικουῦς, ἐπανόρθωμα νόμος,
 ἢ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου. τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ
 πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι
 15 νόμον, ὥς τε ψηφίσματος δεῖ. τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ
 ὁ κανὼν ἐστίν, ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολί-
 βδινος κανὼν· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται
 καὶ ἔμεινεν ὁ κανὼν, καὶ τὸ ψήφισμα πρὸς τὰ πράγματα.
 τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπεικὲς, καὶ ὅτι δίκαιον, καὶ τίνος βέλ-
 20 τιον δικαίᾳ, δῆλον. φανερόν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπεικὲς τίς
 ἐστίν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικὸς, καὶ
 ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χειρόν ἀλλ' ἐλαττωτικὸς, καίπερ
 ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, ἐπεικὲς ἐστὶ, καὶ ἡ ἑξὶς αὕτη ἐπιεί-
 κεια, δικαιοσύνη τις οὕσα καὶ οὐχ ἑτέρα τις ἑξὶς.
 25 Πότερον δ' ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὐ, φανερόν ἐκ 15
 τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ τῶν δικαίων τὰ κατὰ πᾶ-
 σαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένα, οἷον οὐ κελεύει ἀπο-
 κτιννύναι ἑαυτὸν ὁ νόμος, ἀδὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει· ἔτι
 ὅταν παρὰ τὸν νόμον βλάβη μὴ ἀντιβλάπτων, ἐκὼν, ἀδι-
 30 κεῖ, ἐκὼν δὲ ὁ εἰδὼς καὶ ὄν καὶ ὦ. ὁ δὲ δι' ὀργὴν ἑαυτὸν
 σφάττων ἐκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃ οὐκ ἔᾳ
 ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. ἀλλὰ τίνα; ἢ τὴν πόλιν, αὐτὸν δ' ἔ;

ἐκὼν γὰρ πάσχει, ἀδικεῖται δ' οὐθεὶς ἐκὼν. διὸ καὶ ἡ πό-
 λιν ζημιοῖ, καὶ τις ἀτιμία πρόσεσι τῷ ἑαυτὸν διαφθείραντι
 ὡς τὴν πόλιν ἀδικοῦντι. ἔτι καθ' ὃ ἀδικας ὁ μόνον ἀδικῶν
 καὶ μὴ ὅλως φαῦλος, οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι ἑαυτόν. τοῦτο
 γὰρ ἄλλο ἐκεῖνε. ἔστι γὰρ πῶς ὁ ἀδικος οὕτω πονηρὸς ὥσ- 5
 περ ὁ δειλός, ἔχῃ ὡς ὅλην ἔχων τὴν πονηρίαν, ὥς' ἔδὲ κατὰ
 ταύτην ἀδικεῖ. ἅμα γὰρ ἂν τῷ αὐτῷ εἴη ἀφηρῆσθαι καὶ
 προσκεῖσθαι τὸ αὐτό. τῆτο δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' αἰεὶ ἐν πλείο-
 σιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδικον. ἔτι δὲ ἐκσσίον
 τε καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον. ὁ γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ 10
 τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν. αὐτὸς δ' ἑαυτόν, τὰ
 αὐτὰ ἅμα καὶ πάσχει καὶ ποιεῖ. ἔτι εἴη ἂν ἐκόντα ἀδι-
 κεῖσθαι. πρὸς δὲ τέτοις, ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων
 οὐθεὶς ἀδικεῖ, μοιχεύει δ' οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ οὐδὲ τοιχωρυ-
 χεῖ τὸν ἑαυτοῦ τοίχον οὐδὲ κλέπτει τὰ ἑαυτοῦ. ὅλως δὲ 15
 λύεται τὸ ἑαυτὸν ἀδικεῖν κατὰ τὸν διορισμὸν τὸν περὶ τοῦ
 ἐκσσίως ἀδικεῖσθαι. φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἄμφω μὲν φαῦλα,
 καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν. τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον τὸ
 δὲ πλεόν ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου καὶ ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν ἐν
 ἰατρικῇ, εὐεκτικὸν δὲ ἐν γυμνασικῇ. ἀλλ' ὅμως χειρόν τὸ 20
 ἀδικεῖν. τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας καὶ ψεκτόν, καὶ
 κακίας ἢ τῆς τελείας καὶ ἀπλῶς ἢ ἐγγύς (οὐ γὰρ ἅπαν
 τὸ ἐκούσιον μετὰ ἀδικίας), τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἄνευ κακίας
 καὶ ἀδικίας. καθ' αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἀδικεῖσθαι ἥττον φαῦ-
 λον, κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἔθεν κωλύει μείζον εἶναι κακόν. 25
 ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῇ τέχνῃ, ἀλλὰ πλευρίτιν λέγει μείζω
 νόσον προσπταίσματος. καίτοι γένοιτ' ἂν ποτε θάτερον κατὰ
 συμβεβηκός, εἰ προσπταίσαντα διὰ τὸ πεσεῖν συμβαίῃ
 ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι καὶ ἀποθανεῖν. κατὰ μετα-
 φοράν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν οὐκ αὐτῷ πρὸς αὐτὸν δίκαιον 30
 ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν, οὐ πᾶν δὲ δίκαιον ἀλλὰ τὸ δε-
 σποτικὸν ἢ τὸ οἰκονομικόν. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέ-

σηκε τὸ λόγον ἔχον μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἄλογον. εἰς
 αὐτὴν δὴ βλέπουσι καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐν
 τούτοις ἔστι πάσχειν τι παρὰ τὰς ἑαυτῶν ὀρέξεις· ὥσπερ ἔν
 ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ἀλλήλα δίκαιόν τι καὶ
 5 τούτοις. περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἠθι-
 κῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Z.

10 Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες ὅτι δεῖ τὸ μέ-
 σον αἰρεῖσθαι καὶ μὴ τὴν ὑπερβολὴν μηδὲ τὴν ἑλλειψιν, τὸ
 δὲ μέσον ἐστὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς λέγει, τοῦτο διέλωμεν.
 ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέναις ἔξεσι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων, ἐστὶ τις σκοπὸς πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον
 15 ἔχων ἐπιτείνει καὶ ἀνίησιν, καὶ τις ἐστὶν ὅρος τῶν μεσοτήτων,
 αἷς μεταξὺ φαμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως,
 οὕσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰπεῖν οὕτως
 ἀληθὲς μὲν, οὐθὲν δὲ σαφές· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπι-
 μελείαις, περὶ ὧσας ἐστὶν ἐπισήμη, τοῦτ' ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν,
 20 ὅτι οὔτε πλείω ἔτε ἐλάττω δεῖ πονεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ
 τὰ μέσα καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχων ἂν
 τις οὐθὲν ἂν εἰδείη πλεόν, οἷον ποῖα δεῖ προσφέρεισθαι πρὸς
 τὸ σῶμα, εἴ τις εἴπειεν ὅτι ὅσα ἡ ἰατρικὴ κελεύει καὶ ὡς
 ὁ ταύτην ἔχων. διὸ δεῖ καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἔξεις μὴ
 25 μόνον ἀληθὲς εἶναι τοῦτ' εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ διωρισμένον
 τίς τ' ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τούτῃ τίς ὅρος.

Τὰς δὴ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διελόμενοι τὰς μὲν εἶναι 2
 τοῦ ἠθους ἔφαμεν τὰς δὲ τῆς διανοίας. περὶ μὲν οὖν τῶν
 ἠθικῶν διεληλύθαμεν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, περὶ ψυχῆς
 30 πρῶτον εἰπόντες, λέγωμεν οὕτως. πρότερον μὲν ἔν ἐλέχθη
 δύο εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τό τε λόγον ἔχον καὶ τὸ ἄλο-
 γον· νῦν δὲ περὶ τῆς λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον διαι-

ρετέον. καὶ ὑποκείσθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα, ἐν μὲν ᾧ
θεωροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ὅσων αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέ-
χονται ἄλλως ἔχειν, ἐν δὲ ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα· πρὸς γὰρ
τὰ τῷ γένει ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ
γένει τὸ πρὸς ἑκάτερον πεφυκός, εἴπερ καθ' ὁμοιότητά τινα
καὶ οἰκειότητα ἢ γνῶσις ὑπάρχει αὐτοῖς. λεγέσθω δὲ τέ-
των τὸ μὲν ἐπισημονικὸν τὸ δὲ λογιστικόν· τὸ γὰρ βυλεύε-
σθαι καὶ λογίζεσθαι ταυτόν, οὐθεὶς δὲ βουλεύεται περὶ
τῶν μὴ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν. ὥς τὸ λογιστικόν ἐστιν
ἐν τι μέρος τοῦ λόγον ἔχοντος. ληπτέον ἄρ' ἑκατέρου τέ-
των τίς ἢ βελτίστη ἔστι· αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἑκατέρου, ἢ δ'
ἀρετὴ πρὸς τὸ ἔργον τὸ οἰκεῖον. τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ
τὰ κύρια πράξεως καὶ ἀληθείας, αἰσθησις νοῦς ὁρεξις. τέ-
των δ' ἢ αἰσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχὴ πράξεως· δῆλον δὲ τῷ
τὰ θηρία αἰσθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν.
ἔστι δ' ὅπερ ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τῆς ἐν
ὁρέξει δίωξις καὶ φυγὴ· ὥστ' ἐπειδὴ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἔστι
προαιρετική, ἢ δὲ προαίρεσις ὁρεξις βουλευτική, δεῖ διὰ
ταῦτα τὸν τε λόγον ἀληθῆ εἶναι καὶ τὴν ὁρεξιν ὀρθήν, εἴ-
περ ἡ προαίρεσις σπῆδαία, καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι
τὴν δὲ διώκειν. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάνοια καὶ ἡ ἀλήθεια
πρακτική, τῆς δὲ θεωρητικῆς διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς
μηδὲ ποιητικῆς τὸ εὖ καὶ κακῶς τὰληθές ἐστι καὶ ψεῦδος·
τοῦτο γὰρ ἐστι παντὸς διανοητικοῦ ἔργον, τοῦ δὲ πρακτικῆς
καὶ διανοητικοῦ ἢ ἀλήθεια ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὁρέξει
τῇ ὀρθῇ. πράξεως μὲν οὖν ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν ἡ κίνη-
σις ἀλλ' οὐχ οὗ ἕνεκα, προαιρέσεως δὲ ὁρεξις καὶ λόγος
ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὐτ' ἄνευ νοῦ καὶ διανοίας οὐτ' ἄνευ
ἠθικῆς ἐστὶν ἔξεως ἢ προαίρεσις· εὐπραξία γὰρ καὶ τὸ
ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ διανοίας καὶ ἠθους οὐκ ἔστιν. διά-
νοια δ' αὕτη οὐθέν κινεῖ, ἀλλ' ἢ ἕνεκά τινος καὶ πρακτικῆς·
αὕτη γὰρ καὶ τῆς ποιητικῆς ἀρχεῖ· ἕνεκα γὰρ τοῦ ποιεῖ

πᾶς ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἀπλῶς ἀλλὰ πρὸς τι καὶ
 τινὸς τὸ ποιητὴν. ἀλλὰ τὸ πρακτόν· ἡ γὰρ εὐπραξία τέ-
 λος, ἡ δ' ὀρεξις τούτῃ· διὸ ἡ ὀρεκτικὸς νοῦς ἡ προαίρεσις
 ἡ ὀρεξις διανοητική, καὶ ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἄνθρωπος. οὐκ
 5 ἔστι δὲ προαιρετὸν οὐθέν γεγονός, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται
 Ἰλιον πεπορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βυλεύεται περὶ τοῦ γεγο-
 νότος ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου, τὸ δὲ γε-
 γονός οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὀρθῶς Ἀγάθων
 μόνον γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς σερίσκεται,

10 ἀγέννητα ποιεῖν ἄσπ' ἂν ἢ πεπραγμένα.

ἀμφοτέρων δὴ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔργον. καθ' ἃς
 ἔν μάλισα ἔξεις ἀληθεύσει ἐκάτερον, αὐταὶ ἀρεταὶ ἀμφοῖν.

Ἀρξάμενοι οὖν ἄνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν. 3
 ἔσω δὴ οἷς ἀληθεύει ἡ ψυχὴ τῷ καταφάναι ἢ ἀποφάναι,
 15 πέντε τὸν ἀριθμόν· ταῦτα δ' ἐστὶ τέχνη, ἐπισήμη, φρόνη-
 σις, σοφία, νοῦς· ὑπολήψει γὰρ καὶ δόξῃ ἐνδέχεται δια-
 ψεύδεσθαι. ἐπισήμη μὲν οὖν τί ἐστίν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ
 δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ μὴ ἀκολυθεῖν ταῖς ὁμοιότησιν. πάν-
 τες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα, μὴ ἐνδέχεσθαι
 20 ἄλλως ἔχειν· τὰ δ' ἐνδεχόμενα ἄλλως, ὅταν ἔσω τοῦ
 θεωρεῖν γένηται, λανθάνει εἰ ἔστιν ἢ μή. ἐξ ἀνάγκης ἄρα
 ἐστὶ τὸ ἐπιστητόν. αἰδίδιον ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα
 ἀπλῶς πάντα αἰδία, τὰ δ' αἰδία ἀγέννητα καὶ ἀφθαρτα.
 ἔτι διδακτὴ πᾶσα ἐπισήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητόν
 25 μαθητόν. ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσ-
 περ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς λέγομεν· ἡ μὲν γὰρ δι' ἐπα-
 γωγῆς, ἡ δὲ συλλογισμῶ. ἡ μὲν δὴ ἐπαγωγή ἀρχὴ ἐστὶ
 καὶ τοῦ καθόλου, ὃ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου· εἰσὶν
 ἄρα ἀρχαὶ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός, ὧν οὐκ ἔστι συλλογι-
 30 σμός· ἐπαγωγή ἄρα. ἡ μὲν ἄρα ἐπισήμη ἐστὶν ἔξις ἀπο-
 δεικτική, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζόμεθα ἐν τοῖς ἀναλυ-
 τικοῖς· ὅταν γὰρ πῶς πιεσθῇ καὶ γνῶριμοι αὐτῷ ὧσιν αἰ

ἀρχαί, ἐπίσταιται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τῷ συμπεράσματός, κατὰ συμβεβηκὸς ἔξει τὴν ἐπιστήμην. περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

4 Τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν ἔστι τι καὶ ποιητὸν καὶ πρακτόν, ἕτερον δ' ἐστὶ ποίησις καὶ πράξις· πιστεύομεν 5 δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις. ὥστε καὶ ἡ μετὰ λόγον ἔξις πρακτικὴ ἕτερόν ἐστι τῆς μετὰ λόγον ποιητικῆς ἔξεως. διὸ οὐδὲ περιέχονται ὑπ' ἀλλήλων· ὅτε γὰρ ἡ πράξις ποίησις οὔτε ἡ ποίησις πράξις ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη τίς ἐστι καὶ ὅπερ ἔξις τις μετὰ λόγου 10 ποιητικὴ, καὶ οὐδεμία οὔτε τέχνη ἐστὶν ἣτις οὐ μετὰ λόγου ποιητικὴ ἔξις ἐστίν, οὔτε τοιαύτη ἡ οὐ τέχνη, ταῦτόν ἂν εἴη τέχνη καὶ ἔξις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητικὴ. ἔστι δὲ τέχνη πᾶσα περὶ γένεσιν, καὶ τὸ τεχνάζειν, καὶ θεωρεῖν ὅπως ἂν γένηται τι τῶν ἐνδεχομένων καὶ εἶναι καὶ 15 μὴ εἶναι, καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιῶντι ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ ποιουμένῳ· οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ γνωσμένων ἢ τέχνη ἐστίν, οὔτε τῶν κατὰ φύσιν· ἐν αὐτοῖς γὰρ ἔχουσιν ταῦτα τὴν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ ποίησις καὶ πράξις ἕτερον, ἀνάγκη τὴν τέχνην ποιήσεως ἀλλ' οὐ πράξεως εἶναι. καὶ 20 τρόπον τινὰ περὶ τὰ αὐτά ἐστιν ἡ τύχη καὶ ἡ τέχνη, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ "τέχνη τύχην ἔσερξε καὶ τύχη τέχνην." ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὥσπερ εἴρηται, ἔξις τις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητικὴ ἐστίν, ἡ δ' ἀτεχνία τοῦναντίον μετὰ λόγου ψευδοῦς ποιητικὴ ἔξις, περὶ τὸ ἐνδεχόμενον 25 ἄλλως ἔχειν.

5 Περὶ δὲ φρονήσεως οὕτως ἂν λάβοιμεν, θεωρήσαντες τίνας λέγομεν τοὺς φρονίμους. δοκεῖ δὴ φρονίμος εἶναι τὸ δύνασθαι καλῶς βλεύσασθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, οὐ κατὰ μέρος, οἷον ποῖα πρὸς ὑγίειαν ἢ 30 ἰσχύν, ἀλλὰ ποῖα πρὸς τὸ εὖ ζῆν. σημεῖον δ' ὅτι καὶ τοὺς περὶ τι φρονίμους λέγομεν, ὅταν πρὸς τέλος τι σπῇ-

δαῖον εὖ λογίσωνται, ὧν μή ἐσι τέχνη. ὥς τε καὶ ἔλως ἂν
 εἴη φρόνιμος ὁ βουλευτικός. βελεύεται δ' οὐθὲς περὶ τῶν
 ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ
 πράττειν· ὥστ' εἶπερ ἐπισήμη μὲν μετ' ἀποδείξεως, ὧν δ'
 5 αἱ ἀρχαὶ ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, τούτων μή ἐσιν ἀπό-
 δειξίς (πάντα γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ οὐκ
 ἐσι βελεύσασθαι περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων), οὐκ ἂν εἴη
 ἡ φρόνησις ἐπισήμη οὐδὲ τέχνη, ἐπιστήμη μὲν ὅτι ἐνδέ-
 χεται τὸ πρακτὸν ἄλλως ἔχειν, τέχνη δ' ὅτι ἄλλο τὸ
 10 γένος πράξεως καὶ ποιήσεως. λείπεται ἄρα αὐτὴν εἶναι
 ἔξιν ἀληθῆ μετὰ λόγου πρακτικὴν περὶ τὰ ἀνθρώπῳ ἀγαθὰ
 καὶ κακά· τῆς μὲν γὰρ ποιήσεως ἕτερον τὸ τέλος, τῆς δὲ
 πράξεως ἕκ ἂν εἴη· ἐς γὰρ αὐτὴ ἡ εὐπραξία τέλος. διὰ
 τοῦτο Περικλέα καὶ τοὺς τοιοῦτους φρονίμους οἴομεθα εἶναι,
 15 ὅτι τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεω-
 ρεῖν· εἶναι δὲ τοιοῦτους ἡγούμεθα τὸς οἰκονομικοὺς καὶ τὸς
 πολιτικούς. ἔνθεν καὶ τὴν σωφροσύνην τούτῳ προσαγορεύο-
 μεν τῷ ὀνόματι, ὡς σώζουσιν τὴν φρόνησιν. σώζει δὲ τὴν
 τοιαύτην ὑπόληψιν. οὐ γὰρ ἅπασαν ὑπόληψιν διαφθείρει
 20 ἡ δὲ διασρέφει τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν, οἷον ὅτι τὸ τρίγων-
 νον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει ἢ οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὰς περὶ τὸ
 πρακτόν. αἱ μὲν γὰρ ἀρχαὶ τῶν πρακτῶν τὸ οὖν ἔνεκα
 τὰ πρακτά· τῷ δὲ διεφθαρμένῳ δι' ἡδονὴν ἢ λύπην εὐθύς
 οὐ φαίνεται ἡ ἀρχή, οὐδὲ δεῖν τέττα ἔνεκεν οὐδὲ διὰ τῆς
 25 αἰρεῖσθαι πάντα καὶ πράττειν· ἐς γὰρ ἡ κακία φθαρτικὴ
 ἀρχὴς· ὥς' ἀνάγκη τὴν φρόνησιν ἔξιν εἶναι μετὰ λόγου
 ἀληθῆ, περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ πρακτικὴν. ἀλλὰ μὴν
 τέχνης μὲν ἐσὶν ἀρετή, φρονήσεως δ' ἕκ ἔστιν· καὶ ἐν μὲν
 τέχνῃ ὁ ἐκὼν ἀμαρτάνων αἰρετώτερος, περὶ δὲ φρόνησιν
 30 ἦττον, ὥσπερ καὶ περὶ τὰς ἀρετάς. δῆλον οὖν ὅτι ἀρετὴ
 τίς ἐς καὶ οὐ τέχνη. δυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν τῆς ψυχῆς
 τῶν λόγον ἔχόντων, θατέρω ἂν εἴη ἀρετή, τοῦ δοξαστικοῦ·

ἢ τε γὰρ δόξα περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν καὶ ἡ φρόνησις. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἔξις μετὰ λόγον μόνον· σημείον δ' ὅτι λήθη τῆς μὲν τοιαύτης ἔξεως ἐστὶ, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν.

6 Ἐπεὶ δ' ἡ ἐπισήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν ὑπόληψις 5 καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, εἰσὶ δ' ἀρχαὶ τῶν ἀποδεικτῶν καὶ πάσης ἐπιστήμης (μετὰ λόγου γὰρ ἡ ἐπισήμη), τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπισητοῦ οὐτ' ἂν ἐπισήμη εἴη οὔτε τέχνη ἕτε φρόνησις· τὸ μὲν γὰρ ἐπισητὸν ἀποδεικτόν, αἱ δὲ τυγχάνουσιν οὔσαι περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. οὐδὲ δὴ 10 σοφία τούτων ἐστὶν· τοῦ γὰρ σοφοῦ περὶ ἐνίων ἔχειν ἀποδειξίν ἐστίν. εἰ δὴ οἷς ἀληθεύομεν καὶ μηδέποτε διαψευδόμεθα περὶ τὰ μὴ ἐνδεχόμενα ἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν, ἐπισήμη καὶ φρόνησις ἐστὶ καὶ σοφία καὶ νοῦς, τῶν δὲ τῶν τριῶν μηθὲν ἐνδέχεται εἶναι (λέγω δὲ τρία 15 φρόνησιν ἐπιστήμην σοφίαν), λείπεται νοῦν εἶναι τῶν ἀρχῶν.

7 Τὴν δὲ σοφίαν ἔν τε ταῖς τέχναις τοῖς ἀκριβεστάτοις 20 τὰς τέχνας ἀποδίδομεν, οἷον Φειδίαν λιθοργὸν σοφὸν καὶ Πολύκλειτον ἀνδριαντοποιόν, ἐνταῦθα μὲν οὖν οὐθὲν ἄλλο σημαίνοντες τὴν σοφίαν ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης ἐστὶν· εἶναι δέ τινας σοφοὺς οἰόμεθα ὅλως οὐ κατὰ μέρος οὐδ' ἄλλο τι σοφοὺς, ὥσπερ Ὅμηρός φησιν ἐν τῷ Μαργίτῃ “τὸν δ' ἔτ' 25 ἄρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν ἔτ' ἀροτῆρα ἔτ' ἄλλως τι σοφόν.” ὥς δὴλον ὅτι ἡ ἀκριβεστάτη ἂν τῶν ἐπισημῶν εἴη ἡ σοφία. δεῖ ἄρα τὸν σοφὸν μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν. ὥς' εἴη ἂν ἡ 30 σοφία νοῦς καὶ ἐπισήμη, ὥσπερ κεφαλὴν ἔχουσα ἐπισήμη τῶν τιμιωτάτων. ἄτοπον γὰρ εἴ τις τὴν πολιτικὴν ἢ τὴν φρόνησιν σπᾶδαιοτάτην οἶεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄριστον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπος ἐστίν. εἰ δὴ ὑγιεινὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ἕτερον ἀνθρώποις καὶ ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκὸν καὶ εὐθύ

ταῦτόν αἰεί, καὶ τὸ σοφὸν ταῦτόν πάντες ἂν εἴποιεν, φρό-
 νιμον δὲ ἕτερον· τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ ἕκαστα εὖ θεωρῶν φαῖεν
 ἂν εἶναι φρόνιμον, καὶ τούτῳ ἐπιτρέψειαν αὐτά. διὸ καὶ
 τῶν θηρίων ἓν αἰ φρόνιμά φασιν εἶναι, ὅσα περὶ τὸν αὐτῶν
 5 βίον ἔχοντα φαίνεται δύναμιν προνοητικὴν. φανερόν δὲ καὶ
 ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ σοφία καὶ ἡ πολιτικὴ ἡ αὐτή· εἰ γὰρ
 τὴν περὶ τὰ ὠφέλιμα τὰ αὐτοῖς ἐροῦσι σοφίαν, πολλαὶ
 ἔσονται σοφίαι· ὃ γὰρ μία περὶ τὸ ἀπάντων ἀγαθὸν τῶν
 ζώων, ἀλλ' ἑτέρα περὶ ἕκαστον, εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ μία περὶ
 10 πάντων τῶν ὄντων. εἰ δ' ὅτι βέλτιστον ἄνθρωπος τῶν ἄλ-
 λων ζώων, οὐδὲν διαφέρει· καὶ γὰρ ἀνθρώπῳ ἄλλα πολὺ
 θειότερα τὴν φύσιν, οἷον φανερώτατά γε ἔξ ὧν ὁ κόσμος
 συνέστηκεν. ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶ
 καὶ ἐπισημήν καὶ νῦν τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει. διὸ Ἀνα-
 15 ξαγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιοῦτους σοφοὺς μὲν, φρο-
 νίμους δ' οὐ φασιν εἶναι, ὅταν ἴδωσιν ἀγνοῶντας τὰ συμ-
 φέρονθ' ἑαυτοῖς, καὶ περιττὰ μὲν καὶ θαυμάσια καὶ χα-
 λεπὰ καὶ δαιμόνια εἰδέναι αὐτοὺς φασιν, ἄχρηστα δ', ὅτι
 οὐ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ ζητοῦσιν. ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ
 20 ἀνθρώπινα καὶ περὶ ὧν ἔστι βελεύεσθαι· τῷ γὰρ φρονίμῳ
 μάλιστα τοῦτ' ἔργον εἶναί φημεν, τὸ εὖ βελεύεσθαι, βε-
 λεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδ'
 ὅσων μὴ τέλος τί ἐστι, καὶ τοῦτο πρακτὸν ἀγαθόν. ὁ δ'
 ἀπλῶς εὐβέλους ὁ τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπου τῶν πρακτῶν στο-
 25 χαστικός κατὰ τὸν λογισμόν. οὐδ' ἐστὶν ἡ φρόνησις τῶν
 καθόλου μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα γνωρίζειν·
 πρακτικὴ γάρ, ἡ δὲ πρᾶξις περὶ τὰ καθ' ἕκαστα. διὸ καὶ
 ἔνιοι ὅκιν εἰδότες ἑτέρων εἰδότων πρακτικώτεροι, καὶ ἐν τοῖς
 ἄλλοις οἱ ἔμπειροι· εἰ γὰρ εἰδείη ὅτι τὰ κοῦφα εὐπεπτα
 30 κρέα καὶ ὑγιεινά, ποῖα δὲ κοῦφα ἀγνοοῖ, ὃ ποιήσει ὑγι-
 εϊαν, ἀλλ' ὁ εἰδὼς ὅτι τὰ ὀρνίθια κῆφα καὶ ὑγιεινὰ ποιή-
 σαι μᾶλλον. ἡ δὲ φρόνησις πρακτικὴ· ὥστε δεῖ ἀμφω

ἔχειν, ἢ ταύτην μᾶλλον. εἴη δ' ἂν τις καὶ ἐνταῦθα ἀρ-
 χιτεκτονική. ἔστι δὲ καὶ ἡ πολιτική καὶ ἡ φρόνησις ἡ αὐτὴ
 μὲν ἔστις, τὸ μέντοι εἶναι οὐ ταυτόν αὐταῖς. τῆς δὲ περὶ
 πόλιν ἡ μὲν ὡς ἀρχιτεκτονική φρόνησις νομοθετική, ἡ δὲ
 ὡς τὰ καθ' ἑκάστα τὸ κοινὸν ἔχει ὄνομα, πολιτική· αὕτη 5
 δὲ πρακτική καὶ βουλευτική· τὸ γὰρ ψήφισμα πρακτὸν
 ὡς τὸ ἔσχατον. διὸ πολιτεύεσθαι τούτους μόνους λέγουσιν·
 μόνοι γὰρ πράττουσιν οὗτοι ὥσπερ οἱ χειροτέχναι· δοκεῖ
 δὲ καὶ φρόνησις μάλιστα εἶναι ἡ περὶ αὐτὸν καὶ ἓνα. καὶ
 ἔχει αὕτη τὸ κοινὸν ὄνομα, φρόνησις· ἐκείνων δὲ ἡ μὲν 10
 οἰκονομία, ἡ δὲ νομοθεσία, ἡ δὲ πολιτική, καὶ ταύτης ἡ
 9 μὲν βουλευτική ἡ δὲ δικαστική. εἶδος μὲν οὖν τι ἂν εἴη
 γνώσεως τὸ αὐτῷ εἰδέναι· ἀλλ' ἔχει διαφορὰν πολλήν·
 καὶ δοκεῖ ὁ τὰ περὶ αὐτὸν εἰδὼς καὶ διατρίβων φρόνιμος
 εἶναι, οἱ δὲ πολιτικοὶ πολυπράγμονες· διὸ Εὐριπίδης 15

πῶς δ' ἂν φρονοῖν, ὧ παρῆν ἀπραγμόνως
 ἐν τοῖσι πολλοῖς ἡριθμημένῳ στρατοῦ
 ἴσον μετασχεῖν;

τὸς γὰρ περισσὺς καὶ τι πράσσοντας πλέον..

ζητῶσι γὰρ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἶονται τῆτο δεῖν πράτ- 20
 τεῖν. ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ τούτους φρονί-
 μους εἶναι· καίτοι ἴσως οὐκ ἔστι τὸ αὐτοῦ εὔ· ἀνευ οἰκονο-
 μίας οὐδ' ἀνευ πολιτείας. ἔτι δὲ τὰ αὐτοῦ πῶς δεῖ διοι-
 κεῖν, ἀδηλον καὶ σκεπτέον. σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ εἰρημένου
 καὶ διότι γεωμετρικοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνονται 25
 καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι.
 αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἑκάσταν ἔστιν ἡ φρόνησις, ἀ γίνεται
 γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας, νέος δ' ἐμπειρος οὐκ ἔστι· πλῆθος
 γὰρ χρόνος ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν τις σκέ-
 ψαιτο, διὰ τί δὴ μαθηματικὸς μὲν παῖς γένοιτ' ἂν, σο- 30
 φὸς δ' ἢ φυσικὸς οὔ. ἢ ὅτι τὰ μὲν δι' ἀφαιρέσεώς ἐστιν,
 τῶν δ' αἱ ἀρχαὶ ἐξ ἐμπειρίας· καὶ τὰ μὲν οὐ πισεύουσιν

οἱ νέοι ἀλλὰ λέγουσιν, τῶν δὲ τὸ τί ἐσὶν οὐκ ἄδηλον. ἔτι
 ἢ ἀμαρτία ἢ περὶ τὸ καθόλου ἐν τῷ βυλεύσασθαι ἢ περὶ
 τὸ καθ' ἑκάστον· ἢ γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύσαθμα ὕδατα
 φαῦλα, ἢ ὅτι τοδὶ βαρύσαθμον. ὅτι δ' ἢ φρόνησις οὐκ
 5 ἐπισήμη, φανερόν· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ἐσὶν, ὥσπερ εἴρηται·
 τὸ γὰρ πρακτὸν τοιῦτον. ἀντίκειται μὲν δὴ τῷ νῶ· ὁ μὲν
 γὰρ νοῦς τῶν ὄρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, ἢ δὲ τοῦ ἐσχάτου,
 οὗ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀλλ' αἴσθησις, οὐχ ἢ τῶν ἰδίων,
 ἀλλ' οἷα αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς ἐσχα-
 10 τον τρίγωνον· στήσεται γὰρ κακεῖ. ἀλλ' αὕτη μᾶλλον
 αἴσθησις ἢ φρόνησις, ἐκείνης δ' ἄλλο εἶδος.

Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλεύεσθαι διαφέρει· τὸ γὰρ 10
 βυλεύεσθαι ζητεῖν τι ἐσὶν. δεῖ δὲ λαβεῖν καὶ περὶ εὐβ-
 λίας τί ἐστι, πότερον ἐπισήμη τις ἢ δόξα ἢ εὐστοχία ἢ
 15 ἄλλο τι γένος. ἐπισήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ζητῶσι
 περὶ ὧν ἴσασιν, ἢ δ' εὐβλία βυλή τις, ὁ δὲ βυλευόμε-
 νος ζητεῖ καὶ λογίζεται. ἀλλὰ μὴν οὐδ' εὐστοχία· ἄνευ
 τε γὰρ λόγος καὶ ταχύ τι ἢ εὐστοχία, βυλεύονται δὲ πο-
 λὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράττειν μὲν δεῖν ταχύ τὰ βου-
 20 λευθέντα, βυλεύεσθαι δὲ βραδέως. ἔτι ἢ ἀγχίνοια ἕτερον
 καὶ ἢ εὐβλία· ἔστι δ' εὐστοχία τις ἢ ἀγχίνοια. οὐδὲ δὴ
 δόξα ἢ εὐβλία ἕδεμία. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς βυλευό-
 μενος ἀμαρτάνει, ὁ δ' εὖ ὀρθῶς βυλεύεται, δῆλον ὅτι ὀρ-
 θότης τις ἢ εὐβλία ἐσὶν, οὗτ' ἐπιστήμης δὲ οὔτε δόξης·
 25 ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὀρθότης (οὐδὲ γὰρ ἀμαρτία),
 δόξης δ' ὀρθότης ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ ὥρισαι ἤδη πᾶν ἔ-
 δόξα ἐσὶν. ἀλλὰ μὴν ἔδ' ἄνευ λόγος ἢ εὐβλία. διανοίας
 ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὐπω φάσις· καὶ γὰρ ἢ δόξα
 οὐ ζήτησις ἀλλὰ φάσις τις ἤδη, ὁ δὲ βυλευόμενος, εἴαν
 30 τε εὖ εἴαν τε κακῶς βυλεύηται, ζητεῖ τι καὶ λογίζεται.
 ἀλλ' ὀρθότης τίς ἐσὶν ἢ εὐβλία βυλῆς· διὸ ἢ βυλή ζη-
 τητέα πρῶτον τί καὶ περὶ τί. ἐπεὶ δ' ἢ ὀρθότης πλεοναχῶς,

δῆλον ὅτι ἔ παῖσα· ὁ γὰρ ἀκρατὴς καὶ ὁ φαῦλος ὁ προ-
τίθεται ἰδεῖν ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύζεται, ὥστε ὀρθῶς ἔσαι
βεβηλευμένος, κακὸν δὲ μέγα εἰληφώς. δοκεῖ δ' ἀγαθόν
τι εἶναι τὸ εὖ βεβηλευσθαι· ἡ γὰρ τοιαύτη ὀρθότης βελῆς
εὐβηλία, ἡ ἀγαθοῦ τευκτική. ἀλλ' ἔσι καὶ τούτῃ ψευδεῖ 5
συλλογισμῷ τυχεῖν, καὶ ὁ μὲν δεῖ ποιεῖν τυχεῖν, δι'
οὗ δ' οὐ, ἀλλὰ ψευδῇ τὸν μέσον ὅρον εἶναι· ὥστ' οὐδ'
αὕτη πω εὐβηλία, καθ' ἣν οὗ δεῖ μὲν τυγχάνει, ἔ μὲν-
τοι δι' οὗ ἔδει. ἔτι ἔσι πολὺν χρόνον βηλευόμενον τυχεῖν,
τὸν δὲ ταχύ. οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη πω εὐβηλία, ἀλλ' ὀρθό- 10
της ἡ κατὰ τὸ ὠφέλιμον, καὶ ἔ δεῖ καὶ ὡς καὶ ὅτε. ἔτι
ἔσι καὶ ἀπλῶς εὖ βεβηλευσθαι καὶ πρὸς τι τέλος. ἡ μὲν
δὴ ἀπλῶς ἡ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς κατορθοῦσα, ἡ δέ
τις ἡ πρὸς τι τέλος. εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ βεβηλευ-
σθαι, ἡ εὐβηλία εἴη ἂν ὀρθότης ἡ κατὰ τὸ συμφέρον πρὸς 15
τι τέλος, οὗ ἡ φρόνησις ἀληθὴς ὑπόληψις ἐσιν.

11 Ἐσι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνεσία, καθ' ἃς λέ-
γομεν συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους, οὐθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπισήμη
ἢ δόξη (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν
κατὰ μέρος ἐπισημῶν, οἷον ἰατρικὴ περὶ ὑγιεινῶν ἢ γεω- 20
μετρία περὶ μεγέθους· οὔτε γὰρ περὶ τῶν ἀεὶ ὄντων καὶ
ἀκινήτων ἡ σύνεσις ἐσιν οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων ὁτῶν,
ἀλλὰ περὶ ὧν ἀπορήσειεν ἂν τις καὶ βηλεύσαιτο. διὸ περὶ
τὰ αὐτὰ μὲν τῇ φρονήσει ἐσιν, ἐκ ἔσι δὲ ταῦτόν σύνεσις
καὶ φρόνησις· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτική ἐσιν· τί γὰρ 25
δεῖ πράττειν ἢ μή, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν· ἡ δὲ σύνεσις
κριτικὴ μόνον· ταῦτόν γὰρ σύνεσις καὶ εὐσυνεσία καὶ συ-
νετοὶ καὶ εὐσύνετοι. ἔσι δ' ἔτε τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν ἔτε
τὸ λαμβάνειν ἡ σύνεσις· ἀλλ' ὥσπερ τὸ μαρθάνειν λέγε-
ται ξυνιέναι, ὅταν χρῆται τῇ ἐπισήμῃ, οὕτως ἐν τῷ χρῆ- 30
σθαι τῇ δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων περὶ ὧν ἡ φρό-
νησις ἐσιν, ἀλλὰ λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς· τὸ γὰρ εὖ

τῷ καλῶς ταῦτόν. καὶ ἐντεῦθεν ἐλήλυθε τοῦνομα ἡ σύ-
νεσις, καθ' ἣν εὐσύνετοι, ἐκ τῆς ἐν τῷ μανθάνειν· λέγομεν
γὰρ τὸ μανθάνειν συνιέναι πολλάκις.

Ἡ δὲ καλουμένη γνώμη, καθ' ἣν εὐγνώμονας καὶ
5 ἔχειν φαμέν γνώμην, ἡ τοῦ ἐπεικοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή.
σημεῖον δέ· τὸν γὰρ ἐπεικῇ μάλιστά φαμεν εἶναι συγ-
γνωμονικόν, καὶ ἐπεικὲς τὸ ἔχειν περὶ ἓνια συγγνώμην.
ἡ δὲ συγγνώμη γνώμη ἐστὶ κριτικὴ τοῦ ἐπεικοῦς ὀρθή.
ὀρθὴ δ' ἡ τοῦ ἀληθοῦς.

10 Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἔξεις εὐλόγως εἰς ταῦτό τείνεσαι· 12
λέγομεν γὰρ γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ νοῦν
ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν καὶ νοῦν ἤδη
καὶ φρονίμους καὶ συνετές· πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται
τῶν ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, καὶ ἐν μὲν τῷ
15 κριτικὸς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς καὶ εὐγνώμων
ἢ συγγνώμων· τὰ γὰρ ἐπεικῇ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν ἀπάν-
των ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. ἔστι δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ
τῶν ἐσχάτων πάντα τὰ πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον
δεῖ γινώσκειν αὐτά, καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ γνώμη περὶ τὰ
20 πρακτά, ταῦτα δ' ἔσχατα. καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ'
ἀμφοτέρα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὅρων καὶ τῶν ἐσχάτων
νοῦς ἐστὶ καὶ οὐ λόγος, καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις
τῶν ἀκινήτων ὅρων καὶ πρώτων, ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς
τοῦ ἐσχάτου καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἐτέρας προτάσεως·
25 ἀρχαὶ γὰρ τοῦ οὗ ἔνεκα αὗται· ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ
τὸ καθόλου. τέτων ἔν ἔχειν δεῖ αἰσθῆσιν, αὕτη δ' ἐστὶ νῆς.
διὸ καὶ φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα, καὶ φύσει σοφὸς μὲν
οὐδεὶς, γνώμην δ' ἔχειν καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. σημεῖον δ'
ὅτι καὶ ταῖς ἡλικίαις οἴομεθα ἀκολουθεῖν, καὶ ἥδε ἡ ἡλικία
30 νοῦν ἔχει καὶ γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὔσης. διὸ
καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ αἱ ἀποδείξεις
καὶ περὶ τούτων· ὥστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ

πρεσβυτέρων ἢ φρονίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ
δόξαις οὐχ ἥττον τῶν ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ
τῆς ἐμπειρίας ὄμμα ὁρῶσιν ὀρθῶς. τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ
φρόνησις καὶ ἡ σοφία, καὶ περὶ τίνα ἑκατέρα τυγχάνει
οὔσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς μορίου ἀρετὴ ἑκατέρα, 5
εἴρηται.

- 13 Διαπορήσειε δ' ἂν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν.
ἡ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν θεωρεῖ ἔξ ὧν ἔσαι εὐδαίμων ἄν-
θρωπος (οὐδεμιᾶς γὰρ ἐστὶ γενέσεως), ἡ δὲ φρόνησις τῆτο
μὲν ἔχει, ἀλλὰ τίνος ἕνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἡ μὲν φρό- 10
νησίς ἐστιν ἡ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀν-
θρώπῳ, ταῦτα δ' ἐστὶν ἃ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀνδρὸς πράττειν,
ἔθεν δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναι αὐτά ἐσμεν, εἴπερ ἔξε-
αὶ ἀρεταί εἰσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ ἔθεν τὰ εὐεκτικά,
ὅσα μὴ τῷ ποιεῖν ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς ἔξεως εἶναι λέγεται· 15
ἔθεν γὰρ πρακτικώτεροι τῷ ἔχειν τὴν ἰατρικὴν καὶ γυμνα-
σικὴν ἐσμεν. εἰ δὲ μὴ τέτων χάριν φρόνιμον θετέον ἀλλὰ
τοῦ γίνεσθαι, τοῖς οὔσι σπᾶδαίοις οὐθὲν ἂν εἴη χρήσιμος,
ἔτι δ' οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὐθὲν γὰρ διοίσει αὐτὸς ἔχειν
ἢ ἄλλοις ἔχουσι πείθεσθαι, ἱκανῶς τ' ἔχοι ἂν ἡμῖν ὥσπερ 20
καὶ περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ ὑγιαίνειν ὅμως οὐ
μανθάνομεν ἰατρικὴν. πρὸς δὲ τέτοις ἄτοπον ἂν εἶναι δό-
ξειεν, εἰ χείρων τῆς σοφίας οὔσα κυριωτέρα αὐτῆς ἔσαι·
ἡ γὰρ ποιοῦσα ἄρχει καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. περὶ δὴ
τούτων λεκτέον· νῦν μὲν γὰρ ἠπόρηται περὶ αὐτῶν μόνον. 25
πρῶτον μὲν ἔν λέγομεν ὅτι καθ' αὐτὰς ἀναγκαῖον αἰρετάς
αὐτὰς εἶναι, ἀρετάς γ' ἔσας ἑκατέραν ἑκατέρῃ τῶ μορίῳ, καὶ
εἰ μὴ ποιοῦσι μηδὲν μηδετέρα αὐτῶν. ἔπειτα καὶ ποιῶσι
μὲν, οὐχ ὡς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὡς ἡ ὑγίεια, ἔτως
ἡ σοφία εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὔσα τῆς ὅλης ἀρετῆς 30
τῷ ἔχεσθαι ποιεῖ καὶ τῷ ἐνεργεῖν εὐδαίμονα. ἔτι τὸ ἔργον
ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν· ἡ

μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις τὰ
 πρὸς τοῦτον. τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ ἔστιν
 ἀρετὴ τοιαύτη, τοῦ θρεπτικοῦ· οὐθέν γὰρ ἐπ' αὐτῷ πράτ-
 τειν ἢ μὴ πράττειν. περὶ δὲ τοῦ μηθέν εἶναι πρακτικωτέ-
 5 ρος διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ δικαίων, μικρὸν ἄνω-
 θεν ἀρκτέον, λαβόντας ἀρχὴν ταύτην. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ
 δίκαια λέγομεν πράττοντάς τινας οὕτω δικαίους εἶναι, οἷον
 τοὺς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τεταγμένα ποιοῦντας ἢ ἄκοντας
 ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἕτερόν τι καὶ μὴ δι' αὐτά (καίτοι πράτ-
 10 τουσί γε αὐτοὶ δεῖ καὶ ὅσα χρὴ τὸν σπουδαῖον), οὕτως, ὡς
 ἔοικεν, ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν ἕκαστα ὥς' εἶναι ἀγα-
 θόν, λέγω δ' οἷον διὰ προαίρεσιν καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν
 πραττομένων. τὴν μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετή,
 τὸ δ' ὅσα ἐκείνης ἕνεκα πέφυκε πράττεσθαι οὐκ ἔστι τῆς
 15 ἀρετῆς ἀλλ' ἐτέρας δυνάμεως. λεκτέον δ' ἐπισηῆσασι σα-
 φέστερον περὶ αὐτῶν. ἔστι δὴ τις δύναμις ἣν καλοῦσι δει-
 νότητα· αὕτη δ' ἐστὶ τοιαύτη ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα
 σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυγχά-
 νειν αὐτῶν. ἂν μὲν οὖν ὁ σκοπὸς ἢ καλός, ἐπαινετὴ ἔσιν,
 20 ἂν δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς
 καὶ πανούργους φαμέν εἶναι. ἔστι δ' ἡ φρόνησις ἢ δει-
 νότης, ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης. ἡ δ' ἕξις τῷ
 ὁμματι τούτῳ γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ ἄνευ ἀρετῆς, ὡς
 εἴρηται τε καὶ ἔστι δῆλον· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρα-
 25 κτῶν ἀρχὴν ἔχοντές εἰσιν, ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ
 ἄριστον, ὅτιδῆποτε ὄν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν τὸ τυχόν.
 τοῦτο δ' εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνεται· διαστρέφει γὰρ ἡ
 μοχθηρία καὶ διαψεύδεται ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρ-
 χάς. ὥστε φανερόν ὅτι ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα
 30 ἀγαθόν. σκεπτέον δὲ πάλιν καὶ περὶ ἀρετῆς· καὶ γὰρ ἡ
 ἀρετὴ παραπλησίως ἔχει ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα·
 οὐ ταῦτόν μὲν, ὅμοιον δέ· ἔτω καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ πρὸς

τὴν κυρίαν. πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκαστα τῶν ἡθῶν ὑπάρχειν φύσει πως· καὶ γὰρ δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ τᾶλλα ἔχομεν εὐθὺς ἐκ γενετῆς· ἀλλ' ὅμως ζητοῦμεν ἕτερόν τι τὸ κυρίως ἀγαθὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις αἱ φυσικαὶ ὑπάρ- 5 χουσιν ἔξεις, ἀλλ' ἄνευ νοῦ βλαβεραὶ φαίνονται οὔσαι. πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν ὁρᾶσθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὀψεως κινημένῳ συμβαίνει σφάλλεσθαι ἰσχυρῶς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα· ἐὰν δὲ λάβῃ νοῦν, ἐν τῷ πράττειν διαφέρει. ἡ δ' ἔξις ὁμοία οὔσα τότε ἔσαι 10 κυρίως ἀρετή. ὥς τε καθάπερ ἐπὶ τοῦ δοξαστικοῦ δύο εἰσὶν εἶδη, δεινότης καὶ φρόνησις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ δύο ἐστί, τὸ μὲν ἀρετὴ φυσικὴ τὸ δ' ἡ κυρία, καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ γίνεται ἄνευ φρονήσεως. διόπερ τινὲς φασὶ πᾶ- 15 σας τὰς ἀρετάς φρονήσεις εἶναι, καὶ Σωκράτης τῇ μὲν 15 ὀρθῶς ἐζήτει τῇ δ' ἡμάρτανεν· ὅτι μὲν γὰρ φρονήσεις ᾤετο εἶναι πᾶσας τὰς ἀρετάς, ἡμάρτανεν, ὅτι δ' οὐκ ἄνευ φρο- νήσεως, καλῶς ἔλεγεν. σημεῖον δέ· καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὀρίζωνται τὴν ἀρετὴν, προσιθέασι τὴν ἔξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς αὐτὴν ἐστὶ, τὴν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ὀρθὸς δ' ὁ 20 κατὰ τὴν φρόνησιν. εἰκάσι δὲ μαντεύεσθαι πως ἅπαντες ὅτι ἡ τοιαύτη ἔξις ἀρετὴ ἐστὶν ἡ κατὰ τὴν φρόνησιν. δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· ἔ γὰρ μόνον ἡ κατὰ τὸν ὀρθὸν λό- γον, ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἔξις ἀρετὴ ἐστὶν. ὀρθὸς δὲ λόγος περὶ τῶν τοιούτων ἡ φρόνησις ἐστίν. Σωκράτης 25 μὲν ἔν τῳ λόγῳ τὰς ἀρετάς ᾤετο εἶναι (ἐπισήμας γὰρ εἶναι πᾶσας), ἡμεῖς δὲ μετὰ λόγου. δῆλον ἔν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν εἶναι κυρίως ἄνευ φρονήσεως, ἔδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ταύτῃ λύοιτ' ἂν, ὥς διαλεχθεῖη τις ἂν ὅτι χωρίζονται ἀλ- 30 λήλων αἱ ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς εὐφύεστος πρὸς ἀπά- σας, ὥς τε τὴν μὲν ἡδὴ τὴν δ' οὐπω εἰληφὼς ἔσαι· τὸτο

γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐνδέχεται, καθ' ἃς
 δὲ ἀπλῶς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ τῇ
 φρονήσει μιᾷ οὔσῃ πᾶσαι ὑπάρξουσιν. δῆλον δέ, καὶ εἰ
 μὴ πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει ἂν αὐτῆς διὰ τὸ τοῦ μορίου
 5 ἀρετὴν εἶναι, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ
 φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ
 τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κυρία
 γ' ἐστὶ τῆς σοφίας οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου, ὥσπερ οὐδὲ
 τῆς ὑγείας ἡ ἰατρικὴ· οὐ γὰρ χρήται αὐτῇ, ἀλλ' ὁρᾷ
 10 ὅπως γένηται· ἐκείνης ἔν ἐνεκα ἐπιτάττει, ἀλλ' ἔκ ἐκείνης.
 ἔτι ὅμοιον καὶ εἰ τις τὴν πολιτικὴν φαίη ἄρχειν τῶν θεῶν,
 ὅτι ἐπιτάττει περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει.

Η.

15

Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν,
 ὅτι τῶν περὶ τὰ ἦθη φευκτῶν τρία ἐστὶν εἶδη, κακία ἀκρα-
 σία θηριότης. τὰ δ' ἐναντία τοῖς μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν
 γὰρ ἀρετὴν τὸ δ' ἐγκράτειαν καλῶμεν· πρὸς δὲ τὴν θηριό-
 20 τητα μάλιστα ἂν ἀρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετὴν,
 ἡρώϊκὴν τινα καὶ θεϊαν, ὥσπερ Ὅμηρος περὶ Ἑκτορος πε-
 ποίηκε λέγοντα τὸν Πρίαμον ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός, "ἔδδ' ἐ-
 ξώκει ἀνδρός γε θνητοῦ παῖς ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῖο." ὥστ'
 εἰ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται θεοὶ δι' ἀρετῆς
 25 ὑπερβολήν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δῆλον ὅτι ἡ τῇ θηριώδει
 ἀντιτιθεμένη ἔστι· καὶ γὰρ ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ κακία
 ἔδ' ἀρετή, ἔτῳς ἔδδ' θεῶν, ἀλλ' ἡ μὲν τιμιώτερον ἀρετῆς, ἡ
 δ' ἕτερόν τι γένος κακίας. ἐπεὶ δὲ σπάνιον καὶ τὸ θεῖον
 ἄνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγορεύειν,
 30 ὅταν ἀγασθῶσι σφόδρα τις (σεῖος ἀνὴρ φασιν), ἔτῳ καὶ ὁ
 θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώποις σπάνιος. μάλιστα δ' ἐν τοῖς
 βαρβάροις ἐστίν, γίνεται δ' ἐνία καὶ διὰ νόσους καὶ πηρώ-

σεις· καὶ τὰς διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλλον-
 τας οὕτως ἐπιδυσφημῶμεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοιαύτης
 διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινὰ μνείαν, περὶ δὲ κακίας
 εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυ-
 φῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· ὅτε γὰρ 5
 ὡς περὶ τῶν αὐτῶν ἔξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἐκα-
 τέραν αὐτῶν ὑποληπτέον, οὐθ' ὡς ἕτερον γένος. δεῖ δ',
 ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα καὶ πρῶ-
 τον διαπορήσαντας οὕτω δεικνύναι μάλιστα μὲν πάντα τὰ
 ἔνδοξα περὶ ταῦτα τὰ πάθη, εἰ δὲ μή, τὰ πλεῖστα καὶ 10
 κυριώτατα· ἐὰν γὰρ λύηται τε τὰ δυσχερῆ καὶ κατα-
 λείπηται τὰ ἔνδοξα, δεδειγμένον ἂν εἴη ἱκανῶς.

2 Δοκεῖ δὴ ἢ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπυδαίων
 καὶ τῶν ἐπαινετῶν εἶναι, ἢ δ' ἀκρασία τε καὶ μαλακία
 τῶν φαύλων τε καὶ ψεκτῶν, καὶ ὁ αὐτὸς ἐγκρατὴς καὶ 15
 ἐμμενετικὸς τῷ λογισμῷ καὶ ἀκρατὴς καὶ ἐκσατικὸς τῷ
 λογισμῷ. καὶ ὁ μὲν ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλα πράττει διὰ
 πάθος, ὁ δ' ἐγκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυμίαι οὐκ
 ἀκολουθεῖ διὰ τὸν λόγον. καὶ τὸν σώφρονα μὲν ἐγκρατῆ καὶ
 καρτερικόν, τὸν δὲ τοῖστον οἱ μὲν πάντα σώφρονα οἱ δ' ἔ, 20
 καὶ τὸν ἀκόλαστον ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ ἀκόλαστον συγκε-
 χυμένως, οἱ δ' ἑτέρας εἶναί φασιν. τὸν δὲ φρόνιμον ὅτε μὲν
 ἔ φασιν ἐνδέχασθαι εἶναι ἀκρατῆ, ὅτε δ' ἐνίς φρονίμους ὄντας
 καὶ δεινὸς ἀκρατεῖς εἶναι. ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται καὶ θυμῷ
 καὶ τιμῇ καὶ κέρδει. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα ταῦτ' ἐσὶν. 25

3 Ἀπορήσειε δ' ἂν τις πῶς ὑπολαμβάνων ὀρθῶς ἀκρα-
 τεύεται τις. ἐπιστάμενον μὲν οὖν οὐ φασί τινες οἷόν τε
 εἶναι· δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὡς ᾤετο Σωκράτης,
 ἄλλο τι κρατεῖν καὶ περιέλκειν αὐτὸν ὥσπερ ἀνδράποδον.
 Σωκράτης μὲν γὰρ ὅλως ἐμάχετο πρὸς τὸν λόγον ὡς ἔκ 30
 ἔσης ἀκρασίας· ἕθENA γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ
 τὸ βέλτιστον, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. ὅτος μὲν ἔν ὁ λόγος ἀμ-

φισβητεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δέον ζητεῖν περὶ
 τὸ πάθος, εἰ δὲ ἄγνοϊαν, τίς ὁ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας.
 ὅτι γὰρ οὐκ οἶεταί γε ὁ ἀκρατευόμενος πρὶν ἐν τῷ πάθει
 γενέσθαι, φανερόν. εἰσὶ δέ τινες οἱ τὰ μὲν συγχωροῦσι
 5 τὰ δ' ἄ· τὸ μὲν γὰρ ἐπισήμης μηθὲν εἶναι κρεῖττον ὁμο-
 λογοῦσιν, τὸ δὲ μηθένα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον
 οὐχ ὁμολογῶσιν, καὶ διὰ τῆτο τὸν ἀκρατῆ φασὶν ἔκ ἐπι-
 στήμην ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ δόξαν.
 ἀλλὰ μὴν εἴγε δόξα καὶ μὴ ἐπισήμη, μηδ' ἰσχυρὰ ὑπό-
 10 ληψις ἢ ἀντιτείνουσα ἀλλ' ἡρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς δι-
 σάζουσι, συγγνώμη τῷ μὴ μένειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἐπιθυ-
 μίας ἰσχυράς· τῇ δὲ μοχθηρίᾳ οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν
 ἄλλων οὐδενὶ τῶν ψεκτῶν. φρονήσεως ἄρα ἀντιτεινούσης·
 αὕτη γὰρ ἰσχυρότατον. ἀλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς
 15 ἅμα φρόνιμος καὶ ἀκρατής, φήσειε δ' ἔδ' ἂν εἰς φρονίμους
 εἶναι τὸ πράττειν ἐκόντα τὰ φαυλότατα. πρὸς δὲ τέτοις
 δέδεικται πρότερον ὅτι πρακτικός γε ὁ φρόνιμος· τῶν γὰρ
 ἐσχάτων τις καὶ τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. ἔτι εἰ μὲν ἐν
 τῷ ἐπιθυμίας ἔχειν ἰσχυρὰς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, ἔκ
 20 ἔσται ὁ σώφρων ἐγκρατής οὐδ' ὁ ἐγκρατής σώφρων· οὔτε
 γὰρ τὸ ἄγαν σώφρωνος ἔτε τὸ φαύλας ἔχειν. ἀλλὰ μὴν
 δεῖ γε· εἰ μὲν γὰρ χρησταὶ αἱ ἐπιθυμίαι, φαύλη ἢ κω-
 λύουσα ἔξισ μὴ ἀκολουθεῖν, ὥσθ' ἡ ἐγκράτεια οὐ πᾶσα
 σπουδαία· εἰ δ' ἀσθενεῖς καὶ μὴ φαῦλαι, ἔθεν σεμνόν, ἔδ'
 25 εἰ φαῦλαι καὶ ἀσθενεῖς, οὐθέν μέγα. ἔτι εἰ πάσῃ δόξῃ
 ἐμμενετικὸν ποιεῖ ἡ ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ
 ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης ἡ ἀκρασία ἐκστατικόν, ἔσται
 τις σπουδαία ἀκρασία, οἷον ὁ Σοφοκλὲς Νεοπτόλεμος ἐν
 τῷ Φιλοκτήτῃ· ἐπαινετὸς γὰρ ἔκ ἐμμένων οἷς ἐπείσθη ὑπὸ
 30 τῷ Ὀδυσσεύς διὰ τὸ λυπεῖσθαι ψευδόμενος. ἔτι ὁ σοφι-
 στικὸς λόγος ψευδόμενος ἀπορία· διὰ γὰρ τὸ παράδοξα
 βούλεσθαι ἐλέγχειν, ἵνα δεινοὶ ᾖσιν ὅταν ἐπιτύχωσιν, ὁ

γενόμενος συλλογισμὸς ἀπορία γίνεται· δέδεται γὰρ ἡ
 διάνοια, ὅταν μένειν μὲν μὴ βέληται διὰ τὸ μὴ ἀρέσκειν
 τὸ συμπερανθέν, προιέναι δὲ μὴ δύνηται διὰ τὸ λῦσαι μὴ
 ἔχειν τὸν λόγον. συμβαίνει δ' ἐκ τινος λόγου ἡ ἀφροσύνη
 μετὰ ἀκρασίας ἀρετῇ· τὰναντία γὰρ πράττει ὢν ὑπο- 5
 λαμβάνει διὰ τὴν ἀκρασίαν, ὑπολαμβάνει δὲ τὰγαθὰ
 κακὰ εἶναι καὶ ὃ δεῖν πράττειν, ὥςτε τὰγαθὰ καὶ οὐ τὰ
 κακὰ πράττει. ἔτι ὁ τῷ πεπεισθαι πράττων καὶ διώκων
 τὰ ἡδέα καὶ προαιρέμενος βελτίων ἂν δόξειεν τῷ μὴ διὰ
 λογισμὸν ἀλλὰ δι' ἀκρασίαν· εὐϊατότερος γὰρ διὰ τὸ με- 10
 ταπεισθῆναι ἂν. ὁ δ' ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ ἐν ἣ
 φαμὲν "ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν;" εἰ μὲν γὰρ
 μὴ ἐπέπειστο ἂ πράττει, μεταπεισθεὶς ἂν ἐπαύσατο· νῦν
 δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἥττον ἀλλὰ πράττει. ἔτι εἰ περὶ
 πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκράτεια, τίς ὁ ἀπλῶς ἀκρατὴς; 15
 ὅθις γὰρ ἀπάσας ἔχει τὰς ἀκρασίας, φαμὲν δ' εἶναί τι-
 νας ἀπλῶς.

4 Αἱ μὲν ὅν ἀπορίαι τοιαῦταί τινες συμβαίνουσιν, τέτων
 δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ γὰρ λύσις
 τῆς ἀπορίας εὐρεσίς ἐστιν. πρῶτον μὲν ὅν σκεπτέον πότερον 20
 εἰδότες ἢ οὐ, καὶ πῶς εἰδότες, εἴτα περὶ ποῖα τὸν ἀκρατῆ
 καὶ τὸν ἐγκρατῆ θετέον, λέγω δὲ πότερον περὶ πᾶσαν
 ἡδονὴν καὶ λύπην ἢ περὶ τινας ἀφωρισμένας, καὶ τὸν
 ἐγκρατῆ καὶ τὸν καρτερικόν, πότερον ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός
 ἐστίν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα συγγενῇ τῆς 25
 θεωρίας ἐστὶ ταύτης. ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς σκέψεως, πότερον
 ὁ ἐγκρατὴς καὶ ὁ ἀκρατὴς εἰσι τῷ περὶ ἂ ἢ τῷ πῶς
 ἔχοντες τὴν διαφοράν, λέγω δὲ πότερον τῷ περὶ ταδὶ εἶναι
 μόνον ἀκρατὴς ὁ ἀκρατὴς, ἢ οὐ ἀλλὰ τῷ ὥς, ἢ ὃ ἄλλ'
 ἐξ ἀμφοῖν· ἔπειτ' εἰ περὶ πάντ' ἐστὶν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ 30
 ἐγκράτεια ἢ ὃ· οὔτε γὰρ περὶ πάντ' ἐστὶν ὁ ἀπλῶς ἀκρα-
 τὴς, ἀλλὰ περὶ ἅπερ ὁ ἀκόλαστος, οὔτε τῷ πρὸς ταῦτα

ἀπλῶς ἔχειν (ταυτόν γὰρ ἂν ἦν τῇ ἀκολασίᾳ), ἀλλὰ τῷ
 ὡδὶ ἔχειν. ὁ μὲν γὰρ ἄγεται προαιρούμενος, νομίζων αἰ
 δεῖν τὸ παρὸν ἢ δὴ διώκειν· ὁ δ' οὐκ οἶεται μὲν, διώκει
 δέ. περὶ μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμην 5
 εἶναι παρ' ἣν ἀκρατεύονται, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν λό-
 γον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξαζόντων οὐ διζάζουσιν, ἀλλ' οἴονται
 ἀκριβῶς εἰδέναι. εἰ ἔν δια τὸ ἡρέμα πισεύειν οἱ δοζάζον-
 τες μᾶλλον τῶν ἐπισαμένων παρὰ τὴν ὑπόληψιν πράζου-
 σιν, οὐθὲν διοίσει ἐπισήμη δόξης· ἔνιοι γὰρ πισεύουσιν ὅθεν
 10 ἦττον οἷς δοζάζουσιν ἢ ἕτεροι οἷς ἐπίσανται· δηλοῖ δ' Ἡρά-
 κλειτος. ἀλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν τὸ ἐπίσασθαι (καὶ γὰρ
 ὁ ἔχων μὲν ὃ χρώμενος δὲ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ὁ χρώμενος
 λέγεται ἐπίσασθαι), διοίσει τὸ ἔχοντα μὲν μὴ θεωροῦντα
 δὲ ἂ μὴ δεῖ πράττειν τοῦ ἔχοντα καὶ θεωροῦντα· τοῦτο
 15 γὰρ δοκεῖ δεινόν, ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν. ἔτι ἐπεὶ δύο
 τρόποι τῶν προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφοτέρας οὐθὲν κω-
 λύει πράττειν παρὰ τὴν ἐπιστήμην, χρώμενον μέντοι τῇ
 καθόλῃ ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ τὰ καθ'
 ἑκάστα. διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλῃ· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ
 20 τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν, οἷον ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ
 συμφέρει τὰ ζηρά, καὶ ὅτι οὗτος ἄνθρωπος ἢ ὅτι ζηρὸν
 τὸ τοιόνδε· ἀλλ' εἰ τόδε τοιόνδε, ἢ ὅκ ἔχει ἢ ὅκ ἐνεργεῖ.
 κατὰ τε δὴ τῆς διοίσει τὴς τρόπος ἀμήχανον ὅσον, ὥς
 δοκεῖν οὕτω μὲν εἰδέναι μηθὲν ἄτοπον, ἄλλως δὲ θαυμα-
 25 στόν. ἔτι τὸ ἔχειν τὴν ἐπιστήμην ἄλλον τρόπον τῶν νῦν
 ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν μὲν
 μὴ χρῆσθαι δὲ διαφέρουσιν ὁρῶμεν τὴν ἔξιν, ὥστε καὶ
 ἔχειν πως καὶ μὴ ἔχειν, οἷον τὸν καθεύδοντα καὶ μαινό-
 μενον καὶ οἰνωμένον. ἀλλὰ μὴν οὕτω διατίθενται οἱ ἐν
 30 τοῖς πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων
 καὶ ἔνια τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα μεθιστᾷσιν,
 ἐνίοις δὲ καὶ μανίας ποιοῦσιν. δῆλον ἔν ὅτι ὁμοίως ἔχειν

λεκτέον τῆς ἀκρατεῖς τέτοις. τὸ δὲ λέγειν τῆς λόγους τοὺς
 ἀπὸ τῆς ἐπισήμης ὕδεν σημείον· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πά-
 θεσι τέτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους,
 καὶ οἱ πρῶτον μαθόντες συνείρῃσι μὲν τοὺς λόγους, ἴσασι
 δ' ἔπω· δεῖ γὰρ συμφῦναι, τέτῳ δὲ χρόνῳ δεῖ· ὥς κα- 5
 θάπερ τῆς ὑποκρινομένης, ὥτως ὑποληπτέον λέγειν καὶ τῆς
 ἀκρατευομένων. ἔτι καὶ ὧδε φυσικῶς ἂν τις ἐπιβλέψει
 τὴν αἰτίαν. ἢ μὲν γὰρ καθόλου δόξα, ἢ δ' ἑτέρα περὶ τῶν
 καθ' ἑκαστά ἐστιν, ὧν αἰσθησις ἤδη κυρία· ὅταν δὲ μία
 γένηται ἐξ αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ συμπερανθὲν ἐνθα μὲν φά- 10
 ναι τὴν ψυχὴν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς,
 οἷον, εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τῷ δὲ γλυκὺ ὡς
 ἐν τι τῶν καθ' ἑκαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ
 κωλυόμενον ἅμα τῷτο καὶ πράττειν. ὅταν ἔν ἢ μὲν κα-
 θόλου ἐνῇ κωλύουσα γεύεσθαι, ἢ δέ, ὅτι πᾶν τὸ γλυκὺ 15
 ἡδύ, τῷ δὲ γλυκὺ (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ), τύχη δ' ἐπιθυμία
 ἐνοῦσα, ἢ μὲν λέγει φεύγειν τοῦτο, ἢ δ' ἐπιθυμία ἄγει·
 κινεῖν γὰρ ἑκαστον δύναται τῶν μορίων· ὥστε συμβαίνει
 ὑπὸ λόγῳ πῶς καὶ δόξης ἀκρατεύεσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ
 καθ' αὐτήν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἢ γὰρ ἐπιθυμία 20
 ἐναντία, ἀλλ' ἔχ ἢ δόξα, τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ὥς καὶ διὰ
 τῷτο τὰ θηρία ἔκ ἀκρατῆ, ὅτι ἔκ ἔχει τῶν καθόλου ὑπό-
 ληψιν, ἀλλὰ τῶν καθ' ἑκαστα φαντασίαν καὶ μνήμην.
 πῶς δὲ λύεται ἢ ἄγνοια καὶ πάλιν γίνεται ἐπιστήμων ὁ
 ἀκρατής, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ οἰνωμένῳ καὶ καθεύδον- 25
 τος καὶ οὐκ ἴδιος τούτῳ τοῦ πάθους, ὃν δεῖ παρὰ τῶν φυ-
 σιολόγων ἀκούειν. ἐπεὶ δ' ἢ τελευταία πρότασις δόξα τε
 αἰσθητοῦ καὶ κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἢ οὐκ ἔχει ὁ
 ἐν τῷ πάθει ὢν, ἢ οὕτως ἔχει ὡς οὐκ ἦν τὸ ἔχειν ἐπί-
 σασθαι ἀλλὰ λέγειν ὥσπερ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπεδοκλέους, 30
 καὶ διὰ τὸ μὴ καθόλου μηδ' ἐπιστημονικὸν ὁμοίως εἶναι
 δοκεῖν τῷ καθόλου τὸν ἔσχατον ὅρον. καὶ ἔοικεν ὁ ἐζήτει

Σωκράτης συμβαίνειν· ὃ γὰρ τῆς κυρίως ἐπισήμης εἶναι
δοκούσης παρύσης γίνεται τὸ πάθος, ὃδ' αὕτη περιέλκεται
διὰ τὸ πάθος, ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. περὶ μὲν ὅν τ' εἰδότα
καὶ μή, καὶ πῶς εἰδότα ἐνδέχεται ἀκρατεύεσθαι, τοσαῦτα
5 εἰρήσθω!

Πότερον δ' ἐστὶ τις ἀπλῶς ἀκρατὴς ἢ πάντες κατὰ
μέρος, καὶ εἰ ἔστι, περὶ ποῖά ἐστι, λεκτέον ἐφεξῆς. ὅτι μὲν
ὅν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἰσὶν οἱ τ' ἐγκρατεῖς καὶ καρ-
τερικοὶ καὶ οἱ ἀκρατεῖς καὶ μαλακοί, φανερόν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ
10 τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῶν ποιόντων ἡδονήν, τὰ δ' αἰρετὰ μὲν
καθ' αὐτὰ ἔχοντα δ' ὑπερβολήν, ἀναγκαῖα μὲν τὰ σω-
ματικά. λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τὰ τε περὶ τὴν τροφήν καὶ
τὴν τῶν ἀφροδισίων χρείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμα-
τικῶν, περὶ ἃ τὴν ἀκολασίαν ἔθεμεν καὶ τὴν σωφροσύνην.
15 τὰ δ' ἀναγκαῖα μὲν ἔσθ', αἰρετὰ δὲ καθ' αὐτά. λέγω δ'
οἶον νίκην τιμὴν πλῆτον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ
ἡδέων. τοὺς μὲν οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον
ὑπερβάλλοντας τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπλῶς μὲν ὃ λέγομεν ἀκρα-
τεῖς, προστιθέντες δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς καὶ κέρδους
20 καὶ τιμῆς καὶ θυμῷ, ἀπλῶς δ' ὃ ὡς ἑτέρας καὶ καθ' ὁμοιό-
τητα λεγομένους, ὥσπερ ἄνθρωπος ὁ τὰ Ὀλύμπια νενικη-
κώς· ἐκεῖνός γάρ ὁ κοινὸς λόγος τῷ ἰδίῳ μικρῷ διέφερεν,
ἀλλ' ὅμως ἕτερος ἦν. σημεῖον δέ· ἢ μὲν γὰρ ἀκρασία
ψέγεται οὐχ ὡς ἀμαρτία μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις
25 ἢ ἀπλῶς ὅσα ἢ κατὰ τι μέρος, τούτων δ' ὁ θεός. τῶν δὲ
περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, περὶ ἃς λέγομεν τὸν
σώφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προαιρεῖσθαι τῶν τε
ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων,
πείνης καὶ δίψης καὶ ἀλέας καὶ ψύχους καὶ πάντων τῶν
30 περὶ ἀφῆν καὶ γεῦσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν
διάνοιαν, ἀκρατὴς λέγεται, οὐ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι περὶ
τάδε, καθάπερ ὀργῆς, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον. σημεῖον δέ·

καὶ γὰρ μαλακοὶ λέγονται περὶ ταύτας, περὶ ἐκείνων δ' ὑδεμίαν. καὶ διὰ τῆς εἰς ταυτόν τὸν ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκόλασον τίθεμεν καὶ ἐγκρατῆ καὶ σώφρονα, ἀλλ' ἔκ ἐκείνων ὑδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς αὐτάς πως ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι· οἱ δ' εἰσὶ μὲν περὶ ταῦτά, ἀλλ' ἔχ' ὡσαύτως εἰσὶν, ἀλλ' 5 οἱ μὲν προαιρῶνται οἱ δ' ἔ' προαιρῶνται. διὸ μᾶλλον ἀκόλασον ἂν εἴποιμεν, ὅστις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας, ἢ τῆτον ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν σφόδρα· τί γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιήσειεν, εἰ προσγένοιτο ἐπιθυμία νεανικὴ καὶ περὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων ἐν- 10 δείας λύπη ἰσχυρά; ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσι τῷ γένει καλῶν καὶ σπᾶδαίων· τῶν γὰρ ἡδέων ἔνια φύσει αἰρετά, τὰ δ' ἐναντία τούτων, τὰ δὲ μεταξύ, καθάπερ διείλομεν πρότερον, οἷον χρήματα καὶ κέρδος καὶ νίκη καὶ τιμή· πρὸς ἅπαντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα 15 καὶ τὰ μεταξύ ἔ' τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν ψέγονται, ἀλλὰ τῷ πως ὑπερβάλλειν. διὸ ὅσοι μὲν παρὰ τὸν λόγον ἢ κρατοῦνται ἢ διώκουσι τῶν φύσει τι καλῶν καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ περὶ τιμὴν μᾶλλον ἢ δεῖ σπᾶδάζοντες ἢ περὶ τέκνα καὶ γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν, καὶ 20 ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπᾶδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἔστι τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο καὶ πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ φιλοπάτωρ ἐπικαλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδόκει μωραίνειν. μοχθηρία μὲν ἔ'ν ὑδεμία περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ 25 εἰρημένον, ὅτι φύσει τῶν αἰρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὐτό· φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὑπερβολαί. ὁμοίως δὲ ὑδὲ ἀκρασία· ἢ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν ψεκτῶν ἐστὶν. δι' ὁμοιότητα δὲ τῆς πάθης προσ- επιτιθέντες τὴν ἀκρασίαν περὶ ἕκαστον λέγουσιν, οἷον κακὸν 30 ἱατρὸν καὶ κακὸν ὑποκριτήν, ὃν ἀπλῶς ἔκ' ἂν εἴποιεν κακόν· ὥσπερ ἔ'ν ὑδ' ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἐκά-

σην αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ ἀνάλογον ὁμοίαν, ἔτω δῆλον ὅτι καὶ
 κεί ὑποληπτέον μόνην ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι ἣτις
 ἐστὶ περὶ ταῦτα τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ, περὶ δὲ
 θυμὸν καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προσιθέντες ἀκρατῇ
 5 θυμῷ ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους φαμέν.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἓνια μὲν ἡδέα φύσει, καὶ τούτων τὰ
 μὲν ἀπλῶς τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζώων καὶ ἀνθρώπων,
 τὰ δ' ἐκ ἑστὶν ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις τὰ δὲ δι' ἔθνη
 γίνεται, τὰ δὲ διὰ μοχθηρὰς φύσεις, ἔστι καὶ περὶ τέτων
 10 ἕκαστα παραπλησίας ἰδεῖν ἔξεις. λέγω δὲ τὰς θηριώδεις,
 οἷον τὴν ἀνθρωπὸν ἣν λέγουσι τὰς κυέσας ἀνασχίζουσιν τὰ
 παιδία κατεσθίειν, ἢ οἷοις χαίρειν φασὶν ἐνίς τῶν ἀπη-
 γριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τὰς μὲν ὠμοῖς τὰς δὲ ἀνθρώ-
 πων κρέασιν, τὰς δὲ τὰ παιδία δανείζειν ἀλλήλοις εἰς εὐω-
 15 χίαν, ἢ τὸ περὶ Φάλαριν λεγόμενον. αὗται μὲν θηριώδεις,
 αἱ δὲ διὰ τε νόσους γίνονται καὶ μανίαν ἐνίοις, ὥσπερ ὁ
 τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγών, καὶ ὁ τῷ συνδύλου
 τὸ ἥπαρ. αἱ δὲ νοσηματώδεις ἢ ἐξ ἔθους, οἷον τριχῶν τίλ-
 σεις καὶ ὀνύχων τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθρώπων καὶ γῆς, πρὸς
 20 δὲ τέτοις ἢ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσιν· τοῖς μὲν γὰρ φύ-
 σει τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν, οἷον τοῖς ὑβρίζομένοις
 ἐκ παίδων. ὅσοις μὲν ἔν φύσις αἰτία, τέττοις μὲν ἔδειξαι ἂν
 εἴπειεν ἀκρατεῖς, ὥσπερ ἔδεδε τὰς γυναῖκας, ὅτι ἐκ ὀπυί-
 σιν ἀλλ' ὀπυίονται· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς νοσηματωδῶς
 25 ἔχουσι δι' ἔθος. τὸ μὲν ἔν ἔχειν ἕκαστα τέτων ἔξω τῶν
 ὄρων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ ἡ θηριότης· τὸ δ'
 ἔχοντα κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι οὐχ ἢ ἀπλῇ ἀκρασίᾳ ἀλλ'
 ἢ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τὰς θυμὸς ἔχοντα
 τῷτον τὸν τρόπον τῷ πάθους, ἀκρατῇ δ' οὐ λεκτέον. πᾶσα
 30 γὰρ ὑπερβάλλουσα καὶ ἀφροσύνη καὶ δειλία καὶ ἀκολα-
 σία καὶ χαλεπότης αἱ μὲν θηριώδεις αἱ δὲ νοσηματώδεις
 εἰσὶν· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοῖστος οἷος δεδιέναι πάντα, καὶ

ψοφήσῃ μῦς, θηριώδη δειλίαν δειλός, ὁ δὲ τὴν γαλῆν ἐδε-
 δίει διὰ νόσον· καὶ τῶν ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως ἀλό-
 γιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες θηριώδεις, ὥσπερ ἔνια
 γένη τῶν πόρρω βαρβάρων, οἱ δὲ διὰ νόσους, οἷον τὰς ἐπι-
 ληπτικὰς, ἢ μανίας νοσηματώδεις. τῶν δ' ἔστι μὲν ἔχειν 5
 τινὰ ἐνίοτε μόνον, μὴ κρατεῖσθαι δέ, λέγω δὲ οἷον εἰ Φά-
 λαρις κατεῖχεν ἐπιθυμῶν παιδίου φαγεῖν ἢ πρὸς ἀφροδι-
 σίων ἀτοπον ἡδονήν· ἔστι δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον
 ἔχειν. ὥσπερ ἔν καὶ μοχθηρία ἢ μὲν κατ' ἀνθρώπον ἀπλῶς
 λέγεται μοχθηρία, ἢ δὲ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι θηριώδης ἢ 10
 νοσηματώδης, ἀπλῶς δ' ἔ, τὸν αὐτὸν τρόπον δῆλον ὅτι καὶ
 ἀκρασία ἐστὶν ἢ μὲν θηριώδης ἢ δὲ νοσηματώδης, ἀπλῶς
 δὲ ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀκολασίαν μόνῃ.

7 Ὅτι μὲν ἔν ἀκρασία καὶ ἐγκράτειά ἐστι μόνον περὶ
 ἅπερ ἀκολασία καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα 15
 ἐστὶν ἄλλο εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν
 καὶ ἔχ ἀπλῶς, δῆλον· ὅτι δὲ καὶ ἥττον αἰσχροῦ ἀκρασία
 ἢ τῆ θυμῷ ἢ ἢ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν. ἔοικε γὰρ ὁ
 θυμὸς ἀκέειν μὲν τι τῆ λόγῃ, παρακέειν δέ, καθάπερ οἱ
 ταχεῖς τῶν διακόνων, οἱ πρὶν ἀκῆσαι πᾶν τὸ λεγόμενον 20
 ἐκθέουσιν, εἴτα ἀμαρτάνουσι τῆς προσάξεως, καὶ οἱ κύνες, πρὶν
 σκέψασθαι εἰ φίλος, ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτῶσιν· ἔτι
 ὁ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτήτα τῆς φύσεως ἀκῆ-
 σας μὲν, ἐκ ἐπίταγμα δ' ἀκῆσας, ὁρμᾷ πρὸς τὴν τιμω-
 ρίαν. ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἢ φαντασία ὅτι ὕβρις ἢ ὀλι- 25
 γωρία ἐδήλωσεν, ὁ δ' ὥσπερ συλλογισάμενος ὅτι δεῖ τῷ
 τοιούτῳ πολεμεῖν χαλεπαίνει δὴ εὐθύς· ἢ δ' ἐπιθυμία, εἰ
 μόνον εἶπῃ ὅτι ἡδὺ ὁ λόγος ἢ ἢ αἰσθησις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν
 ἀπόλαυσιν. ὥσθ' ὁ μὲν θυμὸς ἀκολαθεῖ τῷ λόγῳ πως, ἢ
 δ' ἐπιθυμία ἔ. αἰσχύων ἔν· ὁ μὲν γὰρ τῆ θυμῷ ἀκρατῆς 30
 τῆ λόγῃ πως ἡττᾶται, ὁ δὲ τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἔ τῆ λόγῃ.
 ἔτι ταῖς φυσικαῖς μᾶλλον συγγνώμῃ ἀκολαθεῖν ὀρέξεσιν,

ἐπεὶ καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς τοιαύταις μᾶλλον ὄσαι κοιναὶ
 πᾶσι, καὶ ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ
 ἢ χαλεπότης τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν
 μὴ ἀναγκαίων, ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος ὅτι τὸν πατέρα
 5 τύπτοι. “καὶ γὰρ ἔτος” ἔφη “τὸν ἑαυτῷ κακείνους τὸν ἄνω-
 θεν,” καὶ τὸ παιδίον δείξας “καὶ ἔτος ἐμέ” ἔφη, “ὅταν ἀνὴρ
 γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν.” καὶ ὁ ἐλκόμενος ὑπὸ τῷ υἱῷ
 παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐλκύ-
 σαι τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα. ἔτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβ-
 10 λότεροι. ὁ μὲν ἔν θυμῳδῆς οὐκ ἐπίβηλος, οὐδ' ὁ θυμός,
 ἀλλὰ φανερός· ἢ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην
 φασί· “δολοπλόκη γὰρ κυπρογενὺς.” καὶ τὸν κερδὸν ἱμάντα
 “Ὀμηρος· “πάρφασις, ἣ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρο-
 νέοντος.” ὥστ' εἴπερ ἀδικωτέρα καὶ αἰσχίων ἢ ἀκρασία
 15 αὕτη τῆς περὶ τὸν θυμόν ἐστι, καὶ ἀπλῶς ἀκρασία καὶ
 κακία πως. ἔτι ὕδεις ὑβρίζει λυπόμενος, ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν
 πᾶς ποιεῖ λυπόμενος, ὁ δ' ὑβρίζων μεθ' ἡδονῆς. εἰ ἔν οἷς
 ὀργίζεσθαι μάλιστα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἢ ἀκρα-
 σία ἢ δι' ἐπιθυμίαν· ὅ γάρ ἐστιν ἐν θυμῷ ὕβρις. ὥς μὲν
 20 τοίνυν αἰσχίων ἢ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυ-
 μόν, καὶ ὅτι ἐστιν ἢ ἐγκράτεια καὶ ἢ ἀκρασία περὶ ἐπιθυ-
 μίας καὶ ἡδονὰς σωματικάς, δῆλον, αὐτῶν δὲ τέτων τὰς
 διαφορὰς ληπτέον. ὥσπερ γὰρ εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ
 μὲν ἀνθρωπικαί εἰσι καὶ φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ
 25 μεγέθει, αἱ δὲ θηριώδεις, αἱ δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσή-
 ματα. τέτων δὲ περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη καὶ ἀκολα-
 σία μόνον ἐστίν· διὸ καὶ τὰ θηρία ἔτε σώφρονα ἔτ' ἀκό-
 λασα λέγομεν ἀλλ' ἢ κατὰ μεταφορὰν καὶ εἴ τιτι ὅλως
 ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει γένος τῶν ζώων ὕβρει καὶ σι-
 30 ναμωρίᾳ καὶ τῷ παμφάγον εἶναι· ὅ γὰρ ἔχει προαίρεσιν
 ὁδὲ λογισμὸν, ἀλλ' ἐξέστηκε τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαι-
 νόμενοι τῶν ἀνθρώπων. ἔλαττον δὲ θηριότης κακίας, φοβε-

ρώτερον δέ· ὃ γὰρ διέφθαρται τὸ βέλτιστον, ὥσπερ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ὃκ ἔχει. ὅμοιον ὣν ὥσπερ ἄψυχον συμβάλλειν πρὸς ἔμψυχον, πότερον κάκιον· ἀσινεσέρα γὰρ ἢ φαυλότης αἰεὶ ἢ τοῦ μὴ ἔχοντος ἀρχήν, ὁ δὲ νῦν ἀρχή. παραπλήσιον οὖν τὸ συμβάλλειν ἀδικίαν πρὸς ἄνθρωπον 5 ἀδικον· ἔστι γὰρ ὡς ἐκάτερον κάκιον· μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς θηρίῳ.

8 Περὶ δὲ τὰς δι' ἀφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ ἐπιθυμίας καὶ φυγὰς, περὶ αὗς ἢ τε ἀκολασία καὶ ἢ σωφροσύνη διωρίσθη πρότερον, ἔστι μὲν ὥτως ἔχειν ὥς 10 ἡττᾶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους, ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ ὧν οἱ πολλοὶ ἡττους· τῶν δ' ὁ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατὴς ὁ δ' ἐγκρατής, ὁ δὲ περὶ λύπας μαλακὸς ὁ δὲ καρτερικός. μεταξὺ δ' ἢ τῶν πλείστων ἔστις, καὶ εἰ ῥέπῃσι μᾶλλον πρὸς τὰς χεῖρας. ἐπεὶ δ' ἔνιαι τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖαί 15 εἰσιν αἱ δ' ὃ καὶ μέχρι τινός, αἱ δ' ὑπερβολαὶ ὃ, ὃ δ' αἱ ἐλλείψεις, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας, ὁ μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδέων ἢ καθ' ὑπερβολὰς ἢ διὰ προαίρεσιν, δι' αὐτὰς καὶ μηδὲν δι' ἕτερον ἀποβαῖνον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τῷτον μὴ εἶναι μεταμελητικόν, 20 ὥς' ἀνίατος· ὁ γὰρ ἀμεταμέλητος ἀνίατος. ὁ δ' ἐλλείπων ὁ ἀντικείμενος, ὁ δὲ μέσος σώφρων. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δι' ἡτταν ἀλλὰ διὰ προαίρεσιν. τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὁ μὲν ἄγεται διὰ τὴν ἡδονήν, ὁ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπι- 25 θυμίας, ὥς 2 διαφέρουσιν ἀλλήλων. παντὶ δ' ἂν δόξειε χείρων εἶναι, εἴ τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα πράττοι τι αἰσχρόν, ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν, καὶ εἰ μὴ ὀργιζόμενος τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὧν; διὸ ὁ ἀκόλαστος χείρων τῷ ἀκρατῷ. τῶν δὲ λεχθέντων τὸ μὲν μα- 30 λακίας εἶδος μᾶλλον, ὁ δ' ἀκόλαστος. ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ ὁ ἐγκρατής, τῷ δὲ μαλακῷ ὁ καρτερικός· τὸ

μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν, ἢ δ' ἐγκράτεια
 ἐν τῷ κρατεῖν, ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὥσπερ
 καὶ τὸ μὴ ἡττᾶσθαι τῷ νικᾶν· διὸ καὶ αἰρετώτερον ἐγκρά-
 τεια καρτερίας ἐστίν. ὁ δ' ἐλλείπων πρὸς αὐτοὺς οἱ πολλοὶ καὶ
 5 ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, ἕτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ
 γὰρ ἡ τρυφή μαλακία τις ἐστίν· ὅς ἔλκει τὸ ἱμάτιον, ἵνα
 μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τῷ αἶρειν λύπην, καὶ μιμνῆσκοντος τὸν
 κάμνοντα ἔκ οἴεται ἄθλιος εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὢν. ὁμοίως
 δ' ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκρασίαν· ὁ γὰρ εἴ τις
 10 ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἡττᾶται ἢ λυπῶν,
 θαυμαζόν, ἀλλὰ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὥσπερ ὁ
 Θεοδέκτου Φιλοκτήτης ὑπὸ τοῦ ἔχεως πεπληγμένος ἢ ὁ
 Καρκίνος ἐν τῇ Ἀλόπῃ Κερκύων, καὶ ὥσπερ οἱ κατέχειν
 πειρώμενοι τὸν γέλῳτα ἀθρόον ἐκκαγχάζουσιν, οἷον συνέπεσε
 15 Ξενοφάντῳ, ἀλλ' εἴ τις πρὸς αὐτοὺς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέ-
 χεῖν, τῶν ἡττᾶται καὶ μὴ δύναται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ
 φύσιν τῷ γένει ἢ διὰ νόσον, οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν βασι-
 λεῦσιν ἡ μαλακία διὰ τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ
 ἄρρεν διέσκηκεν. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι,
 20 ἔστι δὲ μαλακός· ἡ γὰρ παιδιὰ ἀνεσίς ἐστίν, εἴπερ ἀνά-
 παυσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης
 ἐστίν. ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια τὸ δ' ἀσθένεια· οἱ
 μὲν γὰρ βελευσάμενοι ἔκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβελεύσαντο διὰ τὸ
 πάθος, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βελεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τῷ πά-
 25 θος· ἔνιοι γάρ, ὥσπερ προγαργαλίσαντες ὁ γαργαλίζονται,
 οὕτω καὶ προαισθόμενοι καὶ προῖδόντες καὶ προεγείραντες
 ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμόν ἔχοντες ἡττῶνται ὑπὸ τῷ πάθει, ὅτι
 ἂν ἡδὺ ἢ ὅτι ἂν λυπηρόν. μάλιστα δ' οἱ ὀξεῖς καὶ μελαγ-
 χολικοὶ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν γὰρ
 30 διὰ τὴν ταχυτῆτα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἀνα-
 μένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολυθητικοὶ εἶναι τῇ φαντασίᾳ.
 Ἔστι δ' ὁ μὲν ἀκόλαστος, ὥσπερ ἐλέχθη, ὁ μεταμε- 9

λητικός· ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὁ δ' ἀκρατὴς μετα-
μελητικός πᾶς. διὸ ἔχ ὥσπερ ἠπορήσαμεν, ἔτω καὶ ἔχει,
ἀλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ δ' ἰατός· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν μοχθη-
ρία τῶν νοσημάτων οἷον ὑδέρῳ καὶ φθίσει, ἡ δ' ἀκρασία
τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἡ μὲν γὰρ συνεχής, ἡ δ' οὐ συνεχὴς 5
πονηρία. καὶ ὅλως δ' ἕτερον τὸ γένος ἀκρασίας καὶ κα-
κίας· ἡ μὲν γὰρ κακία λανθάνει, ἡ δ' ἀκρασία ἔ λανθάνει.
αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατικοὶ ἢ οἱ τὸν λόγον
ἔχοντες μὲν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττονος γὰρ πάθος
ἡττῶνται, καὶ ἔκ ἀπροβέλευτοι ὥσπερ ἄτεροι· ὅμοιος γὰρ 10
ὁ ἀκρατὴς ἐστὶ τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις καὶ ὑπ' ὀλίγου
οἴνου καὶ ἐλάττονος ἢ ὡς οἱ πολλοί. ὅτι μὲν ἔν κακία ἡ
ἀκρασία οὐκ ἐστὶ, φανερόν. ἀλλὰ πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ
παρὰ προαίρεσιν τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν ἐστίν. ἔ μὴν ἀλλ'
ὅμοιόν γε κατὰ τὰς πράξεις ὥσπερ τὸ Δημοδόκῃ εἰς Μι- 15
λησίῃς "Μιλήσιοι ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσίν, δρῶσι δ' οἷάπερ
οἱ ἀξύνετοι." καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἄδικοι μὲν ἔκ εἰσίν, ἀδικῶσι
δέ. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τοιῦτος οἶος μὴ διὰ τὸ πεπεῖσθαι διώ-
κειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον σω-
ματικὰς ἡδονάς, ὁ δὲ πέπεισται διὰ τὸ τοιῦτος εἶναι οἶος 20
διώκειν αὐτάς, ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐμετάπειστος, ὁ δ' ἔ· ἡ
γὰρ ἀρετὴ καὶ ἡ μοχθηρία τὴν ἀρχὴν ἡ μὲν φθείρει ἡ
δὲ σώζει, ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ ἔ ἔνεκα ἀρχή, ὥσπερ ἐν
τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις· ἔτε δὴ ἐκεῖ ὁ λόγος δι-
δασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν ἔτε ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀρετὴ ἡ φυσικὴ 25
ἡ ἔθιστὴ τῇ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν. σώφρων μὲν ἔν ὁ
τοιῦτος, ἀκόλαστος δ' ὁ ἐναντίος. ἔσι δέ τις διὰ πάθος ἐκ-
στατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃν ὥς μὲν μὴ πράττειν
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κρατεῖ τὸ πάθος, ὥς δ' εἶναι τοιῦ-
τον οἷον πεπεῖσθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύτας ἡδο- 30
νάς ἔ κρατεῖ· ἔτός ἐστίν ὁ ἀκρατὴς, βελτίων τῇ ἀκολάστῃ,
ἔδὲ φαῦλος ἀπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλτιστον, ἡ ἀρχή.

ἄλλος δ' ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικός καὶ ἔκ ἐκστατικός διὰ γε τὸ πάθος. φανερόν δὴ ἐκ τούτων ὅτι ἡ μὲν σπυδαία ἔξις, ἡ δὲ φαύλη.

Πότερον ἔν ἐγκρατής ἐσιν ὁ ὁποιῶν λόγῳ καὶ ὁποι- 10
 5 αῦν προαίρεσει ἐμμένων ἢ ὁ τῇ ὀρθῇ, καὶ ἀκρατής δὲ ὁ
 ὁποιῶν μὴ ἐμμένων προαίρεσει καὶ ὁποιῶν λόγῳ ἢ ὁ
 τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαίρεσει τῇ μὴ ὀρθῇ, ὥσπερ
 ἠπορήθη πρότερον; ἢ κατὰ μὲν συμβεβηκὸς ὁποιῶν,
 καθ' αὐτὸ δὲ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαίρεσει
 10 ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ' ἔκ ἐμμένει; εἰ γὰρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ
 αἰρεῖται ἢ διώκει, καθ' αὐτὸ μὲν τούτο διώκει καὶ αἰρεῖται,
 κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρότερον. ἀπλῶς δὲ λέγομεν τὸ
 καθ' αὐτό, ὥς ἐστι μὲν ὡς ὁποιῶν δόξῃ ὁ μὲν ἐμμένει
 ὁ δ' ἐξίσταται, ἀπλῶς δὲ ὁ τῇ ἀληθεί. εἰσὶ δὲ τινες καὶ
 15 ἐμμενετικοὶ τῇ δόξῃ, οὓς καλοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, οἷον
 δύσπειςτοι καὶ ἔκ εὐμετάπειστοι· οἱ ὅμοιον μὲν τι ἔχουσι
 τῷ ἐγκρατεῖ, ὥσπερ ὁ ἄσματος τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ θρασὺς
 τῷ θαρραλέῳ, εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλά. ὁ μὲν γὰρ διὰ
 πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρατής, ἐπεὶ
 20 εὐπείστος, ὅταν τύχῃ, ἔσαι ὁ ἐγκρατής· ὁ δὲ ἔκ ὑπὸ λό-
 γου, ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμβάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ
 ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. εἰσὶ δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες
 καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι, οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι'
 ἡδονὴν καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, εἰ μὴ μετα-
 25 πείθωνται, καὶ λυπῶνται, εἰ μὴ ἄκυρα τὰ αὐτῶν ἢ ὥσπερ
 ψηφίσματα· ὥς μάλλον τῷ ἀκρατεῖ εἰκόσιν ἢ τῷ ἐγ-
 κρατεῖ. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τοῖς δόξασιν ἔκ ἐμμένουσιν ἔκ δι'
 ἀκρασίαν, οἷον ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους ὁ Νεο-
 πτόλεμος. καίτοι δι' ἡδονὴν ἔκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλήν· τὸ
 30 γὰρ ἀληθεύειν αὐτῷ καλὸν ἦν, ἐπείσθη δ' ὑπὸ τῆς Ὀδυσ-
 σέως ψεύδεσθαι. ἔκ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονὴν τι πράττων ἔτ'
 ἀκόλαστος ἔτε φαῦλος ἔτ' ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχράν.

11 Ἐπεὶ δ' ἐσί τις καὶ τοιοῦτος οἷος ἦττον ἢ δεῖ τοῖς σωμα-
 τικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμένων τῷ λόγῳ ἢ τοιοῦτος.
 τίς καὶ τῷ ἀκρατῆς μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρα-
 τῆς οὐκ ἐμμένει τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον τι, ὅς τις δὲ διὰ
 τὸ ἦττόν τι· ὁ δ' ἐγκρατής ἐμμένει καὶ οὐδὲ δι' ἕτερον με- 5
 ταβάλλει. δεῖ δέ, εἴπερ ἡ ἐγκράτεια σπῆδαῖον, ἀμφοτέ-
 ρας τὰς ἐναντίας ἔξει φαύλας εἶναι, ὥσπερ καὶ φαίνον-
 ται· ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἑτέραν ἐν ὀλίγοις καὶ ὀλιγάκις εἶναι
 φανεράν, ὥσπερ ἡ σωφροσύνη τῇ ἀκολασίᾳ δοκεῖ ἐναντίον
 εἶναι μόνον, οὕτω καὶ ἡ ἐγκράτεια τῇ ἀκρασίᾳ. ἐπεὶ δὲ 10
 καθ' ὁμοιότητα πολλὰ λέγεται, καὶ ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ
 σώφρονος καθ' ὁμοιότητα ἠκολάθηκεν· ὁ τε γὰρ ἐγκρατής
 οἷος μηδὲν παρὰ τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς
 ποιεῖν καὶ ὁ σώφρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων ὁ δ' οὐκ ἔχων
 φαύλας ἐπιθυμίας, καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος μὴ ἡδεσθαι 15
 παρὰ τὸν λόγον, ὁ δ' οἷος ἡδεσθαι ἀλλὰ μὴ ἄγεσθαι.
 ὅμοιοι δὲ καὶ ὁ ἀκρατής καὶ ὁ ἀκόλαστος, ἕτερον μὲν ὄντες,
 ἀμφοτέροι δὲ τὰ σωματικὰ ἡδέα διώκουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ
 οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ οἰόμενος. οὐδ' ἅμα φρόνιμον καὶ
 ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ 20
 σπῆδαῖος τὸ ἦθος δέδεικται ὣν. ἔτι οὐ τῷ εἰδέναι μόνον φρό-
 νιμος ἀλλὰ καὶ τῷ πρακτικός· ὁ δ' ἀκρατής οὐ πρακτικός.
 τὸν δὲ δεινὸν οὐδὲν κωλύει ἀκρατῆ εἶναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν
 ἐνίοτε φρόνιμοι μὲν εἶναί τινες ἀκρατεῖς δέ, διὰ τὸ τὴν δει-
 νότητα διαφέρειν τῆς φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς 25
 πρώτοις λόγοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγύς εἶναι, δια-
 φέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. οὐδὲ δὴ ὡς ὁ εἰδὼς καὶ θεω-
 ρῶν, ἀλλ' ὡς ὁ καθεύδων ἢ οἰνωμένος. καὶ ἐκὼν μὲν (τρό-
 πον γὰρ τινὰ εἰδὼς καὶ ὁ ποιεῖ καὶ οὐ ἔνεκα), πονηρὸς δ' οὐ·
 ἢ γὰρ προαίρεσις ἐπιεικής· ὥσθ' ἡμιπόνηρος. καὶ οὐκ ἄδικος· 30
 οὐ γὰρ ἐπίβηλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἐμμενετικὸς οἷος ἀν-
 βλεύσεται, οὐδὲ μελαγχολικὸς οὐδὲ βεβουλευτικὸς ὅλως. καὶ

ἔοικε δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει ἢ ψηφίζεται μὲν ἅπαντα τὰ
 δέοντα καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους, χρήται δὲ ὕδεν, ὥσπερ
 Ἀναξανδρίδης ἔσκωψεν

ἢ πόλις ἐβέλεθ', ἢ νόμων ὕδεν μέλει.

5 ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένη μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ χρωμένη.
 ἔστι δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τῶν
 πολλῶν ἕξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμένει μᾶλλον ὁ δ' ἥττον τῆς
 τῶν πλείστων δυνάμεως. εὐίατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἣν οἱ
 μελαγχολικοὶ ἀκρατεύονται, τῶν βελεομένων μὲν μὴ ἐμ-
 10 μενόντων δέ, καὶ οἱ δι' ἐθισμῶ ἀκρατεῖς τῶν φυσικῶν· ῥᾶον
 γὰρ ἔθος μετακινῆσαι φύσεως· διὰ γὰρ τῆτο καὶ τὸ ἔθος
 χαλεπόν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν, ὥσπερ καὶ Εὐήνος λέγει

φημὶ πολυχρόνιον μελέτην ἔμεναι, φίλε, καὶ δὴ

ταύτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

15 τί μὲν ἔν ἐστιν ἐγκράτεια καὶ τί ἀκρασία καὶ τί καρτερία
 καὶ τί μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξεις αὗται πρὸς ἀλ-
 λήλας, εἴρηται.

Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης θεωρῆσαι τῆ τὴν πολιτικὴν 12
 φιλοσοφῆντος· ὅτος γὰρ τῆ τέλους ἀρχιτέκτων, πρὸς ὃ βλέ-
 20 ποντες ἕκασον τὸ μὲν κακὸν τὸ δ' ἀγαθὸν ἀπλῶς λέγομεν.
 ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτῶν· τὴν
 τε γὰρ ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ λύπας καὶ
 ἡδονᾶς ἔθεμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλείστοι μεθ' ἡδονῆς
 εἶναί φασιν, διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ἀπὸ τῆ χαί-
 25 ρειν. τοῖς μὲν ἔν δοκεῖ ὕδερμία ἡδονὴ εἶναι ἀγαθόν, ὅτε καθ'
 αὐτὸ ὅτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι ταῦτόν ἀγαθόν
 καὶ ἡδονήν· τοῖς δ' ἔνια μὲν εἶναι, αἱ δὲ πολλαὶ φαῦλαι.
 ἔτι δὲ τέτων τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι ἀγαθόν, ὅμως μὴ ἐνδέ-
 χεσθαι εἶναι τὸ ἄριστον ἡδονήν. ὅλως μὲν ἔν ἐκ ἀγαθόν, ὅτι
 30 πᾶσα ἡδονὴ γένεσις ἐστὶν εἰς φύσιν αἰσθητή, ὕδερμία δὲ γέ-
 νεσις συγγενῆς τοῖς τέλεσιν, οἷον ὕδερμία οἰκοδόμησις οἰκία.
 ἔτι ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. ἔτι ὁ φρόνιμος τὸ ἄλυ-

πον διώκει, ἢ τὸ ἡδύ. ἔτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναί,
καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον, οἷον τὴν τῶν ἀφροδισίων·
ἔδνα γὰρ ἂν δύνασθαι νοῆσαι τι ἐν αὐτῇ. ἔτι τέχνη ἔδε-
μία ἡδονῆς· καίτοι πᾶν ἀγαθὸν τέχνης ἔργον. ἔτι παιδία
καὶ θηρία διώκει τὰς ἡδονάς. τοῦ δὲ μὴ πάσας σπυδαίας, 5
ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχυραὶ καὶ ὀνειδιζόμεναι, καὶ ἔτι βλαβεραί·
νοσώδη γὰρ ἔνια τῶν ἡδέων. ὅτι δ' ἔκ ἄριστον ἢ ἡδονή, ὅτι
ἢ τέλος ἀλλὰ γένεσις. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα σχεδὸν ταῦτ'
ἐστίν.

- 13 Ὅτι δ' ἢ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ 10
τὸ ἄριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον. πρῶτον μὲν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν
διχῶς (τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς τὸ δὲ τινί), καὶ αἱ φύσεις καὶ
αἱ ἔξεις ἀκολυθήσουσιν, ὥς τε καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ γενέσεις,
καὶ αἱ φαῦλαι δοκεῖσαι εἶναι αἱ μὲν ἀπλῶς φαῦλαι τινὶ
δ' ἢ ἀλλ' αἶρεται τῷδε, ἔνια δ' ἔδὲ τῷδε ἀλλὰ ποτὲ καὶ 15
ὀλίγον χρόνον, αἶρεται δ' ἢ· αἱ δ' ἔδ' ἡδοναί, ἀλλὰ φαί-
νονται, ὅσαι μετὰ λύπης καὶ ἰατρείας ἔνεκεν, οἷον αἱ τῶν
καμνόντων. ἔτι ἐπεὶ τῆ ἀγαθῆς τὸ μὲν ἐνέργειᾳ τὸ δ' ἔξις,
κατὰ συμβεβηκὸς αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν φυσικὴν ἔξιν ἡδεῖαι
εἰσιν. ἔστι δ' ἢ ἐνέργεια ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ὑπολοίπου 20
ἔξεως καὶ φύσεως, ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν
ἡδοναί, οἷον αἱ τῆ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύσεως ἔκ ἐνδεῆς
ἔσης. σημεῖον δ' ὅτι ἢ τῷ αὐτῷ χαίρουσιν ἡδεῖ ἀναπληρου-
μένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας, ἀλλὰ καθεστηκυίας
μὲν τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν, ἀναπληρουμένης δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· 25
καὶ γὰρ ὀξέσι καὶ πικροῖς χαίρουσιν, ὧν ἔδὲν ἔτε φύσει ἡδύ
ἔθ' ἀπλῶς ἡδύ. ὥς' ἔδ' ἡδοναί· ὥς γὰρ τὰ ἡδέα πρὸς ἄλ-
ληλα συνέστηκεν, ἔτω καὶ αἱ ἡδοναὶ αἱ ἀπὸ τέτων. ἔτι ἔκ
ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶναι βέλτιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινὲς φασί
τὸ τέλος τῆς γενέσεως· ἢ γὰρ γενέσεις εἰσὶν ἔδὲ μετὰ γενέ- 30
σεως πᾶσαι, ἀλλ' ἐνέργειαι καὶ τέλος· ἔδὲ γινομένων συμ-
βαίνουσιν, ἀλλὰ χρωμένων· καὶ τέλος ἢ πασῶν ἕτερόν τι,

ἀλλὰ τῶν εἰς τὴν τελέωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. διὸ καὶ
 ἔκαστος καλῶς ἔχει τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναι εἶναι τὴν ἡδονήν,
 ἀλλὰ μᾶλλον λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως,
 ἀντὶ δὲ τῆς αἰσθητῆς ἀνεμπόδισον. δοκεῖ δὲ γένεσις τις εἶναι,
 5 ὅτι κυρίως ἀγαθόν· τὴν γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἴονται εἶναι,
 ἕξι δ' ἕτερον. τὸ δ' εἶναι φαύλας ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα,
 τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν.
 ταύτῃ ἔν φαῦλα ἄμφω, ἀλλ' οὐ φαῦλα κατὰ γε τοῦτο,
 ἐπεὶ καὶ τὸ θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς ὑγίειαν, ἐμποδίζει
 10 δὲ ὅτε φρονήσει ἢ ἕξει οὐδεμιᾶ ἢ ἀφ' ἐκάστης ἡδονῆς, ἀλλ'
 αἱ ἀλλότριαι, ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τῆς θεωρεῖν καὶ μαρτυρεῖν μᾶλ-
 λον ποιήσασσι θεωρεῖν καὶ μαρτυρεῖν. τὸ δὲ τέχνης μὴ εἶναι
 ἔργον ἡδονὴν μηδεμίαν εὐλόγως συμβέβηκεν· οὐδὲ γὰρ ἄλ-
 λης ἐνεργείας οὐδεμιᾶς τέχνη ἐστίν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως·
 15 καίτοι καὶ ἡ μυρεψικὴ τέχνη καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδο-
 νῆς εἶναι. τὸ δὲ τὸν σῶφρονα φεύγειν καὶ τὸν φρόνιμον διώ-
 κειν τὸν ἄλυπον βίον, καὶ τὸ τὰ παῖδια καὶ τὰ θηρία διώ-
 κειν, τῷ αὐτῷ λύεται πάντα. ἐπεὶ γὰρ εἴρηται πῶς ἀγαθαὶ
 ἀπλῶς καὶ πῶς ἐκ ἀγαθαὶ παῖσαι αἱ ἡδοναί, τὰς τοιαύτας
 20 τὰ θηρία καὶ τὰ παῖδια διώκει, καὶ τὴν τέττων ἀλυπίαν ὁ
 φρόνιμος, τὰς μετ' ἐπιθυμίας καὶ λύπης καὶ τὰς σωμα-
 τικάς (τοιαῦται γὰρ αὗται) καὶ τὰς τέττων ὑπερβολάς, καθ'
 ἃς ὁ ἀκόλαστος ἀκόλαστος. διὸ ὁ σῶφρων φεύγει ταύτας,
 ἐπεὶ εἰσὶν ἡδοναὶ καὶ σῶφρονος.
 25 Ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ 14
 φευκτόν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς κακόν, ἡ δὲ τῷ πῇ ἐμποδι-
 στική. τῷ δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον ἢ φευκτόν τε καὶ κακόν,
 ἀγαθόν. ἀνάγκη ἔν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. ὥς γὰρ
 Σπεύσιππος ἔλυσεν, ἔσβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μεῖζον
 30 τῷ ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· ἔσβα γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κα-
 κόν τι εἶναι τὴν ἡδονήν. ἄριστόν τ' οὐδὲν κωλύει ἡδονὴν τινα
 εἶναι, εἰ ἔνια φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινα

ἐνίων φαίνασθαι ἔσῳν. ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἐκάστης
 ἕξεώς εἰσιν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἢ πασῶν ἐνέργειά
 ἔσιν εὐδαιμονία εἴτε ἢ τινὸς αὐτῶν, ἂν ἢ ἀνεμπόδιστος, αἴρε-
 τωτάτην εἶναι· τῆτο δ' ἔσιν ἡδονή. ὥς εἴη ἂν τις ἡδονὴ τὸ
 ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαύλων ἔσῳν, εἰ ἔτυχεν, ἀπλῶς, 5
 καὶ διὰ τῆτο πάντες τὸν εὐδαίμονα ἡδὺν οἴονται βίον εἶναι,
 καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως·
 ἔδεμμία γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη, ἢ δ' εὐδαιμονία
 τῶν τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγα-
 θῶν καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζεται 10
 ταῦτα. οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυσυχίαις μεγάλαις
 περιπίπτοντα εὐδαίμονα φάσκοντες εἶναι, ἐὰν ἢ ἀγαθός, ἢ
 ἐκόντες ἢ ἄκοντες οὐδὲν λέγουσιν. διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι τῆς
 τύχης δοκεῖ τισὶ ταῦτόν εἶναι ἢ εὐτυχία τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἔκ-
 ἔσα, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ ὑπερβάλλουσα ἐμποδιστὴς ἔσιν, καὶ ἴσως 15
 οὐκέτι εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν
 ὁ ὅρος αὐτῆς. καὶ τὸ διώκειν δ' ἅπαντα καὶ θηρία καὶ ἀν-
 θρώπ. τὴν ἡδονὴν σημειῖόν τι τῆ εἶναί πως τὸ ἄριστον αὐτήν.

φήμη δ' ἔτι γε πάμπαν ἀπόλλυται, ἢν τινα λαοὶ

πολλοί...

20

ἀλλ' ἐπεὶ ἔχῃ ἢ αὐτὴ ἔτε φύσις ἔθ' ἕξις ἢ ἀρίστη ἔτ' ἔσιν
 ἔτε δοκεῖ, ἔδ' ἡδονὴν διώκεσι τὴν αὐτὴν πάντες, ἡδονὴν μέν-
 τοι πάντες. ἴσως δὲ καὶ διώκεσιν ἔχῃ ἢν οἴονται ἔδ' ἢν ἂν
 φαῖεν, ἀλλὰ τὴν αὐτήν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει τι θεῖον.
 ἀλλ' εἰλήφασιν τὴν τῆ ὀνόματος κληρονομίαν αἰ σωματικαὶ 25
 ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκισ τε παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ
 πάντας μετέχειν αὐτῶν· διὰ τὸ μόνας ἔν γινώριμους εἶναι
 ταύτας μόνας οἴονται εἶναι. φανερόν δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἡδονὴ
 ἀγαθὸν καὶ ἢ ἐνέργεια, ἔκ ἕσαι ζῆν ἡδέως τὸν εὐδαίμονα·
 τίνος γὰρ ἔνεκα δέοι ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ 30
 καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν; ἔτε κακὸν γὰρ οὗτ' ἀγαθὸν ἢ
 λύπη, εἴπερ μὴδ' ἡδονή· ὥστε διὰ τί ἂν φεύγοι; οὐδὲ

δὴ ἡδίων ὁ βίος ὁ τοῦ σπουδαίου, εἰ μὴ καλῶς ἐνέργειαι αὐτοῦ.

Περὶ δὲ δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἐπισκεπτέον τοῖς λέγουσιν ὅτι ἐνιαί γε ἡδοναὶ αἰρεταὶ σφόδρα, οἷον αἱ καλαί,
 5 ἀλλ' ἔχαι σωματικαὶ καὶ περὶ αἷς ὁ ἀκόλαστος. διὰ τί ἔναι ἐναντίαι λύπαι μοχθηραί; κακῷ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. ἢ οὕτως ἀγαθαὶ αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἐστιν; ἢ μέχρι τῶ ἀγαθαί; τῶν μὲν γὰρ ἔξεων καὶ κινήσεων ὅσων μὴ ἐστὶ τῷ βελτίονος ὑπερβολή, ἔδὲ τῆς ἡδονῆς. ὅσων
 10 δ' ἐστί, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστίν. τῶν δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ ὁ φαῦλος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολὴν ἐστιν, ἀλλ' ἔχαι ἀναγκαῖας. πάντες γὰρ χαίρουσιν πῶς καὶ ὄψοις καὶ οἴνοις καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' ἔχαι ὡς δεῖ. ἐναντίως δ' ἐπὶ τῆς λύπης. ἔχαι γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει, ἀλλ' ὅλως.
 15 οὐ γάρ ἐστι τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναντία ἀλλ' ἢ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολήν.

Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον δεῖ τὰληθές εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ 15 αἴτιον τῷ ψεύδους. τῷτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν πίσιν. ὅταν γὰρ εὐλογον φανῇ τὸ διὰ τί φαίνεται ἀληθές οὐκ ὂν ἀληθές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον. ὥστε λεκτέον διὰ τί φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἰρετώτεραι. πρῶτον μὲν ἔναι δὴ ὅτι ἐκκρῖνει τὴν λύπην. καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς λύπης, ὡς ἔσης ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκει τὴν ὑπερβάλλουσαν καὶ ὅλως τὴν σωματικὴν. σφόδρα δὲ γίνονται
 25 αἱ ἰατρεῖαι, διὸ καὶ διώκονται, διὰ τὸ παρὰ τὸ ἐναντίον φαίνεσθαι. καὶ ἔσπουδαῖον δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονὴ διὰ δύο ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι αἱ μὲν φαύλης φύσεώς εἰσι πράξεις, ἢ ἐκ γενετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, οἷον αἱ τῶν φαύλων ἀνθρώπων. αἱ δ' ἰατρεῖαι, ὅτι ἐνδεοῦς, καὶ ἔχειν βέλτιον ἢ
 30 γίνεσθαι. αἱ δὲ συμβαίνουσι τελεσμένων. κατὰ συμβεβηκὸς οὖν σπουδαῖαι. ἔτι διώκονται διὰ τὸ σφόδρα εἶναι ὑπὸ τῶν ἄλλαις μὴ δυναμένων χαίρειν. αὐτοὶ γὰρ αὐτοῖς δίψας

τινὰς παρασκευάζουσιν. ὅταν μὲν ᾖ ἀβλαβεῖς, ἀνεπιτίμητον,
 ὅταν δὲ βλαβεράς, φαῦλον· ὅτε γὰρ ἔχουσιν ἕτερα ἐφ' οἷς
 χαίρουσιν, τό τε μηδέτερον πολλοῖς λυπηρὸν διὰ τὴν φύσιν·
 αἰεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον, ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρ-
 τυροῦσι, τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρὸν· 5
 ἀλλ' ἤδη συνήθεις ἐσμέν, ὡς φασίν. ὁμοίως δ' ἐν μὲν τῇ
 νεότητι διὰ τὴν αὐξήσιν ὥσπερ οἱ οἰνωμένοι διάκεινται, καὶ
 ἡδὺ ἢ νεότης. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ τὴν φύσιν αἰεὶ δέονται
 ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνόμενον διατελεῖ διὰ τὴν
 κρᾶσιν, καὶ αἰεὶ ἐν ὀρέξει σφοδρᾷ εἰσίν. ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ 10
 λύπην ἢ τ' ἐναντία καὶ ἡ τυχῶσα, εἴαν ἢ ἰσχυρά· καὶ διὰ
 ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γίνονται. αἱ δ' ἄνευ λυπῶν
 οὐκ ἔχουσιν ὑπερβολήν. αὗται δὲ αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ
 μὴ κατὰ συμβεβηκός. λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός ἡδέα
 τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμβαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπο- 15
 μένοντος ὑγιουῖς πράττοντός τι, διὰ τοῦτο ἡδὺ δοκεῖ εἶναι·
 φύσει δ' ἡδέα, ἃ ποιεῖ πράξιν τῆς τοιαύτης φύσεως. οὐκ
 αἰεὶ δ' ἔθεν ἡδὺ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἀπλῆν ἡμῶν εἶναι τὴν
 φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναί τι καὶ ἕτερον, καθὼ φθαρτά, ὥστε ἂν
 τι θατερον πράττη, τῆτο τῇ ἐτέρᾳ φύσει παρὰ φύσιν, ὅταν 20
 δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ ἔθ' ἡδὺ τὸ πραττόμενον· ἐπεὶ
 εἴ τοι ἢ φύσις ἀπλῆ εἴη, αἰεὶ ἢ αὐτὴ πράξις ἡδίστη ἔσαι.
 διὸ ὁ θεὸς αἰεὶ μίαν καὶ ἀπλῆν χαίρει ἡδονήν· ὃ γὰρ μόνον
 κινήσεώς ἐστιν ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ ἀκίνησίας, καὶ ἡδονὴ
 μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐστίν ἢ ἐν κινήσει. μεταβολὴ δὲ πάντων 25
 γλυκύτατον, κατὰ τὸν ποιητήν, διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ
 γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ πονηρός, καὶ ἡ φύσις ἢ δεο-
 μένη μεταβολῆς· ὃ γὰρ ἀπλῆ ὅδ' ἐπιεικής.

Περὶ μὲν ᾖ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας καὶ περὶ ἡδονῆς
 καὶ λύπης εἴρηται, καὶ τί ἕκασον καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ 30
 αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ καὶ περὶ φιλίας ἐρῶμεν.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι
 γὰρ ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' ἀναγκαιότατον εἰς τὸν
 5 βίον· ἄνευ γὰρ φίλων ὅδεις ἔλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλεῖστοι καὶ ἀρχαὶ καὶ δυναστείας
 κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλισ' εἶναι χρεῖα· τί γὰρ ὄφελος
 τῆς τοιαύτης εὐετηρίας ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἢ γίγνεται
 μάλισα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; ἢ πῶς ἂν τηρηθεῖ
 10 καὶ σώζοιτ' ἄνευ φίλων; ὅσω γὰρ πλείων, τοσούτω ἐπισφα-
 λεστέρα. ἐν πενίᾳ τε καὶ ταῖς λοιπαῖς δυστυχίαις μόνην
 οἶονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους. καὶ νέοις δὲ πρὸς τὸ
 ἀναμάρτητον καὶ πρεσβυτέροις πρὸς θεραπείαν καὶ τὸ ἐλ-
 λείπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν βοηθεῖ, τοῖς τ' ἐν ἀκμῇ
 15 πρὸς τὰς καλὰς πράξεις· “σύν τε δὴ ἔρχομένω.” καὶ γὰρ
 νοῆσαι καὶ πράττειν δυνατώτεροι. φύσει τ' ἐνυπάρχειν ἔοικε
 πρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννήσαντι καὶ πρὸς τὸ γεννῆσαν
 τῷ γεννηθέντι, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν ὄρνισι
 καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζώων, καὶ τοῖς ὁμοεθνεῖσι πρὸς ἄλ-
 20 ληλα, καὶ μάλισα τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν τοὺς φιланθρώπους
 ἐπαινῶμεν. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐν ταῖς πλάναις ὡς οἰκεῖον
 ἅπας ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. ἔοικε δὲ καὶ τὰς πό-
 λεις συνέχειν ἢ φιλία, καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον περὶ αὐτὴν
 σπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἢ γὰρ ὁμόνοια ὁμοιόν τι τῇ
 25 φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι, ταύτης δὲ μάλισ' ἐφίενται καὶ τὴν σώ-
 σιν ἔχθραν ἔσαν μάλισα ἐξελαύνουσιν. καὶ φίλων μὲν ὄντων
 οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, δίκαιοι δ' ὄντες προσδέονται φιλίας,
 καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλισα φιλικὸν εἶναι δοκεῖ. οὐ μόνον
 δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ καλόν· τοὺς γὰρ φιλοφίλους
 30 ἐπαινοῦμεν, ἢ τε πολυφιλία δοκεῖ τῶν καλῶν ἐν τι εἶναι,
 καὶ ἔνιοι τὰς αὐτὰς οἶονται ἄνδρας ἀγαθὰς εἶναι καὶ φίλους.

Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. οἱ μὲν 2

γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν τὸν ὁμοίον φασιν ὡς τὸν ὁμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιόν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀνώτερον ἐπιζητῶσι καὶ φυσικώτερον, Εὐριπίδης μὲν φάσκων 5 ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν ἔρανὸν πληρούμενον ὄμβρου πεσεῖν ἐς γαῖαν, καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξεν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἀρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ ἐναντίας δὲ τέτοις ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὁμοιον τῷ ὁμοίῳ ἐφίε- 10 σθαι. τὰ μὲν ἔν φυσικὰ τῶν ἀπορημάτων ἀφείσθω (ὃ γὰρ οἰκεῖα τῆς παρόσης σκέψεως)· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρώπικα καὶ ἀνήκει εἰς τὰ ἡθῆ καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' ἐπισκεψώμεθα, οἷον πότερον ἐν πᾶσι γίνεται φιλία ἢ ἔχ οἷόν τε μοχθηρὸς ὄντας φίλους εἶναι, καὶ πότερον ἐν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν ἢ 15 πλείω. οἱ μὲν γὰρ ἐν οἰόμενοι, ὅτι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἔχ ἱκανῶς πεπιτεύκασι σημείω· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ τὰ ἕτερα τῷ εἶδει. εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔμπροσθεν.

Τάχα δ' ἂν γένοιτο περὶ αὐτῶν φανερόν γνωρισθέντος 20 τῷ φιλητῷ· δοκεῖ γὰρ ὃ πᾶν φιλεῖσθαι ἀλλὰ τὸ φιλητόν, τῷτο δ' εἶναι ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ ἢ χρήσιμον. δόξειε δ' ἂν χρήσιμον εἶναι δι' ὃ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ὥστε φιλητὰ ἂν εἴη τὰ ἀγαθόν τε καὶ τὸ ἡδὺ ὡς τέλη. πότερον ἔν τὰ ἀγαθὸν φιλοῦσιν ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; διαφωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦτα. 25 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ ἡδὺ. δοκεῖ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν φιλεῖν ἕκαστος, καὶ εἶναι ἀπλῶς μὲν τὰ ἀγαθὸν φιλητόν, ἐκάσῳ δὲ τὸ ἐκάσῳ. φιλεῖ δ' ἕκαστος ὃ τὸ ἐν αὐτῷ ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ φαινόμενον. διοίσει δ' ὁ δέν· ἔσαι γὰρ τὸ φιλητόν φαινόμενον. τριῶν δ' ὄντων δι' ἃ φιλοῦσιν, ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀψύ- 30 χων φιλήσει ὃ λέγεται φιλία· ὃ γὰρ ἐστὶν ἀντιφίλησις, ὃ δὲ βέλησις ἐκείνων ἀγαθῶν· γελοῖον γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ βέλεσθαι

τάγαθα· ἀλλ' εἴπερ, σώζεσθαι βέλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς
 ἔχῃ. τῷ δὲ φίλῳ φασι δεῖν βέλεσθαι τάγαθα ἐκείνῳ ἕνεκα.
 τὸς δὲ βυλομένους ἔτι τάγαθα εὖνῃς λέγουσιν, εἰ μὴ ταῦτα
 καὶ παρ' ἐκείνῳ γίγνηται· εὖνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπονθόσι φι-
 5 λίαν εἶναι. ἢ προσθετέον μὴ λανθάνουσιν· πολλοὶ γάρ εἰσιν
 εὖνοι οἷς ἔχ' ἐωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ
 χρησίμους· τὸτο δὲ ταῦτόν καὶ ἐκείνων τις πάθοι πρὸς τῆτον.
 εὖνοι μὲν ἔν ἑτοί φαίνονται ἀλλήλοις· φίλους δὲ πῶς ἂν τις
 εἴποι λανθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; δεῖ ἄρα εὖνοεῖν ἀλ-
 10 λήλοις καὶ βέλεσθαι τάγαθα μὴ λανθάνοντας δι' ἑν τι τῶν
 εἰρημένων.

Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἶδει· καὶ αἱ φιλήσεις 3
 ἄρα καὶ αἱ φιλίαι. τρία δὲ τὰ τῆς φιλίας εἶδη, ἰσάριθμα
 τοῖς φιλητοῖς· καθ' ἕκασον γὰρ ἐσιν ἀντιφίλησις ἔ λανθά-
 15 νουσα. οἱ δὲ φιλῶντες ἀλλήλους βέλονται τάγαθα ἀλλήλοις
 ταύτῃ ἢ φιλῶσιν. οἱ μὲν ἔν διὰ τὸ χρήσιμον φιλῶντες ἀλ-
 λήλους ἔ καθ' αὐτὰς φιλῶσιν, ἀλλ' ἢ γίγνεται τι αὐτοῖς παρ'
 ἀλλήλων ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονήν· ἔ γὰρ τῷ
 ποῖός τινος εἶναι ἀγαπῶσι τὸς εὐτραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς
 20 αὐτοῖς. οἱ τε δὲ διὰ τὸ χρήσιμον φιλῶντες διὰ τὸ αὐτοῖς
 ἀγαθὸν ζέργουσι, καὶ οἱ δι' ἡδονήν διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδύ, καὶ
 ἔχ' ἢ ὁ φιλούμενός ἐσιν, ἀλλ' ἢ χρήσιμος ἢ ἡδύς. κατὰ
 συμβεβηκός τε δὲ αἱ φιλίαι αὐταί εἰσιν· ἔ γὰρ ἢ ἐσιν ὅσ-
 περ ἐσιν ὁ φιλούμενος, ταύτῃ φιλεῖται, ἀλλ' ἢ πορίζουσιν
 25 οἱ μὲν ἀγαθόν τι οἱ δ' ἡδονήν. εὐδιάλυτοι δὲ αἱ τοιαῦται
 εἰσι, μὴ διαμενόντων αὐτῶν ὁμοίων· εἰ μὴ γὰρ μηκέτι ἡδεῖς
 ἢ χρήσιμοι ὦσι, παύονται φιλῶντες. τὸ δὲ χρήσιμον ἔ δια-
 μένει, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο γίγνεται. ἀπολυθέντος ἔν δι' ὃ
 φίλοι ἦσαν, διαλύεται καὶ ἡ φιλία, ὡς ἔσης τῆς φιλίας
 30 πρὸς ἐκεῖνα. μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἢ τοιαύτη δο-
 κεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδύ οἱ τηλικῆτοι διώκουσιν
 ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ

συμφέρον διώκουσιν. ὃ πάνυ δ' οἱ τοῖστοι ὕδ' συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' εἰσὶν ἡδεῖς· ὕδ' δὲ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, εἰ μὴ ὠφέλιμοι ὦσιν· ἐπὶ τοσῶτον γὰρ εἰσιν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθῶν. εἰς ταύ- 5 τας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν τιθέασιν. ἡ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ ἔστοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκσι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς ἡλικίας δὲ μετα- πιπτύσεως καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα. διὸ ταχέως γίνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ ἡδεῖ ἡ φιλία μεταπί- 10 πτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἡ μεταβολή. καὶ ἐρω- τικοὶ δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλοῦσι καὶ ταχέως παύονται, πολλά- κισ τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. συνημερεύειν δὲ καὶ συζῆν ἔστοι βέλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ κατὰ φιλίαν οὕτως. 15

4 Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τὰγαθὰ ὁμοίως βέλονται ἀλλήλοις, ἢ ἀγαθοί· ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ καθ' αὐτὰς. οἱ δὲ βεβλόμενοι τὰγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἔνεκα μάλιστα φίλοι· δι' αὐτοὺς γὰρ ἔτως ἔχουσι, καὶ ὃ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει ἔν ἡ τῶν 20 φιλία ἕως ἂν ἀγαθοὶ ὦσιν, ἢ δ' ἀρετὴ μόνιμον· καὶ ἔστιν ἐκάτερος ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ καὶ ἀπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις ὠφέλιμοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· καὶ γὰρ ἀπλῶς οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἐκάστω γὰρ καθ' ἡδονὴν εἰσιν αἱ οἰκεῖαι πράξεις καὶ αἱ τοιαῦται, 25 τῶν ἀγαθῶν δὲ αἱ αὐταὶ ἢ ὅμοιαι. ἡ τοιαύτη δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐστίν· συνάπτει γὰρ ἐν αὐτῇ πάνθ' ὅσα τοῖς φίλοις δεῖ ὑπάρχειν· πᾶσα γὰρ φιλία δι' ἀγαθὸν ἐστὶν ἢ δι' ἡδονὴν, ἢ ἀπλῶς ἢ τῷ φιλοῦντι, καὶ καθ' ὁμοιότητά τινα· ταύτῃ δὲ πάνθ' ὑπάρχει τὰ εἰρημένα καθ' αὐτὰς· 30 ταύτῃ γὰρ ὅμοια καὶ τὰ λοιπά, τό τε ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ ἀπλῶς ἐστίν. μάλιστα δὲ ταῦτα φιλητά, καὶ τὸ φιλεῖν

δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τέτοις μάλιστα καὶ ἀρίστη. σπανίας δ' εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὀλίγοι γὰρ οἱ τοῖστοι. ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνος καὶ συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τὴς λεγομένης ἄλλας συναναλῶ-
 5 σαι· ὅδ' ἀποδέξασθαι δὴ πρότερον ὅδ' εἶναι φίλους, πρὶν ἂν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητὸς καὶ πιστευθῇ. οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλλήλους ποιῶντες βέλονται μὲν φίλοι εἶναι, ἔκ
 εἰσι δέ, εἰ μὴ καὶ φιλητοί, καὶ τῷτ' ἴσασιν· βέλησις μὲν γὰρ ταχεῖα φιλίας γίνεται, φιλία δ' ὄχι.

10 Αὕτη μὲν ἔν καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ 5 τελεία ἐστί, καὶ κατὰ πάντα ταῦτα γίνεται καὶ ὅμοια ἑκατέρῳ παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδὺ ὁμοίωμα ταύτης ἔχει· καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διὰ τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ τοῖσ-
 15 τοι ἀλλήλοις οἱ ἀγαθοί. μάλιστα δὲ καὶ ἐν τούτοις αἱ φι-
 λίαι διαμένουσιν, ὅταν τὸ αὐτὸ γίγνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἡδονή, καὶ μὴ μόνον ἔτιως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς, οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ἐρασῇ καὶ ἐρωμένῳ· ὅ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἡδονται ἔτοι, ἀλλ' ὁ μὲν ὁρῶν ἐκείνον, ὁ
 20 δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐρασῶ· ληγούσης δὲ τῆς ὥρας ἐνίοτε καὶ ἡ φιλία λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡδεῖα ἡ ὄψις, τῷ δ' ὅ γινεται ἡ θεραπεία. πολλοὶ δ' αὖ διαμέ-
 νουσιν, εἰάν ἐκ τῆς συνηθείας τὰ ἥθη σέρζωσιν, ὁμοῦθεις ὄντες· οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι ἀλλὰ τὸ
 25 χρήσιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ εἰσὶν ἥττον φίλοι καὶ δια-
 μένουσιν. οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι ἅμα τῷ συμ-
 φέροντι διαλύονται· ὅ γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι ἀλλὰ τῆς λυσιτελῆς. δι' ἡδονὴν μὲν ἔν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ
 φαύλους ἐνδέχεται φίλους εἶναι ἀλλήλοις καὶ ἐπιεικεῖς
 30 φαύλοις καὶ μηδέτερον ὁποιῶν, δι' αὐτὰς δὲ δῆλον ὅτι μόνες τὴς ἀγαθῆς· οἱ γὰρ κακοὶ οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τις ὠφέλεια γίγνοιτο. καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν

φιλία ἀδιάβλητός ἐστιν· ὃ γὰρ ῥάδιον ἔθενι πιθεῖσθαι περὶ
 τῆ ἐν πολλῷ χρόνῳ ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένῃ. καὶ τὸ πι-
 σεύειν ἐν τέτοις, καὶ τὸ μηδέποτε ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα
 ἄλλα ἐν τῇ ὡς ἀληθῶς φιλία ἀξίζονται. ἐν δὲ ταῖς ἐτέραις
 ἔθεν κωλύει τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι 5
 λέγουσι φίλους καὶ τὴν διὰ τὸ χρήσιμον, ὥσπερ αἱ πόλεις
 (δοκῶσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γίνεσθαι ἕνεκα τῆ
 συμφέροντος), καὶ τὴν δι' ἡδονὴν ἀλλήλους ζέργοντας, ὥσ-
 περ οἱ παῖδες, ἴσως λέγειν μὲν δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς
 τοιούτους, εἶδη δὲ τῆς φιλίας πλείω, καὶ πρώτως μὲν καὶ 10
 κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ἢ ἀγαθοῖ, τὰς δὲ λοιπὰς καθ'
 ὁμοιότητα· ἢ γὰρ ἀγαθόν τι καὶ ὅμοιον, ταύτῃ φίλοι·
 καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ ἀγαθὸν τοῖς φιληδέσιν. ὃ πάνυ δ' αὐταὶ
 συνάπτουσιν, ἔθεν γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρήσιμον
 καὶ διὰ τὸ ἡδύ· ὃ γὰρ πάνυ συνδυάζεται τὰ κατὰ συμ- 15
 βεβηκός.

6 Εἰς ταῦτα δὲ τὰ εἶδη τῆς φιλίας νενεμημένης οἱ μὲν
 φαῦλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτῃ
 ὅμοιοι ὄντες, οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὐτὴς φίλοι· ἢ γὰρ ἀγαθοὶ
 οὗτοι μὲν ἔν ἀπλῶς φίλοι, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκός 20
 καὶ τῷ ὁμοιωσθαι τέτοις. ὥσπερ δ' ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οἱ
 μὲν καθ' ἕξιν οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, ἔτω
 καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλή-
 λους καὶ πορίζουσι τὰγαθά, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρι-
 σμένοι τοῖς τόποις ἐκ ἐνεργῶσι μὲν, οὕτω δ' ἔχουσιν ὥστ' 25
 ἐνεργεῖν φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν
 ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν. εἰ δὲ χρόνιος ἢ ἀπουσία
 γίνηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται
 "πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν." ὃ φαίνονται
 δ' ἔθ' οἱ πρεσβῦται ἔθ' οἱ στυφνοὶ φιλικοὶ εἶναι· βραχὺ 30
 γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς, ἔθεν δὲ δύναται συνημερεῖν
 τῷ λυπηρῷ ἔθεν τῷ μὴ ἡδεῖ· μάλιστα γὰρ ἡ φύσις φαί-

μεται τὸ μὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τῷ ἡδέος. οἱ
 δ' ἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δέ, εὖνοις εἰκόασι
 μᾶλλον ἢ φίλοις. ἔδεν γὰρ ἕτως ἐς φίλων ὡς τὸ συζῆν·
 ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνημερεύειν δὲ
 5 καὶ οἱ μακάριοι· μονώταις μὲν γὰρ εἶναι τούτοις ἥκιστα
 προσήκει. συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων ἔκ ἐς μὴ ἡδεῖς
 ὄντας μηδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἐταιρική δο-
 κεῖ ἔχειν.

Μάλιστα μὲν ἔν ἐς φιλία ἢ τῶν ἀγαθῶν, καθάπερ 7
 10 πολλάκις εἴρηται· δοκεῖ γὰρ φιλητὸν μὲν καὶ αἶρετὸν τὸ
 ἀπλῶς ἀγαθὸν ἢ ἡδύ, ἐκάσῳ δὲ τὸ αὐτῷ τοῖστον· ὁ δ'
 ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἀμφο ταῦτα. εἶκε δ' ἡ μὲν φί-
 λησις πάθει, ἡ δὲ φιλία ἔξει· ἡ γὰρ φίλησις ἔκ ἡττον
 πρὸς τὰ ἀψυχὰ ἐστίν, ἀντιφιλῆσι δὲ μετὰ προαιρέσεως,
 15 ἡ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἔξεως. καὶ τὰγαθὰ βούλονται τοῖς
 φιλεμένοις ἐκείνων ἔνεκα, ἔκ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ' ἔξιν.
 καὶ φιλεῖντες τὸν φίλον τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν φιλεῖσιν· ὁ γὰρ
 ἀγαθὸς φίλος γινόμενος ἀγαθὸν γίνεται ὥ φίλος. ἐκάτερος
 ἔν φιλεῖ τε τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδίδωσι
 20 τῇ βελήσει καὶ τῷ ἡδεῖ· λέγεται γὰρ φιλότης ἢ ἰσότης.
 μάλιστα δὲ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταῦθ' ὑπάρχει. ἐν δὲ τοῖς
 στρυφνοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἡττον γίνεται ἡ φιλία, ὅσα
 δυσκολώτεροί εἰσι καὶ ἡττον ταῖς ὁμιλίαις χαίρουσιν· ταῦτα
 γὰρ δοκεῖ μάλιστα εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας. διὸ
 25 νέοι μὲν γίνονται φίλοι ταχύ, πρεσβῦται δ' ἔ· ἔ γὰρ γί-
 γνονται φίλοι οἷς ἂν μὴ χαίρωσιν· ὁμοίως δ' ἔδ' οἱ στρυ-
 φνοί. ἀλλ' οἱ τοῖστοι εὖνοι μὲν εἰσιν ἀλλήλοις· βέλονται
 γὰρ τὰγαθὰ καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ' οὐ
 πάνυ εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεύειν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοις,
 30 ἅ δὲ μάλιστα εἶναι δοκεῖ φιλικὰ. πολλοῖς δ' εἶναι φίλον
 κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν ἔκ ἐνδέχεται, ὥσπερ ἔδ' ἐρᾶν
 πολλῶν ἅμα· εἶκε γὰρ ὑπερβολῇ, τὸ τοῖστο δὲ πρὸς ἓνα

πέφυκε γίνεσθαι, πολλὰς δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀρέσκειν σφόδρα ἢ ῥάδιον, ἴσως δ' ἔδ' ἀγαθὸς εἶναι. δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ παγχάλεπον. διὰ τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται· πολλοὶ γὰρ οἱ τοιῶτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπηρεσίαι. τῶν δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδύ, ὅταν ταῦτα ὑπ' ἀμφοῖν γίγνηται καὶ χαίρωσιν ἀλλήλοις ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἷαι τῶν νέων εἰσὶν αἱ φιλίαι· μᾶλλον γὰρ ἐν ταύταις τὸ ἐλευθέριον. ἢ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἀγοραίων. καὶ οἱ μακάριοι δὲ χρησίμων μὲν ἔδδεν δέονται, ἡδέων δέ· 10 συζῆν μὲν γὰρ βέλονται τισί, τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν χρόνον φέρουσιν, συνεχῶς δ' ἔθεις ἂν ὑπομεῖναι, ἔδ' αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τῆς φίλης ἡδεῖς ζητῶσιν. δεῖ δ' ἴσως καὶ ἀγαθὸς τοιότῃς ὄντας, καὶ ἔτι αὐτοῖς· ἔτω γὰρ ὑπάρξει αὐτοῖς ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. οἱ δ' ἐν ταῖς 15 ἐξουσίαις διηρημένοι φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις· ἄλλοι γὰρ αὐτοῖς εἰσὶ χρήσιμοι καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἅμφω δ' οἱ αὐτοὶ ἢ πάννυ· ἔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζητῶσιν ἔτε χρησίμους εἰς τὰ καλὰ, ἀλλὰ τῆς μὲν εὐτραπέλους τῆς ἡδέος ἐφιεμένοι, τῆς δὲ δεινῆς πράξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα δ' ἢ πάννυ γίνεται 20 ἐν τῷ αὐτῷ. ἡδὺς δὲ καὶ χρήσιμος ἅμα εἴρηται ὅτι ὁ σπυδαῖος· ἀλλ' ὑπερέχοντι ἢ γίνεται ὁ τοιῶτος φίλος, ἂν μὴ καὶ τῇ ἀρετῇ ὑπερέχεται· εἰ δὲ μή, οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον ὑπερεχόμενος. οὐ πάννυ δ' εἰώθασι τοιῶτοι γίνεσθαι.

8 Εἰσὶ δ' ἔν αἱ εἰρημέναι φιλίαι ἐν ἰσότητι· τὰ γὰρ 25 αὐτὰ γίγνεται ἀπ' ἀμφοῖν καὶ βέλονται ἀλλήλοις, ἢ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου ἀντικαταλλάττονται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας. ὅτι δ' ἦπτον εἰσὶν αὗται αἱ φιλίαι καὶ μένουσιν, εἴρηται. δοκοῦσι δὲ καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα ταύτῃς εἶναί τε καὶ ἕκ εἶναι φιλίαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ 30 τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνονται φιλίαι (ἢ μὲν γὰρ τὸ ἡδὺ ἔχει ἢ δὲ τὸ χρήσιμον, ταῦτα δ' ὑπάρχει κακείνῃ), τῷ δὲ τὴν

μὲν ἀδιάβλητον καὶ μόνιμον εἶναι, ταύτας δὲ ταχέως
 μεταπίπτειν ἄλλοις τε διαφέρειν πολλοῖς, ὅς φαίνονται φι-
 λίαι δι' ἀνομοιότητα ἐκείνης. ἕτερον δ' ἐστὶ φιλίας εἶδος
 τὸ καθ' ὑπεροχὴν, οἷον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ ὅλως πρεσβυ-
 5 τέρῳ πρὸς νεώτερον, ἀνδρὶ τε πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἄρ-
 χοντι πρὸς ἀρχόμενον. διαφέρουσι δ' αὖται καὶ ἀλλήλων·
 ὅς γὰρ ἢ αὐτὴ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἄρχουσι πρὸς ἀρ-
 χομένους, ἀλλ' ὅδ' πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα,
 ὅδ' ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα. ἑτέρα
 10 γὰρ ἐκάσῳ τῶν ἀρετῇ καὶ τῷ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι'
 αὐτῶν φιλοῦσιν· ἕτεραι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι.
 ταῦτά μὲν δὴ ὅτε γίγνεται ἐκατέρῳ παρὰ θάτερον ὅτε δεῖ
 ζητεῖν· ὅταν δὲ γονεῦσι μὲν τέκνα ἀπονέμῃ αὐτῶν τοῖς
 γεννήσασιν, γονεῖς δὲ υἱέσιν αὐτῶν τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἢ
 15 τῶν τοιούτων καὶ ἐπιεικὴς ἔσται φιλία. ἀνάλογον δ' ἐν πά-
 σαις ταῖς καθ' ὑπεροχὴν οὖσαις φιλίαις καὶ τὴν φίλησιν
 δεῖ γίνεσθαι, οἷον τὸν ἀμείνω μᾶλλον φιλεῖσθαι ἢ φιλεῖν,
 καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως·
 ὅταν γὰρ κατ' ἀξίαν ἢ φίλησις γίγνηται, τότε γίγνεται
 20 πῶς ἰσότης, ὃ δὴ τῆς φιλίας εἶναι δοκεῖ.

Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον ἐν τε τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ
 9 φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔστι γὰρ ἐν μὲν τοῖς δικαίοις ἴσον
 πρῶτως τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως, ἐν δὲ
 τῇ φιλίᾳ τὸ μὲν κατὰ ποσὸν πρῶτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν
 25 δευτέρως. δῆλον δ', εἰ πολὺ διάστημα γίγνηται ἀρετῆς
 ἢ κακίας ἢ εὐπορίας ἢ τίνος ἄλλης· ὅς γὰρ ἔτι φίλοι εἰσὶν,
 ἀλλ' ὅδ' ἀξιοῦσιν. ἐμφανέστατον δὲ τούτ' ἐπὶ τῶν θεῶν· πλεῖ-
 στον γὰρ ὅσοι πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν. δῆλον δὲ καὶ
 ἐπὶ τῶν βασιλέων· ὅδ' γὰρ τέτοις ἀξιοῦσιν εἶναι φίλοι οἱ
 30 πολὺ καταδεέστεροι, ὅδ' τοῖς ἀρίστοις ἢ σοφωτάτοις οἱ μη-
 δενὸς ἀξιοί. ἀκριβὴς μὲν ἔν ἐν τοῖς τοιούτοις ὅτι ἔστιν ὁρι-
 σμός, ἕως τίνος οἱ φίλοι· πολλῶν γὰρ ἀφαιρμένων ἔτι

μένει, πολὺ δὲ χωρισθέντος, οἷον τῷ θεῷ, ἔκετι. ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, μή ποτ' ἔβλονται οἱ φίλοι τοῖς φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεὸς εἶναι. ἔδὲ γὰρ ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς, ἔδὲ οὐκ ἀγαθά. οἱ γὰρ φίλοι ἀγαθά. εἰ δὲ καλῶς εἴρηται ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βέλεται τὰ ἀγαθὰ 5 ἐκεῖνος ἕνεκα, μένειν ἂν δέοι οἷός ποτ' ἐστὶν ἐκεῖνος. ἀνθρώπῳ δὲ ὄντι βεβλήσεται τὰ μέγιστα ἀγαθά. ἴσως δ' ἔκ' πάντα. αὐτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βέλεται τὰ ἀγαθά. οἱ πολλοὶ δὲ δοκῶσι διὰ φιλοτιμίαν βέλεσθαι φιλεῖσθαι μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί. ὑπερεχόμενος γὰρ 10 φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσποιεῖται τοιοῦτος εἶναι καὶ μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι δοκεῖ τῷ τιμᾶσθαι, ἔδὲ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. ἔδὲ αὐτὸ δ' εἰκότασιν αἰρεῖσθαι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. χαίρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώμενοι 15 διὰ τὴν ἐλπίδα. οἷονται γὰρ τεύξεσθαι παρ' αὐτῶν, ἂν τῷ δέωνται. ὥς δὲ σημεῖον τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ τιμῇ. οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπεικῶν καὶ εἰδότων ὀρεγόμενοι τιμῆς βεβαιῶσαι τὴν οἰκείαν δόξαν ἐφίενται περὶ αὐτῶν. χαίρουσι δὲ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει. 20 τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' αὐτὸ χαίρουσιν. διὸ δόξειεν ἂν κρεῖττον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φιλία καθ' αὐτὴν αἰρετὴ εἶναι. δοκεῖ δ' ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι εἶναι. σημεῖον δ' αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι. ἔνια γὰρ διδῶσι τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλῶσι μὲν εἰδυῖαι, 25 ἀντιφιλεῖσθαι δ' ἔκ' ζητῶσιν, εἰ μὴ ἀμφοτέρω μὴ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἰκανὸν αὐταῖς ἔοικεν εἶναι, εἰ μὴ ὁρῶσιν εὖ πράττοντας, καὶ αὐταὶ φιλῶσιν αὐτὰς, καὶ ἐκεῖνοι μηδὲν ὦν μητρὶ προ- 10 σήκει ἀπονέμωσι διὰ τὴν ἄγνοιαν. μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας ὕψους ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν φιλοφίλων ἐπαινεμένων, φίλων 30 ἀρετῇ τὸ φιλεῖν ἔοικεν, ὥς' ἐν οἷς τῷ γίνεται κατ' ἀξίαν, ἔτσι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ τέτων φιλία. ἔτω δ' ἂν καὶ οἱ

ἄνιστοι μάλισ' εἶεν φίλοι· ἰσαῖζονται γὰρ ἄν. ἡ δ' ἰσότης
 καὶ ὁμοιότης φιλότης, καὶ μάλισα μὲν ἡ τῶν κατ' ἀρετὴν
 ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὐτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους
 μένουσι, καὶ ὅτε δέονται φαύλων ὅθ' ὑπηρετῶσι τοιαῦτα,
 5 ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσιν· τῶν ἀγαθῶν γὰρ μήτ'
 αὐτὰς ἀμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις ἐπιτρέπειν. οἱ δὲ μο-
 χθηροὶ τὸ μὲν βέβαιον ἔκ ἔχουσιν· ἔδὲ γὰρ αὐτοῖς διαμέ-
 νουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον γίγνονται φίλοι,
 χαίροντες τῇ ἀλλήλων μοχθηρίᾳ. οἱ χρήσιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς
 10 ἐπὶ πλεῖον διαμένουσιν· ἕως γὰρ ἂν πορίζωσιν ἡδονὰς ἢ
 ὠφελείας ἀλλήλοις. ἐξ ἐναντίων δὲ μάλισα μὲν δοκεῖ ἡ διὰ
 τὸ χρήσιμον γίγνεσθαι φιλία, οἷον πένης πλεσίῳ, ἀμαθὴς
 εἰδότι· ὅ γὰρ τυγχάνει τις ἐνδεὴς ὢν, τέττε ἐφιεμένος ἀν-
 τιδωρεῖται ἄλλο. ἐνταῦθα δ' ἂν τις ἔλκοι καὶ ἐρασίην καὶ
 15 ἐρώμενον, καὶ καλὸν καὶ αἰσχρόν. διὸ φαίνονται καὶ οἱ
 ἐρασταὶ γελοῖοι ἐνίοτε, ἀξιοῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλοῦσιν·
 ὁμοίως δὲ φιλητὰς ὄντας ἴσως ἀξιοτέον, μηδὲν δὲ τοιούτον
 ἔχοντας γελοῖον. ἴσως δὲ ἔδ' ἐφίεται τὸ ἐναντίον τῷ ἐναν-
 τίῳ καθ' αὐτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἡ δ' ὄρεξις τοῦ
 20 μέσσης ἐστίν· τέττο γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ ξηρῷ ἔχ ὑγρῷ γε-
 νέσθαι ἀλλ' ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ καὶ τοῖς
 ἄλλοις ὁμοίως. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γὰρ ἐστὶν
 ἀλλοτριώτερα.

Ἔοικε δέ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ ταῦτα καὶ 11
 25 ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι ἢ τε φιλία καὶ τὸ δίκαιον· ἐν ἀπάσῃ
 γὰρ κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον εἶναι, καὶ φιλία δέ· προσ-
 αγορεύουσι γὰρ ὡς φίλους τὰς σύμπλους καὶ τὰς συστρατιώ-
 τας, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. καθ'
 ὅσον δὲ κοινωνοῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ τὸ
 30 δίκαιον. καὶ ἡ παροιμία "κοινὰ τὰ φίλων," ὀρθῶς· ἐν κοι-
 νωνίᾳ γὰρ ἡ φιλία. ἐστὶ δ' ἀδελφοῖς μὲν καὶ ἐταίροις
 πάντα κοινά, τοῖς δ' ἄλλοις ἀφωρισμένα, καὶ τοῖς μὲν

πλείω τοῖς δ' ἐλάττω· καὶ γὰρ τῶν φιλιῶν αἱ μὲν μᾶλ-
 λον αἱ δ' ἥττον. διαφέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ
 ταῦτα γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους,
 οὐδ' ἐταίροις καὶ πολίταις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
 φιλιῶν. ἕτερα δὲ καὶ τὰ ἀδίκαια πρὸς ἐκάστας τῶν, καὶ 5
 αὐξήσιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι, οἷον χρή-
 ματα ἀποστερῆσαι ἐταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην, καὶ μὴ
 βοηθῆσαι ἀδελφῷ ἢ ὀθνεῖω, καὶ πατάξαι πατέρα ἢ ὄντινῃν
 ἄλλον. αὐξέσθαι δὲ πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δί-
 καιον, ὥς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. αἱ 10
 δὲ κοινωνίαι πᾶσαι μορίοις εἰκόσιν τῆς πολιτικῆς· συμπο-
 ρεύονται γὰρ ἐπὶ τινὶ συμφέροντι, καὶ πορίζόμενοί τι τῶν
 εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινωνία τῷ συμφέροντος
 χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τῷ
 γὰρ καὶ οἱ νομοθέται σοχαῖζονται, καὶ δίκαιόν φασιν εἶναι 15
 τὸ κοινῇ συμφέρον. αἱ μὲν ὅν ἄλλαι κοινωνίαι κατὰ μέρη
 τῷ συμφέροντος ἐφίενται, οἷον πλωτῆρες μὲν τῷ κατὰ τὸν
 πλῆν πρὸς ἐργασίαν χρημάτων ἢ τι τοιούτον, συστρατιῶται
 δὲ τῷ κατὰ τὸν πόλεμον, εἴτε χρημάτων εἴτε νίκης ἢ πό-
 λεως ὀρεγόμενοι, ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται. 20
 εἶναι δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἡδονὴν δοκῶσι γίνεσθαι, θιασω-
 τῶν καὶ ἐρανιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἕνεκα καὶ συνουσίας.
 πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν πολιτικὴν εἰκόσιν εἶναι· ὅτι γὰρ
 τοῦ παρόντος συμφέροντος ἡ πολιτικὴ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς
 ἅπαντα τὸν βίον, θυσίας τε ποιῶντες καὶ περὶ ταύτας συ- 25
 νόδους, τιμὰς ἀπονέμοντες τοῖς θεοῖς, καὶ αὐτοῖς ἀναπαύ-
 σεις πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς. αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ
 σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκο-
 μιδαὺς οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον
 τοῖς καιροῖς. πᾶσαι δὲ φαίνονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς 30
 πολιτικῆς εἶναι· ἀκολυθῆσθαι δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς
 τοιαύταις κοινωνίαις.

Πολιτείας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἴσαι δὲ καὶ παρεκβά- 12
 σεις, οἷον φθοραὶ τούτων. εἰσὶ δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι βασι-
 λεία τε καὶ ἀριστοκρατία, τρίτη δ' ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν
 τιμοκρατικὴν λέγειν οἰκεῖον φαίνεται, πολιτείαν δ' αὐτὴν
 5 εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι καλεῖν. τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ
 βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία. παρέκβασις δὲ βασι-
 λείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ
 πλεῖστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ,
 ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων. οὐ γὰρ ἐστὶ βασιλεὺς
 10 ὁ μὴ αὐτάρκης καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ
 τοῖστος οὐδενὸς προσδεῖται· τὰ ὠφέλιμα ἔν αὐτῷ μὲν ἔκ
 ἂν σκοποῖ, τοῖς δ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοῖστος κληρω-
 τὸς ἂν τις εἴη βασιλεὺς. ἡ δὲ τυραννίς ἐξ ἐναντίας ταύτη·
 τὸ γὰρ ἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει. καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύ-
 15 τῆς ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ.
 μεταβαίνει δ' ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φαυλότης γὰρ
 ἐστὶ μοναρχίας ἡ τυραννίς· ὁ δὲ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραν-
 νος γίνεται. ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν κακία τῶν
 ἀρχόντων, οἱ νέμῃσι τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ
 20 πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς
 αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς, περὶ πλείους ποιοῦμενοι τὸ πλετεῖν· ὀλίγοι
 δὲ ἄρχουσι καὶ μοχθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπεικεστώτων. ἐκ δὲ
 δὲ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γὰρ εἰσιν αὗται·
 πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι
 25 πάντες οἱ ἐν τῷ τιμήματι. ἥκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν ἡ
 δημοκρατία· ἐπὶ μικρὸν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας
 εἶδος. μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλισθ' ὥτως αἱ πολιτεῖαι·
 ἐλάχιστον γὰρ οὕτω καὶ ῥᾶστα μεταβαίνουσιν. ὁμοιώματα
 δ' αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα λάβοι τις ἂν καὶ ἐν
 30 ταῖς οἰκίαις. ἡ μὲν γὰρ πατὴρ πρὸς υἱεῖς κοινωνία βασι-
 λείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει. ἐν-
 τεῦθεν δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία πατέρα προσαγορεύει· πα-

τρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἢ βασιλεία εἶναι. ἐν Πέρσαις δ' ἢ τοῦ πατρὸς τυραννικὴ· χρῶνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς υἱέσιν. τυραννικὴ δὲ καὶ ἡ δεσπότης πρὸς δούλους· τὸ γὰρ τοῦ δεσπότης συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. αὕτη μὲν οὖν ὀρθὴ φαίνεται, ἢ Περσικὴ δ' ἡμαρτημένη· τῶν διαφερόν- 5 των γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι. ἀνδρὸς δὲ καὶ γυναικὸς ἀριστοκρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἄρχει, καὶ περὶ ταῦτα αὐτὸς δεῖ τὸν ἄνδρα· ὅσα δὲ γυναικὶ ἀρμόζει, ἐκείνη ἀποδίδωσιν. ἀπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν μεθίστησιν· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ 10 οὐχ ἢ ἀμείνων. ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπὶ κληροῖς ἔσσαι· ἔθ' δὲ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ διὰ πλῆτον καὶ δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. τιμοκρατικῇ δ' ἔοικεν ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι γάρ, πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς ἡλικίαις διαλλάττουσιν· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις 15 διαφέρωσιν, ἔκτετι ἀδελφικὴ γίνεται ἢ φιλία. δημοκρατία δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκίσεων (ἐνταῦθα γὰρ πάντες ἐξ ἴσου), καὶ ἐν αἷς ἀσθενὴς ὁ ἄρχων καὶ ἐκάσῳ ἐξουσία.

- 13 Καθ' ἐκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαίνεται, ἐφ' 20 ὅσον καὶ τὸ δίκαιον, βασιλεῖ μὲν πρὸς τὰς βασιλευομένους ἐν ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευομένους, εἴπερ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν' εὖ πράττωσιν, ὥσπερ νομεὺς προβάτων· ὅθεν καὶ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν εἶπεν. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρικὴ, 25 διαφέρει δὲ τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· αἴτιος γὰρ τῆ εἶναι, δοκοῦντος μεγίστου, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας· καὶ τοῖς προγόνοις δὲ ταῦτα ἀπονέμεται· φύσει τε ἀρχικὸν πατὴρ υἱῶν καὶ πρόγονοι ἐκγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευομένων. ἐν ὑπεροχῇ δὲ αἱ φιλίαι αὗται, διὸ καὶ τιμῶν- 30 ται οἱ γονεῖς. καὶ τὸ δίκαιον δὲ ἐν τέτοις ἔσται ταῦτ' ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν· ἔστω γὰρ καὶ ἡ φιλία. καὶ ἀνδρὸς δὲ πρὸς

γυναῖκα ἢ αὐτὴ φιλία καὶ ἐν ἀριστοκρατία· κατ' ἀρετὴν
 γάρ, καὶ τῷ ἀμείνονι πλεον ἄγαθόν, καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκά-
 στῳ· ἔτω δὲ καὶ τὸ δίκαιον. ἢ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῇ ἐται-
 ρικῇ ἔοικεν· ἴσοι γὰρ καὶ ἡλικιωταί, οἱ τοῖστοι δ' ὁμοπα-
 5 θεῖς καὶ ὁμοήθεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. ἔοικε δὲ ταύτῃ καὶ ἡ
 κατὰ τὴν τιμοκρατικὴν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται βέλονται καὶ
 ἐπιεικεῖς εἶναι· ἐν μέρει δὲ τὸ ἄρχειν, καὶ ἐξ ἴσθ· ἔτω δὲ
 καὶ ἡ φιλία. ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκ-
 καιον ἐπὶ μικρόν ἐστιν, ἔτω καὶ ἡ φιλία ἐσί, καὶ ἡκιστα ἐν
 10 τῇ χειρίσῃ· ἐν τυραννίδι γὰρ ἔδεν ἡ μικρὸν φιλίας. ἐν οἷς
 γὰρ μηδὲν κοινόν ἐστι τῷ ἄρχοντι καὶ τῷ ἀρχομένῳ, ἔδὲ
 φιλία· ἔδὲ γὰρ δίκαιον· ἀλλ' οἷον τεχνίτῃ πρὸς ὄργανον
 καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα καὶ δεσπότη πρὸς δῆλον· ὠφελεῖ-
 ται μὲν γὰρ πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμένων, φιλία δ'
 15 ἔκ ἐστι πρὸς τὰ ἀψυχα ἔδὲ δίκαιον. ἀλλ' ἔδὲ πρὸς ἵππον
 ἢ βῆν, ἔδὲ πρὸς δῆλον ἢ δῆλος. οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστιν· ὁ
 γὰρ δοῦλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἀψυχος δῆ-
 λος. ἢ μὲν ἔν δῆλος, ἔκ ἐστι φιλία πρὸς αὐτόν, ἢ δ' ἄν-
 θρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς
 20 πάντα τὸν δυνάμενον κοινωνῆσαι νόμῳ καὶ συνθήκῃ· καὶ
 φιλίας δὲ, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. ἐπὶ μικρόν δὲ καὶ ἐν ταῖς
 τυραννίσιν αἱ φιλίας καὶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-
 τίαις ἐπὶ πλείστον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ ἴσοις ἔστιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν ἔν παῖσα φιλία ἐστίν, καθάπερ εἶρη- 14
 25 ται· ἀφορίσειε δ' ἂν τις τὴν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἐται-
 ρικὴν. αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ συμπλοϊκαί,
 καὶ ὅσαι τοιαῦται, κοινωνικαῖς εἰκόασι μᾶλλον· οἷον γὰρ
 καθ' ὁμολογίαν τινὰ φαίνονται εἶναι. εἰς ταύτας δὲ τά-
 ζειεν ἂν τις καὶ τὴν ξενικὴν. καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνε-
 30 ται πολυειδὴς εἶναι, ἡρτῆσθαι δὲ παῖσα ἐκ τῆς πατρικῆς·
 οἱ γονεῖς μὲν γὰρ ζέργουσι τὰ τέκνα ὡς ἑαυτῶν τι ὄντα,
 τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων τι ὄντα. μᾶλλον

δ' ἴσασιν οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ
 τῶν, καὶ μᾶλλον συνωκεῖνται τὸ ἀφ' ἧς τῷ γεννηθέντι ἢ
 τὸ γενόμενον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οἰκεῖον τῷ
 ἀφ' ἧς, οἷον ὁδὸς ἢ θρῖξ ἢ ὅτιον τῷ ἔχοντι· ἐκείνῳ δ' ὅθεν
 τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἥττον. καὶ τῷ πλήθει δὲ τῆς χρόνου· οἱ μὲν 5
 γὰρ εὐθύς γενόμενα σέργασιν, τὰ δὲ προελθόντα τοῖς χρό-
 νοῖς τῆς γονεῖς, σύνεσιν ἢ αἰσθησιν λαβόντα. ἐκ τῶν δὲ
 δῆλον καὶ δι' αὐτῶν φιλεῖσι μᾶλλον αἱ μητέρες. γονεῖς μὲν ὅν
 τέκνα φιλοῦσιν ὡς ἑαυτούς (τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν οἷον ἕτεροι
 αὐτοὶ τῷ κεχωρίσθαι), τέκνα δὲ γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων πε- 10
 φυκότα, ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν πεφυκέ-
 ναι· ἢ γὰρ πρὸς ἐκεῖνα ταυτότης ἀλλήλοις ταυτοποιεῖ·
 ὅθεν φασὶ ταυτόν αἷμα καὶ ρίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα. εἰσὶ
 δὲ ταυτό πῶς καὶ ἐν διηρημένοις. μέγα δὲ πρὸς φιλίαν
 καὶ τὸ σύντροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· ἥλιξ γὰρ ἡλικία, 15
 καὶ οἱ συνήθεις ἑταῖροι· διὸ καὶ ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἐταιρικῇ
 ὁμοιοῦται. ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐκ τούτων
 συνωκεῖνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. γίνονται δ'
 οἱ μὲν οἰκειότεροι οἱ δ' ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγγυς ἢ πόρρω
 τὸν ἀρχηγὸν εἶναι. ἔστι δ' ἢ μὲν πρὸς γονεῖς φιλία τέκνοις, 20
 καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεούς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπερέχον·
 εὖ γὰρ πεποιήκασιν τὰ μέγιστα· τῆς γὰρ εἶναι καὶ τραφῆ-
 ναι αἵτιοι, καὶ γενομένοις τῆς παιδευθῆναι. ἔχει δὲ καὶ τὸ
 ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἢ τοιαύτη φιλία μᾶλλον τῶν ὁθνείων,
 ὅσῳ καὶ κοινότερος ὁ βίος αὐτοῖς ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ 25
 ἀδελφικῇ ἅπερ καὶ ἐν τῇ ἐταιρικῇ, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς
 ἐπεικέσι, καὶ ὅλως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ οἰκειότεροι καὶ ἐκ
 γενετῆς ὑπάρχουσιν στέργοντες ἀλλήλους, καὶ ὅσῳ ὁμοιό-
 στεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ σύντροφοι καὶ παιδευθέντες
 ὁμοίως· καὶ ἢ κατὰ τὸν χρόνον δοκιμασία πλείστη καὶ 30
 βεβαιωτάτη. ἀνάλογον δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν συγγε-
 νῶν τὰ φιλικά. ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ φιλία δοκεῖ κατὰ

φύσιν ὑπάρχειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συνδυαστικὸν
 μάλλον ἢ πολιτικόν, ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον οἰκία
 πόλεως, καὶ τεκνοποιία κοινότερον τοῖς ζώοις. τοῖς μὲν ἔν
 ἄλλοις ἐπὶ τοσούτον ἡ κοινωνία ἐστίν, οἱ δ' ἄνθρωποι ἔ μόνον
 5 τῆς τεκνοποιίας χάριν συνοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν
 βίον· εὐθὺς γὰρ διήρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα ἀνδρὸς
 καὶ γυναικός· ἐπαρκῶσιν ἔν ἀλλήλοις, εἰς τὸ κοινὸν τιθέν-
 τες τὰ ἴδια. διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον εἶναι δοκεῖ
 καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. εἴη δ' ἂν καὶ δι' ἀρετὴν,
 10 εἰ ἐπιεικεῖς εἶεν· ἔστι γὰρ ἑκατέρῃς ἀρετὴ, καὶ χαίροιεν ἂν
 τῷ τοιούτῳ. σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι· διὸ θάττον
 οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγαθὸν ἀμ-
 φοῖν, συνέχει δὲ τὸ κοινόν. τὸ δὲ πῶς συμβιωτέον ἀνδρὶ
 πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον
 15 φαίνεται ζητεῖσθαι ἢ πῶς δίκαιον· ἔ γὰρ ταυτόν φαίνεται
 τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον καὶ τὸν ὀθνεῖον καὶ τὸν ἐταῖρον
 καὶ τὸν συμφοιτητήν.

Τριττῶν δ' ἑσὼν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, 15
 καὶ καθ' ἑκάστην τῶν μὲν ἐν ἰσότητι φίλων ὄντων τῶν δὲ
 20 καθ' ὑπεροχὴν (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ φίλοι γίνονται καὶ
 ἀμείνων χείρονι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ διὰ τὸ χρήσι-
 μον ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες), τοὺς ἴσους
 μὲν κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν,
 τοὺς δ' ἀνίσους τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι.
 25 γίγνεται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν τῇ κατὰ
 τὸ χρήσιμον φιλίᾳ ἢ μόνη ἢ μάλιστα εὐλόγως. οἱ μὲν
 γὰρ δι' ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμῶνται·
 τούτο γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας. πρὸς τοῦτο δ' ἀμιλλωμένων
 οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ
 30 εὖ ποιοῦντα ἑδεῖς δυσχεραίνει, ἀλλ' ἐὰν ἢ χαρίεις, ἀμύ-
 νεται εὖ δρῶν. ὁ δ' ὑπερβάλλων, τυγχάνων οὖν ἐφίεται,
 ἔκ ἂν ἐγκαλοίη τῷ φίλῳ· ἑκάτερος γὰρ τῷ ἀγαθῷ ἐφίε-

ται. οὐ πάνυ δ' ἔδ' ἐν τοῖς δι' ἡδονήν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν
 γίνεται οὗ ὀρέγονται, εἰ τῷ συνδιάγειν χαίρουσιν. γελοῖος
 δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι, ἔξον μὴ
 συνδιημερεύειν. ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματική· ἐπ'
 ὠφελείᾳ γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις αἰεὶ τῷ πλείονος δέονται, 5
 καὶ ἔλαττον ἔχειν οἶονται τῷ προσήκοντος, καὶ μέμφονται
 ὅτι οὐχ ὅσων δέονται τοσούτων τυγχάνουσιν ἀξιοὶ ὄντες· οἱ
 δ' εὖ ποιῶντες ἔδύνανται ἐπαρκεῖν τοσαῦτα ὅσων οἱ πά-
 σχοντες δέονται. ἔοικε δέ, καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι διπτόν,
 τὸ μὲν ἀγραφον τὸ δὲ κατὰ νόμον, καὶ τῆς κατὰ τὸ 10
 χρήσιμον φιλίας ἡ μὲν ἠθικὴ ἡ δὲ νομικὴ εἶναι. γίγνεται
 ἔν τα ἐγκλήματα μάλισθ' ὅταν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συ-
 ναλλάξωσι καὶ διαλύωνται. ἔστι δὴ νομικὴ μὲν ἡ ἐπὶ
 ῥητοῖς, ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ
 δὲ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ τί ἀντὶ 15
 τίνος. δῆλον δ' ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα οὐκ ἀμφίλογον,
 φιλικὸν δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ παρ' ἐνίοις ἐκ εἰσὶ τούτων
 δίκαι, ἀλλ' οἶονται δεῖν σέργειν τὴς κατὰ πίσιν συναλλά-
 ξαντας. ἡ δ' ἠθικὴ ἐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ὡς φίλῳ δωρεῖται
 ἢ ὅτιδήποτε ἄλλο. κομίζεσθαι δὲ ἀξιοῖ τὸ ἴσον ἢ πλεόν, 20
 ὡς οὐ δεδωκώς ἀλλὰ χρήσας. οὐχ ὁμοίως δὲ συναλ-
 λάξας καὶ διαλυόμενος ἐγκαλέσει. τοῦτο δὲ συμβαίνει
 διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τὴς πλείους τὰ καλά,
 προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν μὴ
 ἵνα ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι. δυναμένῳ 25
 δὴ ἀνταποδοτέον τὴν ἀξίαν ὣν ἔπαθεν, καὶ ἐκόντι· ἄκοντα
 γὰρ φίλον οὐ ποιητέον. ὡς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ
 καὶ εὖ παθόντα ὑφ' ἧς ἐκ ἔδει· ἔ γὰρ ὑπὸ φίλῳ, ἔδδ' δι'
 αὐτὸ τοῦτο δρῶντος· καθάπερ ἔν ἐπὶ ῥητοῖς εὐεργετηθέντα
 διαλυτέον. καὶ ὁμολογήσαι δ' ἂν δυνάμενος ἀποδώσειν· 30
 ἀδυνατῶντα δ' ἔδδ' ὁ δὲς ἠξιώσεν ἄν· ὥς· εἰ δυνατός, ἀπο-
 δοτέον. ἐν ἀρχῇ δ' ἐπισκεπτέον ὑφ' ἧς εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ

τίνι, ὅπως ἐπὶ τούτοις ὑπομένη ἢ μή. ἀμφισβήτησιν δ'
 ἔχει πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν καὶ
 πρὸς ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τῷ δράσαν-
 τος εὐεργεσίᾳ. οἱ μὲν γὰρ παθόντες τοιαῦτά φασι λαβεῖν
 5 παρὰ τῶν εὐεργετῶν ἃ μικρὰ ἦν ἐκείνοις καὶ ἐξῆν παρ'
 ἑτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν τὰ μέ-
 γιστα τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ ἃ παρ' ἄλλων ἔκ ἦν, καὶ ἐν
 κινδύνοις ἢ τοιαύταις χρεΐαις. ἄρ' ἔν δια μὲν τὸ χρήσιμον
 τῆς φιλίας ἔσης ἢ τῷ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν; ἔτος
 10 γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ ὡς κομιούμενος τὴν
 ἴσην· τοσαύτη ἔν γεγένηται ἢ ἐπικυρία ὅσον ἔτος ὠφέλη-
 ται, καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον ἐπηύρατο, ἢ καὶ πλεόν·
 κάλλιον γάρ. ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα μὲν ἔκ
 ἔσιν, μέτρῳ δ' ἔοικεν ἢ τῷ δράσαντος προαίρεσις· τῆς ἀρε-
 15 τῆς γὰρ καὶ τῷ ἠθους ἐν τῇ προαιρέσει τὸ κύριον.

Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχὴν φιλίαις· 16
 ἀξιοῖ γὰρ ἑκάτερος πλεόν ἔχειν, ὅταν δὲ τῷτο γίγνηται,
 διαλύεται ἡ φιλία. οἶεται γὰρ ὁ τε βελτίων προσήκειν
 αὐτῷ πλεόν ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ νέμεσθαι πλεόν· ὁμοίως
 20 δὲ καὶ ὁ ὠφελιμώτερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα ἔ φασι δεῖν ἴσον
 ἔχειν· λειτουργίαν τε γὰρ γίνεσθαι καὶ ἔ φιλίαν, εἰ μὴ
 κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· οἶονται
 γάρ, καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ πλεῖον λαμβάνουσιν
 οἱ συμβαλλόμενοι πλεῖον, ἔτω δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. ὁ
 25 δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλος γὰρ ἀγαθὸς εἶναι
 τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσιν· τί γάρ, φασίν, ὄφελος σπυδαίῳ
 ἢ δυνάστη φίλον εἶναι, μηθέν γε μέλλοντα ἀπολαύειν;
 ἔοικε δὲ ἑκάτερος ὀρθῶς ἀξιοῦν, καὶ δεῖν ἑκατέρῳ πλεόν
 νέμειν ἐκ τῆς φιλίας, ἔ τῷ αὐτῷ δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπε-
 30 ρέχοντι τιμῆς, τῷ δ' ἐνδεεῖ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς
 καὶ τῆς εὐεργεσίας ἢ τιμὴ γέρας, τῆς δ' ἐνδείας ἐπικυρία
 τὸ κέρδος. ἔτω δ' ἔχειν τῷτο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαί-

νεται· ὃ γὰρ τιμᾶται ὁ μηδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων·
 τὸ κοινὸν γὰρ δίδεται τῷ τὸ κοινὸν εὐεργετῶντι, ἢ τιμὴ δὲ
 κοινόν. ὃ γὰρ ἔστιν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν
 καὶ τιμᾶσθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐδεὶς ὑπομένει.
 τῷ δὲ περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ τιμὴν ἀπονέμῃσι καὶ 5
 τῷ δωροδόκῳ χρήματα· τὸ κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ
 σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται. ἔτω δὲ καὶ τοῖς ἀνί-
 σοις ὁμιλητέον, καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ εἰς
 ἀρετὴν τιμὴν ἀνταποδοτέον, ἀνταποδιδόντα τὸ ἐνδεχόμενον.
 τὸ δυνατόν γὰρ ἢ φιλία ἐπιζητεῖ, ὃ τὸ κατ' ἀξίαν· οὐδὲ 10
 γὰρ ἔστιν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τὰς θεὰς τιμαῖς
 καὶ τὰς γονεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἂν ποτε τὴν ἀξίαν ἀποδοίῃ, εἰς
 δύναμιν δὲ ὁ θεραπεύων ἐπιεικὴς εἶναι δοκεῖ. διὸ καὶ δό-
 ξειεν ὃκ' ἐξεῖναι υἱῷ πατέρα ἀπείπασθαι, πατρὶ δ' υἱόν·
 ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐθέν δὲ ποιήσας ἄξιον τῶν 15
 ὑπεργμένων δέδρακεν, ὥς' αἰεὶ ὀφείλει. οἷς δ' ὀφείλεται,
 ἐξουσία ἀφεῖναι· καὶ τῷ πατρὶ δὴ. ἅμα δ' ἴσως οὐδεὶς ποτ'
 ἂν ἀποστῆναι δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος μοχθηρία· χωρὶς
 γὰρ τῆς φυσικῆς φιλίας τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ
 διωθεῖσθαι. τῷ δὲ φευκτὸν ἢ οὐ σπυδαστὸν τὸ ἐπαρκεῖν, 20
 μοχθηρῷ ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βέλονται, τὸ
 δὲ ποιεῖν φεύγουσιν ὡς ἀλυσιτελές. περὶ μὲν ἔν τῶν ἐπὶ
 τοσούτον εἰρήσθω.

I.

25

Ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ ἀνάλο-
 γον ἰσάζει καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται, οἷον
 καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ σκυτοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων
 ἀμοιβὴ γίνεται κατ' ἀξίαν, καὶ τῷ ὑφάντῃ, καὶ τοῖς λοι- 30
 ποῖς. ἐνταῦθα μὲν ἔν πεπόρισται κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα,
 καὶ πρὸς τῆτα δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τῶν μετρεῖται.

ἐν δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐνίοτε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπερ-
 φιλῶν ἔκ ἀντιφιλεῖται, ἔθ' ἔχων φιλητόν, εἰ ἔτις ἔτυχεν,
 πολλάκις δ' ὁ ἐρώμενος ὅτι πρότερον ἐπαγγελλόμενος
 πάντα νῦν ἔθ' ἐπιτελεῖ. συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπει-
 5 δ' ἂν ὁ μὲν δι' ἡδονὴν τὸν ἐρώμενον φιλῇ, ὁ δὲ διὰ τὸ χρή-
 σιμον τὸν ἐραστήν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφοῖν ὑπάρχει. διὰ
 ταῦτα γὰρ τῆς φιλίας οὐσης διάλυσις γίνεται, ἐπειδ' ἂν
 μὴ γίνηται ὧν ἕνεκα ἐφίλῃ. ἔ γὰρ αὐτὸς ἔσπερον ἀλλὰ
 τὰ ὑπάρχοντα, ἔ μόνιμα ὄντα· διὸ τοιαῦτα καὶ αἱ φι-
 10 λίαί. ἡ δὲ τῶν ἡθῶν καθ' αὐτὴν ἔσα μένει, καθάπερ εἴρη-
 ται. διαφέρονται δὲ καὶ ὅταν ἕτερα γίγνηται αὐτοῖς καὶ
 μὴ ὧν ὀρέγονται· ὅμοιον γὰρ τῷ μηθὲν γίγνεσθαι, ὅταν
 οὐ ἐφίεται μὴ τυγχάνη, οἷον καὶ τῷ κιθαρῳδῷ ὁ ἐπαγ-
 γελλόμενος, καὶ ὅσῳ ἄμεινον ἄσειεν, τοσούτῳ πλείῳ· εἰς
 15 ἔω δ' ἀπαιτοῦντι τὰς ὑποσχέσεις ἀνθ' ἡδονῆς ἡδονὴν ἀπο-
 δεδωκέναι ἔφη. εἰ μὲν ἔν ἐκάτερος τοῦτο ἐβέλετο, ἱκανῶς
 ἂν εἶχεν· εἰ δ' ὁ μὲν τέρψιν ὁ δὲ κέρδος, καὶ ὁ μὲν ἔχει
 ὁ δὲ μή, οὐκ ἂν εἴη τὸ κατὰ τὴν κοινωνίαν καλῶς· ὧν
 γὰρ δεόμενος τυγχάνει, τούτοις καὶ προσέχει, κακείνου
 20 γε χάριν ταῦτα δώσει. τὴν ἀξίαν δὲ ποτέρῃ τάξαι ἐστί,
 τοῦ προἰεμένῃς ἢ τῷ προλαβόντος; ὁ γὰρ προἰέμενος ἔοικ'
 ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ. ὅπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν·
 ὅτε γὰρ διδάξειεν ἀδήποτε, τιμῆσαι τὸν μαθόντα ἐκέ-
 λευεν ὅσ' ὁκεῖ ἀξία ἐπίσασθαι, καὶ ἐλάβανε τοσῶτον.
 25 ἐν τοῖς τοίχοις δ' ἐνίοις ἀρέσκει τὸ "μισθὸς δ' ἀνδρί." οἱ
 δὲ προλαβόντες τὸ ἀργύριον, εἴτα μηθὲν ποίοντες ὧν ἔφα-
 σαν, διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγγελιῶν, εἰκότως ἐν ἐγ-
 κλήμασι γίνονται· ἔ γὰρ ἐπιτελῶσιν ἃ ὡμολόγησαν. τῷτο
 δ' ἴσως ποιεῖν οἱ σοφισταὶ ἀναγκάζονται διὰ τὸ μηθένα ἂν
 30 δοῦναι ἀργύριον ὧν ἐπίσανται. ἔτοι μὲν ἔν ὧν ἔλαβον τὸν
 μισθόν, μὴ ποίοντες εἰκότως ἐν ἐγκλήμασιν εἰσιν· ἐν οἷς
 δὲ μὴ γίγνεται διομολογία τῆς ὑπεργίας, οἱ μὲν δι' αὐτὸς

προϊέμενοι εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοι· τοιαύτη γὰρ ἡ κατ' ἀρετὴν φιλία. τὴν ἀμοιβὴν τε ποιητέον κατὰ τὴν προαίρεσιν· αὕτη γὰρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀρετῆς. ἔτω δ' εἴκοι καὶ τοῖς φιλοσοφίας κοινωνήσασιν· ὃ γὰρ πρὸς χρήμαθ' ἢ ἀξία μετρεῖται, τιμὴ τ' ἰσόρροπος ἔκ ἀν γένοιτο, ἀλλ' ἴσως ἱκανόν, καθάπερ καὶ πρὸς θεὸς καὶ πρὸς γονεῖς, τὸ ἐνδεχόμενον. μὴ τοιαύτης δ' οὔσης τῆς δόσεως ἀλλ' ἐπὶ τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν γίγνεσθαι δοκῆσαν ἀμφοῖν κατ' ἀξίαν εἶναι, εἰ δὲ τῆτο μὴ συμβαίνοι, οὐ μόνον ἀναγκαῖον δόξειεν ἀν τὸν προέχοντα τάττειν, 10 ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον γὰρ εὗτος ὠφελήθη ἢ ἀνθ' ὅσου τὴν ἡδονὴν εἴλετ' ἀν, τοσοῦτον ἀντιλαβὼν ἔξει τὴν παρὰ τῆτος ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις ἔτω φαίνεται γινόμενον, ἐνιαχθ' τ' εἰσὶ νόμοι τῶν ἐκασίων συμβολαίων δίκας μὴ εἶναι ὡς δέον, ὥ ἐπίστευσε, διαλυθῆναι πρὸς τοῦτον 15 καθάπερ ἐκοινωνήσεν. ὥ γὰρ ἐπετράφθη, τῆτον οἶεται δικαιοτέρον εἶναι τάξαι τῆ ἐπιτρέψαντος. τὰ πολλὰ γὰρ ὃ τοῦ ἴσου τιμῶσιν οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βεβλόμενοι λαβεῖν· τὰ γὰρ οἰκεῖα καὶ ἀ διδόασιν ἐκάστοις φαίνεται πολλὰ ἀξία. ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς τοσῆτον ὅσον ἀν τάτ- 20 τωσιν οἱ λαβόντες. δεῖ δ' ἴσως ὃ τοσῆτος τιμᾶν ὅσους ἔχοντι φαίνεται ἀξίον, ἀλλ' ὅσους πρὶν ἔχειν ἐτίμα.

2 Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ τοιαῦτα, οἷον πότερα δεῖ πάντα τῷ πατρὶ ἀπονέμειν καὶ πείθεσθαι, ἢ κάμνοντα μὲν ἰατρῷ πεισέον, στρατηγὸν δὲ χειροτονητέον τὸν πολε- 25 μικόν· ὁμοίως δὲ φίλῳ μᾶλλον ἢ σπευδαίῳ ὑπηρετητέον, καὶ εὐεργέτῃ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον ἢ ἐταίρῳ δοτέον, εἰ ἀμφοῖν μὴ ἐνδέχεται. ἄρ' ἐν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκριβῶς μὲν διορίσαι ὃ ῥάδιον; πολλὰς γὰρ καὶ παντοίας ἔχει διαφορὰς καὶ μεγέθει καὶ μικρότητι καὶ τῷ καλῷ καὶ 30 ἀναγκαίῳ. ὅτι δ' ὃ πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, οὐκ ἄδηλον. καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ

μᾶλλον ἢ χαριζέον ἑταίροις, καὶ ὥσπερ δάνειον, ὃ ὀφεί-
 λει ἀποδοτέον μᾶλλον ἢ ἑταίρῳ δοτέον. ἴσως δ' ἔδὲ τῷτ'
 αἰεί, οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ ληστῶν πότερον τὸν λυσά-
 μενον ἀντιλυτρωτέον, καὶ ὅστισοῦν ἦ, ἢ καὶ μὴ ἐαλωκότι
 5 ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον, ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; δόξειε
 γὰρ ἂν καὶ ἑαυτῷ μᾶλλον τὸν πατέρα. ὅπερ ἔν εἴρηται,
 καθόλου μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον, εἰ δ' ὑπερτείνῃ ἢ
 δόσις τῷ καλῷ ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀποκλιτέον.
 ἐνίοτε γὰρ ἔδ' ἐστὶν ἴσον τὸ τὴν προὔπαρχὴν ἀμείψασθαι,
 10 ἐπειδὴν ὁ μὲν σπυδαῖον εἰδὼς εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἢ ἀντα-
 πόδοσις γίγνηται, ὃν οἶεται μοχθηρὸν εἶναι. ἔδὲ γὰρ τῷ
 δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον. ὁ μὲν γὰρ οἰόμενος κο-
 μιεῖσθαι ἐδάνεισεν ἐπιεικεῖ ὄντι, ὁ δ' ἔκ ἐλπίζει κομιεῖσθαι
 παρὰ πονηρῷ. εἴτε τοίνυν τῇ ἀληθείᾳ ἔτῳς ἔχει, ἔκ ἴσον
 15 τὸ ἀξίωμα. εἴτ' ἔχει μὲν μὴ ἔτῳς οἶονται δέ, ἔκ ἂν δό-
 ξαιεν ἄτοπα ποιεῖν. ὅπερ ἔν πολλάκις εἴρηται, οἱ περὶ τὰ
 πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι τὸ ὠρισμένον
 τοῖς περὶ ἅ εἰσιν. ὅτι μὲν ἔν ἔ ταῦτα πᾶσιν ἀποδοτέον,
 ἔδὲ τῷ πατρὶ πάντα, καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ θύεται, οὐκ
 20 ἀδύνατον. ἐπεὶ δ' ἕτερα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ ἑταίροις
 καὶ εὐεργέταις, ἐκάστοις τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ ἀρμόττοντα
 ἀπονεμητέον. οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται. εἰς γάμους
 μὲν γὰρ καλῶσι τὰς συγγενεῖς· τέτοις γὰρ κοινὸν τὸ γένος
 καὶ αἱ περὶ τῷτο δὴ πράξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ μάλιστα
 25 οἶονται δεῖν τὰς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταῦτό. δόξειε δ'
 ἂν τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλιστα ἐπαρκεῖν, ὡς ὀφείλον-
 τας, καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον ὢν ἢ ἑαυτοῖς εἰς
 ταῦτ' ἐπαρκεῖν. καὶ τιμὴν δὲ γονεῦσι καθάπερ θεοῖς, οὐ
 πᾶσαν δέ· ἔδὲ γὰρ τὴν αὐτὴν πατρὶ καὶ μητρί· οὐδ' αὖ
 30 τὴν τῷ σοφῷ ἢ τῷ στρατηγῷ, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν, ὁμοίως
 δὲ καὶ τὴν μητρικὴν. καὶ παντὶ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ τιμὴν
 τὴν καθ' ἡλικίαν, ὑπαναστάσει καὶ κατακλίσει καὶ τοῖς

τοιούτοις. πρὸς ἐταίρους δ' αὖ καὶ ἀδελφὰς παρρησίαν καὶ ἀπάντων κοινότητα. καὶ συγγενέσι δὲ καὶ φυλέταις καὶ πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν αἰεὶ πειρατέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἐκάστοις ὑπάρχοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. τῶν μὲν ὅμογενῶν ῥάων 5 ἡ κρίσις, τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα. ὃ μὲν διὰ γε τῆτο ἀποσατέον, ἀλλ' ὥς ἂν ἐνδέχεται, ὅτω διοριζέον.

3 Ἐχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τῆ διαλύεσθαι τὰς φιλίας ἢ μὴ πρὸς τὰς μὴ διαμένοντας. ἢ πρὸς μὲν τὰς διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ὅταν μηκέτι ταῦτ' ἔχω- 10 σιν, ὅθεν ἄτοπον διαλύεσθαι; ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὧν ἀπολιπόντων εὖλογον τὸ μὴ φιλεῖν. ἐγκαλέσειε δ' ἂν τις, εἰ διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν προσεποιεῖτο διὰ τὸ ἥθος· ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, πλείσται διαφοραὶ γίνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἴωνται καὶ ὥσι 15 φίλοι. ὅταν μὲν ὅν διαψευσθῇ τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι διὰ τὸ ἥθος, μηθὲν τοῖστον ἐκείνῃ πράττοντος, ἑαυτὸν αἰτιῶντ' ἂν· ὅταν δ' ὑπὸ τῆς ἐκείνῃ προσποιήσεως ἀπατηθῇ, δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσω περὶ τιμιώτερον ἢ κακουργία. 20 εἰ δ' ἀποδέχεται ὡς ἀγαθόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς καὶ δοκῇ, ἅρ' ἔτι φιλητέον; ἢ ὃ δυνατόν, εἴπερ μὴ πᾶν φιλητὸν ἀλλὰ τὰγαθόν; ὅτε δὲ φιλητέον πονηρὸν ὅτε δεῖ· φιλοπόνηρον γὰρ ὃ χρὴ εἶναι, ὅδ' ὁμοῖσθαι φαύλῳ· εἴρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. ἅρ' ὅν εὐθὺς διαλυτέον; 25 ἢ ὃ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις κατὰ τὴν μοχθηρίαν; ἐπ' ἀνόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ ἥθος ἢ τὴν ἔσιν, ὅσω βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον. δόξειε δ' ἂν ὁ διαλυόμενος ὅθεν ἄτοπον ποιεῖν· ὃ γὰρ τῷ τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα ὅν ἀδυνατῶν ἀνασῶται ἀφίσταται. 30 εἰ δ' ὁ μὲν διαμένει ὁ δ' ἐπιεικέστερος γένοιτο καὶ πολὺ διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ, ἅρα χρηστέον φίλῳ, ἢ ὃ ἐνδέχεται;

ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον γίνεται, οἷον ἐν ταῖς παιδικαῖς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν διαμένοι τὴν διάνοιαν παῖς ὁ δ' ἀνὴρ εἴη οἷος κράτιστος, πῶς ἂν εἶεν φίλοι μήτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς μήτε χαίροντες καὶ λυπόμενοι; οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλλήλης ταῦθ' ὑπάρξει αὐτοῖς, ἄνευ δὲ τούτων οὐκ ἦν φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ οὐχ οἷόν τε. εἴρηται δὲ περὶ τούτων. ἄρ' οὖν ἕθεν ἀλλοιότερον πρὸς αὐτὸν ἐκτέον ἢ εἰ μὴ ἐγεγόνει φίλος μηδέποτε; ἢ δεῖ μνεΐαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας, καὶ καθάπερ φίλοις
 10 μᾶλλον ἢ ὀθνείοις οἰόμεθα δεῖν χαρίζεσθαι, ἕτω καὶ τοῖς γενομένοις ἀπονεμητέον τι διὰ τὴν προγεγενημένην φιλίαν, ὅταν μὴ δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας ἢ διάλυσιν γένηται.

Τὰ φιλικὰ δὲ τὰ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ οἷς αἱ φι- 4
 λίαὶ ὀρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς ἑαυτὸν ἐληλυθέναι. τι-
 15 θέασι γὰρ φίλον τὸν βουλούμενον καὶ πράττοντα τὰγαθὰ ἢ τὰ φαινόμενα ἐκείνῃ ἕνεκα, ἢ τὸν βουλούμενον εἶναι καὶ ζῆν τὸν φίλον αὐτῷ χάριν· ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα πεπόνθασι, καὶ τῶν φίλων οἱ προσκεκρυκότες. οἱ δὲ τὸν συνδιάγοντα καὶ ταῦτ' αἰρόμενον, ἢ τὸν συναλγῶντα
 20 καὶ συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μάλιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ τὰς μητέρας συμβαίνει. τούτων δὲ τινι καὶ τὴν φιλίαν ὀρίζονται. πρὸς ἑαυτὸν δὲ τούτων ἕκαστον τῷ ἐπιεικεῖ ὑπάρχει, τοῖς δὲ λοιποῖς, ἢ τοιοῦτοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι. ἔοικε γάρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάσῳ ἡ ἀρετὴ καὶ
 25 ὁ σπουδαῖος εἶναι. οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ τῶν αὐτῶν ὀρέγεται κατὰ πᾶσαν τὴν ψυχὴν, καὶ βούλεται δὴ ἑαυτῷ τὰγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα καὶ πράττει (τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ τὰγαθὸν διαπονεῖν) καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα· τοῦ γὰρ διανοητικοῦ χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. καὶ ζῆν
 30 δὲ βούλεται ἑαυτὸν καὶ σώζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο ὧς φρονεῖ· ἀγαθὸν γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι. ἕκαστος δ' ἑαυτῷ βέλεται τὰγαθὰ, γενόμενος δ' ἄλλος οὐδεὶς αἰρεῖ-

ται πάντ' ἔχειν ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ
 θεὸς τὰγαθόν, ἀλλ' ὧν ὅ τι ποτ' ἐσίν. δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν
 ἕκαστος εἶναι, ἢ μάλισα. συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος ἑαυτῷ
 βούλεται· ἡδέως γὰρ αὐτὸ ποιεῖ· τῶν τε γὰρ πεπραγμέ-
 νων ἐπιτερπεῖς αἱ μνήμαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες 5
 ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται δ' ἡδεῖαι. καὶ θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ
 τῇ διανοίᾳ, συναλγεῖ τε καὶ συνήδεται μάλισθ' ἑαυτῷ·
 πάντοτε γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ οὐκ
 ἄλλοτ' ἄλλο· ἀμεταμέλητος γὰρ ὡς εἰπεῖν. τῷ δὲ πρὸς
 αὐτὸν μὲν ἕκαστα τούτων ὑπάρχειν τῷ ἐπικεῖ, πρὸς δὲ 10
 τὸν φίλον ἔχειν ὥσπερ πρὸς ἑαυτόν (ἐστι γὰρ ὁ φίλος
 ἄλλος αὐτός), καὶ ἡ φιλία τούτων εἶναί τι δοκεῖ, καὶ
 φίλοι οἷς ταῦθ' ὑπάρχει. πρὸς αὐτὸν δὲ πότερόν ἐστιν ἢ
 οὐκ ἐστι φιλία, ἀφείσθω ἐπὶ τοῦ παρόντος· δόξειε δ' ἂν
 ταύτῃ εἶναι φιλία, ἢ ἐς δύο ἢ πλείω ἐκ τῶν εἰρημέ- 15
 νων, καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φιλίας τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμοιᾷ-
 ται. φαίνεται δὲ τὰ εἰρημένα καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν,
 καίπερ οὔσι φαύλοις. ἄρ' οὖν ἢ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ
 ὑπολαμβάνουσιν ἐπικεῖς εἶναι, ταύτῃ μετέχουσιν αὐτῶν;
 ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φαύλων καὶ ἀνοσιργῶν οὐθενὶ ταῦθ' 20
 ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται. σχεδὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύ-
 λοις· διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ ἐτέρων μὲν ἐπιθυμῶ-
 σιν ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς· αἰροῦνται γὰρ
 ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ ἡδέα βλα-
 βερὰ ὄντα· οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφίστανται 25
 τῷ πράττειν ἃ οἰονται ἑαυτοῖς βέλτισα εἶναι· οἷς δὲ πολλὰ
 καὶ δεινὰ πέπρακται διὰ τὴν μοχθηρίαν, μισοῦσί τε καὶ
 φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς. ζητοῦσί τε οἱ
 μοχθηροὶ μεθ' ὧν συνδιημερεύουσιν, ἑαυτὸς δὲ φεύγουσιν·
 ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν, καὶ τοιαῦθ' 30
 ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτούς ὄντες, μεθ' ἐτέρων δ' ὄντες
 ἐπιλανθάνονται. οὐθέν τε φιλητὸν ἔχοντες οὐθέν φιλικόν

πάσχει πρὸς ἑαυτούς. οὐδὲ δὴ συγχαίρουσιν ἔδὲ συναλ-
 γοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· ζασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ,
 καὶ τὸ μὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ ἀπεχόμενον τινῶν, τὸ
 δ' ἡδεται, καὶ τὸ μὲν δεῦρο τὸ δ' ἐκεῖσε ἔλκει ὥσπερ δια-
 5 σπῶντα. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι,
 ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἡσθη, καὶ οὐκ ἂν
 ἐβούλετο ἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτῷ· μεταμελείας γὰρ
 οἱ φαῦλοι γέμουσιν. οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος ἔδὲ πρὸς
 ἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητόν. εἰ
 10 δὴ τὸ ἔτῳς ἔχειν λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθη-
 ρίαν διατεταμένως καὶ πειρατέον ἐπιεικῇ εἶναι· ἔτῳ γὰρ
 καὶ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι καὶ ἐτέρῳ φίλος γένοιτο.

Ἡ δ' εὐνοια φιλία μὲν ἔοικεν, ἔ μὴν ἐστὶ γε φιλία· 5
 γίνεται γὰρ εὐνοια καὶ πρὸς ἀγνώτας καὶ λανθάνουσα, φι-
 15 λία δ' οὐ. καὶ πρότερον δὲ ταῦτ' εἴρηται. ἀλλ' οὐδὲ φί-
 λησίς ἐστιν· οὐ γὰρ ἔχει διάτασιν οὐδ' ὄρεζιν, τῇ φιλήσει
 δὲ ταῦτ' ἀκολουθεῖ. καὶ ἡ μὲν φίλησις μετὰ συνηθείας, ἡ
 δ' εὐνοια καὶ ἐκ προσπαίης, οἷον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς
 συμβαίνει· εὐνοὶ γὰρ αὐτοῖς γίνονται καὶ συνθέλουσιν, συμ-
 20 πράττειν δ' ἂν οὐθέν· ὅπερ γὰρ εἵπομεν, προσπαίως εὐνοὶ
 γίνονται καὶ ἐπιπολαίως ζέρουσιν. ἔοικε δὴ ἀρχὴ φιλίας
 εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐρᾶν ἡ διὰ τῆς ὀψεως ἡδονή· μὴ γὰρ
 προησθεις τῇ ιδέᾳ οὐθεις ἐρᾷ, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἶδει οὐθέν
 μᾶλλον ἐρᾷ, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῇ καὶ τῆς παρ-
 25 σίας ἐπιθυμῇ. οὕτω δὴ καὶ φίλους οὐχ οἷόν τ' εἶναι μὴ
 εὐνης γενομένους, οἱ δ' εὐνοὶ οὐθέν μᾶλλον φιλοῦσιν· βού-
 λονται γὰρ μόνον τὰγαθὰ οἷς εἰσὶν εὐνοὶ, συμπράττειν δ'
 ἂν ἔθέν, ἔδ' ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. διὸ μεταφέρων φαίη
 τις ἂν αὐτὴν ἀργὴν εἶναι φιλίαν, χρονίζομένην δὲ καὶ εἰς
 30 συνήθειαν ἀφικνουμένην γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ τὸ
 χρήσιμον οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· ἔδὲ γὰρ εὐνοια ἐπὶ τού-
 τοις γίνεται. ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀνθ' ὧν πέπονθεν

ἀπονέμει τὴν εὐνοίαν, τὰ δίκαια δρῶν· ὁ δὲ βουλόμενός
 τιν' εὐπραγεῖν, ἐλπίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκείνου, οὐκ ἔοικ'
 εὖνους ἐκείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ
 φίλος, εἰ θεραπεύει αὐτὸν διὰ τινὰ χρήσιν. ὅλως δ' ἡ
 εὐνοία δι' ἀρετὴν καὶ ἐπιείκειάν τινα γίνεται, ὅταν τῷ φανῇ 5
 καλὸς τις ἢ ἀνδρεῖος ἢ τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἀγωνιστῶν εἴπομεν.

6 Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται· διόπερ ἔκ' ἔστιν
 ὁμοδοξία· τῆτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοῶσιν ἀλλήλους ὑπάρξειεν
 ἄν. οὐδὲ τοὺς περὶ ὁμοῦν ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φα- 10
 σίν, οἷον τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων (οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ
 τούτων ὁμονοεῖν), ἀλλὰ τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασίν, ὅταν
 περὶ τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι καὶ ταῦτά προαι-
 ρῶνται καὶ πράττωσι τὰ κοινῇ δόξαντα. περὶ τὰ πρακτὰ
 δὴ ὁμονοῶσιν, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει καὶ τὰ ἐνδε- 15
 χόμενα ἀμφοῖν ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν
 πᾶσι δοκῇ τὰς ἀρχὰς αἰρετάς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακε-
 δαιμονίοις, ἢ ἄρχειν Πιπτακόν, ὅτε καὶ αὐτὸς ἤθελεν. ὅταν
 δ' ἑκάτερος ἑαυτὸν βέληται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις,
 ζασιάζουσιν· οὐ γὰρ ἐστ' ὁμονοεῖν τὸ αὐτὸ ἑκάτερον ἐννοεῖν 20
 ὁδῆποτε, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος
 καὶ οἱ ἐπιεικεῖς τοὺς ἀρίστους ἄρχειν· οὕτω γὰρ πᾶσι γί-
 γνεται οὗ ἐφίενται. πολιτικὴ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμό-
 νοια, καθάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γὰρ ἐσι
 καὶ τὰ εἰς τὸν βίον ἀνήκοντα. ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια 25
 ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ
 ἀλλήλοις, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες ὡς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων
 γὰρ μένει τὰ βελήματα καὶ οὐ μεταρρεῖ ὥσπερ εὐριπος,
 βούλονταί τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, τούτων δὲ
 καὶ κοινῇ ἐφίενται. τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν 30
 πλὴν ἐπὶ μικρόν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας
 ἐφιεμένους ἐν τοῖς ὠφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς

λειτεργίαις ἐλλείποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βυλόμενος ταῦτα
τὸν πέλας ἐξετάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ τηρέντων τὸ κοι-
νὸν ἀπόλλυται. συμβαίνει ἔν αὐτοῖς ζασιάζειν, ἀλλήλους
μὲν ἐπαναγκάζοντας, αὐτὸς δὲ μὴ βυλομένους τὰ δίκαια
5 ποιεῖν.

Οἱ δ' εὐεργέται τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον
φιλεῖν ἢ οἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας, καὶ ὡς παρὰ
λόγον γινόμενον ἐπιζητεῖται. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαί-
νεται, ὅτι οἱ μὲν ὀφείλῃσι τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ ἔν
10 ἐπὶ τῶν δανείων οἱ μὲν ὀφείλοντες βύλονται μὴ εἶναι οἷς
ὀφείλουσιν, οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν
ὀφειλόντων σωτηρίας, οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας βύ-
λεσθαι εἶναι τοὺς παθόντας ὡς κομισμένους τὰς χάριτας,
τοῖς δ' οὐκ εἶναι ἐπιμελὲς τὸ ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος
15 μὲν οὖν τάχ' ἂν φαίη ταῦτα λέγειν αὐτοὺς ἐκ πονηροῦ
θεωμένους, ἔοικε δ' ἀνθρωπικῷ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοί,
καὶ μᾶλλον εὖ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἐφίενται. δόξειε δ' ἂν
φυσικώτερον εἶναι τὸ αἷτιον, καὶ οὐχ ὅμοιον τῷ περὶ τῆς
δανείσαντας· οὐ γὰρ ἐς φίλησις περὶ ἐκείνης, ἀλλὰ τοῦ
20 σῶζεσθαι βύλησις τῆς κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεποιηκότες
φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς πεπονθότας, καὶ μὴ μὲν ὥς
χρήσιμοι μὴδ' εἰς ὕστερον γένοιεντ' ἂν. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν
τεχνιτῶν συμβέβηκεν· πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ
μᾶλλον ἢ ἀγαπηθείη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχως γενομένου.
25 μάλιστα δ' ἴσως τῆτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπερα-
γαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ
τέκνα. τοιούτῳ δὴ ἔοικε καὶ τὸ τῶν εὐεργετῶν· τὸ γὰρ εὖ
πεπονθὸς ἔργον ἐστὶν αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ
τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα. τούτῳ δ' αἷτιον ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν
30 αἰρετὸν καὶ φιλητόν, ἐσμέν δ' ἐνεργεῖα· τῷ ζῆν γὰρ καὶ
πράττειν. ἐνεργεῖα δὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἐς πῶς· ζέργει
δὴ τὸ ἔργον, διότι καὶ τὸ εἶναι. τοῦτο δὲ φυσικόν· ὁ γὰρ

ἐς δύναμει, τοῦτο ἐνέργεια· τὸ ἔργον μνηύει. ἅμα δὲ καὶ τῷ μὲν εὐεργέτῃ καλὸν τὸ κατὰ τὴν πράξιν, ὥς χαίρειν ἐν ᾧ τοῦτο, τῷ δὲ παθόντι οὐθὲν καλὸν ἐν τῷ δράσαντι, ἀλλ' εἴπερ, συμφέρον· τοῦτο δ' ἥττον ἢ καὶ φιλητόν. ἡδεῖα δ' ἐς τοῦ μὲν παρόντος ἢ ἐνέργεια, τῷ δὲ μέλλοντος 5 ἢ ἐλπίς, τοῦ δὲ γεγενημένου ἢ μνήμη. ἡδιστον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, καὶ φιλητόν ὁμοίως. τῷ μὲν οὖν πεποιηκότι μένει τὸ ἔργον (τὸ καλὸν γὰρ πολυχρόνιον), τῷ δὲ παθόντι τὸ χρήσιμον παροίχεται. ἢ τε μνήμη τῶν μὲν καλῶν ἡδεῖα, τῶν δὲ χρησίμων ἔ πάνυ ἢ ἥττον· ἢ πρόσδοκία δ' ἀνάπα- 10 λιν ἔχειν ἔοικεν. καὶ ἢ μὲν φίλησις ποιήσει ἔοικεν, τὸ φιλεῖσθαι δὲ τῷ πάσχειν. τοῖς ὑπερέχουσι δὲ περὶ τὴν πράξιν ἔπεται τὸ φιλεῖν καὶ τὰ φιλικά. ἔτι δὲ τὰ ἐπιπό- νως γεγόμενα πάντες μᾶλλον σέργασιν, οἷον καὶ τὰ χρή- ματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· δοκεῖ δὲ τὸ μὲν 15 εὖ πάσχειν ἄπονον εἶναι, τὸ δ' εὖ ποιεῖν ἐργῶδες. διὰ ταῦτα δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· ἐπιπονωτέρα γὰρ ἢ γέννησις, καὶ μᾶλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν. δόξειε δ' ἂν τῷτο καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖον εἶναι.

8 Ἀπορεῖται δὲ καὶ πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα 20 ἢ ἄλλον τινά· ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγαπῶσι, καὶ ὡς ἐν αἰσχυρῷ φιλαύτους ἀποκαλοῦσι, δοκεῖ τε ὁ μὲν φαῦλος ἑαυτοῦ χάριν πάντα πράττειν, καὶ ὅσω ἂν μοχθηρότερος ἦ, τοσούτῳ μᾶλλον· ἐγκαλοῦσι δὲ αὐτῷ ὅτι οὐθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πράττει· ὁ δ' ἐπιεικὴς διὰ τὸ καλόν, καὶ 25 ὅσω ἂν βελτίων ἦ, μᾶλλον διὰ τὸ καλόν, καὶ φίλος ἔνεκα· τὸ δ' αὐτῷ παρίησιν. τοῖς λόγοις δὲ τούτοις τὰ ἔργα δια- φωνεῖ, οὐκ ἀλόγως. φασὶ γὰρ δεῖν φιλεῖν μάλιστα τὸν μάλιστα φίλον, φίλος δὲ μάλιστα ὁ βυλόμενος ᾧ βύλεται τὰγαθὰ ἐκείνου ἔνεκα, καὶ εἰ μηθεὶς εἴσεται. ταῦτα δ' 30 ὑπάρχει μάλισ' αὐτῷ πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ λοιπὰ δὲ πάνθ' οἷς ὁ φίλος ὀρίζεται· εἴρηται γὰρ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ

φιλικὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διήκει. καὶ αἱ παροιμίαι δὲ
 πᾶσαι ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον τὸ "μία ψυχὴ" καὶ "κοινὰ
 τὰ φίλων" καὶ "ἰσότης φιλότης" καὶ "γόνυ κνήμης ἔγγιον."
 πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς αὐτὸν μάλισθ' ὑπάρχει· μάλισα
 5 γὰρ φίλος αὐτῷ, καὶ φιλητέον δὴ μάλισθ' ἑαυτόν. ἀπο-
 ρεῖται δ' εἰκότως ποτέροις χρεῶν ἔπεσθαι, ἀμφοῖν ἐχόντοιν
 τὸ πιζόν. ἴσως οὖν τὴς τοιούτης δεῖ τῶν λόγων διαιρεῖν καὶ
 διορίζειν ἐφ' ὅσον ἑκάτεροι καὶ πῇ ἀληθεύουσιν. εἰ δὴ λά-
 βοιμεν τὸ φίλαυτον πῶς ἑκάτεροι λέγουσιν, τάχ' ἂν γένοιτο
 10 δῆλον. οἱ μὲν ἔν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ φιλαύτης καλῶσι
 τὴς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ πλεῖον ἐν χρήμασι καὶ τιμαῖς
 καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματικαῖς· τούτων γὰρ οἱ πολλοὶ ὀρέ-
 γονται, καὶ ἐσπιδάκασιν περὶ αὐτὰ ὡς ἄριστα ὄντα, διὸ καὶ
 περιμάχητά ἐσιν. οἱ δὲ περὶ ταῦτα πλεονέκται χαρίζονται
 15 ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὅλως τοῖς πάθεσι καὶ τῷ ἀλόγῳ τῆς
 ψυχῆς. τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ πολλοί· διὸ καὶ ἡ προσηγορία
 γεγένηται ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φαύλης ὄντος. δικαίως δὲ τοῖς
 οὕτω φιλαύτοις ὀνειδίζεται. ὅτι δὲ τοὺς τὰ τοιαῦθ' αὐτοῖς
 ἀπονέμοντας εἰώθασιν λέγειν οἱ πολλοὶ φιλαύτης, οὐκ ἄδη-
 20 λον· εἰ γὰρ τις αἰεὶ σπουδάζει τὰ δίκαια πράττειν αὐτὸς
 μάλισα πάντων ἢ τὰ σώφρονα ἢ ὅποιάν ἑ ἀλλὰ τῶν κατὰ
 τὰς ἀρετὰς, καὶ ὅλως αἰεὶ τὸ καλὸν ἑαυτῷ περιποιοῖτο, ἔθεις
 ἐρεῖ τοῦτον φίλαυτον οὐδὲ ψέξει. δόξειε δ' ἂν ὁ τοιοῦτος
 μᾶλλον εἶναι φίλαυτος· ἀπονέμει γὰρ ἑαυτῷ τὰ κάλλιστα
 25 καὶ μάλισ' ἀγαθὰ, καὶ χαρίζεται ἑαυτοῦ τῷ κυριωτάτῳ,
 καὶ πάντα τούτῳ πείθεται· ὥσπερ δὲ καὶ πόλις τὸ κυριώ-
 τατον μάλισ' εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, ἔτω καὶ
 ἄνθρωπος· καὶ φίλαυτος δὴ μάλισα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν καὶ
 τούτῳ χαριζόμενος. καὶ ἐγκρατὴς δὲ καὶ ἀκρατὴς λέγεται
 30 τῷ κρατεῖν τὸν νοῦν ἢ μή, ὡς τούτῳ ἑκάστῳ ὄντος· καὶ πε-
 πραγέναι δοκῶσιν αὐτοὶ καὶ ἐκασίως τὰ μετὰ λόγον μάλισα.
 ὅτι μὲν οὖν τοῦθ' ἑκαστός ἐστιν ἢ μάλισα, οὐκ ἄδηλον, καὶ

ὅτι ὁ ἐπιδεικνύμενος μάλις αὐτῷ ἀγαπᾷ. διὸ φίλαυτος μάλις
 ἂν εἴη, καθ' ἕτερον εἶδος τοῦ ὀνειδίζομένου, καὶ διαφέρων
 τοσοῦτον ὅσον τὸ κατὰ λόγον ζῆν τῷ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέ-
 γεσθαι τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ δοκοῦντος συμφέρειν. τοὺς μὲν ἔν
 περὶ τὰς καλὰς πράξεις διαφερόντως σπυδαῖζοντας πάντες 5
 ἀποδέχονται καὶ ἐπαινῶσιν· πάντων δὲ ἀμιλλωμένων πρὸς
 τὸ καλὸν καὶ διατεινομένων τὰ κάλλιστα πράττειν κοινῇ τ'
 ἂν πάντ' εἴη τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν
 ἀγαθῶν, εἴπερ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτόν ἐστιν. ὥς τε τὸν μὲν ἀγαθὸν
 δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράτ- 10
 των καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ·
 βλάψει γὰρ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοις πάθεσιν
 ἐπόμενος. τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφωνεῖ ἃ δεῖ πράττειν
 καὶ ἃ πράττει· ὁ δ' ἐπιδεικνύμενος, ἃ δεῖ, ταῦτα καὶ πράττει·
 πᾶς γὰρ νοῦς αἰρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ, ὁ δ' ἐπιδεικνύμενος 15
 πειθαρχεῖ τῷ νῷ. ἀληθὲς δὲ περὶ τοῦ σπυδαίου καὶ τὸ τῶν
 φίλων ἕνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, καὶ δέη
 ὑπεραποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα καὶ τιμὰς
 καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθὰ, περιποιούμενος ἑαυτῷ τὸ
 καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἔλοιτ' 20
 ἂν ἢ πολὺν ἡρέμα, καὶ βιώσαι καλῶς ἑνῆαυτὸν ἢ πόλλ' ἔτη
 τυχόντως, καὶ μίαν πράξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς
 καὶ μικράς. τοῖς δ' ὑπεραποθνήσκουσι τοῦτ' ἴσως συμβαίνει·
 αἰροῦνται δὲ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς. καὶ χρήματα προοῖντ'
 ἂν ἐφ' ᾧ πλείονα λήψονται οἱ φίλοι· γίνεται γὰρ τῷ 25
 μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ καλόν· τὸ δὲ μεῖζον
 ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονέμει. καὶ περὶ τιμᾶς δὲ καὶ ἀρχᾶς ὁ
 αὐτὸς τρόπος· πάντα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· κα-
 λὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἐπαινετόν. εἰκότως δὲ δοκεῖ σπυ-
 दाῖος εἶναι, ἀντὶ πάντων αἰρούμενος τὸ καλόν. ἐνδέχεται 30
 δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προῖεσθαι, καὶ εἶναι κάλλιον τοῦ
 αὐτὸν πράττειν τὸ αἶτιον τῷ φίλῳ γενέσθαι. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς

ἐπαινετοῖς ὁ σπυδαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλῆς πλέον νέ-
μων. οὕτω μὲν οὖν φίλαυτον εἶναι δεῖ, καθάπερ εἴρηται·
ὥς δ' οἱ πολλοί, οὐ χρή.

Ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσει-9
5 ται φίλων ἢ μή. οὐθὲν γάρ φασι δεῖν φίλων τοῖς μακα-
ρίοις καὶ αὐτάρκεσιν· ὑπάρχειν γὰρ αὐτοῖς τὰγαθὰ· αὐτάρ-
κεις οὖν ὄντας οὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, ἕτερον
αὐτὸν ὄντα, πορίζειν αὐτῷ ἀδυνατεῖ· ὅθεν τὸ “ὅταν
ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;” ἔοικε δ' ἀτόπῳ τὸ πάντ'
10 ἀπονέμοντας τὰγαθὰ τῷ εὐδαίμονι φίλους μὴ ἀποδιδόναι, ὃ
δοκεῖ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μέγιστον εἶναι. εἴ τε φίλος μᾶλλον
ἐστὶ τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν, καὶ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς
ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον δ' εὖ ποιεῖν φίλους ὀθνείων,
τῶν εὖ πεισομένων δεήσεται ὁ σπυδαῖος. διὸ καὶ ἐπιζητεῖ-
15 ται πότερον ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον δεῖ φίλων ἢ ἐν ἀτυχίαις,
ὥς καὶ τῷ ἀτυχοῦντος δεομένῳ τῶν εὐεργετησόντων καὶ τῶν
εὐτυχούντων οὐς εὖ ποιήσασιν. ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ μο-
νώτην ποιεῖν τὸν μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἔλοιτ' ἂν καθ' αὐτὸν
τὰ πάντ' ἔχειν ἀγαθὰ· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ συ-
20 ζῆν πεφυκός. καὶ τῷ εὐδαίμονι δὴ τῷθ' ὑπάρχει· τὰ γὰρ
τῇ φύσει ἀγαθὰ ἔχει. δῆλον δ' ὡς μετὰ φίλων καὶ ἐπει-
κῶν κρεῖττον ἢ μετ' ὀθνείων καὶ τῶν τυχόντων συνημερεύειν·
δεῖ ἄρα τῷ εὐδαίμονι φίλων. τί ἔν λέγασιν οἱ πρῶτοι, καὶ
πῇ ἀληθεύουσιν; ἢ ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους οἴονται τοὺς χρησί-
25 μους εἶναι; τῶν τοιούτων μὲν ἔν οὐθὲν δεήσεται ὁ μακάριος,
ἐπειδὴ τὰγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ ἡδύ,
ἢ ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὣν οὐθὲν δεῖται ἐπεισάκτου
ἡδονῆς. ὁ δὲόμενος δὲ τῶν τοιούτων φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι
φίλων. τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται
30 ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τίς ἐστιν, ἢ δ' ἐνέργεια δῆλον ὅτι
γίνεται καὶ ὅχ' ὑπάρχει ὥσπερ κτήμᾳ τι. εἰ δὲ τὸ εὐδαι-
μονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἢ ἐνέρ-

γεια σπουδαία καὶ ἡδεῖα καθ' αὐτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ
 εἴρηται, ἔστι δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν δὲ μᾶλλον
 τοὺς πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ
 τὰς οἰκείας, αἱ τῶν σπουδαίων δὲ πράξεις φίλων ὄντων
 ἡδεῖαι τοῖς ἀγαθοῖς· ἀμφω γὰρ ἔχουσι τὰ τῇ φύσει ἡδέα. 5
 ὁ μακάριος δὲ φίλων τοιούτων δεήσεται, εἴπερ θεωρεῖν προαι-
 ρεῖται πράξεις ἐπιεικεῖς καὶ οἰκείας· τοιαῦται δ' αἱ τοῦ
 ἀγαθοῦ φίλου ὄντος. οἶονταί τε δεῖν ἡδέως ζῆν τὸν εὐδαίμονα·
 μονώτῃ μὲν ἔν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥαδίον καθ' αὐτὸν
 ἐνεργεῖν συνεχῶς, μετ' ἐτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλας ῥᾶον. ἔσαι 10
 οὖν ἡ ἐνέργεια συνεχεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὐτήν, ὃ δεῖ
 περὶ τὸν μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ἢ σπουδαῖος, ταῖς
 κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κακίας δυσχεραί-
 νει, καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν ἡδεται, ἐπὶ δὲ
 τοῖς φαύλοις λυπεῖται. γίνοιτο δ' ἂν καὶ ἀσκησίς τις τῆς 15
 ἀρετῆς ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ Θεόγνις
 φησιν. φυσικώτερον δ' ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ σπουδαῖος φί-
 λος τῷ σπουδαίῳ τῇ φύσει αἰρετὸς εἶναι· τὸ γὰρ τῇ φύσει
 ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ ἀγαθὸν καὶ ἡδύ ἐστι καθ'
 αὐτό· τὸ δὲ ζῆν ὀρίζονται τοῖς ζώοις δυνάμει αἰσθήσεως, 20
 ἀνθρώποις δ' αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ δύναμις εἰς τὴν
 ἐνέργειαν ἀνάγεται. τὸ δὲ κύριον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ· ἔοικε δὲ
 τὸ ζῆν εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. τὸ δὲ ζῆν τῶν
 καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὠρισμένον γάρ, τὸ δ' ὠρι-
 σμένον τῆς ἀγαθοῦ φύσεως. τὸ δὲ τῇ φύσει ἀγαθὸν καὶ 25
 τῷ ἐπιεικεῖ· διόπερ ἔοικε πᾶσιν ἡδύ εἶναι. οὐ δεῖ δὲ λαμ-
 βάνειν μοχθηρὰν ζωὴν καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' ἐν λύπαις·
 ἀόριστος γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ. ἐν
 τοῖς ἐχομένοις δὲ περὶ τῆς λύπης ἔσαι φανερώτερον. εἰ δ'
 αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν καὶ ἡδύ (ἔοικε δὲ καὶ ἐκ τοῦ πάντας 30
 ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ μακαρίους·
 τέτοις γὰρ ὁ βίος αἰρετώτατος, καὶ ἡ τούτων μακαριωτάτη

ζωή), ὁ δ' ὁρῶν ὅτι ὁρᾷ αἰσθάνεται καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἀκέει
καὶ ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἔσι
τι τὸ αἰσθανόμενον ὅτι ἐνεργοῦμεν, ὥς αἰσθανοίμεθ' ἂν ὅτι
αἰσθανόμεθα καὶ νοοῖμεν ὅτι νοοῦμεν. τὸ δ' ὅτι αἰσθανό-
5 μεθα ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· τὸ γὰρ εἶναι ἦν αἰσθάνεσθαι ἢ
νοεῖν. τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι ζῇ, τῶν ἡδέων καθ' αὐτό· φύ-
σει γὰρ ἀγαθὸν ζωή, τὸ δ' ἀγαθὸν ὑπάρχον ἐν ἑαυτῷ
αἰσθάνεσθαι ἡδύ. αἶρετόν δὲ τὸ ζῆν καὶ μάλιστα τοῖς ἀγα-
θοῖς, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθὸν ἐστὶν αὐτοῖς καὶ ἡδύ· συναισθανό-
10 μενοι γὰρ τῷ καθ' αὐτὸ ἀγαθῷ ἡδονταί. ὥς δὲ πρὸς ἑαυτὸν
ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς ὁ
φίλος ἐστίν. καθάπερ ἔν τὸ αὐτὸν εἶναι αἶρετόν ἐστιν ἐκάσῳ,
οὕτω καὶ τὸ τὸν φίλον, ἢ παραπλησίως. τὸ δ' εἶναι ἦν
αἶρετόν διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτῷ ἀγαθῷ ὄντος. ἢ δὲ τοιαύτη
15 αἴσθησις ἡδεῖα καθ' ἑαυτήν. συναισθάνεσθαι ἄρα δεῖ καὶ τῷ
φίλῳ ὅτι ἔστιν, τῷτο δὲ γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν καὶ κοινωνεῖν
λόγων καὶ διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶν
ἀνθρώπων λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκημάτων
τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι. εἰ δὲ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἶρε-
20 τόν ἐστι καθ' αὐτό, ἀγαθὸν τῇ φύσει ὄν καὶ ἡδύ, παραπλή-
σιον δὲ καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστίν, καὶ ὁ φίλος τῶν αἰρετῶν ἂν
εἴη. ὁ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἶρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ
ταύτῃ ἐνδεὴς ἔσται. δεήσει ἄρα τῷ εὐδαιμονήσοντι φίλων
σπουδαίων.

25 Ἄρ' οὖν ὥς πλείστους φίλους ποιητέον, ἢ καθάπερ ἐπὶ 10
τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ "μήτε πολύζεινος μήτ'
ἄζεινος," καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἀρμόσει μήτ' ἀφίλον εἶναι
μήτ' αὖ πολύφιλον καθ' ὑπερβολήν; τοῖς μὲν δὲ πρὸς χρῆ-
σιν καὶ πάνυ δόξειεν ἂν ἀρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ
30 ἀνθυπηρετεῖν ἐπίπονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος αὐτοῖς τοῦτο
πράττειν. οἱ πλείους δὲ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον ἱκανῶς
περίεργοι καὶ ἐμπόδιοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθέν οὖν δεῖ

αὐτῶν. καὶ οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκεῦσιν ὀλίγοι, καθάπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἡδυσμα. τοὺς δὲ σπερδαίους πότερον πλείστους κατ' ἀριθμόν, ἢ ἔστι τι μέτρον καὶ φιλικοῦ πλήθους, ὥσπερ πόλεως; οὔτε γὰρ ἐκ δέκα ἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, ὅτ' ἐκ δέκα μυριάδων ἔτι πόλις ἔσιν. τὸ δὲ ποσὸν ἔκ ἔστιν ἴσως 5 ἐν τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὠρισμένων. καὶ φίλων δὴ ἔστι πλῆθος ὠρισμένον, καὶ ἴσως οἱ πλείστοι, μεθ' ὧν ἂν δύναιτό τις συζῆν· τῆτο γὰρ ἐδόκει φιλικώτατον εἶναι, ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε πολλοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὐτόν, ἔκ ἀδηλον. ἔτι δὲ κακείνους δεῖ ἀλλήλοις φίλους εἶναι, εἰ μέλλουσι 10 πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο δ' ἐργῶδες ἐν πολλοῖς ὑπάρχειν. χαλεπὸν δὲ γίνεται καὶ τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκείως πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ συμπίπτειν ἅμα τῷ μὲν συνήδεσθαι τῷ δὲ συνάχθεσθαι. ἴσως ἔν εὔ ἔχει μὴ ζητεῖν ὡς πολυφιλότατον εἶναι, ἀλλὰ τοσούτους ὅσοι εἰς τὸ 15 συζῆν ἱκανοί· ἔδὲ γὰρ ἐνδέχεσθαι δόξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι φίλον σφόδρα. διόπερ οὐδ' ἐρᾶν πλειόνων· ὑπερβολὴ γάρ τις εἶναι βέλεται φιλίας, τοῦτο δὲ πρὸς ἓνα· καὶ τὸ σφόδρα δὴ πρὸς ὀλίγους. οὕτω δ' ἔχειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων· ὅ γίγνονται γὰρ φίλοι πολλοὶ κατὰ τὴν ἐταιρικὴν 20 φιλίαν, αἱ δ' ὑμνέμεναι ἐν δυσὶ λέγονται. οἱ δὲ πολύφιλοι καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχάνοντες ἑδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι, πλὴν πολιτικῶς, οὓς καὶ καλοῦσιν ἀρέσκους. πολιτικῶς μὲν οὖν ἔστι πολλοῖς εἶναι φίλον καὶ μὴ ἄρεσκον ὄντα, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐπικεικῇ· δι' ἀρετὴν δὲ καὶ δι' αὐτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς 25 πολλούς, ἀγαπητὸν δὲ καὶ ὀλίγους εὐρεῖν τοιούτους.

- 11 Πότερον δ' ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον φίλων δεῖ ἢ ἐν δυστυχίαις; ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητῶνται· οἱ τε γὰρ ἀτυχῶντες δέονται ἐπικουρίας, οἱ τ' εὐτυχοῦντες συμβίων καὶ οὓς εὖ ποιήσασιν· βούλονται γὰρ εὖ δρᾶν. ἀναγκαιότερον μὲν δὴ 30 ἐν ταῖς ἀτυχίαις, διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ, κάλλιον δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διὸ καὶ τοὺς ἐπικεικῆς ζητοῦσιν· τήτους

γὰρ αἰρετώτερον εὐεργετεῖν καὶ μετὰ τούτων διάγειν. ἔστι
 γὰρ καὶ ἡ παρυσία αὐτῇ τῶν φίλων ἡδεῖα καὶ ἐν ταῖς δυ-
 συχίαις· κρφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι συναλγούντων τῶν
 φίλων. διὸ καὶ ἀπορήσειεν τις πότερον ὥσπερ βάρος μετα-
 5 λαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὐ, ἢ παρυσία δ' αὐτῶν ἡδεῖα
 οὔσα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύπην ποιεῖ.
 εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα ἢ δι' ἄλλο τι κρφίζονται, ἀφείσθω·
 συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν. ἔοικε δ' ἡ παρυσία
 μικτή τις αὐτῶν εἶναι. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ὁρᾶν τοὺς φίλους
 10 ἡδύ, ἄλλως τε καὶ ἀτυχοῦντι, καὶ γίνεται τις ἐπικουρία
 πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ
 τῇ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ, εἴαν ἢ ἐπιδέξιος· οἶδε γὰρ τὸ ἦθος
 καὶ ἐφ' οἷς ἡδεταί καὶ λυπεῖται. τὸ δὲ λυπούμενον αἰσθά-
 νεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἀτυχίαις λυπηρόν· πᾶς γὰρ φεύγει
 15 λύπης αἷτιος εἶναι τοῖς φίλοις. διόπερ οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὴν
 φύσιν εὐλαβοῦνται συλλυπεῖν τοὺς φίλους αὐτοῖς, καὶ μὴ
 ὑπερτείνῃ τῇ ἀλυπία, τὴν ἐκείνοις γινομένην λύπην ἔχ ὑπο-
 μένει, ὅλως τε συνθρήνης οὐ προσίεται διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς
 εἶναι θρηνητικός· γυναῖκα δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες τοῖς συ-
 20 σθένεσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγῶντας.
 μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δῆλον ὅτι τὸν βελτίω. ἢ δ' ἐν
 ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρυσία τὴν τε διαγωγὴν ἡδεῖαν
 ἔχει καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡδονται ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς.
 διὸ δόξειεν ἂν δεῖν εἰς μὲν τὰς εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους
 25 προθύμως· εὐεργετητικὸν γὰρ εἶναι καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυ-
 χίας ὀκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ ὡς ἡκιστα δεῖ τῶν κακῶν,
 ὅθεν τὸ "ἄλεις ἐγὼ δυσυχῶν." μάλιστα δὲ παρακλητέον,
 ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα ὀχληθέντες μεγάλ' αὐτὸν ὠφελήσκειν.
 ἰέναι δ' ἀνάπαλιν ἴσως ἀρμόζει πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦντας
 30 ἄκλητον καὶ προθύμως (φίλος γὰρ εὔ ποιεῖν, καὶ μάλιστα
 τὸς ἐν χρείᾳ καὶ τὸ μὴ ἀξιώσαντας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον
 καὶ ἡδίων), εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας συνεργοῦντα μὲν προθύμως

(καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεῖα φίλων), πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχολαίως· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προθυμεῖσθαι ὠφελεῖσθαι. δόξαν δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι ἴσως εὐλαβητέον· ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει. ἡ παρουσία δὲ τῶν φίλων ἐν ἅπασιν αἰρετὴ φαίνεται.

5

- 12 Ἄρ' οὖν, ὥσπερ τοῖς ἐρῶσι τὸ ὁρᾶν ἀγαπητότατόν ἐστι καὶ μᾶλλον αἰροῦνται ταύτην τὴν αἴσθησιν ἢ τὰς λοιπὰς, ὡς κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου, οὕτω καὶ τοῖς φίλοις αἰρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν; κοινωνία γὰρ ἡ φιλία. καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς τὸν 10 φίλον. περὶ αὐτὸν δ' ἡ αἴσθησις ὅτι ἔστιν αἰρετή· καὶ περὶ τὸν φίλον δὴ. ἡ δ' ἐνέργεια γίνεται αὐτοῖς ἐν τῷ συζῆν, ὥς' εἰκότως τούτῃ ἐφίενται. καὶ ὅ τι ποτ' ἐστὶν ἐκάστοις τὸ εἶναι ἢ οὐ χάριν αἰροῦνται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται διάγειν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ 15 συγκυβεύουσιν, ἄλλοι δὲ συγγυμνάζονται καὶ συγκυνηγῶσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι ἐν τούτῳ συνημερεύοντες ὅ τί περ μάλιστα ἀγαπῶσι τῶν ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βεβλόμενοι μετὰ τῶν φίλων, ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνοῦσιν οἷς οἴονται συζῆν. γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φαύλων φιλία 20 μοχθηρά· κοινωνοῦσι γὰρ φαύλων ἀβέβαιοι ὄντες, καὶ μοχθηροὶ δὲ γίνονται ὁμοιόμενοι ἀλλήλοις· ἡ δὲ τῶν ἐπιεικῶν ἐπιεικής, συναυξανομένη ταῖς ὁμιλίαις· δοκῶσι δὲ καὶ βελτίους γίνεσθαι ἐνεργοῦντες καὶ διορθῶντες ἀλλήλους· ἀπομάττονται γὰρ παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται, ὅθεν "ἐσθλῶν 25 μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλά." περὶ μὲν οὖν φιλίας ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἐπόμενον δ' ἂν εἴη διελθεῖν περὶ ἡδονῆς.

K.

30

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς ἴσως ἔπεται διελθεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνωκειῶσθαι τῷ γένει ἡμῶν· διὸ παιδεύει

τοὺς νέους οἰακίζοντες ἡδονῇ καὶ λύπῃ. δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς
 τὴν τοῦ ἥθους ἀρετὴν μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ, καὶ
 μισεῖν ἃ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου, ῥο-
 πὴν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετὴν τε καὶ τὸν εὐδαίμονα
 5 βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιροῦνται, τὰ δὲ λυπηρὰ φεύ-
 γουσιν. ὑπὲρ δὲ τῶν τοιούτων ἥκιστα ἂν δόξειε παρετέον εἶναι,
 ἄλλως τε καὶ πολλὴν ἐχόντων ἀμφισβήτησιν. οἱ μὲν γὰρ
 τὰ γαθὸν ἡδονὴν λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦλον,
 οἱ μὲν ἴσως πεπεισμένοι ὅτι καὶ ἔχειν, οἱ δὲ οἰόμενοι βέλ-
 10 τιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν ἡδονὴν τῶν
 φαύλων, καὶ εἰ μὴ ἐστίν· ῥέπειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς
 αὐτὴν καὶ δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, διὸ δεῖν εἰς τὸναντίον
 ἄγειν· ἐλθεῖν γὰρ ἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. μή ποτε δὲ οὐ
 καλῶς τοῦτο λέγεται. οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πάθεσι καὶ
 15 ταῖς πράξεσι λόγοι ἡττόν εἰσι πιστοὶ τῶν ἔργων· ὅταν οὖν
 διαφωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ
 τὰ ληθεῖς προσαναιροῦσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονὴν, ὁφθαλμοῖς
 ποτ' ἐφιεμένος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν ὡς τοιαύτην
 ἔσαν ἅπασαν· τὸ διορίζειν γὰρ ἔκ ἐστι τῶν πολλῶν. εὐ-
 20 κασιν οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι
 χρησιμώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συνωδοὶ γὰρ
 ὄντες τοῖς ἔργοις πιθεύονται, διὸ προτρέπονται τὰς ζυγιέντας
 ζῆν κατ' αὐτάς. τῶν μὲν ἔν τοιούτων ἄλλης, τὰ δ' εἰρημένα
 περὶ τῆς ἡδονῆς ἐπέλθωμεν.

25 Εὐδόξος μὲν ἔν τὴν ἡδονὴν τὰ γαθὸν ὥς εἶναι διὰ τὸ
 πάνθ' ὁρᾶν ἐφιεμένα αὐτῆς, καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα· ἐν
 πᾶσι δ' εἶναι τὸ αἰρετὸν ἐπιεικές, καὶ τὸ μάλιστα κράτιστον·
 τὸ δὲ πάντ' ἐπὶ ταῦτό φέρεσθαι μηνύειν ὡς πᾶσι τὸτο ἄρι-
 στον· ἕκαστον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν εὐρίσκειν, ὥσπερ καὶ
 30 τροφήν· τὸ δὲ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ ἔκ πάντ' ἐφίεται, τὰ γα-
 θὸν εἶναι. ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ τὴν τῆς ἥθους ἀρετὴν
 μᾶλλον ἢ δι' αὐτάς· διαφερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶναι·

ἔ δὴ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν, ἀλλ' ὅπως
 ἔχειν κατ' ἀλήθειαν. ἔχ ἦττον δ' ὥς εἶναι φανερόν ἐκ τῆς
 ἐναντίου· τὴν γὰρ λύπην καθ' αὐτὸ πᾶσι φευκτὸν εἶναι,
 ὁμοίως δὴ τὸναντίον αἰρετόν. μάλιστα δ' εἶναι αἰρετόν ὃ μὴ
 δι' ἕτερον μηδ' ἑτέρου χάριν αἰρέμεθα· τοιοῦτον δ' ὁμολογῶ- 5
 μένως εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτᾶν τίνος ἕνεκα
 ἡδεται, ὡς καθ' αὐτὴν ἦσαν αἰρετὴν τὴν ἡδονήν. προσιθεμέ-
 νην τε ὁτῶν τῶν ἀγαθῶν αἰρετώτερον ποιεῖν, οἷον τῷ δικαιο-
 πραγεῖν καὶ σωφρονεῖν· καὶ αὖξασθαι δὴ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ
 αὐτῷ. ἔοικε δὴ οὗτός γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀπο- 10
 φαίνειν, καὶ ἔδεν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ' ἑτέρου ἀγαθῶ
 αἰρετώτερον ἢ μονούμενον. τοιούτῳ δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων
 ἀναιρεῖ ὅτι ἔστιν ἡδονὴ τὰγαθόν· αἰρετώτερον γὰρ εἶναι
 τὸν ἡδὺν βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρίς, εἰ δὲ τὸ μικτόν
 κρεῖττον, ἔστι εἶναι τὴν ἡδονὴν τὰγαθόν· ἔδενός γὰρ προστε- 15
 θέντος αὐτὸ τὰγαθὸν αἰρετώτερον γίνεσθαι. δῆλον δ' ὡς ἔδ'
 ἄλλο οὐδὲν τὰγαθὸν ἂν εἴη, ὃ μετὰ τίνος τῶν καθ' αὐτὸ
 ἀγαθῶν αἰρετώτερον γίνεται. τί ἔν ἐς τοιοῦτον, ἔ καὶ ἡμεῖς
 κοινωνοῦμεν; τοιοῦτον γὰρ ἐπιζητεῖται. οἱ δ' ἐνιστάμενοι ὡς
 ἔκ ἀγαθὸν ἔ πάντ' ἐφίεται, μὴ ἔθεν λέγωσιν· ὃ γὰρ πᾶσι 20
 δοκεῖ, τῷτ' εἶναί φαμεν. ὃ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίσιν οὐ
 πάνυ πισότερα ἐρεῖ· εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα ὠρέγετο αὐτῶν,
 ἦν ἂν τι τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ καὶ τὰ φρόνιμα, πῶς λέγοιεν
 ἂν τι; ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐς τι φυσικὸν ἀγαθὸν
 κρεῖττον ἢ καθ' αὐτά, ὃ ἐφίεται τῷ οἰκείῳ ἀγαθῷ. ἔστι ἔοικε 25
 δὲ ἔδὲ περὶ τῷ ἐναντίῳ καλῶς λέγεσθαι. ἔ γάρ φασιν, εἰ
 ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· ἀντικειῖσθαι
 γὰρ καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἀμφο τῷ μηδετέρῳ, λέγοντες
 ταῦτα ἔ κακῶς, ἔ μὴν ἐπὶ γε τῶν εἰρημένων ἀληθεύοντες.
 ἀμφοῖν μὲν γὰρ ὄντων κακῶν καὶ φευκτὰ ἔδει ἀμφο εἶναι, 30
 τῶν μηδετέρων δὲ μηδέτερον ἢ ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται
 τὴν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τὴν δ' αἰρέμενοι ὡς ἀγαθόν·

ἔτω δὴ καὶ ἀντίκειται. ὃ μὲν ὅδ' εἰ μὴ τῶν ποιότητων ἐστὶν
 ἢ ἡδονή, διὰ τῆς ὅδ' τῶν ἀγαθῶν· ὅδ' γὰρ αἱ τῆς ἀρετῆς
 ἐνέργειαι ποιότητές εἰσιν, ὅδ' ἢ εὐδαιμονία. λέγῃσι δὲ τὸ
 μὲν ἀγαθὸν ὠρίσθαι, τὴν δ' ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχε-
 5 ται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον· εἰ μὲν ἔν ἐκ τῶ ἡδεσθαι τῆτο
 κρίνῃσι, καὶ περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς,
 καθ' ἃς ἐναργῶς φασὶ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴς ποιῆς ὑπάρ-
 χειν κατὰ τὰς ἀρετάς, ἔσται τὸ αὐτό· δίκαιοι γὰρ εἰσι
 μᾶλλον καὶ ἀνδρεῖοι, ἔστι δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν καὶ σωφρο-
 10 νεῖν μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ δ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μὴ ποτ' οὐ
 λέγῃσι τὸ αἶτιον, ἂν ὥσιν αἱ μὲν ἀμιγεῖς αἱ δὲ μικταί. τί
 γὰρ κωλύει, καθάπερ ὑγίεια ὠρισμένη οὖσα δέχεται τὸ
 μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἔτω καὶ τὴν ἡδονήν; ὃ γὰρ ἢ αὐτὴ
 συμμετρία ἐν πᾶσιν ἐστίν, ὅδ' ἐν τῷ αὐτῷ μία τις αἰεὶ, ἀλλ'
 15 ἀνιεμένη διαμένει ἕως τινός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ
 ἥττον. τοιοῦτον δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται εἶναι.
 τέλειόν τε τὰ ἀγαθὸν τιθέντες, τὰς δὲ κινήσεις καὶ τὰς γενέ-
 σεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαίνειν πει-
 ρῶνται. ὃ καλῶς δ' εἰκότασι λέγειν ὅδ' εἶναι κίνησιν· πάσῃ
 20 γὰρ οἰκεῖον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής, καὶ εἰ μὴ
 καθ' αὐτήν, οἷον τῇ τῶ κόσμῳ, πρὸς ἄλλο· τῇ δ' ἡδονῇ τέ-
 των ὁδέτερον ὑπάρχει· ἡσθῆναι μὲν γὰρ ἔστι ταχέως ὥσπερ
 ὀργισθῆναι, ἡδεσθαι δ' ὃ, ὅδ' πρὸς ἕτερον, βαδίζειν δὲ καὶ
 αὖξασθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. μεταβάλλειν μὲν ἔν εἰς
 25 τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἔστιν, ἐνεργεῖν δὲ κατ' αὐτήν
 ὅκ' ἔστι ταχέως, λέγω δ' ἡδεσθαι. γένεσις τε πῶς ἂν εἴη;
 δοκεῖ γὰρ ὅκ' ἐκ τῶ τυχόντος τὸ τυχὸν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐξ
 ὃ γίγνεται, εἰς τῆτο διαλύεσθαι. καὶ ὃ γένεσις ἢ ἡδονή, τέτῃ
 ἢ λύπη φθορά. καὶ λέγῃσι δὲ τὴν μὲν λύπην ἐνδειαν τοῦ
 30 κατὰ φύσιν εἶναι, τὴν δ' ἡδονὴν ἀναπλήρωσιν. ταῦτα δὲ
 σωματικά ἐστι τὰ πάθη. εἰ δὴ ἐστι τῶ κατὰ φύσιν ἀναπλή-
 ρωσις ἢ ἡδονή, ἐν ᾧ ἀναπλήρωσις, τῆς ἂν καὶ ἡδοίτο· τὸ

σῶμα ἄρα· ὃ δοκεῖ δέ· ὃδ' ἔστιν ἄρα ἀναπλήρωσις ἢ ἡδονή,
 ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀναπληρώσεως ἡδοιτ' ἂν τις, καὶ τε-
 μνόμενος λυποῖτο. ἡ δόξα δ' αὕτη δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ
 τῶν περὶ τὴν τροφήν λυπῶν καὶ ἡδονῶν· ἐνδεεῖς γὰρ γινο-
 μένους καὶ πολυπηθέντας ἡδεσθαι τῇ ἀναπληρώσει. τῆτο δ' 5
 ὃ περὶ πάσας συμβαίνει τὰς ἡδονάς· ἄλυποι γάρ εἰσιν αἱ
 τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις αἱ διὰ τῆς
 ὁσφρήσεως, καὶ ἀκροάματα δὲ καὶ ὀράματα πολλὰ καὶ
 μνημαὶ καὶ ἐλπίδες. τίνος ὅν αὗται γενέσεις ἔσονται; ὃδενός
 γὰρ ἐνδεῖα γεγένηται, ὃ γένοιτ' ἂν ἀναπλήρωσις. πρὸς δὲ 10
 τὰς προφέροντας τὰς ἐπονειδίσκας τῶν ἡδονῶν λέγοι τις ἂν
 ὅτι ὃκ ἔστι ταῦθ' ἡδέα· ὃ γὰρ εἰ τοῖς κακῶς διακειμένοις
 ἡδέα ἔσιν, οἷητέον αὐτὰ καὶ ἡδέα εἶναι πλὴν τέτοις, καθάπερ
 ὃδὲ τὰ τοῖς κάμνεσιν ὑγιεινὰ ἢ γλυκεὰ ἢ πικρά, οὐδ' αὖ
 λευκὰ τὰ φαινόμενα τοῖς ὀφθαλμιῶσιν. ἢ ὅτω λέγοιτ' ἂν, 15
 ὅτι αἱ μὲν ἡδοναὶ αἰρεταί εἰσιν, ὃ μὴν ἀπὸ γε τέτων, ὥσπερ
 καὶ τὸ πλετεῖν, προδόντι δ' ὃ, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, ὃ μὴν ὅτις
 φαγόντι. ἢ τῷ εἶδει διαφέρουσιν αἱ ἡδοναί· ἕτεραι γὰρ αἱ
 ἀπὸ τῶν καλῶν τῶν ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν, καὶ ὃκ ἔστιν ἡσθῆναι
 τὴν τῷ δικαίῳ μὴ ὄντα δίκαιον ὃδὲ τὴν τῷ μωσικῷ μὴ ὄντα 20
 μωσικόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐμφανίζειν δὲ δο-
 κεῖ καὶ ὁ φίλος, ἕτερος ὢν τῷ κόλακος, οὐκ ἔσαν ἀγαθὸν
 τὴν ἡδονὴν ἢ διαφόρους εἶδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰγαθὸν ὁμι-
 λεῖν δοκεῖ, ὁ δὲ πρὸς ἡδονήν, καὶ τῷ μὲν ὀνειδίζεται, τὸν
 δ' ἐπαινῶσιν ὡς πρὸς ἕτερα ὁμιλῶντα. ὃδεῖς τ' ἂν ἔλοιτο ζῆν 25
 παιδίῳ διάνοιαν ἔχων διὰ βίῃ, ἡδόμενος ἐφ' οἷς τὰ παιδία
 ὡς οἷόν τε μάλισα, οὐδὲ χαίρειν ποιῶν τι τῶν αἰσχύιστων,
 μηδέποτε μέλλων λυπηθῆναι. περὶ πολλὰ τε σπευδὴν ποιη-
 σαίμεθ' ἂν καὶ εἰ μηδεμίαν ἐπιφέρῃ ἡδονήν, οἷον ὁρᾶν,
 μνημονεύειν, εἰδέναι, τὰς ἀρετὰς ἔχειν. εἰ δ' ἐξ ἀνάγκης 30
 ἔπονται τούτοις ἡδοναί, οὐδὲν διαφέρει· ἐλοίμεθα γὰρ ἂν
 ταῦτα καὶ εἰ μὴ γίνοιτ' ἀπ' αὐτῶν ἡδονή. ὅτι μὲν ὅν οὔτε

τὰγαθὸν ἢ ἡδονὴ ὅτε πᾶσα αἰρετή, δῆλον ἔοικεν εἶναι, καὶ ὅτι εἰσὶ τινες αἰρεταὶ καθ' αὐτὰς διαφέρουσιν τῷ εἶδει ἢ ἀφ' ὧν. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ἱκανῶς εἰρήσθω.

5 Τί δ' ἐστὶν ἡ ποῖόν τι, καταφανέστερον γένοιτ' ἂν ἀπ' ἀρχῆς ἀναλαβοῦσιν. δοκεῖ γὰρ ἡ μὲν ὄρασις καθ' ὄντινον χρόνον τελεία εἶναι· ἔ γάρ ἐστιν ἐνδεὴς ὑδενός, ὃ εἰς ὕστερον γεγόμενον τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶδος. τοιούτῳ δ' ἔοικε καὶ ἡ ἡδονή· ὅλον γάρ τί ἐστι, καὶ κατ' ὑδένα χρόνον λάβοι τις
10 ἂν ἡδονὴν ἧς ἐπὶ πλείῳ χρόνον γινομένης τελειωθήσεται τὸ εἶδος. διόπερ ὑδὲ κίνησις ἐστιν· ἐν χρόνῳ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ τέλους τινός, οἷον ἡ οἰκοδομικὴ τελεία, ὅταν ποιήσῃ οὗ ἐφίεται. ἡ ἐν ἅπαντι δὲ τῷ χρόνῳ ἢ τούτῳ. ἐν δὲ τοῖς μέρεσι τοῦ χρόνου πᾶσαι ἀτελεῖς, καὶ ἕτεραι τῷ εἶδει τῆς
15 ὅλης καὶ ἀλλήλων· ἡ γὰρ τῶν λίθων σύνθεσις ἑτέρα τῆς τῆς κίνου ραβδώσεως, καὶ αὗται τῆς τῆς ναῦ ποιήσεως. καὶ ἡ μὲν τῆς ναῦ τελεία· ὑδενός γὰρ ἐνδεὴς πρὸς τὸ προκείμενον· ἡ δὲ τῆς κρηπίδος καὶ τοῦ τριγλύφου ἀτελής· μέρους γὰρ ἑκατέρω. τῷ εἶδει ἔν διαφέρουσι, καὶ ἔκ ἐστιν ἐν ὁτῶν
20 χρόνῳ λαβεῖν κίνησιν τελείαν τῷ εἶδει, ἀλλ' εἴπερ, ἐν τῷ ἅπαντι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ βαδίσεως καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ γὰρ ἐστιν ἡ φορὰ κίνησις πόθεν ποῖ, καὶ ταύτης διαφορὰ κατ' εἶδη, πτήσις βάδισις ἄλσις καὶ τὰ τοιαῦτα. ἔ μόνον δ' ὅτως, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βαδίσει· τὸ γὰρ πόθεν ποῖ
25 οὐ ταῦτόν ἐν τῷ σταδίῳ καὶ ἐν τῷ μέρει, καὶ ἐν ἑτέρῳ μέρει καὶ ἑτέρῳ, οὐδὲ τὸ διεξιέναι τὴν γραμμὴν τήνδε καὶ κείνην· οὐ μόνον γὰρ γραμμὴν διαπορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τόπῳ οὔσαν, ἐν ἑτέρῳ δ' αὕτη ἐκείνης. δι' ἀκριβείας μὲν ἔν περὶ κινήσεως ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἔοικε δ' οὐκ ἐν ἅπαντι χρόνῳ
30 τελεία εἶναι, ἀλλ' αἱ πολλαὶ ἀτελεῖς καὶ διαφέρουσιν τῷ εἶδει, εἴπερ τὸ πόθεν ποῖ εἰδοποιόν. τῆς ἡδονῆς δ' ἐν ὁτῶν χρόνῳ τέλειον τὸ εἶδος. δῆλον ἔν ὡς ἕτεραί τ' ἂν εἶεν ἀλ-

λήλων, καὶ τῶν ὅλων τι καὶ τελείων ἢ ἡδονή. δόξειε δ' αὖ
 τῆτο καὶ ἐκ τῆ μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖσθαι μὴ ἐν χρόνῳ, ἥδε-
 σθαι δέ· τὸ γὰρ ἐν τῷ νῦν ὅλον τι. ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ
 ὅτι οὐ καλῶς λέγουσι κίνησιν ἢ γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονήν. οὐ
 γὰρ πάντων ταῦτα λέγεται, ἀλλὰ τῶν μεριστῶν καὶ μὴ 5
 ὅλων· οὐδὲ γὰρ ὁράσεώς ἐστι γένεσις ὅδὲ σιγμῆς ὅδὲ μονά-
 δος, ὅδὲ τούτων ἕθεν κίνησις ὅδὲ γένεσις· ὅδὲ δὲ ἡδονῆς· ὅλον
 4 γὰρ τι. αἰσθήσεως δὲ πάσης πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐνεργούσης,
 τελείως δὲ τῆς εὖ διακειμένης πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ
 τὴν αἰσθησιν· τοιούτον γὰρ μάλιστα εἶναι δοκεῖ ἢ τελεία ἐνέρ- 10
 γεια· αὐτὴν δὲ λέγειν ἐνεργεῖν, ἢ ἐν ᾧ ἐστί, μηθὲν διαφε-
 ρέτω· καθ' ἕκαστον δὲ βελτίστη ἐστὶν ἢ ἐνέργεια τοῦ ἄριστα
 διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν ὑφ' αὐτήν. αὕτη δ' αὖ
 τελειοτάτη εἴη καὶ ἡδίστη· κατὰ πᾶσαν γὰρ αἰσθησὶν ἐστὶν
 ἡδονή, ὁμοίως δὲ καὶ διάνοιαν καὶ θεωρίαν, ἡδίστη δ' ἢ τε- 15
 λειοτάτη, τελειοτάτη δ' ἢ τῆ εὖ ἔχοντος πρὸς τὸ σπουδαιό-
 τατον τῶν ὑφ' αὐτήν. τελειοῖ δὲ τὴν ἐνέργειαν ἢ ἡδονή. οὐ
 τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἢ τε ἡδονὴ τελειοῖ καὶ τὸ αἰσθητόν τε
 καὶ ἢ αἰσθησις, σπουδαῖα ὄντα, ὥσπερ οὐδ' ἢ ὑγίεια καὶ ὁ
 ἰατρὸς ὁμοίως αἰτία ἐστὶ τῆ ὑγιαίνειν. καθ' ἑκάστην δ' αἰσθη- 20
 σιν ὅτι γίνεται ἡδονή, δῆλον· φανερὸν γὰρ ὁράματα καὶ
 ἀκρόσματα εἶναι ἡδέα. δῆλον δὲ καὶ ὅτι μάλιστα, ἐπειδὴν
 ἢ τε αἰσθησις ἢ κρατίστη καὶ πρὸς τοιοῦτον ἐνεργῇ· τοιούτων
 δ' ὄντων τῆ τε αἰσθητῆ καὶ τῆ αἰσθανομένης, αἰεὶ ἔσαι ἡδονὴ
 ὑπάρχοντός γε τῆ ποιήσοντος καὶ τῆ πεισομένης. τελειοῖ δὲ 25
 τὴν ἐνέργειαν ἢ ἡδονὴ ἕχ ὡς ἢ ἔξις ἐνυπάρχουσα, ἀλλ' ὡς
 ἐπιγιγνόμενόν τι τέλος, οἷον τοῖς ἀκμαίοις ἢ ὥρα· ἕως αὖ
 οὖν τό τε νοητὸν ἢ αἰσθητὸν ἢ οἷον δεῖ καὶ τὸ κρίνον ἢ
 θεωρῶν, ἔσαι ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ἢ ἡδονή· ὁμοίων γὰρ ὄντων καὶ
 πρὸς ἀλλήλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχόντων τοῦ τε παθητικοῦ 30
 καὶ τοῦ ποιητικοῦ ταυτό πεφύκε γίνεσθαι. πῶς οὖν οὐδεὶς
 συνεχῶς ἡδεταί; ἢ κάμνει; πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια αἰδυ-

νατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. ὃ γίνεται ἔν ὃδ' ἡδονή· ἔπεται γὰρ
 τῇ ἐνεργείᾳ. ἔνια δὲ τέρπει καινὰ ὄντα, ὕστερον δὲ ἔχ' ὁμοίως
 διὰ ταῦτό· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέκληται ἡ διάνοια καὶ
 διατεταμένως περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ τὴν ὄψιν οἱ
 5 ἐμβλέποντες, μετέπειτα δ' οὐ τοιαύτῃ ἡ ἐνέργεια ἀλλὰ
 παρημελημένη· διὸ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυρᾷται. ὀρέγεσθαι δὲ
 τῆς ἡδονῆς οἰηθεῖη τις ἂν ἅπαντας, ὅτε καὶ τῷ ζῆν ἅπαντες
 ἐφίενται· ἡ δὲ ζωὴ ἐνέργειά τίς ἐστι, καὶ ἕκαστος περὶ ταῦτα
 καὶ τέτοις ἐνεργεῖ ἅ καὶ μάλιστα ἀγαπᾷ, οἷον ὁ μὲν μουσι-
 10 κὸς τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς τῇ διανοίᾳ περὶ
 τὰ θεωρήματα, ἕτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστος. ἡ δ' ἡδονὴ τε-
 λειοῖ τὰς ἐνεργείας, καὶ τὸ ζῆν δέ, ὃ ὀρέγονται. εὐλόγως ἔν
 καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται· τελειοῖ γὰρ ἕκαστος τὸ ζῆν, αἰρετὸν
 ὄν. πότερον δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν τὸ ζῆν αἰρέμεθα ἢ διὰ τὸ ζῆν τὴν 5
 15 ἡδονήν, ἀφείσθω ἐν τῷ παρόντι. συνεζεύχθαι μὲν γὰρ ταῦτα
 φαίνεται καὶ χωρισμὸν ὃ δέχεσθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας ὃ
 γίνεται ἡδονή, πᾶσάν τε ἐνέργειαν τελειοῖ ἡ ἡδονή. ὅθεν δοκᾷσι
 καὶ τῷ εἶδει διαφέρειν· τὰ γὰρ ἕτερα τῷ εἶδει ὑφ' ἐτέρων οἴο-
 μεθα τελειῖσθαι. ἕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ καὶ τὰ
 20 ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῶα καὶ δένδρα καὶ γραφὴ καὶ ἀγάλματα
 καὶ οἰκία καὶ σκεῦος. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς δια-
 φερούσας τῷ εἶδει ὑπὸ διαφερόντων εἶδει τελειοῦσθαι. δια-
 φέρουσι δ' αἱ τῆς διανοίας τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις καὶ
 αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ ἡδοναί.
 25 φανεῖη δ' ἂν τῷτο καὶ ἐκ τῷ συνωκειῶσθαι τῶν ἡδονῶν ἕκά-
 στην τῇ ἐνεργείᾳ ἣν τελειοῖ. συναύξει γὰρ τὴν ἐνέργειαν ἡ
 οἰκεία ἡδονή· μᾶλλον γὰρ ἕκαστα κρίνῃσι καὶ ἐξακριβοῦσιν
 οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργῶντες, οἷον γεωμετρικοὶ γίνονται οἱ χαί-
 ροντες τῷ γεωμετεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα μᾶλλον,
 30 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ φιλόμαχοι καὶ φιλοικοδόμοι καὶ τῶν ἄλ-
 λων ἕκαστοι ἐπιδιδόασιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον χαίροντες αὐτῷ.
 συναύξουσι δὲ αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ συναύζοντα οἰκεῖα. τοῖς

ἑτέροις δὲ τῷ εἶδει καὶ τὰ οἰκεῖα ἕτερα τῷ εἶδει. ἔτι δὲ
 μᾶλλον τῷτ' ἂν φανείη ἐκ τῆς τὰς ἀφ' ἑτέρων ἡδονὰς ἐμπο-
 δίς ταῖς ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ φίλαυλοι ἀδυνατῶσι τοῖς
 λόγοις προσέχειν, εἰ καὶ κατακῆσωσιν αὐλῶντος, μᾶλλον χαί-
 ροντες αὐλητικῇ τῆς παρέσης ἐνεργείας· ἢ κατὰ τὴν αὐλη- 5
 τικὴν ἢν ἡδονὴν τὴν περὶ τὸν λόγον ἐνεργείαν φθείρει. ὁμοίως
 δὲ τῷτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, ὅταν ἅμα περὶ δύο
 ἐνεργῇ· ἢ γὰρ ἡδίων τὴν ἑτέραν ἐκκρούει, καὶ πολὺ δια-
 φέρη κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον, ὥστε μὴδ' ἐνεργεῖν κατὰ
 τὴν ἑτέραν. διὸ χαίροντες ὁτῶν σφόδρα οὐ πάνυ δρῶμεν 10
 ἕτερον, καὶ ἄλλα ποιοῦμεν ἄλλοις ἡρέμα ἀρεσκόμενοι, καὶ
 ἐν τοῖς θεάτροις οἱ τραγηματίζοντες, ὅταν φαῦλοι οἱ ἀγω-
 νιζόμενοι ᾖσι, τότε μάλιστα αὐτὸ δρῶσιν. ἐπεὶ δ' ἢ μὲν
 οἰκεῖα ἡδονὴ ἐξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας καὶ χρονιωτέρας καὶ
 βελτίους ποιεῖ, αἱ δ' ἀλλότριάι λυμαίνονται, δῆλον ὡς πολὺ 15
 διεσῶσιν· σχεδὸν γὰρ αἱ ἀλλότριάι ἡδοναὶ ποῖσιν ὅπερ αἱ
 οἰκεῖαι λῦπαι· φθείρουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας αἱ οἰκεῖαι λῦπαι,
 οἷον εἴ τῳ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον ἢ τὸ λογίζεσθαι·
 ὁ μὲν γὰρ ἔγραφε, ὁ δ' ἔλογίζετο, λυπηρᾶς ἔσης τῆς
 ἐνεργείας. συμβαίνει δὲ περὶ τὰς ἐνεργείας τοῦναντίον ἀπὸ 20
 τῶν οἰκεῶν ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν· οἰκεῖαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ
 ἐνεργείᾳ καθ' αὐτὴν γινόμεναι. αἱ δ' ἀλλότριάι ἡδοναὶ εἴρη-
 ται ὅτι παραπλήσιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσιν· φθείρουσι γάρ,
 πλὴν οὐχ ὁμοίως. διαφερουσῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιεικεῖα
 καὶ φαυλότητι, καὶ τῶν μὲν αἰρετῶν ἔσῶν τῶν δὲ φευκτῶν 25
 τῶν δ' ἐδετέρων, ὁμοίως ἔχουσι καὶ αἱ ἡδοναί· καθ' ἑκάστην
 γὰρ ἐνεργείαν οἰκεῖα ἡδονὴ ἐστίν. ἢ μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ
 οἰκεῖα ἐπιεικής, ἢ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπι-
 θυμῖαι τῶν μὲν καλῶν ἐπαινεταί, τῶν δ' αἰσχρῶν ψεκταί.
 οἰκειότεραι δὲ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναὶ τῶν ὀρέ- 30
 ξων· αἱ μὲν γὰρ διωρισμέναι εἰσὶ καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ
 φύσει, αἱ δὲ σύνεγγυς ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως

ὥς' ἔχειν ἀμφισβήτησιν εἰ ταυτόν ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἡδονῇ.
 οὐ μὲν ἔοικέ γε ἡ ἡδονὴ διάνοια εἶναι ἢ αἰσθησις· ἄτοπον
 γάρ· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεται τισι ταυτόν.
 ὥσπερ ἔν αἱ ἐνέργειαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί. διαφέρει δὲ ἡ
 5 ὄψις ἀφῆς καθαριότητι, καὶ ἀκοὴ καὶ ὁσφρησις γεύσεως·
 ὁμοίως δὲ διαφέρουσι καὶ αἱ ἡδοναί, καὶ τέτων αἱ περὶ τὴν
 διάνοιαν, καὶ ἐκάτεραι ἀλλήλων. δοκεῖ δ' εἶναι ἐκάσῳ ζῳῷ
 καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ ἔργον· ἡ γὰρ κατὰ τὴν ἐνέρ-
 γειαν. καὶ ἐφ' ἐκάσῳ δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανείη· ἕτερα
 10 γὰρ ἵππῃ ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπῃ, καθάπερ Ἡράκλει-
 τὸς φησιν ὄνον σύρματ' ἂν ἐλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν· ἡδίων
 γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις. αἱ μὲν οὖν τῶν ἐτέρων τῷ εἶδει
 διαφέρουσιν εἶδει, τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἀδιαφόρος εὐλογον εἶναι.
 διαλλάττουσι δ' οὐ μικρὸν ἐπὶ γε τῶν ἀνθρώπων· τὰ γὰρ
 15 αὐτὰ τοὺς μὲν τέρπει τοὺς δὲ λυπεῖ, καὶ τοῖς μὲν λυπηρὰ
 καὶ μισητὰ ἐστὶ τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητά. καὶ ἐπὶ γλυκέων
 δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ τῷ πυρέττοντι
 καὶ τῷ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θερμὸν εἶναι τῷ ἀσθενεῖ καὶ τῷ
 εὐεκτικῷ. ὁμοίως δὲ τῆτο καὶ ἐφ' ἐτέρων συμβαίνει. δοκεῖ
 20 δ' ἐν ἅπασιν τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινόμενον τῷ σπικδαίῳ.
 εἰ δὲ τῆτο καλῶς λέγεται, καθάπερ δοκεῖ, καὶ ἔστιν ἐκάστῳ
 μέτρον ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ἀγαθός, ἢ τοιοῦτος, καὶ ἡδοναὶ εἶεν
 ἂν αἱ τούτῳ φαινόμεναι καὶ ἡδέα οἷς οὗτος χαίρει. τὰ δὲ
 τέτω δυσχερῇ εἴ τῳ φαίνεται ἡδέα, ἢ δὲν θαυμαζόν· πολ-
 25 λαὶ γὰρ φθοραὶ καὶ λῦμαι ἀνθρώπων γίνονται· ἡδέα δ' ἔκ
 ἔστιν, ἀλλὰ τέτοις καὶ ἔτω διακειμένοις. τὰς μὲν ἔν ὁμο-
 λογημένως αἰσχροῦς δῆλον ὡς ἢ φατέον ἡδονὰς εἶναι, πλὴν
 τοῖς διεφθαρμένοις· τῶν δ' ἐπικεικῶν εἶναι δοκῶν ποίαν ἢ
 τίνα φατέον τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι; ἢ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δῆλον;
 30 ταύταις γὰρ ἔπονται αἱ ἡδοναί. εἴτ' ἔν μία ἐστὶν εἴτε πλείους
 αἱ τῷ τελείῳ καὶ μακαρίῳ ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειῖσθαι ἡδο-

ναὶ κυρίως λέγοντ' ἂν ἄνθρωπος ἡδοναὶ εἶναι, αἱ δὲ λοιπαὶ δευτέρως καὶ πολλοσῶς, ὥσπερ αἱ ἐνέργειαι.

6 Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς τε καὶ φιλίας καὶ ἡδονάς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέλος αὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων. ἀναλαβῶσι δὲ τὰ προει- 5 ρημένα συντομώτερος ἂν εἴη ὁ λόγος. εἵπομεν δ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἕξις· καὶ γὰρ τῷ καθεύδοντι διὰ βίης ὑπάρχοντι ἂν, φυτῶν ζῶντι βίον, καὶ τῷ δυσυχῶντι τὰ μέγιστα. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσιν 10 ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἰρεταί, αἱ δὲ καθ' αὐτάς, δῆλον ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὐτὰς αἰρετῶν τινὰ θετέον καὶ ἢ τῶν δι' ἄλλο· ὁδεὸς γὰρ ἐνδεής ἢ εὐδαιμονία ἀλλ' αὐτάρκης. καθ' αὐτάς δ' εἰσιν αἰρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται παρὰ τὴν ἐνέργειαν. τοιαῦται δ' εἶναι δοκῶσιν αἱ κατ' ἀρε- 15 τὴν πράξεις· τὰ γὰρ καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν τῶν δι' αὐτὰ αἰρετῶν. καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι· οὐ γὰρ δι' ἕτερα αὐτὰς αἰρῶνται· βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελῶνται, ἀμελοῦντες τῶν σωμάτων καὶ τῆς κτήσεως. καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμο- 20 νιζομένων οἱ πολλοί, διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκιμῶσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφίενται, ἐν τέτοις παρέχουσι σφᾶς αὐτὸς ἡδεῖς· θέονται δὲ τοιούτων. δοκεῖ μὲν ἔν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι διὰ τὸ τὴς ἐν 25 δυναστείας ἐν τέτοις ἀποσχολάζειν, ὁδὲν δὲ ἴσως σημεῖον οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· ἢ γὰρ ἐν τῷ δυναστεύειν ἢ ἀρετὴ ἢ δ' ὁ νῦν, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνέργειαι· ὁ δ' εἰ ἄγευστοι ἔτοι ὄντες ἡδονῆς εἰλικρινῆς καὶ ἐλευθερίας ἐπὶ τὰς σωματικὰς καταφεύγουσιν, διὰ τῆτο ταύτας οἰητέον αἰρετωτέρας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἶονται 30 εἶναι. εὐλογον δὴ, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἕτερα φαίνεται τίμια, ἔτω καὶ φαύλοις καὶ ἐπεικέσιν. καθάπερ ἔν

πολλάκις εἴρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐς τὰ τῷ σπᾶδαίῳ
 τοιαῦτα ὄντα· ἐκάστῳ δὲ ἢ κατὰ τὴν οἰκείαν ἔξιν αἵρετω-
 τάτῃ ἐνέργεια, καὶ τῷ σπᾶδαίῳ δὲ ἢ κατὰ τὴν ἀρετὴν. ἔκ
 ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον τὸ τέλος εἶναι
 5 παιδιάν, καὶ πραγματεύεσθαι καὶ κακοπαθεῖν τὸν βίον
 ἅπαντα τοῦ παίζειν χάριν. ἅπαντα γὰρ ὡς εἰπεῖν ἐτέρου
 ἔνεκα αἰρόμεθα πλὴν τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὕτη.
 σπᾶδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾷς χάριν ἡλίθιον φαίνεται καὶ
 λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως σπᾶδάζη, κατ' Ἀνάχαρσιν,
 10 ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιὰ, ἀδυνα-
 τῶντες δὲ συνεχῶς πονεῖν ἀναπαύσεως δέονται. ἔ δὲ τέλος
 ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἔνεκα τῆς ἐνεργείας. δοκεῖ δ' ὁ
 εὐδαίμων βίος κατ' ἀρετὴν εἶναι· οὗτος δὲ μετὰ σπουδῆς,
 ἀλλ' ἔκ ἐν παιδιᾷ. βελτίῳ τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν
 15 γελοίων καὶ τῶν μετὰ παιδιᾷς, καὶ τῷ βελτίονος αἰεὶ καὶ
 μορίου καὶ ἀνθρώπου σπᾶδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν· ἡ δὲ τοῦ
 βελτίονος κρείττων καὶ εὐδαιμονικωτέρα ἤδη. ἀπολαύσειέ
 τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδράποδον ἔχ
 ἥττον τῷ ἀρίστῳ· εὐδαιμονίας δ' ἔδεις ἀνδραπόδῳ μεταδίδω-
 20 σιν, εἰ μὴ καὶ βίῳ· ἔ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς ἡ
 εὐδαιμονία, ἄλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις, καθάπερ
 καὶ πρότερον εἴρηται.

Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, εὐλογον⁷
 κατὰ τὴν κρατίστην· αὕτη δ' ἂν εἴη τῷ ἀρίστῳ. εἴτε δὲ νοῦς
 25 τῷτο εἴτε ἄλλο τι, ὃ δὲ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ ἡγεῖ-
 σθαι καὶ ἐννοίαν ἔχειν περὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θεῖον ὃν
 καὶ αὐτὸ εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον, ἡ τῷτου ἐνέργεια
 κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία. ὅτι
 δ' ἐς θεωρητική, εἴρηται. ὁμολογούμενον δὲ τῷτ' ἂν δόξειεν
 30 εἶναι καὶ τοῖς πρότερον καὶ τῷ ἀληθεῖ. κρατίστη τε γὰρ
 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νῦν τῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τῶν
 γνωστῶν, περὶ αὐτοῦ ὁ νῦν. ἔτι δὲ συνεχεστέρα· θεωρεῖν τε γὰρ

δυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον ἢ πράττειν ὅτιν, οἰόμεθά τε
 δεῖν ἡδονὴν παραμεμῖχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἡδίστη δὲ τῶν
 κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἢ κατὰ τὴν σοφίαν ὁμολογουμένως
 ἐσίν· δοκεῖ γὰρ ἡ φιλοσοφία θαυμασὰς ἡδονὰς ἔχειν κα-
 θαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ, εὐλογον δὲ τοῖς εἰδόσι τῶν ζη- 5
 τόντων ἡδῖω τὴν διαγωγὴν εἶναι. ἢ τε λεγομένη αὐτάρκεια
 περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστα ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ
 ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ οἱ λοιποὶ δέονται,
 τοῖς δὲ τοιούτοις ἱκανῶς κεχορηγημένων ὁ μὲν δίκαιος δεῖται
 πρὸς ὅς δικαιοπράγῃσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώ- 10
 φρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὁ δὲ σοφὸς
 καὶ καθ' αὐτὸν ὧν δύναται θεωρεῖν, καὶ ὅσῳ ἂν σοφώτερος
 ἢ μᾶλλον· βέλτιον δ' ἴσως συνεργοὺς ἔχων, ἀλλ' ὅμως
 αὐταρκέστατος. δόξαι τ' ἂν αὐτὴ μόνη δι' αὐτὴν ἀγαπᾶ-
 σθαι· ὅθεν γὰρ ἀπ' αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ θεωρῆσαι, ἀπὸ 15
 δὲ τῶν πρακτῶν ἢ πλεῖον ἢ ἔλαττον περιποιέμεθα παρὰ τὴν
 πράξιν. δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ σχολῇ εἶναι· ἀσχο-
 λόμεθα γὰρ ἵνα σχολάζωμεν, καὶ πολεμῶμεν ἵν' εἰρήνην
 ἄγωμεν. τῶν μὲν ἔν πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς
 ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἢ ἐνέργεια· αἱ δὲ περὶ ταῦτα πράξεις 20
 δοκοῦσιν ἀσχολοὶ εἶναι, αἱ μὲν πολεμικαὶ καὶ παντελῶς·
 ὅδε γὰρ αἰρεῖται τὸ πολεμεῖν τῷ πολεμεῖν ἕνεκα, ὅδε πα-
 ρασκευάζει πόλεμον· δόξαι γὰρ ἂν παντελῶς μισαιφόνος
 τις εἶναι, εἰ τὸς φίλους πολεμίους ποιοῖτο, ἵνα μάχαι καὶ
 φόνοι γίγνοιτο. ἔστι δὲ καὶ ἡ τῷ πολιτικῷ ἀσχολός, καὶ 25
 παρ' αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιημένη δυνάσεως καὶ τι-
 μάς ἢ τὴν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς πολίταις, ἑτέραν
 ἔσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν καὶ ζητῶμεν δῆλον ὡς ἑτέραν ἔσαν.
 εἰ δὲ τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ
 πολεμικαὶ κάλλει καὶ μεγέθει προέχουσιν, αὗται δ' ἀσχο- 30
 λοι καὶ τέλος τινὸς ἐφίενται καὶ ὅ δι' αὐτὰς αἰρεταί εἰσιν,
 ἢ δὲ τῷ νῦν ἐνέργεια σπυδῇ τε διαφέρειν δοκεῖ θεωρητικὴ ἔσα,

καὶ παρ' αὐτὴν οὐδενὸς ἐφίεσθαι τέλους, ἔχειν τε ἡδονὴν οἰκείαν, αὕτη δὲ συναύζει τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ αὐτάρκες δὴ καὶ σχολαστικὸν καὶ ἄτρυτον ὡς ἀνθρώπῳ, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμεται, κατὰ ταύτην τὴν ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα, ἡ τελεία δὴ εὐδαιμονία αὕτη ἂν εἴη ἀν-
 5 θρώπῳ, λαβῶσα μῆκος βίῃς τέλειον· ὅθεν γὰρ ἀτελές ἐστὶ τῶν τῆς εὐδαιμονίας. ὁ δὲ τοιοῦτος ἂν εἴη βίος κρείττων ἢ κατ' ἀνθρώπον· ὅ γὰρ ἢ ἀνθρωπὸς ἐστὶν ἕτω βιώσεται, ἀλλ' ἢ θεῖόν τι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει· ὅσῳ δὲ διαφέρει τῆτο τῷ συν-
 10 θέτῳ, τοσούτῳ καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετῆν. εἰ δὴ θεῖον ὁ νῦν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ ὁ κατὰ τῆτον βίος θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. ὅ γὰρ κατὰ τῆς παραι-
 νῶντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἀνθρώπον ὄντα ὅδε θνητὰ τὸν θνη-
 τόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀθανατίζειν καὶ πάντα ποιεῖν
 15 πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ καὶ τῷ ὄγκῳ μικρόν ἐστι, δυνάμει καὶ τιμιότητι πολὺ μᾶλλον πάντων ὑπερέχει. δόξεις δ' ἂν καὶ εἶναι ἕκαστος τῆτο, εἴπερ τὸ κύριον καὶ ἁμεινον· ἄτοπον οὖν γίνοιτ' ἂν, εἰ μὴ τὸν αὐτῷ βίον αἰροῖτο ἀλλὰ τινος ἄλλου. τὸ λεχθέν τε πρότε-
 20 ρον ἀρμόσει καὶ νῦν· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἑκάστῳ τῇ φύσει κρά-
 τιστον καὶ ἡδιστόν ἐστιν ἑκάστῳ. καὶ τῷ ἀνθρώπῳ δὴ ὁ κατὰ τὸν νῦν βίος, εἴπερ τῆτο μάλιστα ἀνθρώπος. ἕτος ἄρα καὶ εὐδαιμονέστατος.

Δευτέρως δ' ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετῆν· αἱ γὰρ κατ' 8
 25 αὐτὴν ἐνέργειαι ἀνθρωπικαί· δίκαια γὰρ καὶ ἀνδρεία καὶ ἄλλα τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς ἀλλήλους πράττομεν ἐν συναλλάγμασι καὶ χρείαις καὶ πράξεσι παντοίαις ἐν τε τοῖς πάθεσι διατηρῶντες τὸ πρέπον ἑκάστῳ. ταῦτα δ' εἶναι φαίνεται πάντα ἀνθρωπικά. ἓνια δὲ καὶ συμβαίνειν ἀπὸ
 30 τῷ σώματος δοκεῖ, καὶ πολλὰ συνωκειῶσθαι τοῖς πάθεσιν ἢ τῷ ἥθει ἀρετῇ. συνέζευκται δὲ καὶ ἡ φρόνησις τῇ τοῦ ἥθους ἀρετῇ, καὶ αὕτη τῇ φρονήσει, εἴπερ αἱ μὲν τῆς φρο-

νήσεως ἀρχαὶ κατὰ τὰς ἠθικάς εἰσιν ἀρετάς, τὸ δ' ὀρθὸν
 τῶν ἠθικῶν κατὰ τὴν φρόνησιν. συνηρτημέναι δ' αὐταὶ καὶ
 τοῖς πάθεσι περὶ τὸ σύνθετον ἂν εἶεν· αἱ δὲ τῆς συνθέτου ἀρε-
 ται ἀνθρωπικαί. καὶ ὁ βίος δὴ ὁ κατ' αὐτάς καὶ ἡ εὐδαι-
 μονία. ἡ δὲ τῆς νῦν κεχωρισμένη· τοσούτον γὰρ περὶ αὐτῆς 5
 εἰρήσθω· διακριβῶσαι γὰρ μεῖζον τῆς προκειμένης ἐστίν. δόξειε
 δ' ἂν καὶ τῆς ἐκτὸς χορηγίας ἐπὶ μικρὸν ἢ ἐπ' ἔλαττον δεῖ-
 σθαι τῆς ἠθικῆς· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀμφοῖν χρεία
 καὶ ἐξ ἴσου ἔσω, εἰ καὶ μᾶλλον διαπονεῖ περὶ τὸ σῶμα ὁ
 πολιτικός, καὶ ὅσα τοιαῦτα· μικρὸν γὰρ ἂν τι διαφέρει· 10
 πρὸς δὲ τὰς ἐνεργείας πολὺ διοίσει. τῷ μὲν γὰρ ἐλευθερίῳ
 δεήσει χρημάτων πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἐλευθέρια, καὶ τῷ
 δικαίῳ δὴ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις (αἱ γὰρ βεβλήσεις ἄδηλοι,
 προσποιῶνται δὲ καὶ οἱ μὴ δίκαιοι βέλεσθαι δικαιοπραγεῖν),
 τῷ ἀνδρείῳ δὲ δυνάμεως, εἴπερ ἐπιτελεῖ τι τῶν κατὰ τὴν 15
 ἀρετὴν, καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας· πῶς γὰρ δῆλος ἔσαι ἢ
 ἔτος ἢ τῶν ἄλλων τις; ἀμφισβητεῖται δὲ πότερον κυριώτε-
 ρον τῆς ἀρετῆς ἢ προαίρεσις ἢ αἱ πράξεις, ὡς ἐν ἀμφοῖν
 ἔσης. τὸ δὲ τέλειον δῆλον ὡς ἐν ἀμφοῖν ἂν εἴη. πρὸς δὲ
 τὰς πράξεις πολλῶν δεῖται, καὶ ὅσῳ ἂν μεῖζους ᾧσι καὶ 20
 καλλίως, πλείονων. τῷ δὲ θεωρῶντι ἕδενός τῶν τοιούτων πρὸς
 γε τὴν ἐνέργειαν χρεία, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ ἐμπόδιά ἐστι
 πρὸς γε τὴν θεωρίαν· ἢ δ' ἀνθρωπός ἐστι καὶ πλείοσι συζῆ,
 αἰρεῖται τὰ κατ' ἀρετὴν πράττειν· δεήσεται ἔν τῶν τοιούτων
 πρὸς τὸ ἀνθρωπεύεσθαι. ἡ δὲ τελεία εὐδαιμονία ὅτι θεωρη- 25
 τικὴ τίς ἐστὶν ἐνέργεια, καὶ ἐντεῦθεν ἂν φανείη. τὸς θεοὺς
 γὰρ μάλιστα ὑπειλήφμεν μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι·
 πράξεις δὲ ποίας ἀπονεῖμαι χρεὼν αὐτοῖς; πότερα τὰς δι-
 καίας; ἢ γελοῖοι φανῶνται συναλλάττοντες καὶ παρακατα-
 θήκας ἀποδιδόντες καὶ ὅσα τοιαῦτα; ἀλλὰ τὰς ἀνδρείους, 30
 ὑπομένοντας τὰ φοβερά καὶ κινδυνεύοντας, ὅτι καλόν; ἢ
 τὰς ἐλευθερίους; τίνι δὲ δώσουσιν; ἄτοπον δ' εἰ καὶ ἔσται

αὐτοῖς νόμισμα ἢ τι τοιοῦτον. αἱ δὲ σώφρονες τί ἂν εἶεν;
 ἢ φορτικὸς ὁ ἔπαινος, ὅτι οὐκ ἔχουσι φαύλας ἐπιθυμίας;
 διεξιῶσι δὲ πάντα φαίνοιτ' ἂν τὰ περὶ τὰς πράξεις μικρὰ
 καὶ ἀνάξια θεῶν. ἀλλὰ μὴν ζῆν τε πάντες ὑπειλήφασιν
 5 αὐτοὺς καὶ ἐνεργεῖν ἄρα· οὐ γὰρ δὴ καθεύδειν ὥσπερ τὸν
 Ἐνδυμίωνα. τῷ δὲ ζῶντι τῷ πράττειν ἀφαιρμένον, ἔτι δὲ
 μᾶλλον τῷ ποιεῖν, τί λείπεται πλην θεωρίας; ὥς ἡ τῷ θεῷ
 ἐνέργεια, μακαριότητι διαφέρουσα, θεωρητικὴ ἂν εἴη. καὶ
 τῶν ἀνθρωπίνων δὲ ἡ ταύτη συγγενεσάτη εὐδαιμονικωτάτη.
 10 σημεῖον δὲ καὶ τὸ μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ ζῶα εὐδαιμονίας,
 τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐσερημένα τελείως. τοῖς μὲν γὰρ
 θεοῖς ἅπας ὁ βίος μακάριος, τοῖς δ' ἀνθρώποις, ἐφ' ὅσον
 ὁμοίωμα τι τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ὑπάρχει· τῶν δ' ἄλλων
 ζώων ἔδεν εὐδαιμονεῖ, ἐπειδὴ ἔδαμῃ κοινωνεῖ θεωρίας. ἐφ'
 15 ὅσον δὲ διατείνει ἡ θεωρία, καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ οἷς μᾶλ-
 λον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν, καὶ εὐδαιμονεῖν, ἢ κατὰ συμβε-
 βηκὸς ἀλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν· αὕτη γὰρ καθ' αὐτὴν τι-
 μία. ὥς' εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία θεωρία τις.

Δεήσει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς εὐημερίας ἀνθρώπῳ ὄντι· ἢ γὰρ 9
 20 αὐτάρκης ἡ φύσις πρὸς τὸ θεωρεῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸ σῶμα
 ὑγιαίνειν καὶ τροφήν καὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν ὑπάρχειν.
 ἢ μὴν οἷητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν εὐδαι-
 μονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μα-
 κάριον εἶναι· ἢ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ αὐτάρκες ἔδ' ἡ πρᾶ-
 25 ξις, δυνατόν δὲ καὶ μὴ ἄρχοντα γῆς καὶ θαλάττης πράτ-
 τειν τὰ καλά· καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτ' ἂν τις πράττειν
 κατὰ τὴν ἀρετὴν. τῷτο δ' ἔστιν ἰδεῖν ἐναργῶς· οἱ γὰρ ἰδιῶ-
 ται τῶν δυναστῶν οὐχ ἥττον δοκῶσι τὰ ἐπιεικῆ πράττειν,
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον. ἱκανὸν δὲ τοσαῦθ' ὑπάρχειν· ἔσαι γὰρ
 30 ὁ βίος εὐδαίμων τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργῆντος. καὶ Σόλων
 δὲ τὰς εὐδαίμονας ἴσως ἀπεφαίνετο καλῶς, εἰπὼν μετρίως
 τοῖς ἐκτὸς κεχωρηγημένους, πεπραγότας δὲ τὰ κάλλισθ', ὥς

ᾤετο, καὶ βεβιωκότας σωφρόνως· ἐνδέχεται γὰρ μέτρια
 κεκτημένους πράττειν ἂν δεῖ. ἔοικε δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ
 πλῆσιον ἔδδ' δυνάσῃν ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαίμονα, εἰπὼν ὅτι
 ἔκ ἂν θαυμάσειεν εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· ἔτσι
 γὰρ κρίνῃσι τοῖς ἐκτός, τῶν αἰσθανόμενοι μόνον. συμφω- 5
 νεῖν δὲ τοῖς λόγοις εἰκόασιν αἱ τῶν σοφῶν δόξαι. πίστιν
 μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς
 πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων καὶ τῆ βίᾳ κρίνεται· ἐν τέτοις γὰρ
 τὸ κύριον. σκοπεῖν δὲ τὰ προειρημένα χρὴ ἐπὶ τὰ ἔργα
 καὶ τὸν βίον ἐπιφέροντας, καὶ συναδόντων μὲν τοῖς ἔργοις 10
 ἀποδεκτέον, διαφωνόντων δὲ λόγους ὑποληπτέον. ὁ δὲ κατὰ
 νῦν ἐνεργῶν καὶ τῆτον θεραπεύων καὶ διακείμενος ἄριστα καὶ
 θεοφιλέστατος ἔοικεν εἶναι· εἰ γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀν-
 θρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη ἂν εὐλο-
 γον χαίρειν τε αὐτὸς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ συγγενεσάτῳ (τῆτο 15
 δ' ἂν εἴη ὁ νῦν) καὶ τὸς ἀγαπῶντας μάλιστα τῆτο καὶ τι-
 μῶντας ἀντευποιεῖν ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους
 καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. ὅτι δὲ πάντα ταῦτα
 τῷ σοφῷ μάλισθ' ὑπάρχει, ἔκ ἀδηλον. θεοφιλέστατος ἄρα.
 τὸν αὐτὸν δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον· ὥστε καὶ ἔτῳς εἴη 20
 ὁ σοφὸς μάλις' εὐδαίμων.

10 Ἄρ' ἔν εἰ περὶ τῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, ἔτι δὲ καὶ φι-
 λίας καὶ ἡδονῆς ἱκανῶς εἴρηται τοῖς τύποις, τέλος ἔχειν
 οἰητέον τὴν προαίρεσιν, ἢ καθάπερ λέγεται, ἔκ ἔστιν ἐν τοῖς
 πρακτοῖς τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γινῶναι, ἀλλὰ 25
 μᾶλλον τὸ πράττειν αὐτά; ἔδδ' δὲ περὶ ἀρετῆς ἱκανὸν τὸ
 εἰδέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον, ἢ εἴ πως ἄλλως
 ἀγαθοὶ γινόμεθα. εἰ μὲν ἔν ἦσαν οἱ λόγοι αὐτάρκεις πρὸς
 τὸ ποιῆσαι ἐπεικεῖς, πολλὰς ἂν μισθὰς καὶ μεγάλους δι-
 καίως ἔφερον κατὰ τὸν Θεόγνιν, καὶ ἔδει ἂν τέτῳς πορίσα- 30
 σθαι· νῦν δὲ φαίνονται προτρέψασθαι μὲν καὶ παρορμῆσαι
 τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίους ἰσχύειν, ἡθὸς τ' εὐγενὲς καὶ ὡς

ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν κατοκώχιμον ἐκ τῆς ἀρετῆς,
 τὰς δὲ πολλὰς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκαγαθίαν προτρέψασθαι·
 ὃ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῖ πειθαρχεῖν ἀλλὰ φόβῳ, ὃ δ' ἀπέ-
 χεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ διὰ τὰς τιμω-
 5 ρίας· πάθει γὰρ ζῶντες τὰς οἰκείας ἡδονὰς διώκουσι καὶ
 δι' ὧν αὐταὶ ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένας λύπας,
 τὰ δὲ καλὰ καὶ ὡς ἀληθῶς ἡδέος ὃ δ' ἐννοίαν ἔχουσιν, ἄγευ-
 ςοι ὄντες. τὰς δὲ τοιούτους τίς ἂν λόγος μεταρρυθμίσαι; οὐ
 γὰρ οἷόν τε ἢ ὃ ῥάδιον τὰ ἐκ παλαιῶ τοῖς ἥθεσι κατειλημ-
 10 μένα λόγῳ μεταστῆσαι. ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἐστὶν εἰ πάντων
 ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπεικεῖς δοκῶμεν γίνεσθαι, μεταλάβοι-
 μεν τῆς ἀρετῆς. γίνεσθαι δ' ἀγαθὸς οἶονται οἱ μὲν φύσει,
 οἱ δ' ἔθει, οἱ δὲ διδαχῇ. τὸ μὲν ἔν τῆς φύσεως δῆλον ὡς
 ὃ ἐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διὰ τινος θείας αἰτίας τοῖς ὡς
 15 ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ διδαχὴ μὴ
 ποτ' ὃ ἐκ ἐν ἅπασιν ἰσχύη, ἀλλὰ δεῖ προδιεργάσθαι τοῖς
 ἔθεσι τὴν τῷ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν καὶ
 μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν θρέψουσιν τὸ σπέρμα. ὃ γὰρ ἂν
 ἀκῆσειε λόγου ἀποτρέποντος οὐδ' αὖ συνεῖη ὁ κατὰ πάθος
 20 ζῶν· τὸν δ' ὅπως ἔχοντα πῶς οἷόν τε μεταπεῖσαι; ὅλως τ'
 ὃ δοκεῖ λόγῳ ὑπεῖκειν το παθος ἀλλὰ βίᾳ. δεῖ δὲ τὸ ἥθος
 προὑπάρχειν πῶς οἰκεῖον τῆς ἀρετῆς, ζέργον τὸ καλὸν καὶ
 δυσχεραῖνον τὸ αἰσχρὸν. ἐκ νέου δ' ἀγωγῆς ὀρθῆς τυχεῖν
 πρὸς ἀρετὴν χαλεπὸν μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα νόμοις· τὸ
 25 γὰρ σωφρόνως καὶ καρτερικῶς ζῆν οὐχ ἡδὺ τοῖς πολλοῖς,
 ἄλλως τε καὶ νέοις. διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν τροφήν
 καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ὃ ἐξαι γὰρ λυπηρὰ συνήθη γινό-
 μενα. ὃχ ἱκανὸν δ' ἴσως νέος ὄντας τροφῆς καὶ ἐπιμελείας
 τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθέντας δεῖ ἐπιτηδεύειν
 30 αὐτὰ καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ' ἂν νόμων,
 καὶ ὅλως δὲ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκη
 μᾶλλον ἢ λόγῳ πειθαρχῶσι καὶ ζημίαις ἢ τῷ καλῷ. διόπερ

οἶονταί τινες τὰς νομοθετῶντας δεῖν μὲν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ προτρέπεσθαι τῷ καλῷ χάριν, ὡς ὑπακυσσομένων τῶν ἐπιεικῶς τοῖς ἔθεσι προηγμένων, ἀπειθῶσι δὲ καὶ ἀφυε-
 ζέροις ἔστι κολάσεις τε καὶ τιμωρίας ἐπιτιθέναι, τὰς δ' ἀνιά-
 τας ὅλως ἐξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ ἐπιεικῇ καὶ πρὸς τὸ καλὸν 5
 ζῶντα τῷ λόγῳ πειθαρχήσκειν, τὸν δὲ φαῦλον ἡδονῆς ὀρε-
 γόμενον λύπῃ κολάζεσθαι ὥσπερ ὑποζύγιον. διὸ καὶ φασὶ
 δεῖν τοιαύτας γίνεσθαι τὰς λύπας αἱ μάλιστα ἐναντιῶνται
 ταῖς ἀγαπωμέναις ἡδοναῖς. εἰ δ' ἔν, καθάπερ εἴρηται, τὸν
 ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς δεῖ καὶ ἐθισθῆναι, εἴθ' 10
 ἔτῳς ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπιεικέσι ζῆν καὶ μήτ' ἄκοντα μήθ'
 ἐκόντα πράττειν τὰ φαῦλα, ταῦτα δὲ γίγνοιτ' ἂν βικμέ-
 νοις κατὰ τινα νῦν καὶ τάξιν ὀρθήν, ἔχουσιν ἰσχύν. ἡ μὲν
 ἔν πατρικὴ πρόσαξις ἔκ ἔχει τὸ ἰσχυρὸν ἔδδ τὸ ἀναγκαῖον,
 ἔδδ δὲ ὅλως ἡ ἐνὸς ἀνδρός, μὴ βασιλέως ὄντος ἢ τινος τοιού- 15
 του· ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν ἔχει δύναμιν, λόγος ὢν ἀπὸ
 τινος φρονήσεως καὶ νῦν. καὶ τῶν μὲν ἀνθρώπων ἐχθαίρουσι
 τὰς ἐναντιωμένους ταῖς ὁρμαῖς, καὶ ὀρθῶς αὐτὸ δρῶσιν· ὁ δὲ
 νόμος ἔκ ἔστιν ἐπαχθὲς τάττων τὸ ἐπιεικές. ἐν μόνῃ δὲ τῇ
 Λακεδαιμονίῳ πόλει μετ' ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν 20
 δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς τε καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἐν δὲ ταῖς
 πλείσταις τῶν πόλεων ἐξημέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῆ
 ἕκαστος ὡς βέλεται, κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἢδ'
 ἀλόχῃ. κράτιστον μὲν ἔν τὸ γίγνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ
 ὀρθήν καὶ δρᾶν αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δ' ἐξαμελουμένων 25
 ἑκάστῳ δόξειεν ἂν προσήκειν τοῖς σφετέροις τέκνοις καὶ φί-
 λοις εἰς ἀρετὴν συμβάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαί γε. μάλιστα
 δ' ἂν τῷτο δύνασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων νομοθετικὸς
 γενόμενος· αἱ μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμέλειαὶ δῆλον ὅτι διὰ νό-
 μων γίνονται, ἐπιεικεῖς δ' αἱ διὰ τῶν σπυδαίων. γεγραμ- 30
 μένων δ' ἢ ἀγράφων, ἔδδεν ἂν δόξειε διαφέρειν, ἔδδ δι' ὧν
 εἰς ἢ πολλοὶ παιδευθήσονται, ὥσπερ ἔδδ ἐπὶ μουσικῆς καὶ

γυμνασικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων. ὥσπερ γὰρ ἐν
 ταῖς πόλεσιν ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ ἔθνη, ἔτω καὶ ἐν
 οἰκίαις οἱ πατρικοὶ λόγοι καὶ τὰ ἔθνη, καὶ ἔτι μᾶλλον δια-
 τὴν συγγένειαν καὶ τὰς εὐεργεσίας· προϋπάρχουσι γὰρ σέρ-
 5 γοντες καὶ εὐπειθεῖς τῇ φύσει. ἔτι δὲ καὶ διαφέρουσιν αἱ
 καθ' ἑκάστων παιδεῖαι τῶν κοινῶν, ὥσπερ ἐπὶ ἰατρικῆς· κα-
 θόλου μὲν γὰρ τῷ πυρέττοντι συμφέρει ἡσυχία καὶ ἀσιτία,
 τινὶ δ' ἴσως ἔ, ὅ τε πυκτικὸς ἴσως ἔ παῖσι τὴν αὐτὴν μάχην
 περιτίθουσιν. ἔξακριβῶσθαι δὴ δόξειεν ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἑκα-
 10 στον ἰδίας τῆς ἐπιμελείας γινομένης· μᾶλλον γὰρ τῷ προσφόρῳ
 τυγχάνει ἑκάστος. ἀλλ' ἐπιμεληθεῖν μὲν ἄριστα καθ' ἑν καὶ
 ἰατρὸς καὶ γυμναστὴς καὶ πᾶς ἄλλος ὁ τὸ καθόλου εἰδώς, ὅτι
 πᾶσιν ἢ τοῖς τοιοῖσδε· τῷ κοινῷ γὰρ αἱ ἐπιστῆμαι λέγονταί τε
 καὶ εἰσὶν. ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐνός τινος ἔδεν ἴσως κωλύει καλῶς
 15 ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα, τεθεαμένον δ' ἀκριβῶς
 τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἑκάστῳ δι' ἐμπειρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ
 ἔνιοι δοκῶσιν ἑαυτῶν ἄριστοι εἶναι, ἐτέρῳ ἔδεν ἂν δυνάμενοι
 ἐπαρκεῖσθαι. ἔδεν δ' ἥττον ἴσως τῷ γε βελομένῳ τεχνικῷ γε-
 νέσθαι καὶ θεωρητικῷ ἐπὶ τὸ καθόλου βαδισέον εἶναι δόξειεν
 20 ἂν, καὶ κεῖνο γνωριζέον ὡς ἐνδέχεται· εἴρηται γὰρ ὅτι περὶ τῷ
 αἱ ἐπιστῆμαι. τάχα δὲ καὶ τῷ βελομένῳ δι' ἐπιμελείας
 βελτίως ποιεῖν, εἴτε πολλὰς εἴτ' ὀλίγας, νομοθετικῷ πειρατέον
 γενέσθαι, εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γενοίμεθ' ἂν. ὅντινα γὰρ ἔν καὶ
 τὸν προτεθέντα διαθεῖναι καλῶς ἔκ ἑσσι τῷ τυχόντος, ἀλλ'
 25 εἴπερ τινός, τῷ εἰδότος, ὥσπερ ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν
 ὧν ἐστὶν ἐπιμέλειά τις καὶ φρόνησις. ἄρ' ἔν μετὰ τῷτο ἐπι-
 σκεπτέον πόθεν ἢ πῶς νομοθετικὸς γένοιτ' ἂν τις, ἢ καθάπερ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων, παρὰ τῶν πολιτικῶν; μόνιον γὰρ ἐδόκει
 τῆς πολιτικῆς εἶναι. ἢ ἔχ' ὅμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς πολιτι-
 30 κῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμεων; ἐν μὲν
 γὰρ τοῖς ἄλλοις οἱ αὐτοὶ φαίνονται τὰς τε δυνάμεις παρα-
 διδόντες καὶ ἐνεργῶντες ἀπ' αὐτῶν, οἷον ἰατροὶ καὶ γραφεῖς·

τὰ δὲ πολιτικά ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσκειν οἱ σοφισταί,
 πράττει δ' αὐτῶν ὕδεις, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι, οἱ δόξαιεν
 ἂν δυνάμει τινὶ τῆτο πράττειν καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον ἢ δια-
 νοίᾳ· οὔτε γὰρ γράφοντες οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοιούτων
 φαίνονται (καίτοι κάλλιον ἦν ἴσως ἢ λόγους δικανικὰς τε 5
 καὶ δημηγορικὰς), ὅδ' αὖ πολιτικὰς πεποιηκότες τὰς σφε-
 τέρους υἱεῖς ἢ τινὰς ἄλλας τῶν φίλων. εὐλογον δ' ἦν, εἴπερ
 ἐδύναντο· οὔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν κατέλιπον
 ἂν, ὅθ' αὐτοῖς ὑπάρξαι προέλοιנט' ἂν μᾶλλον τῆς τοιαύτης
 δυνάμεως, ὅδε δὲ τοῖς φιλτάτοις. ὅ μὲν μικρόν γε ἔοικεν ἢ 10
 ἐμπειρία συμβάλλεσθαι· ὅδε γὰρ ἐγίγνοντ' ἂν διὰ τῆς πο-
 λιτικῆς συνηθείας πολιτικοί· διὸ τοῖς ἐφιεμένοι περὶ πολι-
 τικῆς εἰδέναι προσδεῖν ἔοικεν ἐμπειρίας. τῶν δὲ σοφιστῶν οἱ
 ἐπαγγελλόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι τοῦ διδάξαι·
 ὅλως γὰρ ὅδε ποῖόν τί ἐστιν ἢ περὶ ποῖα ἴσασιν· ὅ γὰρ ἂν 15
 τὴν αὐτὴν τῇ ῥητορικῇ οὐδὲ χεῖρῳ ἐτίθεσαν, οὐδ' ἂν ὥοντο
 ῥάδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαγόντι τὰς εὐδοκιμῶντας
 τῶν νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τὰς ἀρίστους, ὥσπερ οὐδὲ
 τὴν ἐκλογὴν οὔσαν συνέσεως καὶ τὸ κρίναι ὀρθῶς μέγιστον,
 ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μουσικὴν· οἱ γὰρ ἐμπειροὶ περὶ ἕκαστα 20
 κρίνουσιν ὀρθῶς τὰ ἔργα, καὶ δι' ὧν ἢ πῶς ἐπιτελεῖται συ-
 νιᾶσιν, καὶ ποῖα ποίοις συνάδει· τοῖς δ' ἀπείροις ἀγαπητὸν
 τὸ μὴ διαλανθάνειν εἰ εὖ ἢ κακῶς πεποιήται τ' ἔργον, ὥσ-
 περ ἐπὶ γραφικῆς. οἱ δὲ νόμοι τῆς πολιτικῆς ἔργοις εἰκόασιν·
 πῶς ἔν ἐκ τῶτων νομοθετικὸς γένοιτ' ἂν τις, ἢ τὰς ἀρίστους 25
 κρίναι; ὅ γὰρ φαίνονται ὅδ' ἰατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμά-
 των γίνεσθαι. καίτοι πειρῶνταί γε λέγειν ὅ μόνον τὰ θερα-
 πεύματα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰαθεῖεν ἂν καὶ ὡς δεῖ θεραπεύειν
 ἕκαστος, διελόμενοι τὰς ἕξεις. ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἐμπείροις
 ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς δ' ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. ἴσως 30
 οὖν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ συναγωγαὶ τοῖς
 μὲν δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ κρίναι τί καλῶς ἢ τὸνανκτίον

καὶ ποῖα ποίοις ἀρμόττει, εὐχρηστ' ἂν εἴη· τοῖς δ' ἄνευ
 ἔξεως τὰ τοιαῦτα διεξιούσι τὸ μὲν κρίνειν καλῶς οὐκ ἂν
 ὑπάρχουσι, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον, εὐσυνετώτεροι δ' εἰς ταῦτα
 τάχ' ἂν γένοιντο. παραλιπόντων ἔν τῶν προτέρων ἀνερεύ-
 5 νητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας, αὐτὸς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον
 βέλτιον ἴσως, καὶ ὅλως δὴ περὶ πολιτείας, ὅπως εἰς δύνα-
 μιν ἢ περὶ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειωθῇ. πρῶτον μὲν
 ἔν εἴ τι κατὰ μέρος εἴρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενεστέρων
 πειραθῶμεν ἐπελθεῖν, εἴτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν
 10 θεωρῆσαι τὰ ποῖα σῶζει καὶ φθείρει τὰς πόλεις καὶ τὰ
 ποῖα ἐκάστας τῶν πολιτειῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας αἱ μὲν
 καλῶς αἱ δὲ τὴναντίον πολιτεύονται· θεωρηθέντων γὰρ τού-
 των τάχ' ἂν μᾶλλον συνίδοιμεν καὶ ποῖα πολιτεία ἀρίστη,
 καὶ πῶς ἐκάστη ταχθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ ἔθεσι χρω-
 15 μένη. λέγωμεν ἔν ἀρξάμενοι.

I N D E X.

Αβέβαιοι 169 21.
 ἀγαθὸν τί 1 3 et 21. τὰνθρώπινον
 ἀγαθόν 2 11, 9 28. τὸ φύσει
 ἀγαθόν 165 18. ἀγαθὰ κυριώ-
 τατα 10 27. ἀγαθὸς τίς 11
 31.
 Ἀγάθων 98 8, 99 22.
 ἀγαπητόν 2 23, 167 26. — κάλ-
 λιον δὲ καὶ θεϊότερον 2 13. ἀγα-
 πητότατον 169 6.
 ἀγασθῆναί του 110 30.
 ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας 54 8, 69
 1. ἤχθαι τοῖς ἔθεσιν 4 5. εἰς
 ὄνειδος ἄγοντες 162 10.
 ἀγενής 59 8.
 ἄγευστος ἡδονῆς 179 27, τοῦ καλοῦ
 186 7.
 τὸ δι' ἄγνοιαν ἔχ' ἐκούσιον ἅπαν 36
 21.
 ἀγνοοῦσιν ἀλλήλους 159 9.
 ἀγνώτες 158 14. — γνώριμοι 70 31.
 ἀγοραία φιλία 149 14. ἀγοραίων
 139 9.
 ἀγορεύουσιν οἱ νόμοι περὶ ἀπάντων
 77 5.
 ἄγριοι καὶ σκληροὶ 73 23.
 ἀγροικία 31 16.
 ἀγροῖκοι 22 28.
 ἀγυμνασία 44 8.
 ἀγχίνοια 104 20.
 οἱ ἀγωνιζόμενοι 177 12.
 ἀγωνισαί 158 18, 159 7.
 ἀδεής 46 17 et 20.
 ἄδειαν ἔδωκεν ὁ νόμος 83 15.
 ἀδέκαστοι κρίνομεν 34 7.
 ἀδελφικὴ φιλία 145 16, 147 16
 et 26.
 ἀδέσποτοι οἰκήσεις 145 17.
 ἀδιάβλητος 137 1, 140 1.
 ἀδιάφορος 178 13.

ἀδικεῖν 88 25.
 ἀδίκημα 86 15, 88 20.
 ἀδικία 75 24 sqq.
 ἄδικος ποσαχῶς λέγεται 76 20.
 ὁ ποιεῖ ἀδικήματα ἀδικῶν ἤδη
 ἄδικός ἐστιν 86 20.
 ἀδιόριστος 177 32.
 ἀδολέσχει 52 4.
 ἀδοξία 45 26.
 ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον 177 18.
 ἀηδία 169 3.
 ἀηδῶς ἀκούει 66 12.
 ἀθανατίζειν 182 14.
 ἀθλητής 38 30.
 ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ τὸ πέρας 4
 2.
 αἶγα θύειν 87 28.
 αἰδήμων 31 20 et 25, 75 2 et 4.
 αἰδῶς 31 20, 74 27.
 αἰκία 80 3.
 αἶμα ταῦτόν 147 13.
 αἶρειν — ἔλκειν τὸ ἱμάτιον 122 7.
 αἰσχροκέρδεια 60 20.
 αἰσχροκερδεῖς 60 26.
 αἰσχρολογία 74 5.
 αἰσχροπραγεῖν 56 25.
 Αἰσχύλος 37 14.
 αἰσχυντέον 75 10.
 αἰσχυνηλός 75 5.
 αἰτητικός 57 11.
 αἰφνίδιοι φόβοι 50 16.
 ἄκλητον καὶ προθύμως ἵεναι 168
 30.
 ἀκμάζων 53 16.
 ἀκμαῖος 175 27.
 ἀκολασία 54 27.
 ἀκολασαίνειν 29 7, 43 28.
 ἡκολούθηκεν 125 12.
 ἀκολυθητικός τοῖς πάθεσιν 3 4, τῇ
 φαντασίᾳ 122 31.

- ἀκούσια τὰ βία ἢ δι' ἄγνοιαν 35 2.
 ἀκούσματα 175 22.
 ἀκυστικός τοῦ πατρός 20 3.
 ἀκρασία 111 14.
 ἀκρατεύεσθαι 111 26, 112 3, 114 5, 115 7.
 ἀκρατής 111 17, θυμοῦ τιμῆς κέρδους 111 24. ἀκρατεῖς τὴν προπετῇ ἀκρασίαν 122 29.
 ἀκρατῶς βιοτεύων 43 31.
 οἱ ἀκριβέστατοι τὰς τέχνας 101 18.
 τὸ ἀκριβὲς ἔχ. ὁμοίως ἐν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἐπιζητητέον 2 17 et 27, 10 6.
 ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον 94 22.
 ἀκροάματα 173 8.
 ἀκροατὴς οὐκ οἰκεῖος ὁ νέος τῆς πολιτικῆς 3 2.
 ἀκρόχολοι 69 20.
 ἀκρότης 28 28.
 ἀκροχειρίζεσθαι 37 19.
 ἄκυρα 124 25.
 ἄκοντι ἔσαι τὰ τραύματα 51 9.
 ἀλαζονεία 71 23.
 ἀλαζονευόμενοι 72 29.
 ἀλαζονικόν 73 9.
 ἀλαζών 71 31.
 ἀλγηδών 49 28, 50 1.
 ἀλείπτῃς 26 17.
 ἄλας τοὺς λεγομένους συναναλῶσαι 136 4.
 ἀλήθεια 31 10, 97 13 sqq. δόξης ὁρθότης 104 26.
 ἀληθεύει 98 14. ἀληθεύσει 72 16.
 ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον 14 19. ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων 71 29.
 ἀληθευτικός 66 27, 72 2 et 8.
 ἄλις τῶν τοιούτων 170 23. ἄλις περὶ τούτων 19 9. ἄλις ἐγὼ δυσυχῶν 168 27.
 Ἀλκμαίων 35 30.
 ἀλλαγὴ 84 20 et 25 et 28.
 ἀλλακτικὰ κοινωνία 83 30.
 ἀλλάττεσθαι 85 3 et 10.
 τὸ ἄλογον διττόν 19 27.
 Ἀλόπη ἢ Καρκίνου 122 13.
 ἄλσις 174 23.
 ἀλυπία 128 20, 168 17.
 ἄλυποι αἱ μαθηματικαί 173 6.
 ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν 70 20.
 ἄλυπον 57 5.
 ἀλύπως 57 4.
 τὸ ἁμαρτάνειν πολλαχῶς 28 12.
 ἁμαρτάνειν τῆς προσάξεως 119 21. ἁμαρτάνειν ἐπὶ τὴν ἑλλειψιν 69 3. ἁμαρτάνεται ἢ ὑπερβολή 28 9. ὡς ἂν πράττηται ἁμαρτάνεται 29 13. ἡμαρτημένη — ὀρθή 145 5. ἡμαρτημένοι — κακοποιοί 67 15.
 ἁμαρτητικός — κατορθωτικός 24 8.
 ἁμαρτωλότερον 33 29.
 ἁμαυροῦται ἢ ἡδονή 176 6.
 ἁμείψασθαι τὴν προὑπαρχήν 154 9.
 ἁμετακινήτως ἔχων 25 11.
 ἁμεταμέλητος ὁ σπουδαῖος 157 9.
 ὁ ἁμεταμέλητος ἀνιάτος 121 21.
 ἁμήχανον ὅσον διοίσει 114 23.
 ἁμιγεῖς ἡδοναί 172 11.
 ἁμιλλωμένων πρὸς τὸ καλόν 148 28, 163 6.
 ἁμνήμονες οἱ πολλοί 160 16.
 ἁμοιβὴ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων γίνεται 151 30. τὴν ἁμοιβὴν ποιητέον 153 2.
 ἁμοιρον ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς 19 10.
 ἁμύνεται εὖ δρῶν 148 30.
 ἁμυντικός 69 9.
 ἁμφιδέξιος 88 8.
 ἁμφίλογον ὀφείλημα
 ἁμφισβητητέον 42 31.
 ἀναβολὴ ὀφειλήματος 149 17.
 ἀναγγέλλειν 41 21.
 ἀναγκαστικὴ δύναμις 187 16.
 ἀναγράψαι — ὑποτυπῶσαι 10 1.
 ἀναθήματα τὰ περὶ θεοῦ 62 9.
 ἀναιροῦσιν ἑαυτούς 157 28.
 ἀναισθησία 32 32, 53 13.
 ἀναίσθητος 29 29.
 ἀναίσχυντος 31 25.
 ἀνακυκλεῖσθαι τὰς τύχας περὶ τοὺς αὐτὸς 14 22.
 ἀναληγσία 15 19.
 ἀνάληγτος 47 13.
 ἀναλογία ἰσότης ἐπὶ λόγων 80 26.
 ἀναλογία ἀριθμητικὴ 81 31, 82 27. γεωμετρικὴ 81 9.

ἀνάλογον 21 11. ἀνάλογόν τι τὸ
 δίκαιον 80 24 sqq.
 τὸ ἀναμάρτητον 132 13.
 Ἀναξαγόρας 102 14.
 Ἀναξανδρίδης 126 3.
 ἀνάπαλιν ἔχειν 161 10.
 ἀνάπαυσις ἀναγκαία ἐν τῷ βίῳ 73
 13, 74 20. ἀναπαύσεις αὐτοῖς
 πορίζοντες 143 26.
 ἀναπλήρωσις 53 23, 172 30 sqq.
 ἀναπόδεικτοι φάσεις 107 1.
 ἀνασχίζειν τὰς κυούσας 118 11.
 ἀνασῶσαι ἀλλοιωθέντα 155 30.
 δι' ἀναφορᾶς οἱ ἔπαινοι 17 13.
 Ἀνάχαρσις 180 9.
 ἀνδραπόδω οὐδείς εὐδαιμονίας μετα-
 δίδωσιν 180 19. ὥσπερ ἀνδρά-
 ποδον περιέλκειν 111 29.
 ἀνδραποδάδεις ἄνθρωποι 4 20, 53
 26. ἡδοναί 52 29. ἀνδραποδά-
 δες τὸ ἀνέχεσθαι προπηλακίζό-
 μενον 69 10.
 ἀνδρεία 45 22.
 ἀνδρίζεσθαι 46 23.
 ἀνδροφονία 28 32.
 ἀνδρώδης 168 15.
 ἀνδρωθέντας 186 29.
 ἀνέγκλητος 153 1.
 ἀνέδην διώκειν 123 30.
 ἀνειμένως ζῆν 43 19.
 ἀνέκπληκτος 46 30.
 ἀνελευθερία 29 31, 56 3 sqq.
 ἀνεμπόδιστος ἐνέργεια 128 4, 129
 2 et 3.
 ἀνεπισήμων 188 15, 189 30.
 ἀνεπιτίμητον 131 1.
 ἀνereύνητος 190 4.
 ἀνεψιοί 147 17.
 τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν βίον 159 25.
 ἀνθεκτέον τῆς μέσης ἔξεως 70 15.
 ἀνθρώκων τρώξεις 118 19.
 ἀνθρωπεύεσθαι 183 25.
 ἀνθρωπικαὶ ἐνέργειαι 182 25. ἀν-
 θρωπικὸν μὴ διωθεῖσθαι τὴν ἐπι-
 κουρίαν 151 19. ἀνθρωπικώτερον
 τὸ τιμωρεῖσθαι 69 32.
 ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα 182
 13.
 ἀνθρωπολόγος 67 1.

ἀνθρώπου ἔργον 9 2. ἐξ ἀνθρώπων
 γίνονται θεοί 110 24.
 ἀνθυπηρετεῖν 84 5, 166 30.
 ἀνίατος ἢ ἀνελευθερία 59 29. ἀνιά-
 τως κακοί 93 12.
 ὁ ἄνιστος ἄδικος 76 22.
 ἀνομοιοειδεῖς φιλίαι 151 27.
 ἀνόγητος ἢ γνώσις τοῖς κατὰ πάθος
 ζῶσιν 3 9.
 ἀνόπλοις ὥπλισμένοι μάχονται 49
 6.
 ἀνοσιουργός 157 20.
 ἀνταποδιδόναι 69 18 et 23.
 ἀνταπόδοσις 84 4, 153 8, 183 13.
 ἀνταποδοτέον 149 26, 153 27 et
 32.
 ἀντεuerγετικός 66 8.
 ἀντεuποιεῖν 185 17.
 ἀντιβαῖνον 19 22.
 ἀντιβλάπτων 94 29.
 ἀντιδανειστέον 154 12.
 ἀντιδωρεά 62 27.
 ἀντιδωρεῖσθαι 142 13.
 ἀντικαταλλάττεσθαι 136 24.
 ἀντιλυτρωτέον 154 4.
 τὸ ἀντίξουν συμφέρον 133 7.
 ἀντιπάθη 149 25. ἀντιπεπονθέναι
 85 8. τὸ ἀντιπεπονθός 83 20.
 ἐν ἀντιπεπονθέσι φιλία 134 4.
 ἀντιπληγῆναι 83 28.
 ἀντιποιεῖν 83 32, 95 11.
 ἀντιτείνειν 19 16, 112 10 et 13.
 οὐθὲν ἀντιτείνοντες 70 19. πρὸς
 πάντα ἀντιτείνοντες 70 21.
 ἀντιτυπεῖν 83 32, 84 2.
 ἀντιφιλεῖν 138 14. ἀντιφιλεῖσθαι
 141 26, 152 2.
 ἀντιφίλησις 133 31, 134 14.
 ὁ ἄνωθεν 120 5.
 ἀνώνυμα πολλά 29 23, 47 13.
 ἀνωφελῶς καὶ ματαίως 3 5.
 ἡ ἀξία νομίσματι μετρεῖται 56 2.
 κατ' ἀξίαν 80 19 et 21, 145
 7. παρὰ τὴν ἀξίαν 145 10.
 ἄξιον τῷ τοιούτῳ ζῆν 51 13.
 ἀξίωμα 62 22, 154 15. οἱ ἐν
 ἀξιώματι 62 26, 64 14, 66
 16. τοῖς ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς
 τυχεῖσιν 71 10.

- ἀξιώτεον 142 17.
 ἀξύνετοι 123 16 et 17.
 ἀοργησία 30 30, 69 5.
 ἀόργητος 30 30.
 ἀπαγορεύων — κελεύων 77 15.
 οἱ ἀπηγριωμένοι περὶ τὸν Πόντον 118 12.
 ἀπαθείας τινὰς καὶ ἡρεμίας ὀρίζονται τὰς ἀρετάς 23 31.
 ἀπαιδαγώγητος 59 27.
 ἀπαιτεῖν ἀποδείξεις τὸν ῥητορικόν 2 31.
 ἀπαιτητέοι 22 7. ἀπαιτητέον 10 13.
 ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας 138 28, εἰς τὰ κήδη 154 24.
 ἀπαρνοῦνται τὰ ἔνδοξα 73 5.
 ἀπαρχαί 143 29.
 ἀπείπασθαι υἱόν 151 14.
 ἀπειροκαλία 30 8, 61 17.
 εἰς ἄπειρον πρόεισιν 1 20, 8 23.
 ἥξει 41 14.
 ἄπληστος ἢ τοῦ ἡδέος ὄρεξις 55 16.
 ἀποβάλλεται οὐδεὶς ἐκῶν 35 11.
 ἀποβολὴ χρημάτων 46 5.
 ἀπεγνώκασιν τὴν σωτηρίαν 46 21.
 ἀποδέχονται καὶ ἐπαινῶσιν 163 6.
 ἀποδέχεσθαι μαθηματικῶν πιθανολογῶντος 2 30.
 ἀποδιδόναι τὸ ἔργον εὖ 26 28.
 ἀποδοτέον 153 31, 154 2 et 7.
 ἀποθανετέον 35 29.
 ἀποκαλεῖν 34 17, 161 22.
 ἀποκλίνουσι πρὸς τὰς ἡδονάς 59 26, ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν 34 23.
 ἀποκλιτέον 154 8.
 ἀποκτινύναι ἑαυτόν 94 27.
 ἀπόλαυσις πᾶσα δι' ἀφῆς 52 2.
 ἀπολαύσεις σωματικαί 116 26.
 ὁ ἀπολαυστικός βίος 4 18.
 ἀπομάττονται παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται 169 5.
 τὸ ἀπομνημονεύειν οὐ μεγαλοψύχου 66 32.
 ἀπονέμειν 65 7.
 ἀπονεμητέον 154 22, 156 11.
 ἄπονον — ἐργῶδες 161 16.
 ἀποπεμπόμενοι τὴν ἡδονὴν 34 10.
 ἀπορρητά 37 13.
 ἀποσατέον 155 7.
 ἀποσήματα 14 10.
 ἀποσολαὶ ξένων 62 27.
 ἀπεσχεδιασμένος νόμος 77 16.
 ἀποσχολάζειν ἐν τούτοις 179 25.
 ἀποτρίψασθαι τὸ πάθος 24 12.
 ἀποφάναι — καταφάναι 98 14.
 ἀπρακτεῖν διὰ βίου 5 2.
 ἀπροαίρετα ὅσα ἀπροβούλευτα 89 20.
 ἀπροαιρέτως 26 15.
 ἀπροβούλευτος 89 21, 123 10.
 ἀπροσηγορία φιλίας διέλυσε 137 29.
 ἀπωθοῦνται τὸν μέσον 32 16.
 Ἄργεῖοι 50 24.
 ἄργη φιλία 158 29. ἄργον ἄνθρωπος 9 7. ἄργον καὶ μελλητήν 66 21.
 ἄργία ψυχῆς ὁ ὕπνος 19 5.
 ἀρέσκει αὐτοῖς τὸ — 60 14. τῷ Σιμωνίδῃ ἐκ ἀρεσκόμενος 58 21.
 ἄρεσκος 31 18, 70 18, 71 18, 167 23.
 ἀριθμητικὴ ἀναλογία 27 15.
 τῶν ἀριθμῶν οὐ κατεσκευάζον ἰδέαν 5 20.
 περὶ τῶν ἀριστείων συνηγορῆσαι τῇ ἡδονῇ 17 20.
 ἀρισκρατία 144 3.
 ἀρισκρατική 145 6. ἀρισκρατικοί 80 24.
 ἀρκούμενοι τούτῳ 30 4.
 ἀρκούντως λέγεται 18 23.
 ἀρμόζει 70 32, 75 1, 145 8. ἀρμόττει 74 1, 110 20. ἀρμόττονται 154 21.
 ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα 72 1.
 ἀρρωσῖαι 45 18.
 ἡρτῆσθαι ἐκ τῆς πατρικῆς 146 30.
 ἀρτύειν τὰ ὄψα 53 1.
 ἀρχὴ ἄνδρα δείξει 77 26.
 ἀρχηγός 147 20.
 ἀρχιθεωρός 61 11.
 ἀρχικὸν φύσει πατὴρ υἱῶν 145 28.
 ἀρχιτεκτονικαί 1 14. μάλιστα ἀρχιτεκτονικὴ ἢ πολιτικὴ 2 3.
 ἀρχων φύλαξ τοῦ δικαίου 87 7.

ἄσινεστέρα φαυλότης ἢ τοῦ μὴ ἔχον-
τος νῦν 121 4.

ἄσιτία 188 7.

ἄσκησις ἀρετῆς 165 15.

ἀσκητὸν ἢ ἀρετὴ 12 25.

ἄσπεῖοι καὶ σύμμετροι οἱ μικροί, κα-
λοι δ' οὗ 64 3.

ἄσύμμετρος 39 31.

ἄσυνεσία 105 17.

ἄσύνετος 105 18. cf. ἀξύνετοι.

ἄσυνήθης 70 32.

ἀσχημονεῖν τᾶλλα 55 4.

ἀσχημοσύνην φέρει 71 7.

ἀσχολούμεθα ἵνα σχολάζωμεν 181
17.

ἄσυχλος 181 21 et 25 et 30.

ἄσωτία — ἀνελευθερία 29 31, 56
3.

ἄσωτος 56 11.

ἀτάραχος 50 17 et 29, 69 1.

οἱ ἄτεκνοι θάπτον διαλύονται 148 12.

ἀτεχνία 99 24.

ἀτεχνῶς 19 16.

ἀτιμίαι 65 3.

ἄτιμοι — ἔντιμοι 48 11.

ἄτοπος ἡδονή 119 8.

ἀτόπως 90 23.

ἄτρυτον 182 3.

ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα 5 3.

ἀτύχημα 89 27.

αὐθαίρετος 44 22.

αὐθέκαστος 72 1.

αὐλητική 177 5.

αὐτάρκεια 8 17, 181 6.

τὸ αὐταρκές 8 18 et 24.

αὐτοάνθρωπος 6 5.

αὐτοέκαστος 6 5.

ἕτερος αὐτὸς ὁ φίλος 164 7, 166
11.

ἀφανίζεσθαι 51 3.

δι' ἀφαιρέσεως 103 31.

ἀφαυρόν τι καὶ μικρόν 16 27.

ἀφειδῆς τοῦ βίου 66 5.

ἀφεκτέον 36 32.

ἀφέλκειν εἰς τοῦναντίον 34 4.

ἀφετέον 7 3.

ἄφη κοινοτάτη τῶν αἰσθήσεων 53 6.

δι' ἀφῆς πᾶσα ἀπόλαυσις 53 2.

ἀφικνουμένη εἰς συνήθειαν 158 30.

ἀφιλία 45 27.

ἄφιλος — πολύφίλος 166 27. ἄφι-
λον 16 13.

ἀφιλοτιμία 68 21.

ἀφιλότιμος 30 18, 68 9 et 11.

ἀφοβία 47 11.

ἄφοβος 45 32.

ἀφόρητος 69 15.

ἀφοριζέον 9 12.

ἀφροδίσια 53 3, 114 30, 118 20.

Ἀφροδίτη 120 11.

ἄχθόμενος 22 13.

ἄχορήγητος 12 15.

ἄχρεῖος εἰς τὰς ὁμιλίας 74 19.

ἄχώριστον 18 26.

βάδισις 174 21 et 23 et 24.

βαδισέον 188 19.

βανανυσία 30 8, 61 17.

βάνανσος 63 11.

βαρύσαθμα ὕδατα 104 3.

βασιλεία 144 2.

βασιλευόμενοι 145 21 et 22 et
29.

βαυκοπανοῦργοι 73 7.

βεβαιότης 14 32.

βίαιον τί 35 3.

Βίας 77 26.

βίοι τρεῖς οἱ προὔχοντες 4 18.

βιοτεύων ἀκρατῶς 43 32.

βιωσαί ἐνιαυτόν 163 21. βιώσεται
182 8. βιωμένοις 187 12.

βλάβη 89 27.

βλάβος 82 1.

βοήθημα 7 14.

βοηθητέον 155 27.

βορά 52 27.

βοσκημάτων βίος 4 21, 166 18.

βούλεται ὁ πρᾶος ἀτάραχος εἶναι
69 1. βούλεται ἄσωτος εἶναι ὁ
ἐν τι κακὸν ἔχων 56 10. βούλε-
ται λέγεσθαι τὸ ἀκούσιον εἰ —
37 1. οἷον βουλόμεθα λέγειν τὸν
φίλον 70 27.

βουλεύεσθαι 39 26.

βούλευσις — ζήτησις 40 32, 104
12.

βουλευτικός 100 2, 125 32.

βουλευτόν 39 26 et 27, 41 14.

βούλημα 21 6.

- βούλησις 38 17 et 25, 41 27, 91
 18. αἱ βουλήσεις ἄδηλοι 183
 13.
 βουλευτόν 41 29 sqq.
 Βρασιδα θύειν 87 29.
 βρῖθος καὶ ῥοπήν ἔχειν πρὸς — 16
 19.
 βωμολοχία 31 14.
 βωμολόχος 73 18, 31 15.
 γαλῆν δεδιέναι διὰ νόσον 119 1.
 γαμικῶς ἐσιᾶν 63 14.
 γαργαλίζονται 122 22.
 γαστρίμαργοι 53 24.
 γέλωτα ποιήσει 74 17.
 γέμουσι μεταμελείας 158 8.
 ἐκ γενετῆς 109 3, 130 28, 147 27.
 γεννάδας 15 19.
 γεννητῆς τῶν πράξεων 42 32.
 γεράνου φάρυγξ 53 5.
 γέρας ἀρετῆς ἢ τιμῆ 150 31.
 γεῦσις 52 21.
 γεωμετρεῖν 176 29.
 γεωμετρικὴ ἀναλογία 81 9.
 γῆς τρώξεις 118 19.
 ἐπὶ γήρως 14 23.
 Γλαῦκος 91 23.
 γλίσχροι 60 6.
 γλιχόμενοι τοῦ γελοίου 73 19.
 γνώμη τί 106 4.
 τὰ γνώριμα διττά 4 3.
 γνωρισεόν 188 20.
 γόνυ κνήμης ἑγγιον 162 3.
 γραμματικῶς 25 3.
 γραπτέον 40 12.
 γραφεῖς 188 32.
 γραφικὴ 189 24.
 γυμνάσια ὑπερβάλλοντα καὶ ἐλλεί-
 ποντα 22 19.
 γυμνασῆς 188 12.
 γυμνασικὴ 6 4.
 γύναια 168 19.
 δακνόμενον τὸ σῶμα διὰ τὴν κρᾶσιν
 131 9.
 δανείζειν τὰ παιδία εἰς εὐωχίαν 118
 14.
 δάνειον 160 10.
 δανεισμός 79 30.
 δαπάνημα 61 10 et 25, 62 8 et
 23, 63 3 et 6 et 10 et 13.
 δαπανηρὸς εἰς ἑαυτόν 62 28.
 οὗ δεητικὸς ὁ μεγαλόψυχος 67 6.
 δεῖ τούτῳ χρόνου 115 5. δεήσει τῷ
 εὐδαιμονήσονται φίλων 166 23.
 οὐθεν δεῖ αὐτῶν 166 32.
 δειλαίνειν 29 6, 93 5.
 δειλός 22 25, 29 25. δειλὸς δει-
 λίαν θηριώδη 119 1.
 δεινός 108 20.
 δεινότης τί διαφέρει φρονήσεως 108
 16.
 ἡ δεξιὰ φύσει κρείττων 88 8.
 δεσμός 80 3.
 δέδεται ἡ διάνοια 113 1.
 τὸ δεσποτικὸν δίκαιον 87 14, 95 31.
 δεύτερος πλοῦς 33 30.
 δευτέρως 140 23, 182 24.
 τὸ Δηλιακὸν ἐπίγραμμα 12 7.
 δημηγορικοὶ λόγοι 189 6.
 τὰ δημιουργούμενα 2 18.
 δημογέροντες 34 8.
 τὸ Δημοδόκον εἰς Μιλησίους 123 15.
 δημοκρατία 144 23.
 οἱ δημοκρατικοί 80 22.
 διάγειν μετὰ τῶν φίλων 168 1, 169
 15. διάγοντες ἐν πότοις 43 22.
 διάγραμμα ἀναλύειν 40 31.
 διαγραφὴ 29 21.
 διαγωγή ἡδεῖα 168 22, μετὰ παι-
 διᾶς 73 13. διαγωγαί 179 20
 et 22.
 διάδηλος 19 3.
 διαιρεῖται τῷ ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ 39
 7. διηρήσθωσαν 51 29.
 διαιρετόν 27 6.
 τῶν διακόνων οἱ ταχεῖς 119 20.
 διαλάμπει τὸ καλόν 15 17.
 διαλανθάνειν 189 23.
 διαλλάττουσι ταῖς ἡλικίαις 145 15.
 διαλυτέον 155 25.
 διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις 11 9.
 διάμετρος καὶ πλευρὰ ἀσύμμετροι
 39 30.
 διαμφισβητεῖται 132 32.
 διανεμητικὸς 86 6. τὸ διανεμητι-
 κὸν δίκαιον 81 23.
 διανοητικὴ ὀρεξις 98 4. διανοητικαὶ
 ἀρεταί 20 6 et 16.
 διανομή 81 26.

διαπονεῖν τὰ γὰθόν 156 28. περὶ τὸ
σῶμα 183 9.

διαπορεύεται γραμμὴν 174 27.

διαρθρῶσαι 10 2.

διασαφῆσαι 8 1. διασαφηθεῖν 2
16.

διασρέφει τὴν ὑπόληψιν τὸ ἡδὺ καὶ
τὸ λυπηρόν 100 20, 108 27.

τὰ διεσραμμένα τῶν ξύλων 34 5.

διάτασιν οὐκ ἔχει ἡ εὐνοια 158 16.

διατείνει ἐπὶ πολὺ 59 32, περὶ πά-
σας τὰς πράξεις 61 6, διὰ παν-
τὸς τοῦ βίου 170 3. διατεινομέ-
νων τὰ κάλλιφα πράττειν 163 7.

διατεταμένως ἐνεργεῖ 176 4, φευ-
κτέον 158 11.

διαφωνεῖ ταῦτα 133 25. τινί 7 12,
10 25, 161 27.

διαψευσθῇ 155 16.

διδασκαλικὸς λόγος 123 24.

διεξιέναι γραμμὴν 174 26.

διηγητικοὶ καὶ φιλόμυθοι 52 3.

διικνεῖσθαι 16 26, 19 7.

τὸ δίκαιον πόθεν ὀνομάζεται 82 27.
δίκαιον διττόν 76 23.

δικαιοσύνη 75 24 sqq. ἀλλότριον
ἀγαθόν 77 28. δικαιοσύνη πλείους
78 32.

δικαιοπραγεῖν 12 1, 75 29, 88 25,
89 15, 90 30.

δικαιοπράγημα 88 21 et 29.

δικαιοπραγία 85 32.

δικαιοῦσθαι 90 29, 91 1.

δικαίωμα 88 21.

δικανικοὶ λόγοι 189 5.

δικαστῆς δίκαιον ἔμφυχον 82 19.
πόθεν ὠνόμασαι 82 29.

δικαστική 103 12.

ἡ δίκη κρίσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ
ἀδίκου 87 2.

διομολογία τῆς ὑπουργίας 152 32.

διορθοῦντες ἀλλήλους 169 24.

τὸ διορθωτικὸν δίκαιον 81 21.

τὸ διορίζειν οὐκ ἔστι τῶν πολλῶν
170 19. διορίζεται ἡ ἀρετὴ
κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην 20 3.

διορισθήσεται περὶ αὐτῶν 30 5.

διοριζέον 79 16 et 22, 155 7.

διεσάξειν 40 12 et 18.

δίψας τινάς 130 32.

διωθεῖσθαι τὴν ἐπικουρίαν 151 19,
δόξαν ἀηδίας 169 3.

διωκτόν 8 7.

δίωξις καὶ φυγή — κατάφασις καὶ
ἀπόφασις 97 17.

δοκιμάζειν τοὺς οἶνους 52 32.

δοκιμασία ἢ κατὰ τὸν χρόνον 147
30.

δολοπλόκος 120 12.

δολοφονία 80 2.

δόξα — προαίρεσις 39 5.

δοξάζειν 39 11 sqq.

τὸ δοξαστικόν 100 32. ἐπὶ τοῦ δο-
ξαστικῷ δύο εἶδη 109 11.

δόρυ τὸ λελογχωμένον ἐσφαιρῶσθαι
37 16.

δόσις χρημάτων καὶ λῆψις 56 1.

δοτέος μισθός 87 13. δοτέον — ἀπο-
δοτέον 154 2.

δοτικοί — φιλοχρήματοι 59 32.

δουλαπατία 80 2.

δουλικόν τὸ πρὸς ἄλλον ζῆν 66 29.

ὁ δοῦλος ἔμφυχον ὄργανον 146 17.

δέδρακεν 151 16.

δρομικός 17 9.

δυναστεία 65 12. δυναστεῖαι 65 15.
οἱ ἐν δυναστείαις 179 23.

δυναστεύειν 179 26. δυναστεύοντες
65 20.

δυσφαίρετον 4 27.

δυσγενής 12 19.

δυσδιάλυτοι οἱ πικροί 69 22.

δύσελπις ὁ δειλός 47 24.

δύσερις 31 20, 70 22, 71 18.

δύσκολος 31 20, 70 22, 71 18.

δύσπεις 124 16.

δυσπραξίαι 16 32.

δυσχεραίνειν τὸ αἰσχρόν 186 23, τὸν
εὖ ποιῶντα 148 30, τὸν θάνατον

46 22. τοῖς λέγουσιν 73 22, ταῖς
πράξεσιν 165 13, πᾶσιν 74 20.

δώρημα θεῶν 12 26.

ἐατέον 19 10.

ἐγγύη 79 31.

ἐγγυητής 85 14.

ἐγερσις θυμοῦ 49 24.

ἐγκατέλιπε τὸν παρασάτην 78 23.

ἐγκεχωσμένοι 24 13.

- ἐν ἐγκλήμασιν εἰσιν 152 31, γίνονται 152 27.
 ἐγκληματική ἢ διὰ τὸ χρήσιμον φι-
 λία 149 4.
 ἐγκράτεια 111 13.
 ἐγκρατής 112 19.
 ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται 5 5.
 τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων 17 25.
 ἐδωδή 52 24.
 ἐθίζετα: 20 20. ἐθισθείη 20 21 et
 23, 59 5. ἐθισθῆναι 54 31.
 ἐθισμός 10 17, 126 10. ἐθισμοί
 55 1.
 ἐθισόν 12 24. ἐθιστὴ ἀρετὴ 123 26.
 εἰ δ' οὕτως 1 24, 6 7, 9 27, 12 3,
 15 28, 16 9.
 εἰδῆσαι ἀλλήλους 136 4.
 εἰδοποιόν 174 31.
 εἰλικρινὴς ἡδονή 179 28.
 τὸ εἶναι ἢν αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν 166 5.
 ἀλλ' εἵπερ 134 1, 161 4, 174 20.
 εἴρων 71 32.
 εἴρωνεῖα 31 12.
 εἴρωνευόμενοι 73 11.
 εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη 5 15.
 εἰσάπαξ 62 25.
 ἐκβολαὶ αἱ ἐν τοῖς χειμῶσιν 35 11.
 ἐκθέουσιν 119 21.
 ἐκκαυχάζουσιν ἀθρόον 122 14.
 ἐκκρέειν ἡδονὴν 177 8, τὸν λογισμὸν
 55 18, τὴν λύπην 130 22.
 ἐκλέξασθαι 189 18.
 ἐκλογή 189 19.
 ἐκουσιον τί 34 31, 88 32.
 ἐκπεσεῖν αὐτούς 37 13.
 ἐκστατικὸς τῷ λογισμῷ — ἐμμενετι-
 κὸς τῷ λογισμῷ 111 16, 123 8.
 ἐκτέον ἀλλοιότερον 156 8.
 ἐλαττωτικὸς ὁ ἐπιεικὴς 92 1, 94
 22.
 ἐλαφρότερα — βριθὸς τι ἔχοντα 16
 19.
 ἐλευθέριος 56 18.
 ἐλευθεριότης 55 30.
 ἐλήλυθε τὰ ὀνόματα ἐκ τῆς ἀλλα-
 γῆς 83 10, 106 1. ἐκ ταύτης
 τῆς δόξης ἐλήλυθε τὰ τέττα φρο-
 νήμους εἶναι 103 21. τὰ φιλικὰ
 τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐκ τῶν πρὸς
 αὐτὸν ἐλήλυθεν 156 14. ἐφ' ὃ
 τὸ νόμισμ' ἐλήλυθεν 84 1.
 ἐλλέβορος 92 30.
 ἔλλογα καὶ ἄλογα 170 26.
 ἐμβλέπειν 176 5.
 ἐμμελὴς ὁμιλία 73 15. ἐμμελέ-
 σερον 72 20.
 ἐμμελῶς δαπανῆσαι 61 21, παίζειν
 73 23, φέρειν τὰ εὐτυχήματα
 65 29.
 ἐμμενετικός — ἐκστατικός 124 1.
 δόξη 112 26, 124 15. τῷ λο-
 γισμῷ 111 16.
 Ἐμπεδοκλῆς 115 3 et 30, 133 10.
 ἐμπλέκῃσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαι-
 μονίαν 129 7.
 ἐμποδίζει ταῖς ἐνεργείαις 15 16,
 φρονήσει 128 9.
 ἐμπόδιός τινι 54 23, 127 1, 177
 2. πρὸς τὸ καλῶς ζῆν 166 32.
 ἐμποδιστικός 128 26.
 ἐμποδῶν ποιεῖσθαι Χαρίτων ἱερόν 84
 5. τὰ ἐμποδῶν καὶ φανερά 73
 10.
 ἐμφανέσατον 140 27.
 ἐμφανίζειν 173 21.
 ἐναλλάξ 81 2.
 ἐνδεής 53 15.
 τὰ ἐνδοξα 111 10 et 12.
 Ἐνδυμίων 184 6.
 ἐνέργειαι — ἔργα 1 4 et 6.
 ἐνιστάμενοι ὡς ἐκ ἀγαθόν 171 19.
 ἐνισχύειν 188 2.
 ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν 168 6. τὴν
 ἔννοιαν ὅτι ἡδονταί 168 23.
 ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ 113 11.
 ἐντιμοὶ καὶ ἄτιμοι 48 11. τὰς ἐντι-
 μοτάτας τῶν δυνάμεων 2 6.
 ἐξακριβοῦν ἕκαστα 176 27. ὑπὲρ
 αὐτῶν 7 3.
 ἐξαμελυσμένων 187 25. ἐξημέληται
 περὶ τῶν τοιούτων 187 22.
 ἐξηργηκώς 11 16.
 ἐξεῖς ψυχῆς 26 4.
 ἐξίσησιν ἡ λύπη 54 29.
 ἐξορίζει τοὺς ἀνιάτους 187 5.
 οἱ ἐν ταῖς ἐξουσίαις 4 22, 139 15,
 141 15.
 ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις 18 22.

- πιστεύομεν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις 99 6.
 ἐπαγγελίαι 152 27.
 ἐπαγγελλόμενος πάντα οὐδὲν ἐπιτε-
 λεῖ 152 3 et 13.
 ἐπαγωγή — συλλογισμός 98 26.
 ἐπαινετικός 67 3.
 ἐπαινετόν — τίμιον 17 4.
 οἱ ἔπαινοι δι' ἀναφορᾶς 17 3.
 ἐπαναγκάζειν 160 4.
 ἐπανισοῦν 82 22, 151 6.
 ἐπανιτέον 14 15.
 ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν 94 8.
 ἐπανόρθωμα 88 22, 93 30, 94 12.
 ἐπανόρθωσιν ἔχουσιν 155 26.
 ἐπανορθωτικὸν δίκαιον 82 15.
 ἐπαρκῶσιν ἀλλήλοις 148 7, γονεῦσι
 τροφῆς 154 26, ἑαυτοῖς εἰς ταῦτα
 154 27.
 ἐπηύρατο 150 12.
 ἐπαχθής 187 19.
 ἐπείσακτος ἡδονή 164 27.
 ἐπεκτείνειν 8 22.
 ἔπεται διελθεῖν 38 11. φαύλοις πά-
 θεσιν ἐπόμενος 163 12.
 ἐπήβολος τῶν καλῶν 11 20, 16 3.
 ἐπιβάτην ἐνεγκεῖν 26 32.
 ἐπιβλέπειν ἐφ' ἑαυτόν 57 18, τὴν
 αἰτίαν 115 7.
 ἐπίβυλος 120 10. οἱ ἐπιβυλότεροι
 ἀδικώτεροι 120 9.
 ἐπιδεικνύμενος τὸν πλοῦτον 63 17.
 ἐπιδέξιος 73 31, 168 12.
 ἐπιδεξιότης 73 31, 74 15.
 ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον
 133 16.
 ἐπιδήλως 114 31.
 ἐπιδικάζεσθαι 30 20.
 ἐπιδόσεις τεχνῶν 10 4. πρὸς ᾧ ἢ
 ἐπίδοσις 33 13.
 ἐπιδυσφημῶμεν ὅπως τὰς — 111 2.
 ἐπιείκεια 93 14.
 ἐπεικῆς 93 14. τὸ ἐπεικές 93
 17.
 ἐπίθετοι ἐπιθυμίαι 53 14.
 ἐπιθυμητά 52 17 et 20.—
 ἐπὶ κληρὸς 145 11.
 ἐπικουρία 150 11 et 31, 151 19.
 ἐπιλέγειν 34 10.
 ἐπιληπτικαὶ νόσοι 119 4. ἐπιλη-
 πτικὰ νοσήματα 123 5.
 ἐπίλυπον 36 22, 177 18.
 ἐπιμεληθῆναι 43 19 et 20.
 ἐπιμελῶς ἀκρίβειαν 25 26.
 ἐπίνοσος 42 8.
 ἐπιπειθὲς λόγῳ 9 16.
 ἐπιπίνειν 113 12.
 ἐπιπολάζουσαι δόξαι 3 30. ἐπιπο-
 λάζοντος τῷ γελοῖον 73 26.
 ἐπιπολαίως σέργουσιν 158 21. ἐπι-
 πολαιότερον 4 25.
 τὰ ἐπίπονα 48 4. ἐπιπονωτέρα ἢ
 γέννησις 161 17.
 ἐπιπόνως 161 13.
 ἐπισκοποῦσι περὶ ἀρετῆς 35 1.
 ἐπισήμη τί 98 17.
 τὸ ἐπισημονικὸν ψυχῆς μέρος 97 7.
 ἐπισητόν 98 22.
 ἐπισφαλεστέρα 132 10.
 ἐπίταγμα 119 24.
 ἐπιτακτικὴ ἢ φρόνησις 105 25.
 ἐπιτείνει καὶ ἀνίησιν 96 15.
 ἐπιτελεῖσιν ᾧ ὡμολόγησαν 152 28.
 cf. ἐπαγγελλόμενος.
 ἐπιτερπεῖς αἱ μνήμαι 157 5.
 ἐπιτιθέσθαι τιμωρίας 187 4.
 ἐπιτιμῶνται αἱ ἐφ' ἡμῖν κακίαι 44
 13 et 14.
 ἐπιτίμησις 19 32.
 ἐπιτίμια τὰ ἐκ τῶν νόμων 48 9.
 διπλᾶ τοῖς μεθύουσιν 43 13.
 ἐπιτρέψαι 13 7. ἐπετράφη 153
 16.
 ἐπιφανῶς 67 24.
 ἐπιφέρουσι τὸν θυμὸν ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν
 49 17. ἐπιφέρομεν τὴν ἀσωτίαν
 56 6. ἐπιφέρειν ὀνειδίη 63 24.
 ἐπιχαιρεκακία 28 30, 31 26.
 ἐπιχαιρέκακος 31 30.
 Ἐπίχαρμος 160 14.
 ἐν τοῖς ἐπομένοισι 5 7.
 ἐπονείδιστοι ἡδοναί 173 14. ἐπονει-
 διζότερον 54 31.
 ἐρανισαί 143 22. ἐρανισὰς ἐστιᾶν
 63 14.
 ἔργον ἐστὶ σπυδαῖον εἶναι 33 20. τὸ
 μέσον λαβεῖν ἔργον 33 21. πρὸ
 ἔργου 43 10.

ἐργαδὲς ἐρα ἢ κρίσις 155 6. ἐργω-
 δέσερον 18 21.
 ἐπὶ τῷ Ἑρμαίῳ 49 13.
 ἐρυθραίνονται οἱ αἰσχυρόμενοι 74 30.
 ἐρωτικοὶ οἱ νέοι 135 10.
 οὐθ' ἔσπερος οὐθ' ἑῷος 77 19.
 ἐσηκὸς οὐδὲν ἔχει 22 8.
 ἐσιᾶν τὴν πόλιν 62 12, ἐρανισὰς 63
 14.
 ἑταιρικὴ φιλία 146 3 et 25.
 ἕτεροι αὐτοί 147 9.
 τὸ εὖ 24 20, 25 5, 27 28, 28 28,
 29 3, 33 25. τὸ εὖ τῷ καλῶς
 ταῦτόν 105 1.
 εὐβουλία 104 13.
 εὐβουλος 102 24.
 εὐγνώμων 106 4.
 εὐδαιμονεῖν 3 19. εὐδαιμονήσκειν 8
 15.
 εὐδαιμονία 179 4. τὸ ἀκρότατον
 τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν 3 16. ἀρε-
 τῆς ἀθλον καὶ τέλος 12 31. τῶν
 τιμίων 17 29.
 εὐδαιμονίζειν 13 25. τῶν εὐδαιμο-
 νιζομένων 179 20.
 εὐδαιμονικός 12 18. εὐδαιμονικά
 179 24. εὐδαιμονικωτέρα 180
 17. εὐδαιμονικωτάτη 184 9.
 εὐδαιμονισμός 72 30.
 εὐδαιμονισέον 13 26.
 εὐδαίμων τίς 16 4. εὐδαιμονέσερος
 51 11. εὐδαιμονέστατος 185
 20.
 εὐδιάλυτοι φίλοι 134 25.
 Εὐδοξὸς τῇ ἡδονῇ συνηγορεῖ 17 20,
 170 25.
 εὐεκτικός — ἀσθενής 178 19. τὰ
 εὐεκτικά 76 9.
 εὐελπίς 50 7 et 13.
 εὐεξία 54 22, 76 8.
 εὐεργετεῖται 149 32. εὐεργετεῖσθαι
 149 25. εὐεργετηθέντα 149 29.
 εὐεργέτημα 145 26.
 εὐεργετητικός 168 25.
 εὐετηρία 132 8. ἡ ἐκτός 11 7.
 εὐζωΐα τις καὶ εὐπραξία ἢ εὐδαιμο-
 νία 11 2.
 εὐηκοώτερον 19 25.
 εὐημερία 12 22, 184 19.

Εὐήνης 126 12.
 εὐθαρσῶς ἔχουσιν 46 5.
 εὐθηνῆντα 13 22.
 εὐθήρατος 36 17.
 εὐΐατος 59 2. εὐΐατότερος 113 10.
 εὐΐατοτέρα 126 8.
 εὐκαταφρόνητος 73 7.
 εὐκατάφοροι πρὸς ἀκολασίαν 33 11,
 34 1.
 εὐκοινώνητος 58 18.
 εὐκόλως φέρειν ἀτυχίας 15 18.
 εὐλάβεια τῶν αἰσχυρῶν 60 8.
 εὐλαβητέον 169 3.
 εὐλογον 13 4. εὐλογώτερον 18 32.
 εὐλόγως 148 26.
 εὐμετάβολος 14 22, 131 27.
 εὐμετάπειστος 123 21, 124 16.
 εὔνοι — φίλοι 134 3 et 8.
 εὔνοια 134 4, 158 13.
 εὐνομία 40 24.
 εὐπάθεια 141 17, 169 1.
 τὸ εὐπαρακολύθητον 31 9.
 εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον 55 15.
 καὶ κεκολασμένον 55 20.
 εὔπειστος 124 26.
 εὔπεπτα τὰ κῆφα κρέα 102 29.
 εὐπραγεῖν 159 2.
 εὐπραξία 11 3. ἄνευ διανοίας καὶ
 ἡθους οὐκ ἔστι 97 29. εὐπραξίαι
 14 5, 16 31.
 εὐρετὴς ὁ χρόνος 10 3.
 Εὐριπίδης 35 30, 90 22, 103 15,
 133 5.
 ὥσπερ εὐριπὸς μεταρρεῖ 159 28.
 εὐσοχία 104 17.
 εὐσυνεσία 105 27.
 εὐσύνητος 105 28. εὐσυνετώτεροι
 190 3.
 εὐσχήμονα λέγειν 73 21.
 εὐσχημόνως φέρειν τὰς τύχας 15 23.
 εὐσχημοσύνη 74 7.
 εὐτεκνία 12 18.
 εὐτραπελία 31 14.
 εὐτράπελος 73 24.
 εὐτροπος 73 24.
 εὐτυχία — εὐδαιμονία 129 14.
 εὐυπέρβλητος 63 9.
 εὐφιλοτίμητος 62 11.
 εὐφυής 44 24.

εὐφυΐα 44 28.
 εὐχερῶς ἀναλίσκειν 59 15 et 24,
 εὐεργετεῖσθαι 57 12.
 εὐχρηστος 190 1.
 εὐωχία 118 14.
 ἐφαρμόττειν τινί 29 17. ἐπί τι 83
 23.
 ἔφεσις ἢ τῷ τέλους 44 22.
 ἐφήμερον — πολυχρόνιον 6 10.
 ἐφίεται πάντα τὰγαθὰ 1 3.
 ἐχθαίρειν 70 30, 187 17.
 Ζεὺς πατήρ 144 32. τῷ Διὶ οὐ
 πάντα θύεται 154 19.
 ζημία — κέρδος 82 9 et 10. τῇ
 ζημίᾳ ἰσάζειν 82 6.
 ζημιοῦσθαι — κερδαίνειν 83 13 et
 17.
 τὸ ζῆν τί 165 20.
 ζωὴ αἰσθητική 9 14, αὐξητική καὶ
 θρεπτική 9 13, πρακτική 9 15.
 ἥδεται ὕδεις συνεχῶς 175 31. ἡσθῆ-
 ναι μὲν ἔστι ταχέως, ἡδεσθαι δ' ὕ
 172 22. ἡσθῆναι τὴν τῷ δικαίου
 ἡδονὴν 173 19.
 ἡδονὴ τί 126 18. περὶ ἡδονὰς καὶ
 λύπας ἢ ἠθικὴ ἀρετὴ 23 15. αἱ
 ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ τρίψεως
 καὶ θερμασίας γινόμεναι 53 10.
 ἡδυσμα ἐν τῇ τροφῇ 167 2.
 ἠθικὰ ἀρεταί 20 5 et 17. ἠθικὴ
 φιλία 149 11 et 19.
 ἠλίθιος 38 28, 39 28, 62 17, 63
 30, 67 19 et 24.
 ἠλικιωταί 146 4.
 ἠλιξ ἠλικά 147 15.
 ἡμιπόνηρος 125 30.
 Ἡράκλειτος 24 18, 114 10, 133
 7, 178 10.
 ἡρέμα — σφόδρα 37 10, 117 7,
 121 27, 163 21, 177 11.
 ἡρέμα — μᾶλλον — σφόδρα 70
 14. ἡρέμα πισεύειν 114 7.
 ἡρεμαῖα — ἰσχυρά 112 10.
 ἡρεμίαι 23 32.
 ἡρωϊκὴ ἀρετὴ 110 21. ἐν τοῖς ἡρωϊ-
 κοῖς 13 24.
 Ἡσίοδος 4 10.
 ἡσύχιοι — ὀξεῖς 47 31.
 οἱ θαλάττιοι 46 21.

Θαλῆς 102 15.
 τὰ θαρραλέα 46 29.
 θάρρη 45 23, 50 27.
 οὐ θαυμασικὸς ὁ μεγαλόψυχος 66
 30.
 θεατῆς τὰληθὺς ὁ γεωμέτρης 10 11.
 τὰς θειοτάτας τῶν ἀνδρῶν 17 17.
 Θεόγνις 165 16, 185 30.
 ὁ Θεοδέκτης Φιλοκτήτης 122 12.
 θεόπεμπτος 12 30.
 θεῶν δώρημα 12 26.
 θεόσδοτος 12 27.
 θεοφιλέστατος 185 13 et 19.
 θεραπεύματα 189 27.
 αἱ διὰ θερμασίας ἡδοναί 53 11.
 θέσιν διαφυλάττων 5 4.
 τῶν θηρίων ἓν ἡ φρόνιμα 102 4.
 θηριότης 110 18, 118 26.
 θηριῶδεις ἔξεις 110 25, 118 10.
 ἡδοναί 52 29. θηριῶδες 53 9.
 θητικοὶ οἱ κόλακες 66 30.
 θιασῶται 143 21.
 θλίβει καὶ λυμαίνεται 15 15.
 θρασύδειλοι 47 19.
 θρασύνεσθαι 47 20.
 θρασὺς 47 6.
 θρηνητικός 168 19.
 θυμοειδής 49 20.
 θυμός 37 29, 38 17, 119 18. ἐκ
 ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν 90 4.
 θυμώδης 120 10.
 θυσίαι αἱ ἀρχαῖαι 143 27.
 ἱαθεῖεν 189 28.
 ἱατός 123 3.
 ἱατρείας ἕνεκεν 127 17. ἱατρεῖαι 23
 24, 130 25 et 29.
 ἱατρεύει 7 21. τὰ ἱατρεύοντα 131
 15.
 ἱατρικὴ 1 8. ἱατρικοὶ 189 26. ἱα-
 τρικώτερος 7 18.
 ἰδιογνώμονες 124 22 et 23.
 ἰδιῶται — ἀθληταί 49 7.
 ἰδρυμένος σαθρῶς 14 26.
 ἱππικὴ 1 11.
 ἰσάζειν 82 4 et 7. ἰσάζοντες —
 διαφέροντες 148 22. ἰσασθῆναι
 84 15 et 19. ἰσασμένον 85 7.
 ἰσάριθμα 134 13.
 ἰσαχῶς 5 25.

- ἴσον μέσον τι υπερβολῆς καὶ ἑλλεί-
 ψεως 27 8. τὸ κατ' ἀξίαν καὶ
 τὸ κατὰ ποσὸν 140 22.
 ἰσόρροπος τιμή 153 5.
 ἰσότης φιλότης 162 3.
 ἰσχυρίζεσθαι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς 66
 20.
 ἰσχυρογνώμονες 124 15 et 22.
 ἰτητικώτατον ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς κιν-
 δύνους 49 20.
 καθαριότης 178 5, 181 4.
 καθιερεύσας τὴν μητέρα 118 17.
 κακηγορεῖν 77 14.
 κακηγορία 80 4.
 κακολόγος 66 4.
 τὸ κακὸν τοῦ ἀπείρου 28 13.
 κακοπαθεῖν 180 5.
 κακοποιοί 67 14.
 κακυργία 155 20.
 τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι 64 2.
 καλοκαγαθία 65 2, 186 2.
 οἱ κεκμηκότες 16 25 et 31.
 κανονίζομεν τὰς πράξεις ἡδονῇ καὶ
 λύπῃ 24 13.
 κανὼν 42 13. μολίβδινος 94 16.
 ὁ Καρκίνου Κερκύων 122 13.
 κάρπιμα — ἄκαρπα 67 7.
 καρτερία 111 13, 122 4.
 καρτερικός 111 20, 113 24, 116 8.
 καρτερικῶς ζῆν 186 25.
 καταβέβληνται πρὸς αὐτὰ πολλοὶ
 λόγοι 5 11.
 καταδεέστεροι 140 30.
 καταζῆν 15 3.
 κατάκλισις 154 32.
 κατακούειν αὐλοῦντος 177 4.
 καταλλάττονται τὸν βίον πρὸς μι-
 κρὰ κέρδη 51 21.
 καταπέλτης 37 15.
 καταπλήξ 31 24.
 κατασκευάσασθαι οἶκον 62 30.
 κατασμικρίζειν 150 6.
 κατατρίβειν τὰς ἡμέρας 52 4.
 καταφανέστερον 174 5.
 καταφεύγειν ἐπὶ τὰς τοιαύτας δια-
 γωγὰς 179 20, ἐπὶ τὸν λόγον
 25 24.
 καταφυγή 132 12.
 κατέχειν τὸν θυμόν 69 22, τὴν ὁρ-
 γήν 69 18. κατεῖχεν ἐπιθυμιῶν
 119 7.
 κατήκοον λόγου 19 29.
 κατοκώχιμος ἐκ τῆς ἀρετῆς 186 1.
 κατορθοῦν 20 15. κατορθοῦσθαι 28
 10.
 κατορθωτικός 24 8.
 καχεξία 76 9.
 Κελτοί 47 15.
 κενὰ πολλὰ τῷ πολέμῳ 49 1.
 κεραμεῖς οἱ τοιῦτοι ἀλλήλοις 133 3.
 κερδαίνειν 83 13.
 κέρδος 82 7.
 Κερκύων ὁ Καρκίνου 122 13.
 ἐπὶ κεφαλαίῳ 30 3. ὡς ἐν κεφα-
 λαίῳ εἰπεῖν 34 11.
 εἰς τὰ κήδη ἀπαντᾶν 154 24.
 κιβδηλεύειν τὸ νόμισμα 155 20.
 κιθαρίζειν 9 23.
 κιθαριστής 9 21 et 23.
 κίμβικες 60 6.
 κίσσηρις 37 7.
 κίονος ῥάβδωσις 174 16.
 κλεῖς ὁμωνύμως καλεῖται 76 19.
 κληρονομία ἢ τοῦ ὀνόματος 129 25.
 κληρωτὸς βασιλεὺς 144 12.
 κλοπή 80 1.
 κοινὰ τὰ φίλων 162 2.
 κοινωνία ἀλλακτικαί 83 30.
 κοινωνικαὶ φιλίαι 146 27.
 κολασθῆναι 83 29. κεκολάσθαι 55
 11. κεκολασμένον 55 20.
 ὁ κόλαξ φίλος ὑπερεχόμενος 141
 11.
 κολάσεις 35 2.
 κολοῖος ποτὶ κολοῖόν 133 2.
 τῆς κομιδῆς ἕνεκα 160 20.
 κομιδῇ ἀναισθήτου 43 26, φαύλων
 157 20.
 οἱ κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην 5
 19. κομιζόμεθα τὰς δυνάμεις
 20 27. κομιεῖσθαι οἰόμενος ἐδά-
 νεισεν 154 12 et 13. κομιούμε-
 νος τὰς χάριτας 160 13.
 κοσμιότης — ἀκολασία 33 12.
 κόσμος τὸ κατασκευάσασθαι οἶκον
 62 31. κόσμος τις τῶν ἀρετῶν ἢ
 μεγαλοψυχία 64 31.
 τὰ κοῦφα κρέα εὐπεπτα 102 29.

κουφίζονται οἱ λυπούμενοι 168 3
et 7.

κρηπὶς 174 18.

τοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων νο-
μοθέτας 18 6.

κριτὴς ἀγαθός 2 32.

οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων
μᾶλλον στέργουσι τὰ χρήματα
161 15.

κτητόν 7 7 et 9.

κυβευτής 60 25.

κυκλωπικῶς 187 23.

κυμινοπρίσης 60 11.

κυριεύων ἀπάντων 145 9.

κωλυτικά τῶν ἐναντίων 6 17.

κωμωδίαί αἱ παλαιαὶ καὶ αἱ καιναὶ
74 4.

κωμωδοῖς χορηγῶν 63 15.

λαγωγός 52 22.

Λακεδαιμόνιοι 40 5. τοὺς Λακε-
δαιμονίων νομοθέτας 18 6.

Λάκωνες 50 25, 66 13. ἡ τῶν
Λακόνων ἐσθής 73 8.

εἰλήφθω 76 20.

λαμπρύνεσθαι ὡς οὐ δεῖ 61 19.
παρὰ τὸ μέλος 63 14.

λειτουργία — φιλία 150 21. πό-
νοις καὶ λειτεργίαις 160 1.

Λεσβία οἰκοδομή 94 16.

λήγει ἡ φιλία ληγούσης τῆς ὥρας
136 20.

λήκυθος 63 6.

λῆμμα 60 28.

ληπτέον 27 16, 29 20.

ληπτικός 57 27, 59 14.

ληστής 60 25.

λῆψις — πρῶσις 30 1 et 2. λῆ-
ψις καὶ δόσις χρημάτων 29 29.

λίαν 13 7, 189 14.

λιθουργός — ἀνδριαντοποιός 101 19.

λογιστικὸν ψυχῆς μέρος 97 7.

λόγος ὁ ὀρθός 96 12 et 26, 109
20 et 24. τὸ λόγον ἔχον διττόν
9 15, 20 2. ἄνευ λόγου 80 8.

λελογχωμένον δόρυ 37 17.

λοιδορεῖν ἔνια οἱ νομοθέται κωλύουσιν
74 13.

λοιδόρημα 74 12.

λύμαι καὶ φθοραὶ 178 25.

λυμαίνεσθαι 177 15.

λυπηρῶς 57 7.

λύεται ἡ ἄγνοια 115 24. λυσάμε-
νος παρὰ ληστῶν 154 3.

ἡ λύσις τῆς ἀπορίας εὗρεσις 113
19.

λυτρωθέντι παρὰ ληστῶν 154 3.

λυτρωτέον 154 5.

λωποδύτης 60 25.

μάθησις 12 30, 38 2.

μαθητόν 12 24.

μακαρίζειν — ἐπαινεῖν 17 19. μα-
καρίσαι 13 32.

μακάριος 9 31. τὸν μακάριον ὠνο-
μάκασιν ἀπὸ τῆς χαίρειν 126 24.

μακαριότης 184 8.

μαλακία 111 14. ἐν τοῖς Σκυθῶν
βασιλεῦσιν ἡ μαλακία διὰ τὸ
γένος 122 17.

μαλακός 117 1. — καρτερικός 121
32.

μᾶλλον ἢ οὐ 56 28.

μανότης σαρκός 76 11.

μαντευόμεθα τὰ γὰρ θὸν δυσαφαίρετόν
τι εἶναι 4 27.

Μαργίτης 101 23.

μαστιγοῦσθαι 46 8.

ματαιότερον 3 29. μάταιος μᾶλ-
λον ἢ κακός 72 23.

ματαίως 3 5.

μάχιμοι 50 5. μαχιμώτατοι 49 8.

μεγαλοκίνδυνος 66 5.

μεγαλοπρέπεια 61 4.

μεγαλοπρεπής 61 13.

μεγαλοψυχία 63 26.

μεγαλόψυχος 63 29.

Μεγαρεῖς 63 16.

μέθοδος 1 1, 2 15.

τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια 43
13.

μεθυσκόμενοι 50 12. μεθυσθῆναι
43 14, 123 11.

τὸ μεῖον κακόν 76 31.

οἱ μελαγχολικοὶ αἰεὶ δέονται ἰατρείας
131 8.

μελετᾶν πρὸς ἀγωνίαν 43 24.

οὐδὲ μελλήσειεν ἄν 25 22.

μελλητής 66 21.

μεῖναι τοὺς πολεμίους 27 1.

αἱ μέμψεις 148 25.
 μερίσαιο τοῦ ἀδικήματος 92 17.
 μερισά 79 26.
 Μερόπη 37 16.
 ἐν παιδιᾷς μέρει ἀκούειν 74 2. τὴν
 ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην 78 7,
 79 10 et 11.
 μεσίδιοι 82 20.
 μεσότης ἡ ἀρετή 128 27.
 μεταβολὴ πάντων γλυκύτατον 131
 25.
 τῇ μεταδόσει συμμένει ἡ πόλις 84 3.
 ὁ ἐν μεταμελείᾳ 36 22 et 25.
 μεταμελόμενος 36 26.
 μεταμελητικός 121 20, 122 32,
 123 1.
 μεταπεισθεῖς 113 13. μεταπει-
 σθῆναι 113 10.
 μεταπίπτει ἡ φιλία 135 9. τῆς
 ἡλικίας μεταπιπτούσης 135 7.
 μεταπίπτοντες 135 13.
 μεταρρεῖ ὥσπερ εὐριπος 159 28.
 μεταρρυθμίσαι 186 8.
 μεταφέρων φαίη τις ἄν 158 28.
 κατὰ μεταφοράν 120 28.
 τὸ μὴ καὶ τὸ ναί 42 22.
 μηνύειν 17 22, 19 32, 23 23, 161
 1, 170 28.
 αἱ μητέρες μᾶλλον φιλεῖσιν 147 8.
 φιλοτεκνότεραι 161 17.
 μητρικὴ τιμὴ 154 31.
 μητροκτονῆσαι 35 31.
 μία ψυχὴ 162 2.
 μισαιφόνος 181 23.
 μικροκίνδυνος 66 4.
 μικροπρέπεια 16 16.
 μικροπρεπής 61 29, 63 19.
 οἱ μικροὶ οὐ καλοὶ 64 2.
 μικροψυχία 67 29.
 μικρόψυχος 64 5, 67 13.
 Μιλήσιοι 123 15.
 Μίλων 27 19.
 μισητά 53 30. μισητὸν ἄλλο ἄλλω
 74 9.
 μίσθωσις 79 31.
 μνᾶς λυτροῦσθαι 87 28. οἰκία
 πέντε μνῶν ἀξία 85 26.
 μνησικάκος 66 31.
 μόγισ 66 15.

μοῖρα θεία 12 25.
 μοιχεῖα 80 1.
 μοιχεύειν 81 32.
 μολίβδινος κανὼν 94 16.
 μοναδικὸς ἀριθμὸς 80 25.
 μοναρχίαι 144 7.
 μόναρχος 46 16.
 μονάς 175 6.
 μοναχῶς 28 15.
 μόνιμος φιλία 140 11. μόνιμοι
 φίλοι 141 32. μόνιμόν τι 14
 21. μονιμώτεραι 15 1. μονι-
 μώταται 15 2.
 μονούμενον 6 22, 8 24.
 μονώτης 12 19, 138 5, 164 17,
 165 9. βίος 8 9.
 ἡ μυρεψικὴ τέχνη 128 15.
 μυριοπλάσια κακά 121 6.
 καὶ μὴ ψοφήσῃ 119 1.
 τὰ μυσικά 37 14.
 μωραίνειν 117 25.
 ναοῦ ποίησις 174 16.
 ναυπηγική 1 8.
 νεανικὴ ἐπιθυμία 117 10.
 νεαρὸς τὸ ἦθος 3 7.
 νεμεσητικός 31 28.
 νέμεσις 31 25.
 Νεοπτόλεμος ὁ Σοφοκλέους 112
 28.
 νέος τὴν ἡλικίαν 3 6. ἐκ νέου ἐθί-
 ζεσθαι 21 26, ἥχθαι 23 18.
 νεότης 131 7 et 8.
 ἐκ νηπίου συντέθραπται 124 12.
 Νιόβη 117 22.
 νοεῖν τὸ εἶναι 166 5. τὸ νοοῦν ἕκα-
 στος 157 2.
 νομεύς 145 24.
 τῆς νομῆς οὐκ ἀφίστανται οἱ ὄγοι 49
 31.
 νομικὴ φιλία 149 11. νομικὸν δι-
 καιον 87 24.
 νόμιμος 76 22.
 νόμισμα μέτρον 84 21. διὰ τί ὀνο-
 μάζεται 84 31, 85 23.
 νομιζέον 19 21.
 νομοθεσία 103 11, 190 5.
 νομοθετῆσαι 189 17. νενομοθέτηται
 79 19. νομοθετοῦσης τῆς πολι-
 τικῆς 2 9.

νομοθετική 77 4, 103 4. νομοθετικός 187 28, 188 22 et 27.
 ὁ νόμος καθόλου πᾶς 93 31.
 νοσηματώδης 118 18.
 νοσηματωδῶς ἔχειν 118 24.
 νουθέτησις 19 32.
 νοῦς ἐστὶν ἕκαστος 162 30, 182 17.
 ξενία 166 26.
 ξενικὴ φιλία 146 29.
 ξένων ὑποδοχαί 62 27.
 Ξενόφαντος 122 15.
 τὸ ὀγκηρὸν φεύγοντες 73 4.
 ὀδυρόμενος 63 22.
 ὀθνεῖοι — συνήθεις 71 1, 143 8. — φίλοι 156 10, 164 13 et 22.
 οἰακίζειν τοὺς νέους ἡδονῇ καὶ λύπῃ 170 1.
 οἰητέον 173 13, 179 29, 184 22, 185 24.
 οἰκειότης 97 6.
 οἰκοδομική 7 28.
 οἰκοδόμοι 21 1 et 12.
 οἰκονομία 103 11.
 οἰκονομική 1 9, 2 7. τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον 87 23. τοὺς οἰκονομικοὺς 100 16.
 οἰνηρὰ μέτρα 88 11.
 οἰνοφλυγία 44 11.
 οἰνωμένος 114 29, 115 25 et 30.
 ὀκνηρός 67 20.
 ὀλιγαρχία 144 18.
 ὀλιγαρχικοί 80 23.
 ὀλιγωρήσειν 65 8.
 ὀλιγωρία 119 25.
 ὀλιγώρως 59 17.
 ὀλόκληρος παραγίνεται 60 3.
 ὀλοφυρτικός 67 5.
 Ὀλυμπίασι 11 17. ὁ τὰ Ὀλύμπια νενικηκώς 116 21.
 Ὀμηρος 41 20, 48 11, 49 21, 53 16, 91 22, 110 21, 120 13, 144 32, 145 24. ἐν τῷ Μαργίτῃ 101 23.
 ὀμιλεῖν πρὸς ἡδονήν 173 20.
 ὀμιλητέον 151 8.
 ὀμιλίας 70 17, 71 5.
 ὄμμα ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας 107 2.
 ὄμμα τῆς ψυχῆς 108 23.
 ὁμογενής — διαφέρων 155 5.

ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ 156 25. ὁμογνωμονοῦντας περὶ ὅτι 159 10.
 ὁμοδοξία — ὁμόνοια 159 9.
 ὁμοεθνεῖς 132 19.
 ὁμοήθεις 136 23, 146 5. ὁμοηθέστροι 147 28.
 τὸν ὁμοιον ὡς τὸν ὁμοιον 133 2.
 ὁμοιοπαθεῖν τινί 4 23.
 ὁμοίωμα φιλίας ἔχει 136 13.
 ὁμοιώματα καὶ οἷον παραδείγματα 144 28.
 ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύειν 72 11.
 ὁμόλογός τινι 46 15.
 ὁμολογουμένως 171 5.
 ὁμολόγως ἔχουσα ἡ ἀλήθεια τῇ ὁρέξει τῇ ὀρθῇ 97 25.
 ὁμονοεῖν 159 10 sqq.
 ὁμόνοια φιλικόν 159 8. πολιτικὴ φιλία 159 23.
 ὁμοπαθεῖς 146 4.
 ὁμοφωνεῖν 19 26.
 ὁμώνυμα ἀπὸ τύχης 6 31.
 ὀνήσεται 163 10.
 ὀνοματοποιεῖν 31 8.
 ὄνος σύρματ' ἂν ἔλοιτο μᾶλλον ἢ χρυσόν 178 11.
 ὀξυφωνία 67 11.
 ὀποιοσοῦν 124 4 sqq.
 ἐφ' ὅποτε ἂν στραφέντα τρέχειν 93 4.
 ὀπυίειν — ὀπυίεσθαι 118 23.
 ὀράματα 173 8, 175 21.
 ὄρασις 174 6, 175 6.
 τὰ ὀργανικὰ μέρη 35 18.
 ὀργανικῶς χρήσιμα 13 11.
 ὄργανον ἐμψυχον ὁ δοῦλος 146 17.
 ὄργανα ἵππικὰ 1 11.
 ὀργῇ ποιεῖν 120 16. ὀργαί 68 25.
 ὀργίσας 90 5.
 ὀργισέον 34 15, 70 4.
 ὀργίλος 69 15.
 ὀργιλότης 30 29, 68 28.
 τὸ ὀρεκτικόν 19 28. ὀρεκτικὸς νοῦς ἡ προαίρεσις 98 3.
 ὀρεξις διανοητικὴ ἡ προαίρεσις 98 4.
 τοῖς κατὰ λόγον τὰς ὀρέξεις ποινμένοις 3 10.
 ὀρθοδοξεῖν 123 26.
 ὁ ὀρθὸς λόγος v. λόγος.

ὀρθότης 104 23 et 32.
 ὀρθοῦντες τὰ διεσραμμένα τῶν ζύλων 34 6.
 τὸ ὠρισμένον τῆς τὰγαθοῦ φύσεως 165 24. τὸ ἀγαθὸν ὠρίσθαι 172 4.
 ὀρμαὶ τῶν ἀκρατῶν 19 19.
 τὰ ὀρνίθεια κρέα κοῦφα 102 29.
 ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν 5 18.
 τὸ ὅτι ἀρχή 4 7, 10 15. ὅτι — διότι 4 8.
 ὀφείλημα 154 7.
 ὀφθαλμιῶντες 173 15.
 ὀχληθεῖεν ἂν ὑπὲρ αὐτῶν 158 28.
 ὀχληρότατοι 69 27.
 οἱ τὰ ὄψα ἀρτύοντες 53 1.
 ὀψοποιητικὴ 128 15.
 ὀψοφάγος 53 4.
 πάγκακοι 12 20.
 παγχάλεπον 139 3.
 κατὰ πάθος ζῆν 3 8. πάθη ψυχῆς 25 32.
 παθητικοί 26 3.
 ὁ πεπαιδευμένος 2 27, 3 1.
 παιδεῖται 188 8.
 παιδιὰ 180 4. ἀνεσίς τις ἐστὶν 122 20. τῶν παιδιῶν αἰὶδεῖται 179 17.
 παιδικαὶ ἀμαρτίαι 53 8, φιλίας 156 2. παιδικὸν δῶρον 63 7.
 παιδίου διάνοια 173 26.
 παιδιώδης 122 9 et 21.
 παίειν 37 18.
 παίζειν ὅπως σπουδάζῃ 180 9.
 παῖς οὐκ εὐδαίμων 13 18. μαθηματικὸς μὲν γένοιτ' ἂν, φυσικὸς δ' οὐ 103 30.
 πάμπολυ 21 27.
 πάμφαγον 120 30.
 παναίσχης 12 19.
 πανουργία 108 20.
 πανοῦργοι 108 21.
 παντελὴς ἀρετὴ 65 27.
 πάντῃ πάντως 15 7, 16 9.
 παντοδαπῶς ἔχειν 14 11.
 παρὰ ταύτας ἄλλο τι 1 17. παρὰ τὸν χρόνον ἢ ἔλλειψις 3 7.
 παραβάλλειν εἰς ἡδονάς 129 26.
 ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν πίπτει 22 11.

παρακαταθήκη 79 31.
 παράκλησις 20 1.
 παρακλητέον 168 27.
 παρακούειν 119 19.
 ἢ παραλείπει ὁ νομοθέτης 94 7.
 παραλόγως 89 26.
 τὰ παραλελυμένα τοῦ σώματος μόρια 19 16.
 παραμεμῖχθαι 181 2.
 παράνομος 76 21 et 24.
 παραμυθητικὸν ὁ φίλος 168 11.
 παρημελημένη 176 6.
 παρασείσαντα φεύγειν 64 26.
 τὸν παρασάτην ἐγκατέλιπεν 78 23.
 παρατάττειν πρὸ τῶν τάφρων 48 27.
 παραφέρεσθαι εἰς τὰ ἀριστερά 19 18 et 20.
 παραφυάς 5 23.
 παρεκβαίνων τοῦ εὖ 34 18. μικρὸν παρεκβαίνων ἐπὶ τὸ ἥττον 70 5.
 ὅθεν παρεξέβημεν 4 15.
 παρεκβάσεις πολιτειῶν 144 1.
 παρεκκλίνειν 20 18.
 τὰ πάρεργα τῶν ἔργων πλείω 10 12.
 παρετέον 170 6.
 παρήσι τὸ αὐτοῦ 161 27.
 πάροδος ἢ τῶν κωμῶδων 63 15.
 παροιμίας 113 11, 136 3, 137 28, 142 30, 162 1.
 παροιμιάζεσθαι 77 20.
 παροίχεται τὸ χρήσιμον 161 9.
 παρορμῆσαι 185 31.
 παρρησία 155 1.
 παρρησιασῆς 66 26.
 παντὸς καὶ ῥάδιον 33 22 et 24. οὐ παντὸς ἀλλὰ τοῦ εἰδότος 33 21.
 πατάξαι — πληγῆναι 82 5, 83 27.
 πατάξειεν 37 19.
 πατρικὴ ἀρχή 144 32, τιμὴ 154 30, πρόσαξις 187 14. τὸ πατρικὸν δίκαιον 87 15. πατρικοὶ λόγοι 188 3.
 παῦλα 69 23.
 παχυλῶς καὶ τύπῳ 2 24.
 πειθαρχεῖν αἰδοῖ 186 3, τῷ λόγῳ 19 24, τῷ νόμῳ 163 16.
 πειθαρχικός 19 29.
 πειρατέον 155 3.
 πεισέον ἰατρῷ 153 25.

ὁ πέλας 160 1. τοὺς πέλας 163
 12, 165 3.
 πένεσθαι 59 21. πενόμενος 3 24.
 περίαπτον 11 30.
 περιγεγράφθω 9 32.
 τὰ τῇ περιγραφῇ καλῶς ἔχοντα 10 3.
 περιέλκειν 111 29, 116 2.
 περίεργος 166 32.
 Περικλῆς 100 14.
 περίλυπος 65 14.
 περιμάχητα 162 14, 163 19.
 περιποιώμενος ἑαυτῷ τὸ καλόν 163
 19.
 περιχαρής 65 13.
 ἐν Πέρσαις ἡ τοῦ πατρὸς ἀρχὴ τυ-
 ραννική 145 1.
 πέψαι τὴν ὀργὴν 69 26.
 πεπηρωμένοι πρὸς ἀρετὴν 13 2.
 πήρωσις 44 9, 80 4. πηρώσεις
 110 32, 118 8.
 πιθανολογοῦντος 2 30.
 πιθανότητα ἔχει ὁ λόγος 7 11.
 πικροί 69 21.
 πίπτει ὑπὸ παραγγελίαν 22 11.
 πεπιστεύκασιν 133 17.
 κατὰ πίσιν συναλλάττειν 149 18.
 Πιττακός 159 18.
 πλάνην ἔχει τάχαθ' 2 21. ἐν ταῖς
 πλάναις 132 21.
 Πλάτων 3 32, 23 19, 171 12.
 πλειστάκις 129 26.
 πλεονέκτης 76 21 et 24, 77 1,
 162 14.
 πλευρίτις 95 26.
 ὁ πλησίον 92 22.
 πληγῇ — πατάξῃ 82 5.
 πλημμελές 13 7.
 κατὰ τὸν δευτέρον φασὶ πλοῦν 33
 30.
 πλωτῆρες 143 17.
 ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγῃ, τί δεῖ ἐπιπίνειν;
 113 12.
 ποθεῖται λεχθῆναι 9 1.
 ποιῆσαι καὶ μὴ παθεῖν 49 3 et 5.
 ποίησις — πράξις 99 5.
 οἱ ποιηταὶ ὑπεραγαπῶσι τὰ οἰκεῖα
 ποιήματα 160 25.
 ποικίλος καὶ εὐμετάβολος 15 30.
 ποιμὴν λαῶν 145 25.

πολεμικώτατα χρῆσθαι τῷ στρατο-
 πέδῳ 15 25.
 πόλεμος v. κενά.
 πόλεως πλῆθος 167 4.
 πολιτείας εἶδη τρία 144 1. πολι-
 τεία ἡ καὶ τιμοκρατία καλουμένη
 144 4.
 πολιτικὴ κυριωτάτη τῶν ἐπιστημῶν
 2 2. ἀνόνητος τοῖς νέοις 3 2.
 πολιτικὸν δίκαιον 87 24. πολιτικὸς
 φύσει ἄνθρωπος 8 21. τὰ πολι-
 τικὰ μένοντα ἀποθνήσκει 49 12.
 πολιτικῶς φίλον εἶναι 167 23.
 πολλοσῶς 179 2.
 Πολύκλειτος 101 20.
 πολύκοινον ἡ εὐδαιμονία 13 1.
 πολυπράγμονες οἱ πολιτικοί 103 15.
 πολυφιλία 132 30.
 πολύφίλος 166 28. πολυφιλώτα-
 τος 167 15.
 πολυωφελές 3 11.
 πεπόνηται ὁ πολιτικὸς περὶ ἀρετὴν
 18 4. τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πε-
 πονημένοις 17 28.
 ἐκ πονηροῦ θεᾶσθαι 160 15.
 οἱ περὶ Πόντον ἀπηγριωμένοι 118 13.
 πεπορθηκέναι 98 6.
 πορίζων 151 1. πεπόρισται 151
 31. πορισθῆναι 41 4.
 πορνοβασκοί 60 17.
 πόρρω εἰς τοῦ διδάξαι 189 14.
 πορφύραν εἰσφέρων ἐν τῇ παρόδῳ 63
 15.
 πραγματεία 21 28.
 πραγματεύεσθαι 180 5.
 πρακτικὴ ζωὴ 9 15. οἱ πρακτικοί
 4 23. πρακτικὸς τῶν καλῶν 13
 14.
 πράξεις θεοῦ τίνας 183 28.
 πρᾶος 68 32.
 πραότης 68 25.
 πρᾶσις 79 30.
 πεπραγέται act. 162 30. πεπρα-
 γότας τὰ κάλλιςα 184 32.
 πρεπόντως 62 17 et 30.
 πρεπωδέσατον 61 30.
 οἱ πρεσβῦται οὐ φιλικροί 137 30.
 ἐν τοῖς πρεσβυτικοῖς ἥττον γίνεται ἡ
 φιλία 138 22.

- Πριαμικά τῦχαι 15 30.
 Πρίαμος 13 24.
 προαγωγή 80 2.
 προηγμένοι ἐπιεικῶς τοῖς ἔθεσιν 187 3.
 προαίρεσις τί 38 10, 41 22, 97 18. πόθεν ὠνόμασαι 39 25.
 προαιρετική ἔξις ἡ ἀρετή 28 20, 97 17. προαιρετικός 94 21.
 προαιρετόν 41 15.
 προαισθόμενοι 122 26.
 προβουλευσάμενοι 89 20.
 προγαργαλίσαντες 122 25.
 ἐκ προγινωσκομένων πᾶσα διδασκαλία 98 25.
 πρόδηλοι φόβοι — αἰφνίδιοι 50 17.
 προδιειργασθαι τοῖς ἔθεσιν 186 16.
 προδιομολογεῖσθω 22 4.
 προεγείραντες ἑαυτούς 122 26.
 πρόεσις χρημάτων 30 1.
 προετικός 57 27.
 προετικῶς 61 29.
 οἱ προὔχοντες βίοι 4 19.
 προησθείς 158 23.
 προκριθέν 41 16.
 προλυπηθέντας 173 5.
 προνοητική δύναμις 102 5.
 προπέτεια 122 22.
 προπετής 47 29, 122 29.
 προπηλακίζεσθαι 69 9.
 προπηλακισμός 80 4.
 προσαναιρεῖν 170 17.
 προσάντης ζήτησις 5 14.
 προσάπτομεν τὴν ἀνελευθερίαν τοῖς περὶ χρήματα σπυδάζουσιν 56 5.
 προσδεῖ ἐμπειρίας τοῖς — 189 13.
 προσδεήσει 4 8.
 προσδεῖται 11 29, 129 9. προσδεομένη 12 13.
 προσδιορίζεσθαι 98 31.
 προσεπιτιθέντες 117 29.
 προσθεῖναι τὸ ἐλλεῖπον 10 5.
 προσθετέον 16 6.
 οἱ προσκεκρουκότες τῶν φίλων 156 18.
 προσοφλήσει ὁ ὑπάρξας 66 8.
 ἐκ προσπαίου 158 18.
 προσπαίως 158 20.
 προσποιεῖσθαι τὰ τοιαῦτα 72 30, 73 1 et 6.
 προσποίημα 71 30.
 προσποίησις 31 11, 155 18.
 προσποιητικὸς ἀνδρείας 47 17, τῶν ἐνδόξων 71 31.
 πρόσπταισμα 95 27.
 πρόσαξις πατρική 187 14.
 προτάσεων τρόποι δύο 114 16.
 προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν 5 18.
 προτρέψασθαι καὶ παρορμήσαι 185 31. προτρέψοντες — κωλύσοντες 43 8.
 προὔπαρχειν 62 19.
 προὔπαρχὴν ἀμείψασθαι 154 9.
 τὰ προφανῆ — τὰ ἐξαίφνης 50 19.
 προφέρειν 173 11.
 Πρωταγόρας 152 22.
 πρωτεύειν 66 20.
 πρώτως — δευτέρως 140 23. πρώτως καὶ κυρίως 137 10.
 πτῆσις 174 23.
 τῷ πυρέττοντι συμφέρει ἡσυχία καὶ ἀσιτία 188 7.
 Πυθαγόρειοι 6 10, 28 14, 83 21.
 πυκνότης σαρκός 76 10.
 οἱ πύκται σάρκινοι 51 4.
 πυκτικός 188 8.
 ῥάβδωσις κίονος 174 16.
 τὸ Ῥαδαμάνθυος δίκαιον 83 24.
 ῥέπειν τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν ἡδονήν 170 11.
 ῥητορικός 2 31. ῥητορική 189 16.
 ῥίπτειν τὰ ὄπλα 77 12.
 ῥοπὴν ποιεῖ τῆς ζωῆς 15 11. πρὸς τὸν βίον μεγάλην ἔχει ῥοπὴν 1 22, 10 19, 170 3.
 ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον 12 17.
 σαθρῶς ἰδρυμένος 14 26.
 Σαρδανάπαλος 4 23.
 σάρκινοι οἱ πύκται 51 6.
 Σάτυρος ὁ φιλοπάτωρ 117 23.
 σαφηνείας ἕνεκεν 31 8.
 σεῖος ἀνὴρ 110 30.
 σεμνύνεσθαι 66 18.
 σημεῖον ποιεῖσθαι 23 10.
 Σικυῶνιοι 50 25.
 Σιμωνίδης 58 21.
 σιναμωρία 120 29.
 σιτηρὰ μέτρα 88 11.
 σκεπτόμεθα 21 30.

σκληροί 73 23.
 σκοπὸν ἔχοντες τοξόται 1 23.
 Σκύθαι 40 4. Σκυθῶν βασιλεῖς
 μαλακοί 122 7.
 σκυτεύς 9 7.
 σκυτόν 15 27.
 σκυτοτόμος 15 26.
 σκῶμμα 74 12.
 σκώπτειν 74 7.
 Σόλων 13 27.
 σοφία 101 18.
 σοφισαί 152 29, 189 1.
 σοφιστικὸς λόγος 112 30.
 Σοφοκλῆς 112 28, 124 28.
 Σπεύσιππος 6 12, 128 29.
 σπενσιτικός 67 10.
 σπυδάζειν — παίζειν 180 8. σπυ-
 δάζοι τὰ δίκαια πράττειν 162
 20. ἔσπυδακάσιν 162 13.
 σπυδαῖος — φαῦλος 26 9, 42 5.
 ἔργον ἐστὶ σπυδαῖον εἶναι 33 20.
 σπυδαῖον 10 18.
 σπυδαῖον — φευκτόν 151 20.
 στασιάζει αὐτῶν ἡ ψυχὴ 158 2.
 στασιάζειν 166 3.
 στάσιμος λέξις 67 10.
 στέργειν 70 28 et 29.
 στιγμῆς οὐκ ἔστι κίνησις 175 6.
 στοχαζόμενον τοῦ μέσου 33 26.
 στοχαστικὴ τοῦ μέσου 27 29, 33
 18.
 στρατηγική 1 9.
 οἱ στρυφνοὶ οὐ φιλικοί 137 30, 138
 22 et 26.
 συγγενὲς ἡμῖν 120 7.
 συγγενικὴ φιλία 146 25.
 συγγνώμη 106 8.
 συγγνωμονικός 69 5, 106 6. συγ-
 γνωμονικά 90 16, 122 11.
 συγγνώμων 106 16.
 συγγράμματα ἱατρικά 189 26.
 συγγυμνάζεσθαι 169 16.
 συγκεχυμένως 111 21.
 συγκομιδαὶ τῶν καρπῶν 143 28.
 συγκυβεύειν 169 16.
 συγκυνηγεῖν 169 16.
 συγχαίρειν 156 20, 158 1, 167
 12.
 σύζευξις 81 5, 84 7.

συνέζευκται 182 31. συνεζεύχθαι
 176 15.
 συζῆν 70 17, 71 28. συζῆν τὸ
 κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας 166
 16. συζῶσι 135 1. συζῶντες
 137 23, 138 2.
 συλῶντας ἱερά 60 24.
 συειλημμένα 28 30.
 συλλυπεῖν 168 16.
 συμβάλλεσθαι 189 11. πρὸς πίσιν
 130 18.
 σύμβιοι 167 29.
 συμβιοῦν 70 1, 156 6.
 συμβιωτέον 148 13.
 συμβλητὰ πάντα 84 20.
 συμβολαίων ἐκουσίων δίκας μὴ εἶναι
 153 14.
 συμμένειν 84 3.
 συμμεταβάλλειν 14 12.
 συμμετρία 172 14.
 συμπεῖθειν 69 26.
 συμπεραίνεσθαι 2 26. συμπερανθέν
 115 10.
 συμπίνειν 169 15.
 σύμπλοι 142 27.
 συμπλοῖκαὶ φιλία 146 26.
 συμπορεύεσθαι 143 11.
 συμπράξαι 158 19 et 27.
 συμφανῆς 13 8.
 συμφέρον τὸ ἀντίξουν 133 7.
 συμφιλοσοφεῖν 169 17.
 συμφοιτητής 148 17.
 συμφυέσερον 59 30.
 συμφῦναι 115 5.
 συμφωνεῖν 29 20.
 συνάδει πάντα τῷ ἀληθεῖ 10 24.
 συναισθάνεσθαι 166 9 et 15.
 συνακολουθεῖν ταῖς τύχαις 14 23.
 συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν τῷ φίλῳ
 156 19. συναλγεῖ τε καὶ συνή-
 δεται 157 7.
 συναλλάγματα 21 16, 79 29, 81
 21.
 συναλλάξαι κατὰ πίσιν 149 18.
 συναγαλῶσαι 136 4.
 συνάπτειν 137 14.
 συναριθμεῖσθαι 8 27, 25 12.
 συνηρτημένα 183 2.
 συνάχθεσθαι — συνήδεσθαι 167 14.

- σύνδεσμος τὰ τέχνη 148 11.
 συνδιάγειν 138 6, 149 2, 156 19, 157 3.
 συνδιημερεύειν 149 4, 157 29.
 σύνδουλος 118 17.
 συνδυάζειν 81 4 et 5. συνδυάζεται 58 30.
 συνδυαστικὸν φύσει ἄνθρωπος 148 1.
 συνείρειν λόγους 115 4.
 συνέπεσθαι 71 14.
 συνεργοῦντα 168 32.
 συνεργά 13 11. συνεργούς 181 13.
 σύνεσις 105 17.
 συνετός 105 18.
 συνέχει τὰς πόλεις ἢ φιλία 132 23.
 συνεχεστέρα ἐνέργεια 165 11.
 συνεχῶς ἐνεργεῖν 176 1, θεωρεῖν 181 1.
 συνήδεται 157 7.
 συνηδύνειν 71 4 et 6 et 13 et 17.
 συνημερεύειν 135 13, 137 31, 138 4.
 συνθέλειν 158 19.
 σύνθεσις λίθων 174 15.
 συνθήκη vel κατὰ συνθήκην — φύσει 84 30, 88 6.
 σύνθηροι 168 18.
 συνιᾶσιν 189 21, συνεῖη 186 19.
 συνικνεῖσθαι 14 14, 16 15.
 συνακείωται τὸ ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι 147 2. ἀνεψιοὶ συνακείωνται 147 18. συνακείωσθαι 169 32, 176 25.
 συνεωράκασιν 49 1.
 σύνοροι πολιτεῖαι 144 23.
 τὸ σύντροφον μέγα πρὸς φιλίαν 147 15.
 συναδὸς ὁ λόγος 11 11, 170 22.
 σύρματα 178 11.
 συσέειναι 168 19.
 σύστημα 162 27.
 συστοιχία ἢ τῶν ἀγαθῶν 6 11.
 συστρατιῶται 142 27.
 ἐσφαιρῶσθαι τὸ δόρυ 37 16.
 σφᾶς αὐτοῦς 179 23.
 σφάττων ἑαυτὸν 94 31.
 σφετέροις 187 26, 189 6.
 σφοδρότης 122 30.
 σφοδρῶς — ἀνειμένως 26 6.
 σχῆμα ἔχει βασιλείας 144 30.
 σχολάζειν 143 29, 181 18.
 σχολαίως 169 1.
 σχολαστικόν 182 3.
 ἐν τῇ σχολῇ ἢ εὐδαιμονία 181 17.
 Σωκράτης 48 30, 73 5, 109 11, 111 28, 116 1.
 σωματικά πάθη 172 31. τοῖς σωματικοῖς χαίρων 125 1. σωματικά ἡδοναί 123 19.
 σωφρονικοί 109 2.
 σωφροσύνη 51 24. πόθεν ὠνόμασαι 100 17.
 σώφρων 52 1 sqq. — ἐγκρατής 125 14.
 οἱ ταπεινοὶ κόλακες 66 30.
 τάξει — φύσει 88 19.
 ταυτοποιεῖν 147 12.
 ταυτότης 147 12.
 τεκνοποιία 148 2 et 5.
 τέλειον 8 3 sqq. τελεία ἀρετή 77 17. τελειοτάτη 175 14.
 τελειοῦν 176 13 et 17 et 26. τελειοῦσθαι 176 19 et 22.
 τελέωσις 128 1.
 τέλος ὁρᾶν 13 27. τελῶν διαφορά 1 3.
 τέρπειν 74 9, 149 3, 176 2, 178 15.
 τέρψις 152 17.
 τετράγωνος ἄνευ ψόγου 15 8.
 τευκτική ἀγαθοῦ 105 5.
 τεχνάζειν 99 14.
 τέχνη τί 99 23. αἱ ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν 1 10.
 τηρηθεῖη καὶ σώζοιτα 132 9.
 τητῶμενοι 12 17.
 τίλσεις τριχῶν 118 18.
 τιμᾶν ὅσου ἄξιον 152 23, 153 21.
 τιμὴ καὶ γέρας 87 13. ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον ἔστι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ 4 25.
 οἱ ἐν τῷ τιμήματι 144 25. ἢ ἀπὸ τιμημάτων πολιτεία 144 3.
 τιμητέος 65 23.
 τιμιότης 182 16.
 τιμοκρατία 144 6 et 23 et 24.
 τιμοκρατική 144 4.
 τιμωρητικός 69 4.

τοιχωρυχεῖν τὸν ἑαυτῷ τοῖχον 95 14.
 τοκισαί 60 18.
 τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν 49 32.
 τοξόται σκοπὸν ἔχοντες 1 23.
 τραγηματίζειν 177 12.
 ἐν ταῖς τραγωδίαις ἢ προὔπάρχει τὰ
 δεινὰ ἢ πράττεται 16 23.
 τρίγλυφον 174 18.
 τριτταὶ φιλίας 148 18.
 τρίψις ἢ ἐν τοῖς γυμνασίοις 53 11.
 τροχίζεσθαι 129 11.
 τρυφή μαλακία τις 122 6.
 τρώξεις ὀνύχων 118 19.
 τυγχάνειν τοῦ δέοντος 1 24, λόγου
 4 22.
 τύπῳ καὶ ἐκ ἀκριβοῦς 22 5. τύπῳ
 καὶ ἐπὶ κεφαλαίῳ 30 3. τύπῳ
 περιλαβεῖν 2 1, 51 22.
 τυραννίς 144 7.
 τύραννοι τίνες 87 7 et 14. οἱ τύ-
 ραννοι οὐκ ἄστωτοι 58 5.
 τυχόντως 66 3. — καλῶς 163 22.
 ὑγιάζειν 40 23, 93 7.
 ὕδρος 123 4.
 υἱῷ et υἱόν 151 14. υἱῶν 145 29.
 τοῖς υἱέσιν 145 3. τοὺς υἱεῖς
 189 7.
 αἱ ὑμνέμεναι φιλίας ἐν δυσίῃ 167 21.
 ὑπάλλαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα
 84 30.
 ὑπανάσασις 154 32.
 ὑπεραγαπᾶν 160 25.
 ὑπεραποθνήσκειν 163 18 et 23.
 ὑπερβάλλειν τῷ γελοίῳ 73 18.
 ὑπερβεβλημένως χαίροντας 52 11.
 ὑπερέχων 139 22, 144 10. ὑπερ-
 εχόμενος 139 24, 141 10.
 ὑπεράπται 65 18 et 27.
 ὑπερπλησθῆ 53 22.
 ὑπερτείνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν 35
 27. ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος 49
 10. ὑπερτείνει τῷ καλῷ 154 7,
 τῇ ἀλυπία 168 17.
 ὑπερφιλῶν 152 1.
 ὑπηκόους ποιεῖν τῶν νόμων 18 5.
 ὑπηρετητέον 153 26.
 ὁ ὕπνος ἀργία τῆς ψυχῆς 19 5. ὁ
 ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἤκιστα διάδηλοι
 καθ' ὕπνον 19 3.

ὑπόγειος 46 18.
 ὑποδοχαὶ ξένων 62 27.
 ὑποθεμένον ἄλλο 25 1.
 ὑπόκειται 24 2. ὑποκείσθω 22 2.
 οἱ ὑποκρινόμενοι 115 6.
 ὑποκρίσει χαίροντας 52 12.
 ὑποκριτὴς 38 30. κακὸς 117 31.
 ὑπομενετέον 35 32.
 ὑπομενετικώτερος 46 9.
 ὑπόνοια — αἰσχρολογία 74 6.
 ὑποσημαίνειν 39 24, 61 9.
 ὑποτυπῶσαι — ἀναγράψαι 10 1.
 ὑπεργία 152 32.
 ὑποφαίνεται τις ἀμφισβήτησις 6 13.
 ὑφάντης 7 16.
 τὸν ὑφηγημένον τρόπον 30 25.
 Φάλαρις 118 15, 119 6.
 φανερόμισος 66 23.
 φανερόφιλος 66 24.
 φαντασία 44 16, 119 25.
 φαντάσματα τὰ καθ' ὕπνον 19 8.
 φαρμακεία 80 1.
 φαρμακεύειν 93 8.
 φάρυγξ γεράνιον μακρότερος 53 5.
 φατέον 36 4, 42 3, 178 27 et
 29.
 φαῦλος — ἐπιεικής 42 28.
 φαυλότης 28 30, 144 16, 177 25.
 Φειδίαν λιθουργὸν σοφὸν καὶ Πολύ-
 κλειτον ἀνδριαντοποιόν 101 19.
 φειδωλοὶ 60 6.
 φευκτέον 158 10.
 φευκτόν 128 26 et 27. — σπνδα-
 ρόν 151 20.
 φθίσις 123 4.
 φθονερός 31 29.
 φιλαλήθης 72 16.
 φιλόανθρωποι 132 20.
 φιλάρετος 11 25.
 φίλαυλοι 177 3.
 φίλαυτοι 161 22.
 φιληδεῖς 137 13.
 φίλησις 133 31, 138 12. αἱ φι-
 λήσεις 134 12, 140 11. — τὸ
 φιλεῖσθαι 161 11.
 φιλητέον 155 22 et 23, 162 5.
 φιλητικός 51 31.
 τὸ φιλητόν 133 21.
 φιλία 70 26, 132 3.

- φιλικόν 132 28, 136 7. φιλικώ-
 τατον 167 8.
 φιλικῶς διακεῖσθαι πρὸς ἑαυτὸν 158
 9.
 φίλιππος 11 23.
 φιλοδίκαιος 11 25.
 φιλοθέωρος 11 24.
 φιλοικοδόμοι 176 30.
 φιλόκαλος 11 27, 68 11, 186 1.
 φιλοκίνδυνος 66 4.
 φιλοκόλακες 141 10.
 Φιλοκτήτης ὁ Θεοδέκτου 122 12,
 ὁ Σοφοκλέους 124 28.
 φιλομάθεια 51 30.
 φιλομαθής 176 10.
 φιλόμουσοι 176 30.
 φιλόμυθοι 52 3.
 φιλοπάτωρ 117 23.
 φιλοπόνηρος 155 23.
 φίλος τίς 31 17. ἕτερος αὐτός
 164 7.
 φιλοτεκνότεραι αἱ μητέρες 161 17.
 φιλότης ἡ ἰσότης 138 20, 142 2.
 φιλοτιμία 68 21.
 φιλότιμος 68 8.
 φιλοτοιῦτος 11 23, 53 27, 68 13.
 φιλόφιλοι 132 29, 141 30.
 φιλοχρήματοι 59 31.
 φόβοι 29 21.
 ἐν ταῖς Φοινίσσαις 159 19.
 φορᾶς εἶδη 174 22.
 φορτικοὶ καὶ βωμολόχοι 73 18. οἱ
 φορτικώτατοι 4 17. φορτικὸς
 ἔπαινος 184 2.
 πεφροϊμιᾶσθω 3 12.
 φρόνησις 99 27.
 φρονίμου τί 99 28. φρόνιμον ἀδύ-
 νατον εἶναι μὴ ὄντα ἀγαθόν 108
 29.
 φυγαὶ καὶ ἐπιθυμίαι 121 9.
 πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς 33 11.
 φυλακτέον 34 6.
 φυλακτικός 57 27, 77 9.
 φυλετικά καὶ φίλαι 146 26.
 φυσικὸν δίκαιον 87 24. φυσικοὶ
 λόγοι 131 4.
 φυσιολόγοι 115 26.
 τὸ φυτικόν 18 28, 19 27.
 φυτῶν ζῶντι βίον 179 7.
 χαίρει μίαν ἡδονήν 131 23.
 χαλεπαίνειν 34 16.
 χαλινοποιική 1 11.
 χαμαιλέοντά τινα τὸν εὐδαίμονα
 ἀποφαίνοντες 14 25.
 οἱ χαρίεντες — οἱ πολλοί 3 18. οἱ
 χαρίεντες καὶ πρακτικοί 4 23.
 οἱ χαρίεντες τῶν ἱατρῶν 18 17.
 χαριέστεροι τὰ ἦθη 73 3.
 Χαρίτων ἱερόν 84 4.
 χαριζέον 154 1.
 χαῦνος 64 4, 67 14.
 ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα 149 14.
 χειροτέχναι 103 8.
 χειροτονητέον 153 25.
 μία χελιδὼν ἕαρ οὐ ποιεῖ 9 30.
 χορηγεῖν κωμῶδοις 63 15. κεχορη-
 γημένος τοῖς ἐκτός 16 5, 181 9,
 184 32.
 χορηγία ἡ ἐκτός 183 7.
 χρεῶν i. q. χρή 2 4 et 27, 13 27,
 162 6.
 χρήματα τί 56 2.
 χρηματιστής 5 7.
 χρήσας — δεδωκώς 149 21.
 χρήσις mutui datio 79 31.
 χρονίζομένη εὐνοία 158 29.
 χρόνιος ἀπουσία 137 27.
 ψεκτός 70 9 et 13, 95 21.
 ψευδομαρτυρία 80 2.
 ψεύσης 72 28.
 ψήφισμα — νόμος 94 15.
 τὰ ψηφισματώδη 87 30.
 ψόγοι 34 30, 36 3.
 ψυχικαὶ ἡδοναί 51 29.
 ὦνή 79 30.
 ὠχρίαν 74 31.

Li.

Aristoteles,

Ethica Nicomachea

Berolinum 1831

A.gr.b. 823

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10235081-6